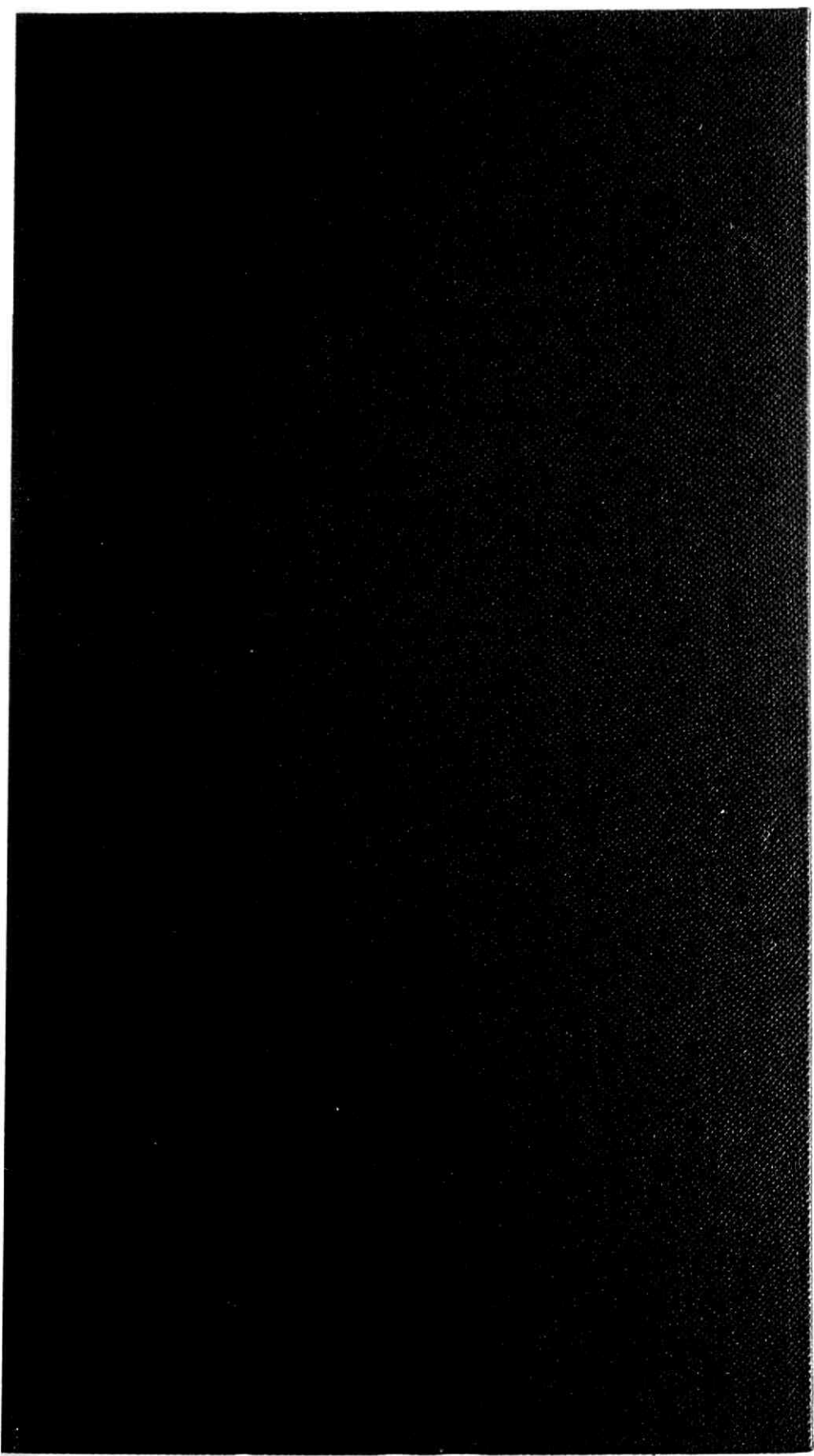




De grafelijke familie van Villiers en Anna Séverin

<https://hdl.handle.net/1874/237135>



mm 13883

ENCYCLOPÉDIE.

LECTUUR

31-3

VOOR

Nuttig en Gezellig Onderhoud.

TIJDSCHRIFT VOOR ALLE STANDEN.

Het van de vrijheid der drukpers onafscheidelijke
kwaad kan slechts door eene krachtige en goed
geregelde tegenwerking van GODSDIENSTIGE
TIJDSCHRIFTEN beperkt worden.

CH. DE MONTALEMBERT.

17^e Aflevering.

VIER EN TWINTIGSTE JAARGANG.

O. F. M.
WIJCHENS

ROTTERDAM,
G. W. VAN BELLE.
1870.

Men zie de andere zijden van dezen Omslag.

VOORWAARDEN VAN INTEEKENING.

Elke jaargang bevat minstens 24 afleveringen van 64 pag. in groot octavo.

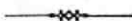
Iedere maand verschijnen twee afleveringen.

Voor elk deel wordt eene fraaije Plaat, benevens den Omslag gratis bijgevoegd.

De prijs per jaargang is zes gulden, waarover in vier gedeelten à f 1,50, bij de 6^e, 12^e, 18^e en 24^e afl. wordt beschikt.

De jaargang vangt aan met Januarij en eindigt met December. Men abonneert zich voor niet minder dan een geheelen jaargang,

Alle brieven en stukken, dit Tijdschrift betreffende, moeten, onder adres van den uitgever, *franco* geadresseerd worden aan „**het Bestuur der Encyclopédie.**”



Uitgaven van G. W. VAN BELLE, te Rotterdam.

J. T. de Saint-Germain , MIGNON, gevolgd door het Hazelaarsblaadje.	f 1,30
Idem. LADY CLARA en de Engel des Huizes. Twee verhalen . . .	„ 1,30
De Wijsgeer Don Quichotte , of de lotgevallen van den Advokaat HABLARD, 2 dln.	„ 4,50
Eduard van Ambach , De Johannieten, of de Inneming van Rhodus, door SOLIMAN. Geschiedkundige Tafereelen uit de eerste helft der zestiende eeuw	„ 0,90
M. van Biervliet , RAYNALDO en SELIMA, of de Zegepraal der Christelijke Godsdienst 2e druk.	„ 0,90
Idem. De wetenschap van het ware Geluk. Een noodzakelijk handboek voor jonge lieden uit den beschaafden stand. . .	„ 1,90
Koenraad van Bolanden , Koningin BERTHA. Geschiedkundig verhaal uit de elfde eeuw.	„ 2,20
Idem. FRANS VON SICKINGEN. Historische Roman uit de eerste tijden der Kerkhervorming.	„ 2,50
Paus en Keizer . Geschiedkundige Schetsen uit het leven van HENDRIK IV, Koning van Duitschland.	„ 2,50
Antonio Bresciani , Odericus de Pauselijke Zouaaf.	„ 3,20
J. W. Thompson , CESAR DE MELVILLE. Een Republikein uit de tijden der Fransche Omwenteling.	„ 2,40
Idem. JURTHA, de Giftmengster. Historische scetsen uit den tijd van Paus INNOCENTIUS IV en Keizer FREDERIK II.	„ 2,40
Fernan Caballero , Spaansche Novellen.	„ 2,20
Idem. La Gaviota	„ 2,—
Idem. LAGRIMAS , of een Engel op Aarde.	„ 2,20
Idem. LUCAS GARCIA , gevolgd door Ziele-Adel en Laagheid. . .	„ 0,90
Idem. De familie Alvareda.	„ 0,50
X. Marmier , De Erfgenaam.	„ 2,—
Christiaan , De Geest van het Kasteel Xhenemont	„ 2,40

ENCYCLOPÉDIE.

LECTUUR

VOOR

NUTTIG EN GEZELLIG ONDERHOUD.

TIJDSCHRIFT VOOR ALLE STANDEN.

JAARGANG 1871.

*1075
1076
1077
1078
1079
1080
1081
1082
1083
1084
1085
1086
1087
1088
1089
1090
1091
1092
1093
1094
1095
1096
1097
1098
1099
1100*

DE GRAFELIJKE FAMILIE VAN VILLIERS.

ROTTERDAM,
G. W. VAN BELLE.

DE
GRAFELIJKE FAMILIE
VAN VILLIERS

EN
ANNA SÉVERIN,

DOOR
AUGUSTUS GRAVEN.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT
COLL. THOMASSE



ROTTERDAM,
G. W. VAN BELLE.
1871.



DE MARKGRAAF VAN VILLIERS.

I.

In het begin dezer eeuw, ongeveer dertig jaren voor het tijdstip, waarop de voornaamste gebeurtenis van dit verhaal plaats vond, was er een aantal personen vergaderd in eene ruime kamer, die door eene lamp, welke aan het plafond hing, verlicht werd, en waarin een ronde tafel, met papieren bedekt, bijna het geheele huisraad uitmaakte.

Die vergadering vormde een vrij zonderlinge vereeniging van jonge en oude, rijke en arme personen, van boeren en edellieden onder elkander vermengd; hier en daar merkte men misschien ook van die verdachte wezens op, die zich in alle zaken mengen, wanneer zij, goed of slecht, genoodzaakt zijn de schaduw te zoeken. Een enkele onder hen hield zijn hoofd gedekt en scheen het voorwerp te zijn van een zeker eerbetoon, dat zich slechts bij sommigen verried door die niet te omschrijven houding, welke ondanks de grootste gemeenzaamheid immer de ware edellieden kenmerk

tegenover een vorst. De overigen zijn of te dienstvaardig of al te onachtzaam.

Naar hem wendden zich echter de blikken niet zoozeer als naar een persoon van groote gestalte, die op dit oogenblik half verborgen was achter de gordijn van een raam, in welks vensterbank hij was gaan zitten, om een papier te lezen, dat hij in de hand had.

Gedurende eenige minuten was de deur niet meer geopend. Degenen, die het laatst gekomen waren, verwarmden zich bij een kolenvuur (want dit alles had te Londen plaats) en ofschoon men pas in het einde van Augustus verkeerde, was de nacht koud en regenachtig; de overigen onderhielden zich bij groepjes en hunne stemmen verhieven zich somwijlen luider, maar daalden weder op hetzelfde oogenblik, door het teeken van dezen of genen der omstanders gewaarschuwd; men hoorde niet meer dan het onbestemd gedruisch der woorden, die op zachten toon gewisseld werden en vergezeld gingen van herhaalde blikken naar het venster.

Omstreeks half elf uren werd de deur, die gedurende een kwatieruurs gesloten geweest was, nog eens zonder gedruisch geopend, en er kwam een jong mensch binnen, die bijna onopgemerkt naar den haard sloop. Na het regenwater, dat langs zijn hoed gudste, afgeschud te hebben, neigde hij zich een oogenblik naar het vuur, waarvan het licht alsdan zulke fijne trekken deed uitkomen, dat men ze voor vrouwelijke kenteekenen zou hebben aangezien, indien een blonde knevel en de onverschrokken uitdrukking der ronde, blauwe oogen aan dit bekoorlijk gelaat niet een bijzonder krijgshaftig voorkomen gegeven hadden. Na zich eenige oogenblikken verwarmd te hebben, zag de nieuw aangekomene op en ontmoette den blik van een persoon op den leeftijd van veertig jaren, die nevens hem stond. Die blik was edel en fier, maar

hij werd somber en een zweem van ongenegenheid, bijna van haat overtoog dien, toen hij die zoo even binnen gekomen was, hem de hand reikte. De jonge man merkte het geenszins op.

— Het is reeds laat, niet waar? zeide hij op fluis-terenden toon; het is bijna elf uren, geloof ik.

— Ja, reeds zoo laat, dat ik u niet meer verwacht had. Ik was er niet door verrast; overigens... mijnheer Guillaume des Aubrys zou beter gedaan hebben, wanneer hij zich niet zoo ver van de bewoonde wereld verwijderd had, en gewoonlijk brengt hij op dit uur zijn tijd niet met straatloopen door.

— Gij weet toch, mijnheer de markgraaf, dat ik uitgenoodigd was! zeide de jonge man met een ernstig gelaat. Wat denkt gij dan van mij?

— Word niet boos! ik had volstrekt geene bedoeling om u te beleedigen. Ik kan u zelfs verzekeren, dat, wanneer ik op uwen leeftijd en in uwe plaats was, ik voor mij er moeilijk toe besloten zou hebben, om hier te komen.

— In mijne plaats, wat wilt gij daarmee zeggen? riep de jonge man levendig. Wie is thans meer verplicht dan ik, om hier tegenwoordig te zijn? Zijt gij dan vergeten, voegde hij er terstond bij, dat Raoul des Aubrys mijn broeder was?

Terwijl hij dat zeide, nam zijn gelaat eene uitdrukking aan, geheel in tegenstelling met de zachtheid zijner trekken.

— Vergeef mij, vergeef mij, des Aubrys, zeide de andere op zachteren toon; op mijn woord van eer, ik dacht aan iets anders... en mijne gedachte bevatte niets beleedigends voor u.

Het gesprek was tot hiertoe gekomen, toen een heldere en duidelijke stem zich deed hooren. Reeds op hetzelfde oogenblik heerschte er eene diepe stilte en aller oogen wendden zich naar hem, die begon

te spreken en thans de tafel genaderd was. Het licht viel nu plotseling op het gelaat van een man van ongeveer vijf en dertig jaren, wiens rossige en reeds grijsachtige haarlokken bijna tot op zijne schouders afhingen, terwijl zij de ruwe, eenigzins door de zon gebruinde trekken deden uitkomen, die over het geheel slechts gewoon zouden geweest zijn zonder de buitengewone uitdrukking zijner oogen, die nu eens de meest onverschrokkenen hadden doen beven, dan weder den vreesachtigen moed hadden ingesproken. Welsprekend zonder het te weten en zonder daarnaar te streven, zocht hij slechts duidelijk een plan te verklaren, waaraan hij de omstanders uitnoodigde deel te nemen. en intusschen stortte hij al zijne gewaarwordingen in hen over, voerde hen mede, overreedde hen, en weldra had hij hunne gemoederen zoozeer vermeersterd, dat nadere verklaringen hun overtollig schenen.

— Ziet, mijne heeren, het is genoeg, zeide hij plotseling... Thans geene woorden meer, ter zake; dat zij, die mij wenschen te volgen, hunne hand opsteken.

Allen staken hunne handen op, en er had eene toejuiching plaats, die onmiddellijk door eene oratorische wending onderdrukt werd.

— Het beroep, dat ik zoo even deed, zeide hij, had slechts ten doel, om mij van eene zaak te verzekeren: dat wil zeggen, dat gij allen bereid zijt, om mij te volgen en dat ik de vrijheid hebbe, om onder u te kiezen. Ziehier thans de namen van hen die ik oproep.

Hij sloeg zijne oogen op de lijst, die hij in zijne hand hield, nam eene pen en zag om zich heen naar eenen zetel. Guillaume des Aubrys, die zijne blikken geen oogenblik van hem had afgewend, sinds hij was begonnen te spreken, spoedde zich uit de kamer en kwam bijna terstond terug met eene houten bank. De samenzweerder hield eene wijl op, om dengene gade

te slaan, die hem zoo pas dien dienst bewezen had.

— Wie zijt gij, mijn vriend, en wat komt gij hier doen?

— Ik ben Guillaume des Aubrys, en ik ben hier gekomen, om u te volgen.

— Des Aubrys!...

Een droevige en teedere uitdrukking veranderde het gelaat van den onverschrokken partijganger; hij leidde den jongen man haastig naar het raam en zeide hem:

— De dapperste en de meest dierbare mijner gezellen droeg denzelfden naam als gij: Raoul des Aubrys.

— Hij was mijn broeder, en aan uwe zijde is hij vermoord geworden, niet waar?

Slechts een teeken met het hoofd en een blik, waaruit de onverbidelijke zucht naar wraak straalde, beantwoordde deze vraag. Vervolgens hernam hij:

— Zeg eens, die jongeling had mij met de treurige zending belast, om eenige haarlokken en nog andere zaken van hem aan zijne moeder te brengen.

Zonder te antwoorden, haalde Guillaume een groot zilveren medaillon te voorschijn en opende het: aan de eene zijde was er eene dikke blonde haarlok ingelegd even als de zijne waren en aan de andere zijde een stuk witte zijdestof, dat den vorm had van een hart en met bloedvlekken besmeurd was.

— Zie hier zijn haar, zeide hij, zie hier het hart, dat hij op zijne borst had, toen hij door het staal getroffen werd; bij het ontvangen van deze treurige gedachtenissen, vernam mijne moeder na veel dagen van angst, dat hij niet meer in leven was. Ten gevolge van die droefheid is mijne moeder gestorven, en op mij rust de plicht, om den dood van beiden te wreken en op mijne beurt degenen te verslaan, die hem om het leven gebracht hebben. Gij kunt dus wel begrijpen, dat ik uittrekken zal; en zoo er al achterblijven, dan kan ik niet onder hen zijn.

— Maar van al die hier zijn, wil ik er slechts twintig medevoeren.

— Ik zal er een van zijn.

— Luister Guillaume, vertrek ditmaal niet met mij. Een andere dag, een ander uur zal er voor u komen; dit uur is te somber, te wanhopig; aan jongelingen van twintig jaren heb ik geene behoefte.

— Neen, antwoordde Guillaume, ditmaal juist wil ik uittrekken... later zou ik wellicht den moed niet hebben en niet in staat zijn, om aan uwe oproeping te beantwoorden. Neem mij mede, slechts bij mijne terugkomst zal ik gelukkig kunnen zijn, en ik verlang terug te komen.

— Maar, rampzalig jongeling, gij zult niet terug keeren!

Dit woord met vreeselijken nadruk en overtuiging uitgesproken, deed den jongen man sidderen. Eene schaduw overtoog zijne oogen, hij scheen een oogeblik in verwarring te geraken en met zichzelf in strijd te zijn; maar eindelijk zeide hij op beraden toon, ofschoon eenigszins bewogen:

— Het komt er niet op aan, er zal van komen wat God wil, ik trek uit.

De zitting, door deze samenspraak eenige minuten onderbroken, werd terstond hervat, en na eenige oogenblikken van woordenwisseling, ontstond er eene nieuwe stilte. De lijst dergenen, die uittrekken zouden, werd overluid voorgelezen; zij bevatte eenige duistere namen, die onder de meest luisterrijke vermengd waren. Die van Guillaume des Aubrys was de laatste; er ging als het ware een kreet van algemeene toejuiching op; de jeugd en het voorkomen van Guillaume boezemden een algemeene belangstelling in, en allen, een uitgenomen, gevoelden zich bewogen bij de gedachte, dat hij ging uittrekken voor zulk een gevaarlijke onderneming.

Hij werd een oogenblik omringd en bestormd met voorstellen, raadgevingen en smeekingen, maar Guillaume gaf niemand antwoord. Zijne gedachten waren elders, hij neigde zich naar den chef, die was blijven zitten en zorgvuldig de lijst verscheurde, die hij zoo even voorgelezen had.

— Wanneer moet men gereed zijn? vroeg hij hem op fluisterenden toon.

— Wij vertrekken oogenblikkelijk.

— Hoe, oogenblikkelijk? zonder den tijd te hebben, om aan iemand vaarwel te zeggen, zonder zich van een en ander te voorzien?

— Gij kunt niets medenemen. Wij zullen elders de zaken vinden, waaraan wij uitsluitend behoefte hebben: geld en wapenen. Het is reeds bijna middernacht; binnen twee uren moeten wij ver van hier verwijderd zijn. Aarzelt gij? Het is nog tijd!

Het oogenblik van handelen was gekomen, er was niets meer van de voorgaande gemoedelijkheid overig, en de toon van hem, die sprak, werd gebiedend en bijna onbeleefd.

Guillaume antwoordde slechts met eene beweging van het hoofd; maar een levendige smart scheen voor eene wijl zijne trekken te verdonkeren zonder evenwel de minste zwakheid te kenmerken. Hij knielde bij de tafel en schreef in der haast eenige woorden, daarop het zilveren medaillon nemende, dat hij bij zich droeg, sloot hij het met den brief in een pakje. Na een oogenblik gepeinsd te hebben, wierp hij een blik om zich heen en bemerkte weldra dengene, dien hij zocht; het was dezelfde, die met hem gesproken had, toen hij pas de kamer binnen gekomen was. Hij ging rechtstreeks naar hem toe en zeide:

— Mijnheer de markgraaf, wilt gij mij een onderhoud van eenige oogenblikken toestaan?

Eene bijna onwaarneembare beweging van verrassing en aarzeling maakte plaats voor een beter gevoel, en de markgraaf antwoordde op openhartigen en gemoeidelijken toon:

— Ik ben tot uwen dienst, des Aubrys, gij kunt over mij beschikken. . . . Maar kunnen wij niet elders spreken dan hier?

— Kom, zeide Guillaume, en hij opende de deur van de kamer, die uitkwam op een eng trapportaal. Deze kamer was op de bovenste verdieping van het huis. Guillaume ging snel de trappen af, die naar de benedenverdieping voerden, en kwam voor eene deur, die hij zonder aan te kloppen opende.

— Hier woont La Mothe, zeide hij zacht fluisterend, maar hij is boven zeer ijverig bezig en zal ons op dit oogenblik niet storen.

Zij traden binnen. De kamer was klein en in groote wanorde, gelijk men bij het licht, dat een lantaarn van de straat er op wierp, bemerken kon. Dit licht was ook voldoende, om hen te beletten, dat zij tegen de meubelen liepen, doch zij konden daarbij niet duidelijk zien.

— Dat hindert niet, zeide Guillaume, wij hebben geen tijd, om licht te zoeken en het is bovendien ook niet noodig.

Hij stond een oogenblik stil, als om adem te halen; vervolgens sprak hij:

— Mijnheer de markgraaf, het is vreemd, niet waar, dat ik mij thans tot u wend, daar ik pas korten tijd de eer heb u te kennen? Maar vooreerst stel ik vertrouwen in u, en vervolgens zult gij begrijpen, waarom ik thans dit pakje, dat mijn uitersten wil bevat, aan u overgeef.

De markgraaf maakte een kleine beweging, maar antwoordde niet.

— Indien ik wederkeer, zoo ging Guillaume voort, moet gij het mij terug geven. Hij zweeg een oogenblik en daarop hernam hij snel:

— Gij weet het, en gij alleen weet het hier, wie het is, en dat het mij het meeste kost, om haar in dit plechtig oogenblik niet vaarwel te zeggen. O mijn God! mijn God!

En in weerwil zijner pogingen ontsnapte een zucht zijnen boezem. Maar deze smartelijke en onvrijwillige uitroep onderbrak hem geen oogenblik; hij hernam weldra met beraden stem en sprak haastig, want hij gevoelde, dat het uur drong.

— Zij is het, mijnheer de markgraaf, aan wie ik u verzoek, dit pakje waarin zich nog een brief bevindt, over te geven, zoodra gij verneemt, dat . . . zoodra gij mijn dood verneemt.

De markgraaf drukte hem de hand.

— Gij moet voorzichtig zijn, voegde Guillaume er bij, want zij bemint mij en het zal een schrikwekkende tijding zijn.

Geen enkel licht, zooals wij zeiden, viel op hun gelaat; zonder deze omstandigheid zou Guillaume misschien ondanks zijne spanning den indruk opgemerkt hebben, dien deze woorden op den markgraaf maakten. Doch hij gevoelde alleen de hand beven, die de zijne vasthield, en hij hoorde eene stem, waarvan de toon die van de eer was, de nauwkeurige vervulling van zijnen wensch beloven, en met de opwelling van een jeugdig hart, wierp hij zich in de armen van dengene, die hem op dit oogenblik bijna een vader scheen. De markgraaf omarmde hem en zwoer in stilte, dat hij zich nimmer het vertrouwen onwaardig zou maken, dat hem geschonken was.

Een half uur daarna was de jonge Vendeër vertrokken, en de markgraaf begaf zich bewogen en peinzend

naar zijne woning terug, die in eene der naburige straten van Portman-Square gelegen was.

De deur van een zeer eenvoudig huis werd bij het eerste kloppen geopend; het was reeds twee uren in den morgen en hij werd met zichtbare ongerustheid door zijn dienaar verwacht, dien hij zonder iets te zeggen, voorbij ging, en die hem zwijgend volgde in eene kleine kamer op de benedenste verdieping, waar een helder vuur aangelegd was en een eenvoudige maaltijd gereed stond. De markgraaf gaf een teeken om de spijzen weg te nemen en hetzelfde teeken was voor den bescheiden bediende genoeg, om ook zelf te verdwijnen.

Alleen zijnde legde zijn meester hoed en mantel op de tafel, ging bij het licht en las de volgende woorden, met bevende hand op het pakje geschreven, waarvan hij de bewaarder was:

Aan Mijnheer den markgraaf van Villiers, om door hem aan Mejufvrouw de Nebriant te worden overhandigd, ingeval hij mijn dood verneemt.

Hij opende eene lade van zijn bureau, die in een hoek van de kamer geplaatst was en sloot het pand daarin weg; vervolgens zette hij zich bij den haard neder en bleef in eene diepe mijmering verzonken, zoodat de morgenschemering reeds begon aan te breken, toen hij opstond, om zich ter rust te begeven.

II.

De markgraaf had op dit tijdstip zijn veertigste jaar bereikt, en ofschoon hij er minder bejaard uitzag, zal men zich echter niet verwonderen, dat hij in de oogen van Guillaume des Aubrys, die slechts twintig

jaren telde, bijna een grijsaard scheen te zijn. Het was overigens slechts eene maand geleden, dat zij elkander voor de eerste maal ontmoet hadden, en geen enkele vertrouwelijkheid had tot hiertoe tusschen hen plaats gevonden. Guillaume deelde intusschen al de gevoelens van den markgraaf; hij erkende en achtte zijn edele inborst, maar ondanks zichzelve gevoelde hij zich eenigermate van hem terug gestooten, en naar zekere gegevens te oordeelen, was deze terugstootendheid wederkeerig. De jonge man bekommerde zich daarover evenwel weinig. Hij had op zekeren avond den markgraaf van Villiers bij mevrouw van Perceval zien verschijnen, bij wie hij zelf het grootste gedeelte van zijn tijd doorbracht, en hij was daardoor volstrekt niet verrast, want mevrouw van Perceval werd weleer de gravin van Nebriant genoemd en zij was eene nicht van den markgraaf van Villiers. Alle betrekkingen hadden tusschen hen opgehouden, sedert het tweede huwelijk, dat gedurende den tijd der emigratie was voltrokken en dat de markgraaf van Villiers als een onvergeeflijke *mésalliance* beschouwd had. Maar mevrouw van Perceval had daarin geen erg gehad of er zich weinig over bekommerd. Sinds vier jaren had zij de wijk genomen naar de omstreken van Londen, voedde daar in vrede hare dochter op en met haar eene andere dochter uit het vorige huwelijk van doctor Perceval; en behalve de wolk van droefheid, die op dit tijdstip het leven van iedereen verduisterde, leefde mevrouw Perceval gelukkig, geëerd en vreedzaam. De jonge meisjes groeiden als twee zusters te zamen op en zij beminden elkander alsof dit werkelijk zoo was. De goede Louise Perceval koesterde voor haar, die zij hare „Fransche zuster” noemde een onbepaalde bewondering, vereenigd met zekeren eerbied, die echter uit teederheid ontsproot en niet uit

het verschil van rang, dat onder haar bestond, een verschil van rang, waaraan de edelste der twee zich nog het minst herinnerde.

Het was in de daad een buitengewoon aantrekkelijk schepsel, die jonge Charlotte de Nebriant, op dien leeftijd, waarin wij haar aan den lezer voorstellen: groot van gestalte, bevallig en waardig in houding, hare blonde en schitterende haarlokken, die als een aureool haar edel voorhoofd omringden; hare lippen, zoo natuurlijk half open door den zachtsten glimlach, lieten even hare tanden zien, zoo blank als paarden, en de uitdrukking harer ronde oogen, soms lachend, gelijk die van haren mond, soms ernstig en bijna indrukwekkend, veroorzaakte dat men bij afwisseling hoorde: „Welk een bekoorlijk kind!” of wel: „Welk een engel!” eene uitdrukking, die afgesleten schijnt, maar die dit niet zoo zeer is als men wel denkt, want alvorens zij ons op de lippen komt, is het niet genoeg dat de trekken zuiver zijn, maar behoort ook het ge-laat, dat ze ingeeft, min of meer helder die inwendige en hemelsche schoonheid te doen uitstralen, waarvan de andere slechts het beeld is.

Zoo was in de daad wel de aard der schoonheid van Charlotte, en aldus verscheen zij voor de eerste maal voor de oogen van den markgraaf van Villiers op een openbaar concert, waar het toeval haar heen geleid had, om mevrouw Catalani te hooren, toenmaals in de eerste dagen harer beroemdheid, en waarbij door eene zeldzame uitzondering op hare gewoonten, Charlotte en Louise met hare ouders tegenwoordig waren. Zij waren beiden in het wit gekleed: dat was toenmaals in Engeland voor al de dames de mode van het morgen-toilette, en het zij in het voorbijgaan opgemerkt, dat deze mode zeer bevallig was en veel beter dan elke andere het doel bereikte, wat de mode, en

zelfs de buitensporigste zich voorstelt: de leelijkheid te verminderen en de schoonheid te verhoogen. Charlotte was opmerkenswaardig onder allen en, zonder het te bemerken, trok zij aller blikken tot zich. Wat haar betreft, wanneer eene kleine verlegenheid haar nu en dan deed blozen, dan geschiedde zulks, wanneer een jongeling, die naast haar gezeten was en wiens blonde lokken op de hare geleken, haar op fluisterenden toon eenige woorden toesprak, die zij door een glimlach beantwoordde, maar zonder zich te veel te laten aftrekken van de muziek, die, te oordeelen naar het gevoel, dat zich in hare trekken afschilderde en uit de toejuichingen sprak, die haar onwillekeurig ontsnapten, voor haar een opwekkend en nieuw vermaak scheen te zijn.

De markgraaf van Villiers was getroffen, zooals hij het nog nimmer in zijn leven geweest was; doch alvorens verder te gaan, is het wellicht niet ondienstig een enkel woord over zijn karakter en de omstandigheden van zijn leven te zeggen. Minder door deugd dan door hoogmoed en minachting, of zelfs door de zucht tot tegenspraak, was de markgraaf in zijne jeugd vreemd gebleven aan de meeste buitensporigheden van de mannen van zijn tijd. Deze maatschappij, die hij later verdedigde evenals alle andere zaken, waaraan hij met zekere vervoering deel nam, had hij meer dan elk ander als beuzelachtig en verderfelijk beschreven en op vijftientwintigjarigen leeftijd maakte hij zich oorspronkelijk door een zekeren menschenhaat, waarnaar hij nogans geenzins streefde. De wijze, waarop de meeste tlieden van zijnen leeftijd hun leven doorbrachten, scheen hem werkelijk ellendig toe, en hij zou zijnen tijd en zijn hart anders hebben willen gebruiken, want hij bezat een hart, en nevens zijn dikwerf mishagenden hoogmoed had hij een edel en fier gemoed; hij zou in

staat geweest zijn tot opoffering, teederheid en meer nog tot hartstocht. Maar dit werd niet gevraagd in de laatste dagen van de maatschappij, die in de wereld verrezen was. Deze maatschappij, met die waanzinnigheid behebt, welke de groote rampen voorspelt, ging met eene zorgelooze lichtzinnigheid ten afgrond en met alles, wat zich in den hemel en op de aarde beweegt, spottend, liet zij eene herinnering na, die voor altijd zou geschandvlekt zijn, zoo zij niet opgewekt door de beproeving, veredelt door den moed, vrijgekocht door stroomen bloeds, edelmoedig gestort, in een strijd van beurtelings bezwijken en opstaan het bewijs geleverd had, dat zij niet werkelijk dood was, „maar ingeslapen” gelijk zij, aan wie de Heiland eens zijne hand bood. Voor die maatschappij was de slaap slechts dronkenschap geweest en het ontwaken was de boetedoening.

Bij zijn optreden in de wereld was de markgraaf het mikpunt geweest van al de moeders, die dochters hadden uit te huwelijken, en er was geene verbindtenis zoo rijk en zoo edel, die hem niet zou zijn aangeboden. Maar hij had geweigerd, om in het huwelijk te treden, zonder dat iemand de beweegreden van dit besluit raden kon. Zij was gegrond op eene vrij juiste kennis, die hij van zichzelf had. Hij erkende ongetwijfeld niet, dat hij hoogmoedig, gebiedend en trotsch was. Deze fouten gaan bij hen, die er mede behebt zijn, gewoonlijk over in fierheid, vastberadenheid en waardigheid, die hare meest tegenovergestelde deugden zijn. Maar de markgraaf wist zeer wel dat hij oplopend, onstuimig, en aan vervoeringen van drift onderhevig was, waarover hij zichzelf dikwerf schaamde.

„Ik zou mij verbeteren moeten,” zoo dacht hij, „en daartoe gevoel ik geen lust, of wel men zou mij zulks

moeten toegeven. Doch eene vrouw vergeeft geene vervoering van drift dan in een man, dien zij bemint; en welk middel om bemind te worden door zulk een jong wicht! Het komt op den dag van het huwelijkscontract van het pensionnaat, zonder van mijn persoon iets meer te kennen, dan zij door het hek gezien heeft en die in mij niet anders ziet dan het middel om veel praal aan den dag te leggen en eerst naar Versailles en vervolgens overal heen te gaan, waarheen zij goedvindt. Neen, neen, ik moet vrijgezel blijven. Mijn broeder kan, wanneer hij dit wil, voorkomen dat onze naam uitsterft."

Dit waren ongeveer de woorden, die hij bij zichzelf sprak, terwijl zijne vrienden zeiden, dat hij te eeniger tijd al deze minachting door eene opmerkelijke dwaasheid boeten zou. Doch weldra hield al deze spozucht op, andere gesprekken traden daarvoor in de plaats, zij waren ernstig en gewichtig even als de storm, die op het punt stond te komen, en waarvan de voortekenen zich reeds deden bespeuren. De markgraaf bedroog zich daarin wel het minst van allen. Geen enkel oogenblik had hij de begoocheling van een ingebeeld of voorbijgaand gevaar. Hij begreep terstond de strekking van elk verschijnsel, maar hij begreep het enkel om datgene, wat ging verrijzen, te haten en te verafschuwen en om zich daartegen met alle kracht te verzetten, welke de nieuwe en nog onbekende orde, die de oude ging vervangen, ook mocht zijn. Velen zijner vrienden verlieten Frankrijk en in de gesteldheid, waarin hij verkeerde, scheen het natuurlijk te zijn, dat hij eveneens doen zou. Doch neen, zich ten uiterste verdedigen en op staanden voet te sterven, dat was zijn eenige gedachte en zijn eerste plan. Inmiddels nam zijn broeder, dien hij teeder beminde, plotseling een besluit, geheel tegenovergesteld aan het

zijne en verklaarde zich voor de revolutie. Ten einde zich toen aan de smart te onttrekken van in zijn aanzicht zulk een tegenstander te aanschouwen, eene smart, die in zijn oog eene schande was, besloot de markgraaf te vertrekken. Eenmaal aan de tegenovergestelde zijde van den grens, was het hem niet gemakkelijk om terug te keeren, en zijn leven werd gedurende twintig jaren dat van zooveel andere slachtoffers van eer, die ondanks de begoochelingen, de dwalingen en de misslagen, welke men hun aanhoudend verwijt, nogtans overal in alle landen de waardigheid van den Franschen naam ophielden en dien naam bemind en eerbiedwaardig wisten te maken, zelfs te midden van hen, onder wie hij weldra als gevreesd en roemrijk weêrklonk.

Men zal het ongetwijfeld vreemd vinden, dat een man, gelijk wij zoo even geschilderd hebben, op een leeftijd van veertig jaren gekomen, en meer dan eenig ander meester over zichzelf, zoo plotselijk bewogen werd bij het aanschouwen van een schoon gelaat, zoodat hij daardoor een diepen en beslist indruk ontving. De zaak is in de daad zeldzaam en verrassend, maar zij komt somwijlen voor, en de markgraaf van Villiers was een dier ongelukkige voorbeelden van deze uitzonderingen op de gewone regelen van het maatschappelijk leven.

Nauwelijks had hij Charlotte gezien, of het was hem onmogelijk zijne blikken van haar af te wenden. Zoo geplaatst, dat hij haar voortdurend zag zonder gezien te worden, liet hij geen oogenblik na om haar gade slaan gedurende het geheele concert; en toen hij uit zijne vervoering ontwaakte, was zijne eerste gedachte om te voorkomen, dat deze lichtende verschijning niet spoorloos verdween en hem in den nacht achterliet.

Het concert was geëindigd en de aanwezigen maakten zich gereed de zaal te verlaten, toen eensklaps een kreet van verrassing en blijdschap den markgraaf ontsnapte. Hij had juist mevrouw Perceval opgemerkt, die op het einde van de bank gezeten, waarop hare dochter zich bevond, tot hiertoe voor zijne blikken verborgen was geweest. Hij had haar gedurende vier jaren niet gezien, maar hij herkende haar terstond en ried te gelijker tijd, dat deze bekoorlijke dochter geene andere was dan de jonge jufvrouw van Nebriant.

De Voorzienigheid scheen hem werkelijk te begunstigen. Dadelijk had hij den afstand, die hem van haar scheidde, overschreden, en ofschoon hij mevrouw Perceval sinds haar tweede huwelijk niet weder gezien had, aarzelde hij niet, om haar te naderen en zich bekend te maken, terwijl hij bij deze daad van hoffelijkheid al de bevalligheid aan den dag legde, welke hij bezat. Mevrouw Perceval, verblijd, dat zij het gelaat van haren vriend en deelgenoot van de meest zoete herinneringen des levens wederzag, ontving hem met hartelijkheid, stelde aan hem haren echtgenoot voor, aan wien de markgraaf met eene hartelijkheid de hand reikte, die zijn inwendige vervoering kenmerkte, vervolgens bood hij zijn arm aan mevrouw Perceval, die daarmee genoegen nam, terwijl de doctor dien van zijne dochter nam en Charlotte aan de zijde van den blonden jongeling liet.

Toen mevrouw Perceval den markgraaf ging verlaten, zeide zij tot hem:

— Zie, hier is mijne dochter, die ik aan u wenschte voor te stellen. En de schoone Charlotte hief een oogenblik hare oogen naar hem op, die thans de ernstigste uitdrukking aannamen.

— En zie hier mijne aangenomene dochter.

De markgraaf boog wederom, maar ditmaal zonder haar gade te slaan. De doctor, zijne echtgenooten en de twee jonge dochters gingen in het rijtuig; de jonge heer plaatste zich bij den koetsier.

— Veroorlooft gij mij u te komen bezoeken? vroeg de markgraaf op levendigen toon, toen het rijtuig zich ging verwijderen.

— Ja, wel zeker; gij zult ons telken avond te huis vinden.

En voor het vertrek van het rijtuig gaf mevrouw Perceval hem een kaartje, waar haar adres onderaan geschreven stond.

De markgraaf nam het met de eene hand aan, terwijl hij in de andere zijn hoed hield en bleef in zulk een zonderlinge houding staan, zoodat de blikken der voorbijgangers hem daarop eindelijk opmerkzaam maakten; toen zette hij haastig zijn hoed op het hoofd, trok hem diep in zijne oogen en bereikte zijne woning met de gewaarwording, dat hij een geheel ander mensch was, dan toen hij haar twee uren te voren verliet.

Des anderen daags, 's avonds te acht uren, bevond hij zich te Kensington en klopte op eene kleine poort, waarop men in witte letters de woorden: *Elm Cottage* las. Hij werd terstond in eene groote zaal geleid, die het uitzicht had op een groen grasperk, waar hij uit de verte verscheidene personen onder een groote catalpa zag zitten. Hij naderde hen eenigzins verlegen, maar de ontvangst van mevrouw Perceval deed hem weldra op zijn gemak komen, en het kloppen van zijn hart werd meer en meer kalm. Hij zag Charlotte aan en vond haar nog schooner dan den vorigen avond. Hij bemerkte ook voor het eerst het zachte en verstandige gelaat van Louise. Eindelijk zag hij op eenigen afstand van haar een jongeling, die naast Charlotte gezeten was, maar het was niet dezelfde, dien hij op

het concert gezien had. Deze was groot van gestalte, bleek en had een zeer ernstig voorkomen. Na den markgraaf bij zijne komst begroet te hebben, bleef hij met zijne armen over elkander zitten, en luisterde naar Charlotte, wanneer zij sprak, terwijl hij zelf niet sprak dan wanneer zij het woord tot hem richtte.

Men houdt nooit zeer levendige gesprekken, wanneer de avond valt; en het onderhoud, aanvankelijk nog al luidruchtig, begon thans minder levendig te worden, toen er op nieuw aan de deur geklopt werd, waardoor Charlotte beefde. Hij, wiens afwezigheid de markgraaf met geheime vreugde opmerkte, de blonde jongeling van den vorigen avond, verscheen in den tuin en naderde hen; Charlotte bloosde. De andere jongeling verliet terstond de plaats naast haar en na mevrouw Perceval gegroet te hebben, maakte de nieuw aangekomene zich er meester van, als had hij recht op de plaats, die hem afgestaan was... De markgraaf wist toen, waaraan hij zich te houden had, en er bleef hem nog slechts over een naam te weten, dien men bijna oogenblikkelijk uitsprak; die naam was hem volstrekt niet onbekend.

— Het is Guillaume des Aubrys, de broeder van den ongelukkigen Raoul... kent gij hem? zeide mevrouw Perceval.

De markgraaf kende hem zeer goed; want de treurige dood van den jongen Raoul des Aubrys had een algemeene smart veroorzaakt aan allen, die tot de partij behoorden, waarvoor hij bezweken was.

— Guillaume en Charlotte zijn verloofd, zoo ging mevrouw Perceval op meer fluisterenden toon voort, en hun huwelijk zal binnen eene maand voltrokken worden.

Deze soirée was pijnlijk. Te huis gekomen, vroeg de markgraaf zich af, of hij niet verstandig deed, wanneer hij nimmer naar *Elm Cottage* terug keerde?

In zijn leven, hoewel tot hiertoe zeer somber, had hij tén minste de kalmte genoten van een fiere onafhankelijkheid, maar thans achtte hij zijne waardigheid, die hem zoo dierbaar was, bedreigd door een gevoel, dat moeielijk was te ontveinzen zonder in zijn karakter een hatelijken dwang te ondergaan, waardoor hij zich bespottelijk zou maken, hetgeen in zijn oog het ergste van alles was. Na eenige uren was hij alzoo besloten om Londen te verlaten; maar het verlangen om Charlotte weder te zien en zich wederom in een huis te bevinden, waar men zijne plaats scheen te hebben bewaard, haalde hem weldra tot het verstandigste besluit van alles over: „In dat geval,” zeide hij bij zich zelve, „lijden blijft lijden, ik verdraag het liever hier dan elders.” Overigens besloot hij te zullen zwijgen en hij vreesde nu eenmaal van zichzelf geen enkele zwakheid.

Den volgenden dag bevond hij zich alzoo te *Elm Cottage* en al de overige dagen tot op den avond van de vergadering, waarover wij gesproken hebben.

III.

Men begrijpt thans waarom de markgraaf zoo bewogen geworden was, toen hij door Guillaume gekozen werd tot vertrouweling van zijn uitersten wil; waarom zijne hand gebeefd had bij het ontvangen van het pand, dat de jonge Vendeër hem had toevertrouwd. Men kan ook den strijd gissen, die er vervolgens tusschen medelijden en eergevoel in zijn hart ontstond, en dien hij voor niets ter wereld had willen verraden, alsook het gemengd gevoel van liefde en naijver, dat zijn leven sedert eene maand aan foltering ten prooi

gaf, eene foltering, waarvan hij in een onwillekeurige begoocheling meende, ten minste voor eenigen tijd, te zullen ontheven worden. Guillaume was vertrokken! zijne gedachte ging niet verder. Voor eenige dagen, voor eenige weken misschien, was hij bevrijd van het ondragelijk gezicht van zijn geluk. Wat de kansen betrof van het verschrikkelijk avontuur, waarin hij zich begeven had, de markgraaf wilde slechts aan den gelukkigsten uitslag denken en verwierp de gedachte aan een anderen door een zekere aangeborene vrees, dat zij in zijn hart een verschrikkelijke vreugde zou doen ontwaken, en het streed tegen zijne natuur te bevinden, dat hij daarvoor ontvankelijk was.

De markgraaf begon zich af te vragen, wat hij zeggen zou, wanneer er in zijne tegenwoordigheid sprake kwam over de afwezigheid van Guillaume. Maar de eerste woorden, die hij vernam toen hij wederom op zijn gewoon uur te *Elm Cottage* kwam, reddden hem uit de verlegenheid. Guillaume, zonder den avond te voorzien, waarop hij zoo in eens vertrok, wist genoeg omtrent het doel der vergadering, waaraan hij ging deelnemen, om niet te veel vertrouwen te stellen in den tocht, die daar zou voorgesteld worden, en hij had er voor gezorgd Charlotte voor te bereiden op eene afwezigheid van meerdere dagen, terwijl hij opzettelijk het oogenblik van vertrek alsook dat van zijnen terugkeer in het onzekere liet. Guillaume geloofde, dat hij voor zijn verrrek den tijd zou hebben, om terug te keeren, ware het ook maar een oogenblik, en had er ook op gerekend om Charlotte alsdan de geheele waarheid te openbaren, zich verlatende op den moed, die in de dagen van strijd evenmin aan de vrouwen als aan de mannen ontbreekt; hij beschouwde alzoo dit onderhoud niet voor het laatste. Doch toen hij op het oogenblik

dat hij haar verliet en haar de hand kuste, zacht fluisterend gezegd had: „Weldra zult gij voor altijd de mijne wezen,” had een vreeselijke beklemming zijn hart aangegrepen en hij was plotseling vertrokken uit vrees, dat zij zijne ontroering bemerken zou. Maar Charlotte was in dat tijdperk van haar leven, waarin men slechts van geluk droomt. Geen enkel wolkje verduisterde ook haar gelaat, toen de markgraaf haar den volgenden dag weder ontmoette, en zij zelve verhaalde hem de afwezigheid van Guillaume op de eenvoudigste wijze. Zij was noch bedroefd noch ongerust. Guillaume was afwezig voor vermaak, hij zou spoedig terugkeeren, en na dien terugkeer zouden zij kort aan den dag genaderd zijn, die hen voor altijd zou vereenigen.

Gedurende verscheidene dagen kwam niets de gerustheid van Charlotte storen, en ook niet het genot dat de markgraaf ondervond bij de verandering, door het vertrek van Guillaume in de soirées veroorzaakt. Wanneer de vallende avond hen den tuin deed verlaten, dan plaatsten Guillaume en Charlotte zich gewoonlijk voor de piano en brachten daar dikwerf een groot gedeelte van den avond door; zij zongen gezamenlijk, begeleid door Louise, en dit was een andere en meer aangename manier om zich te onderhouden dan het gesprek. Deze kleine familie-concerten behaagden bijzonder aan doctor Perceval, en het scheen dat zij zeer bescheiden op prijs gesteld werden door den jongeling van groote gestalte, dien de margraaf bij zijn eerste bezoek onder de catalpa had opgemerkt en die hem was voorgesteld onder den naam van Henri Devereux; zonder de zangers te naderen, zonder hen zelfs gade te slaan, scheen hij hen dikwerf niet alleen met aandacht, maar met eene bijzondere aandoening aan te hooren. Wat den markgraaf aanging, die piano,

waarachter zich de jeugd en het geluk der verloofden verscholen, was hem volstrekt onverdragelijk. De verandering was hem alzoo niet onverschillig, dat Charlotte zich ditmaal aan dezelfde tafel gezet had, waaraan hij geplaatst was en haar te kunnen beschouwen, terwijl zij in zijne nabijheid zat te arbeiden, met haar te mogen spreken en, wanneer zij haar hoofd ophief, soms een glimlach te ontmoeten; dit alles mocht reeds een geluk heeten in vergelyk met hetgeen hij reeds eene maand lang geleden had. Zonder alzoo aan het verledene of aan de toekomst te denken en des Aubrys in zich zelve vergetende, liet de goede markgraaf de dagen voorbij gaan, en meer dan eene week was reeds verstreken, toen hij nog in de verbeelding verkeerde, dat het de dag na het vertrek van Guillaume was en hij nog geen enkelen stap gedaan had, om naar den uitslag te vernemen van den tocht, waaraan deze zich verbonden had.

Op zekeren avond, den 12. September, was de kleine kring der bewoners en der kennissen van *Elm Cottage* als naar gewoonte rondom de tafel vergaderd, toen Henri Devereux, die de courant las, in eens verschrikte. Na snel een blik rondom zich geslagen te hebben, vouwde hij het blad toe en verborg het haastig. Charlotte, die over haar werk gebogen zat, had er niets van bemerkt en deze beweging van Henri Devereux was ook de opmerkzaamheid van allen ontsnapt, uitgenomen den markgraaf. Devereux had niet gezien, dat zijn blik hem gevolgd was, maar wel verre van dien te vermijden, gaf hij een nauwelijks merkbaar teeken, dat de markgraaf begreep. Weldra stond deze op en begaf zich als onwillekeurig naar het raam.

— Het is een schoone avond, Devereux! zeide hij; laat ons wat in den tuin gaan wandelen.

Hij opende de glazen deur en ging naar buiten. Terstond volgde Devereux, en den markgraaf bij den arm vattende, leidde hij hem naar eene laan, die langs het grasperk liep.

— Mijnheer van Villiers, zeide hij, ik ben niet in uwe geheimen ingewijd, maar uw belang is mij dierbaar en gij kunt mij onbevreesd de waarheid verklaren; ik heb zoo even in het nieuwsblad een bericht gelezen, dat mij verontrust... voor haar, voegde hij er na eenig aarzelen bij, terwijl hij met zijne blikken naar de salon wees. Het is beter dat het haar niet onder de oogen komt, of ten minste niet voordat gij mij de verzekering gegeven hebt, dat des Aubrys werkelijk in Schotland en niet elders is. In dit geval zou dat bericht een verdichtsel en van geen belang zijn.

De markgraaf overwoog een oogenblik of het voorzichtig ware, om op deze vraag te antwoorden.

— Wat stond er in dat bericht? vroeg hij.

— Dat een twintigtal Franschen, die den 25. Augustus uit Londen vertrokken zijn, zich den 28. of 29. Augustus op de kust van Normandië ontscheept hebben, zich naar Parijs begevende met het doel om daar een toereikend getal ontevreden en op te roepen, ten einde den eersten consul te midden zijner troepen aan te vallen... dat zij verraden en overrompeld zijn en zich op dit oogenblik in de gevangenis bevinden, vanwaar zij, naar men niet twijfelt, op het schavot zullen gebracht worden. Onder hunne namen wordt ook die van des Aubrys opgegeven, en wel bijzonder aangeduid „als de broeder van hem, die in de Vendée vermoord werd.”

De markgraaf had nagedacht, niets belette hem om zich op de edelmoedigheid van Henri Devereux te verlaten, en hij zeide daarop zonder langer te aarzelen:

— De tocht heeft plaats gehad, en des Aubrys heeft er deel aan genomen.

Er ontstond een langdurig stilzwijgen. Beiden met dezelfde gedachte bezig, wandelden zij naar het einde van de laan, en keerden weder zwijgend terug, zonder dat zij zulks opmerkten.

Eindelijk zeide de markgraaf:

— Het beste wat wij heden doen kunnen, is te zorgen, dat het nieuwsblad niet onder hare oogen komt. Misschien is dit bericht valsch; in elk geval zal ik morgen weten, waaraan ik mij houden moet.

Zij drukten elkander de hand en begaven zich met langzame schreden naar de salon. Bij het naderen zagen zij Charlotte en Louise bij de glazen deur, die eveneens naar buiten gekomen waren, om de maan en de sterren te zien, die de onbewolkte hemel deden schitteren. De lucht was zacht en streelend, wat zeldzaam plaats heeft in het noordelijk klimaat. De onbewogen boomen wierpen hunne lange schaduwen over het groene grasperk en de maan verspreidde daar rondom een zoo helder licht, dat men de kleine madeliefjes tellen kon, waarmede het bezaaid was. Het was een dier nachten, die meer dan alle heldere zonnestrallen de ziel een zoete belofte en een verzekerd geluk inboezemen; en de ziel, die zulks begrijpt en zich daarop verlaat, gelooft en verwacht eene zaak, die meer waar is, dan al hetgeen zich hier beneden met den naam van waarheid bestempelt; zij bedriegt zich slechts nu en dan in den omvang dezer belofte en in den dag harer vervulling en zij past datgene op voorbijgaande zaken toe, wat op de onvergankelijke betrekking heeft. Maar zij bedriegt zich ten laatste door niets anders dan dat zij te spoedig en te weinig hoopt.

Aldus, helaas! bedroog zich thans de arme Charlotte,

Het met krullende lokken omkranste schoone geelaat ten hemel gewend, gevoelde zij zich bewogen en in vervoering. De schoonheid van den avond, de welriekende lucht, de sterren, de bloemen, alles scheen de heldere vreugde te weërkaatsen, waarvan haar hart vervuld was. Hare moeder was haar gevolgd, om haar een dunne witte shawl om de schouders te werpen, die met breede plooiën tot op den grond afhing. In deze houding en met dit kleed opgeluisterd, geleek zij zoo zeer op een verschijnenden engel, dat dit zelfde gevoel de twee mannen staande hield, die uit den tuin te voorschijn traden. Dit gevoel was een hartstochtelijke bewondering, die op dit oogenblik vermengd was met een zielroerend medelijden. De oogen van den jongste schoten vol tranen. De oudere was minder verteederd, maar wellicht meer bewogen, meer opgewonden, meer ontroerd. Aldus bleven zij eenige oogenblikken Charlotte gadeslaan, zonder haar te durven aanspreken.

Arm kind!... dat men haar toch late aanschouwen, bewonderen, leven en genieten in dit laatste uur van genot, dat haar nog overblijft; niets hier beneden zal haar een ander, gelijk aan dit aanbrengeu, en dit oogenblik zal voor altijd in hare herinnering gegrift blijven, even als dat, waarop haar jeugdig leven den laatsten glimlach en het laatst vaarwel ontving van liefde en geluk!

IV.

De markgraaf van Villiers nam een uur later dan naar gewoonte afscheid van de familie Perceval, en begaf zich met rassche schreden naar zijne woning,

toen hij aan het park, dat hij door zou gaan, bemerkte, dat het pas tien uren was. Hij kwam op het denkbeeld, dat hij wellicht nog tijd had om terstond te gaan onderzoeken naar de nauwkeurigheid van hetgeen hij zoo even vernomen had; tot dat einde moest hij zich naar eene plaats begeven aan het uiterste gedeelte van Pall Mall. Daar was het huis gelegen, dat wij reeds kennen en dat, geheel door Franschen bewoond, zoo al geen erkende plaats voor vergaderingen, toch een huis was, waar men zonder uitstel berichten erlangen kon, die de belangstelling wekten van de partij, waartoe allen behoorden. De omweg was lang en de markgraaf aarzelde een oogenblik alvorens een andere richting te nemen, toen een man, die uit het park kwam, snel naast hem trad. De markgraaf bemerkte, dat deze hem aanzag, en hem trachtte te herkennen; hij zag hem op zijne beurt aan, maar de schaduw omhulde beiden en de wandelaar ging zijnen weg. Hij volgde hem een oogenblik met zijn oog en vervolgens besluitende om zijn plan te volvoeren, ging hij de straat over en richtte zich met haastige schreden naar Pall Mall, terwijl de maan aan deze zijde zijnen weg verlichtte, alsof het helder dag was. Eensklaps meende hij te bemerken, dat hij achtervolgd werd; hij hoorde ten minste achter zich op de trottoirs voetstappen, die volkomen naar de zijne schenen afgemeten te worden. Zonder te blijven stilstaan, verdubbelde hij zijne oplettendheid, om te ontdekken of zijn vermoeden gegrond was; hij vertraagde zijnen gang, ook de stappen werden vertraagd; hij liep bijna op een draf, de voetstappen achter hem namen dezelfde beweging; toen bleef hij in eens stilstaan en keerde zich plotseling om. Londen was op dat tijdstip opgevuld met Fransche politie-agenten, belast om de bewegingen der uitge-

wekenen te bewaken, en het kwam hem geenszins gelegen om op deze wijze begeleid ter plaatse te komen, waarheen hij zich begaf. Hij keerde alzoo terug en herkende terstond den man, die hem bij den ingang van het park voorbij gegaan was; hij ging recht op hem aan en bevond zich weldra vlak voor hem. Ofschoon hij op dit oogenblik minder geneigd was tot lachen, zoo had hij nogtans moeite, om zich daarvan te onthouden, toen hij het verschrikte, ademlooze en opgewonden gelaat herkende, dat hij aldus ontmoette.

— Hoe! zijt gij het, La Mothe? riep hij uit. Goddank! de Hemel zendt u, gij kunt mij alles zeggen, wat ik verlang te weten en mij van de moeite ontheffen, om verder te gaan.

La Mothe was, zooals men zich herinneren zal, de naam van den persoon, in wiens kamer Guillaume zijn laatste onderhoud met den markgraaf had gehad. Zijn voornaamste bezigheid was om onder de uitgewekenen al de berichten op te sporen en rond te brengen, waarin zij belang stelden.

— Maar wie duivel, meendet gij, dat u op de hielen zat? antwoordde hij, zoodra hij ademhalen kon.

— Wel iemand, aan wien ik den weg naar uwe woning niet toonen wilde, beste vriend; het was in uw belang, dat ik aanvankelijk zoo snel liep en thans terugkeerde, hetgeen overigens zeer van pas is, want ik moet met u spreken.

— En ik heb ook iets met u te spreken, zeide La Mothe. Ik had u zoo even in het donker niet herkend.... ik verlangde zeer om u te zien en u alles te verhalen omtrent een en ander.... en van u te vernemen of gij soms iets meer gehoord hebt. Ach! mijn God! welk een onherstelbaar ongeluk!

— La Mothe, zeide de markgraaf, ik weet niets in

bijzonderheden, en ik verlang alles te weten. Laat ons daar gaan zitten.

Zij zetten zich op een der steenen banken neder, die langs het rasterhek van het park geplaatst zijn. Zij zagen om zich heen, de troittoir was aan hunne zijde verlaten. De markies hernam:

— En zijn de berichten thans zoo ongunstig als men mij heeft doen vreezen? Zeg mij alles wat gij vernomen hebt.

— Ongunstig? zeide la Mothe; mij dunkt zij zijn zoo ernstig mogelijk, daar zij allen gevangen genomen en op dit oogenblik wellicht gevonnisd, dat wil zeggen veroordeeld zijn.

— Allen! zeide de markies.

— Ja, allen, uitgenomen twee.

— Twee?

— Ja, twee.

— Weet gij, wie het zijn?

— Ongetwijfeld, des Aubrys en Saulny. Ik heb Saulny gezien; hij is teruggekomen, ik heb hem gesproken.

De markgraaf had deze laatste woorden vol verwarring vernomen; een zeldzame gewaarwording had zijn hart doen kloppen en zijn bloed naar het hoofd doen stijgen.

La Mothe ging voort:

— Het eerste ongeluk heeft Saulny gered; zonder dat zou hij in hetzelfde geval verkeerden als de overigen, en de arme Guillaume ook, zoodat het in elk geval bijna beter voor dezen is, dat het aldus afgelopen is.

De markgraaf zag hem met stijgende ontroering aan.

— Wat bedoelt gij?

— Ik zeg, dat dit voor den ongelukkigen Guillaume beter is, dan het schavot... zelfs in een eervol gezelschap.

— Ik begrijp u niet. Hebt gij mij zoo even niet gezegd, dat Saulny en des Aubrys behouden waren, dat zij teruggekeerd zijn? ..

— Teruggekeerd! Saulny, ja; maar des Aubrys... gij weet dus geen enkele bijzonderheid?

— Ik heb u reeds gezegd van niet.

— Niet!

— Welneen, La Mothe. Mijn hemel, spreek duidelijk; gij zoudt het geduld van een heilige op de proef stellen!

— Welaan dan!... Maar weet gij ten minste waar en op welke wijze onze mannen in Frankrijk dachten te dringen?

— Ja, op de kust van Normandië, over een steile rots.

— Juist over de steile rots van Beville, die ongeveer drie honderd voeten hoog is... Men ijst er van, wanneer men er aan denkt! En weet gij hoe men dien berg bestijgt?

— Ik weet het, zeide de markies. Dit is reeds meer dan eenmaal gebeurd: ik geloof door middel van een kabel met groote knopen.

— Ja, zoo is het: door middel van een kabel, boven aan deze spitse rots vastgemaakt... Het is ongehoord, niet waar? Wanneer men bedenkt, dat zooveel personen zich daaraan konden ophijschen! En men moet zeggen dat het een der behendigste en van de meest onverschrokkenen geweest is, die...

— Als het u belieft, geene onderbreking, La Mothe, zeide de markies ongeduldig... Wat is er gebeurd? Ter zake, ter zake, ik bid u!

— Kom, Villiers, maak u niet boos op dit oogenblik; ik heb al te veel verdriet, en laat mij u deze treurige geschiedenis bedaard verhalen, daar gij ze nog niet weet. Zie haar hier van het begin tot het einde,

zooals ik ze van Saulny vernomen heb. Welaan dan: het scheen, dat het dien nacht een verschrikkelijk weder was, zoodat bij het naderen van de rots allen en ook de aanvoerder zelf van oordeel waren, dat het onmogelijk was om de beklimning te beproeven, en men den volgenden dag afwachten moest. Toen riep Guillaume, dat men daardoor een kostbaren tijd verspilde, dat zoo allen bij het weder, dat er heerschte, het al niet wagen konden, nochtans een het beproeven kon, ten einde degenen, die hen boven afwachtten, van hunne aankomst te onderrichten en geduld in te boezemen; dat hij, als de jongste en de lichtste (en hij had er bij kunnen voegen de meest vermetele van allen) verzocht de beklimning te mogen wagen. Men bood lang wederstand, maar hij drong er zoo sterk op aan, dat men besloot, om hem te laten begaan. Men gaf hem de noodige inlichtingen, men bond hem een koord om het lichaam, waaraan de meest belangrijke en gewichtige papieren gehecht waren, en liet hem zich met handen en voeten aan den rampzaligen kabel vastklemmen, door middel van welken hij in een oogwenk uit het gezicht verdwenen was...

Hier bedekte La Mothe zijn aangezicht.

— O! het is ijsingwekkend, zeide hij.

— Verder, verder? vroeg de markgraaf hevig ontroerd.

— Welaan! het scheen, dat op dit oogenblik een vreeselijke rukwind, die door de rotsen joeg, het schip noodzaakte om zich te verwijderen, ten einde het niet verbrijzeld werd. De wind woei van de kust af, hetgeen gelukkig was voor hen maar niet voor den ongelukkigen Guillaume, die twee malen door den wind opgezweept werd, zoodat zij die boven waren, hem bijna waterpas zagen liggen, terwijl hij zich intusschen met kracht vasthield, maar in de onmogelijkheid om

hooger te klimmen. Zij deden toen op hunne beurt wanhopige pogingen, om den kabel met hem, die er zich aan vastklemde, naar zich toe te halen; maar zij worstelden tegen den storm, en deze was krachtiger dan zij. Zij zagen hem een derde maal op dezelfde vreeselijke wijze in de hoogte slingeren, en het was een laatste maal... zij hoorden een gil, een enkelen gil, en alles was gedaan!

— O God! mijn God! riep de markies, zijn aangezicht met de handen bedekkende.

En dezelfde persoon, die zoo pas ter nauwernood een pijnlijken indruk kon meester worden, toen hij vermeende te hooren, dat Guillaume teruggekeerd was, weende, ja weende thans van smart, toen hij vernam, dat hij nimmer zou terugkeeren.

Ook La Mothe snikte. Hij voegde er echter weldra het weinige bij, dat hij nog te zeggen had.

Toen des anderen daags de storm bedaard was, werd het stoffelijk overschot van Guillaume door zijne makers gevonden en toevertrouwd aan Saulny, zijn vriend, en na hem de jongste van de gezellen, ten einde het naar Engeland over te brengen; doch hij had het lijk op de naastbijzijnde plaats, waar zich een katholiek priester bevond, laten begraven, ten einde hem de laatste eer aan te doen. De papieren, die Guillaume bij zich had gehad, waren van zijn ontziend lichaam afgenomen, maar men had hem een klein kruisje laten behouden, dat hij aan zijn hals droeg, en dat zijn rechterhand vast omklemde, zijn laatste belijdenis en zijn verhevenste gebed op het oogenblik, dat de kracht hem ontbrak en hij den kabel losliet, waaraan zijn leven hing.

Nadat het verhaal geëindigd was, bleef de markies langen tijd onbewegelijk, zwijgend en in een staat van verbijstering, die zoozeer op wanhoop geleek, dat

La Mothe er van verschrikte en zeide, dat indien hij had kunnen gissen, dat de markies van Villiers des Aubrys zoozeer beminde, hij zich wel zou gewacht hebben, om hem diens dood zoo plotseling mede te deelen.

V.

De markies bracht den geheelen nacht op de been door en ten prooi aan de onbeschrijfelijkste spanning. Bekomen van de eerste verbijstering, die het verhaal van La Mothe hem veroorzaakt had, herinnerde hij zich met schrik de zending, waarmede hij belast was. De kleinste omstandigheden van zijn laatste onderhoud met den ongelukkigen Guillaume kwamen hem in het geheugen terug; elke andere gedachte had zich opgelost in het diepste medelijden, een medelijden nog gescherpt (zoo het geoorloofd is dit woord te bezigen) door de wroeging over de gedachte en de verlangens, die hij ongetwijfeld veeleer bestreden dan in zijn hart toegelaten had, maar waardoor hij, naar het hem scheen, vrijwillig het schrikwekkend voorval in het leven geroepen had, dat hij thans verplicht was aan Charlotte mede te deelen. Hij verwenschte het zeldzaam lot, dat na hem de vertrouweling van Guillaume gemaakt te hebben, hem bij haar tot een jobsbode maakte; en nochtans, had hij deze wreede taak niet op zich genomen, had hij niet gezworen haar te zullen volbrengen, vernam hij nog niet duidelijk in zijne ooren de woorden van Guillaume, die daar zoo dikwerf weêrklonken hadden: „Wees voorzichtig, want zij bemint mij en zulks zal een vreeselijke tijding zijn!”

De herinnering aan deze woorden deed hem tot zichzelf komen en de noodzakelijkheid begrijpen, om op een middel bedacht te zijn, waardoor hij zijn droevigen last kon vervullen en tegelijkertijd zooveel mogelijk haar ontzien, wier geluk hij met den prijs van zijn leven zou gekocht hebben.

Alles, wat hij zoo even vernomen had, zou binnen weinige uren aan iedereen bekend zijn. Gisteren spraken de dagbladen er reeds van. Thans zouden het, volgens de gewoonte te Londen, de openbare rondventers zijn! Deze gedachte deed hem sidderen, hij trachtte te overwegen, een plan te maken en na eenige aarzeling nam hij eindelijk een besluit.

De nacht was geheel verstreken. De markies zag de zon opkomen en wachtte nog een paar uren. Omstreeks half negen uren ging hij naar beneden, opende zijn bureau, nam er een gesloten pakje uit, dat hij bij zich stak, en ging uit.

De dag was schitterend en helder aangebroken. Charlotte zat aan het raam en aanschouwde meermalen den hemel en de boomen van den tuin, dan het boek, dat zij in de hand hield. Louisa zat niet ver van haar aan eene tafel te schrijven, die voor een ander raam geplaatst was, vanwaar men het gezicht had op den ingang. De kamer, waarin zij zich bevond, was eenvoudig, ruim en vroolijk, en droeg in den hoogsten graad den stempel, die aan de plaats het voorkomen geeft van hem, die ze bewoont; boeken in goede orde geplaatst op *étagères*, die aan de wanden hingen, een schoon kruisbeeld van ivoor, dat tegen het helderblauwe behangsel en tusschen twee kleine egersteden hing, onder het kruis eene bidbank, waarop twee personen naast elkander knielen konden, bloemen op den schoorsteenmantel en op de tafels, die haren geur vermengden met den balsemenden reuk, die uit den

tuin kwam; alles, wat zich in deze kamer bevond, streefde en bekoorde den geest en het gezicht, en het was in de daad eene plaats, ingericht voor de studie en de godsvrucht, voor de jeugd en het geluk.

Op dit oogenblik schelde men aan de deur.

De jonge dochter hief haar hoofd op en zag den markies binnen komen; hij gaf aan den bediende, die de poort opende, eene boodschap, en met de armen over elkander leunde hij tegen de poort en wachtte.

Louise bezat veel bevattelijkheid en kalmte, gepaard met de meest volmaakte onbaatzuchtigheid. Deze hoedanigheid deed haar met juiststen blik zien en haastig handelen, zoo dikwerf zij vermoedde, dat anderen in nood of gevaar verkeerden.

Nauwelijks had zij dan ook haar oog op den markies geslagen, of zij gevoelde zich van schrik aangegrepen. Hem van hare plaats duidelijk ziende zonder gezien te worden, bemerkte zij de vreeselijke bleekheid op zijn gelaat, en deze omstandigheid, gevoegd bij het ongewone uur van zijn bezoek, had in hare oogen een onheilspellende beteekenis. Zij wist intuschen den uitroep, die op hare lippen zweefde, te onderdrukken.

Twee gedachten kwamen tegelijk voor haren geest. Charlotte in haar schitterend geluk, en hare kranke moeder, door eene kwaal aangetast, die bij den geringsten schok verdubbelde. Beiden moesten zooveel mogelijk ontzien worden.

Zij stond op.

Op dit oogenblik verscheen een bediende. Voor dat hij den tijd had om te spreken, zeide zij haastig:

— Laat mijnheer in de bibliotheek. Mijn vader is uit, maar ik kom terstond beneden; zorg vooral, dat men niet binnen ga bij mevrouw Perceval en haar geen kennis geve van dit bezoek.

— Wat beteekent dit alles? vroeg Charlotte verwonderd. Is er dus iets, dat gij weet en gij mij niet zegt?

— Neen, zeide Louise, ik weet volstrekt niets, ik bezweer het u. En zij begaf zich naar de deur.

Daar gekomen bleef zij staan en door een zeker instinkt van teederheid gedreven, kwam zij bij hare zuster terug.

— Charlotte, zeide zij, lieve Charlotte, ik weet het niet, maar mijn hart zegt mij, dat wij een ongeluk zullen vernemen. . . . Laat ons God bidden, dat Hij ons den moed schenke, om alles wat Hij ons overzendt, te verduren.

Zij omhelsde Charlotte en ging uit de kamer. Maar deze woorden waren niet ijdel. Gelijk men soms van den dood gered wordt door den tak van een boom, die, hoewel verwondend, den val verzacht en wel gekneusd, maar levend op de aarde doet nederkomen, zoo deden deze woorden Charlotte uit hare onbezorgdheid in een hevige beduchtheid vallen, waarvan Guillaume oogenblikkelijk het voorwerp was; de gedachte wendt zich dus altijd het eerst tot datgene wat haar het meest dierbaar is, daarna schrikt zij terug en doorloopt al de graden van vrees en hoop, alles duchtende, alles aannemende behalve een ongeluk, waarbij alle anderen op dit oogenblik niets zijn.

De ongelukkige Charlotte schrikte ook terug bij de gedachte aan dit ongeluk alleen, maar dit korte oogenblik van voorbereiding was wellicht genoeg, om den slag te voorkomen, die haar doodelijk zou getroffen hebben.

Louise bleef langer dan een half uur in de kamer. . . . Daarna ging de deur zacht open en zij verscheen met roodgeweende oogen en met een doodsbleek gelaat. Charlotte lag op de knieën voor haar kruisbeeld. Toen

zij haar hoorde, stond zij haastig op en de twee jonge meisjes stonden zwijgend tegenover elkander.

Charlotte zag hare zuster aan en gaf een vreeselijken gil.

Louise vatte haar bij den arm, bracht haar naar de bidbank en zeeg daar met haar neder. Daar ontving Charlotte uit hare hand het verzegelde pakje, dat zij haar bracht; daar vernam Charlotte het verhaal, wat Louise haar kwam doen; en nu greep de smart haar zoozeer aan, dat zij bewusteloos nederzank....

De avond begon reeds te vallen, voordat zij hare oogen weder opende. Zij kon alleen nog het blanke Christusbeeld boven haar hoofd onderscheiden, en dit scheen een blik van goddelijk medelijden te werpen op het kind, dat aan zijne voeten leed en weende!

„Er is in het hart geen vreeselijker ontmoeting dan die tusschen de jeugd en de wanhoop,” heeft een schrijver uit onze dagen gezegd. Die ontmoeting is in de daad schrikwekkend, wanneer zij plaats heeft; maar zoo lang het licht des geloofs niet uitgedoofd is in het jeugdig hart, blijft deze ontmoeting onmogelijk. Het geloof wijdt deze moeilijke en smartvolle eenheid tusschen de jeugd en het ongeluk, en soms maakt het die onverbreekbaar, want het wil dat zij voortdure en niet vergeten worde; het is de bewaarder zoowel van langdurige herinneringen als van de onsterfelijke hoop, maar altijd verdrijft het de sombere wanhoop, de gezellin der ontzenuwde en laffe zielen. De wanhoop gaat dikwerf gepaard met krankzinnigheid en zelfmoord, maar meermalen nog van eene onbezonnene verstrooidheid, van verwijfde vergetelheid en van de ontheiliging van alle genoegens en alle smarten van het verledene.

Deze wanhoop drong de ziel van Charlotte niet binnen. Van dat kruis vloeide haar een dier geheim-

zinnige woorden toe, die tot in het diepste van de ziel doordringen en daar een troost en als het ware een zeldzame vreugde brengen, die aan de aarde onbekend is en waarvoor zij geen naam heeft. Maar deze doordringende en goddelijke taal doet zich niet hooren, dan in het uur der uiterste verlatenheid, wanneer de verst verwijderde echo van den menschelijken troost niet meer tot het gebroken hart naakt.

VI.

Wij hebben weinig te zeggen over het geheele jaar bijna, dat op dezen dag volgde. Voor het uiterlijke had er na den dood van Guillaume niet de minste verandering plaats in de levenswijze der bewoners van Elm Cottage. Voor het oog der ongevoeligen bleef dit vreedzame huis hetzelfde, doch het was een landschap, waarvan zich de zon teruggetrokken heeft. De schitterende glimlach van Charlotte, die voor de familie het ware licht van het huiselijk leven geweest was, scheen voor altijd uitgedoofd. Na een langdurige ziekte waren hare krachten allengs teruggekeerd evenals hare schoonheid, die voor een wijl verwelkt was. Maar het was eene schoonheid, die gewijzigd was evenals haar leven. Zij had verzocht om het rouwgewaad over Guillaume aan te nemen, alsof zij reeds zijne echtgenootte geweest was, en aldus verscheen zij voor de eerste maal voor de oogen van den markgraaf. Vond hij haar minder bekoorlijk dan te voren? Dit is minder waarschijnlijk; het ongeluk van Charlotte moest veeleer de teederheid, den eerbied en de stille aanbidding vermeerderen, waarvan zij het voorwerp was. Niets veranderde in zijne houding tegenover haar.

Dagelijks ook bleef hij haar bezoeken. Deze vreugde — de eenige van zijn leven — had wellicht door een enkel woord kunnen verdwijnen; doch dit woord werd zorgvuldig onderdrukt.

Ook Henri Devereux bleef telken avond zijn bezoek voortzetten; zijne vriendschap met den markies was sterk toegenomen sedert hunne gemeenschappelijke beangstheid, en zij waren zoo innig met elkander verbonden als het verschil van hun leeftijd en betrekkingen toeliet.

Charlotte zong niet meer, maar zij beminde de muziek nog en meer dan ooit. Wanneer Louise op de piano speelde, dan luisterde zij uit de verte en in het duister gezeten, opdat men hare tranen niet zou zien vloeien. Henri naderde alsdan soms Louise en bleef eenige oogenblikken bij haar. Wanneer dit gesprek een weinig aanhield, dan schoot er een straal van vreugde uit hare donkerblauwe oogen. Eens bij dergelijke gelegenheid meende zij, dat de markies dit had opgemerkt en zij zag hem vragend aan. — Zij had gewild, dat hij hare gedachten bevestigde, maar de markies las beter in het hart van Devereux dan zij; hij schudde met het hoofd en vestigde op Charlotte zelve een blik, dien zij niet verstond, maar die blik kwelde haar, wijl hij niet naar haar verlangen op de zwijgende vraag antwoordde, en zij liet haar hoofd, voor een wijl opgebeurd, mistroostig op hare hand terugzinken.

VII.

Gedurende den tijd, dien de markgraaf van Villiers in Engeland doorbracht, leidde hij een zeer eenzaam leven. Men had hem nimmer het verkeer der wereld zien zoeken, zelfs niet het verkeer dier vrijwillige

ballingen, die verre van Frankrijk de omvergeworpen groote wereld weder opbouwden, en die daarvan de afbeelding bewaarden met een allezins kinderlijke en treffende zorg, voor geen enkel offer terugschrikkend, en zonder gewone schaamte de armoede lijdende met al hare gevolgen, uitgenomen het vragen en het ontvangen eener aalmoes, terwijl zij de gewoonten, de overleveringen, de zeden en de taal van het verleden ongeschonden bewaarden. Zij waren bevreesd om de taal aan te leeren van het land, waarheen het toeval van de uitwijking hen had gevoerd, opdat zij de Fransche uitspraak of zelfs die van den kring, waarin zij geleefd hadden, niet zouden verliezen en men keerde na vijf en twintig jaren van ballingschap terug, en sprak in de daad eene taal, die men in Frankrijk reeds begon te vergeten, en die men daar thans bijna niet meer verstaat; eene taal die soms niet naar de letter, maar die nimmer plat is, die zelden welsprekend, maar altijd edel is, en die, naar wij meenen, nog aangenaam het oor streelt, wanneer men ze bij toeval aantreft bij de zeldzame overlevenden van dat tijdvak, gelijk de oude jacobijnsche liederen thans nog gaarne gehoord worden door personen, die het meest vreemd zijn aan het gevoelen, dat zij inboezemen!

Niemand merkte de nieuwe gewoonten van den markgraaf op, men zag hem slechts in het voorbijgaan; hij bleef dit leven van genot en foltering, dat hem zoo dierbaar geworden was, leiden zonder de aandacht van iemand op te wekken. Het was overigens niet uitsluitend het gevaarlijk vermaak van Charlotte te aanschouwen, dat hem naar Elm Cottage trok; het verkeer met hare moeder was hem ook onbeschrijfelijk zoet geworden, en ook docter Perceval bracht er toe bij om hem het huiselijk leven aantrekkelijk te maken, waarvan hij het hoofd was. Sedert langen tijd had

de trotsche neef van mevrouw Perceval eerherstel gedaan voor zijn afkeer van den echtgenoot, dien zij gekozen had. Meer dan eenig ander waardeerde hij het woord *gentlemen*, zooals de Engelschen het gebruiken, want gelijk men weet, heeft dit woord, dat in Frankrijk altijd het denkbeeld bevat van adellijke afkomst, in Engeland een veel ruimere beteekenis en wordt het toegepast op allen, die de natuur of opvoeding met den adel van ziel en inborst begaafd heeft, welke men erkent, dat zij het recht en het vermogen hebben zich te verschaffen. In dien zin was de heer Perceval een gentleman, in de meest omvattende beteekenis. Rechtzinnig en ijverig Katholiek, bezat hij bovendien in zijn godsdienstige gevoelens dien graad van vuur, die eene vervolging altijd en overal te weeg brengt, gelijk toenmaals in Engeland bestond, zonder verzachting in wetten, in zeden. Hij wijdde zich aan de zorg voor de Fransche uitgewekenen en vooral aan de arme priesters, die aan kerker en moord ontkomen waren, en hij bracht hun zijne hulp met een eerbied, die aan het geloof, door bloed beleden, toekomt.

Maar hoe Katholiek hij ook was, toch had de doctor voor zijn geboorteland een brandende vaderlandsliefde en in de edelmoedigheid op dit tijdstip door al zijn landgenooten, aan de uitgewekenen betoond, de bedienaars van den verboden godsdienst niet uitgezonderd, begroette hij gaarne den dageraad der toekomstige gerechtigheid, die hij verwachtte en waarnaar hij vurig haakte, meer nog voor de eer van zijn vaderland dan voor die van het geloof. Deze gerechtigheid werd toen werkelijk geboren. Zij had wellicht meer tijd noodig, om op te wassen dan de goede doctor zich voorstelde, maar toen zij eindelijk twintig jaren bereikt had, vermocht zij hare stem te doen hooren te midden van het Britsche volk, en zij nam de vrijheid voor

zich, om hare zaak te bepleiten. Het oude geloof nam weder eene plaats in, die daaraan wellicht nu en dan betwist, maar nimmermeer zal ontroofd worden.

Doctor Perceval was op zekeren dag, door zijne weldadige gewoonten geleid, in het rampzalig verblijf gekomen, waar de gravin de Nebriant in het geheim hare krachten uitputte aan het ziekbed van haar kind, terwijl zij nacht en dag werkte, om voor den prijs van haren arbeid te trachten de geneesmiddelen te koopen, die zij niet altijd kon bekomen. Het was eene fiere en smartelijke worsteling, die een groot getal vrouwen van de aanzienlijkste afkomst in dezen tijd van beproeving doorstonden, en die, wijl zij deze worsteling zonder aarzelen aannamen, zich bijna allen de goederen waardig betoonden, welke zij verloren hadden.

Wij weten hoe mevrouw de Nebriant een beschermer en Charlotte een vader gevonden had, en wat er onder den weldadigen invloed van doctor Perceval geworden is van dit geheele bestaan, te midden waarvan het arme kind, nog zoo jong, werd bezocht door de grootste vreugde en de grootste smart der wereld.

VIII.

Op zekeren dag, toen de markgraaf na een korte afwezigheid te huis kwam, ontving hij een pak brieven en kaartjes uit de handen van Thibaut. Eerst bezag hij de kaartjes; daaronder bevond zich er een van Henri Devereux, en hij las er onderaan deze woorden met potlood geschreven: „*Verwacht mij aan uw huis, ik heb iets met u te bespreken.*”

— Mijnheer Devereux heeft gezegd, dat hij binnen een uur komt, zeide Thibaut.

— Het is goed, ik zal mij door hem laten vinden, zeide de markies, voor hem alleen, voegde hij er bij, want hij begreep zeer wel, dat zijn jonge vriend hem iets bijzonders te zeggen had, en hij was niet zonder eenige ongerustheid omtrent hetgeen zulks kon zijn.

Hij wierp dus een verstrooiden blik op de brieven en opende er slechts een, op het adres van welken hij de hand van mevrouw Perceval herkende; hij zag dat zij hem uitnoodigde, om op dien dag te komen dineeren, hetgeen hem genoeg deed; maar hij had geen gelegenheid om de overige brieven te openen, want bijna op hetzelfde oogenblik werd er krachtig gescheld, en voordat Thibaut den tijd had, om hem aan te dienen, verscheen Henri Devereux.

— Ha! zijt gij hier weder teruggekomen! riep hij, binnenkomende, uit: Goddank! uwe afwezigheid had mij ongerustheid veroorzaakt, en ik was bevreesd, ja beste van Villiers, bevreesd om te vertrekken zonder u te hebben wedergezien.

— Vertrekken! riep de markies, vertrekken! wanneer? waarvoor? waarom?

— Zie, lees! zeide Henri.

Hij reikte den markies een brief over, dien deze van het begin tot het einde las. Deze brief bevatte de aanbieding van een post in de burgerlijke administratie van Indië, een post, die aan Devereux het uitzicht gaf op een schitterende loopbaan, maar die hem voor vijftien of twintig jaren uit zijn vaderland verwijderde.

— En nu? zeide de markgraaf.

— En nu! ik heb den post aanvaard en ik vertrek morgen.

— Aangenomen! zeide de markies met verbazing. Hoe! gij zult dan vertrekken, en vertrekken voor

twintig, voor vijftwintig jaar misschien! en wel op uwen leeftijd, om zoo te zeggen voor uw geheelen leeftijd. Henri, is het ernstig waar? of schertst gij?

— Neen, zeide Henri, ik scherts volstrekt niet, ik ben daartoe besloten; ik heb niets te verrichten noch in Engeland, noch in Europa. En op het oogenblik, waarop ik met u spreek, voeg ik er bij, dat het mij toeschijnt, dat ik in de geheele wereld niets te doen heb. Maar ik begrijp, dat dit eene overdrijving is, die ernstiger gevolgen zou kunnen hebben dan het eerste, wanneer ik er aan toegaf. De mensch is in zijn leven altijd tot het een of ander geroepen. En hoe spoediger ik vertrek en hoe eerder ik mij verwijder, des te eerder zal ik terugkomen, volmaakt geschikt voor die roeping.

— Morgen vertrekken! voor twintig jaren vertrekken! herhaalde de markies.

— Welnu! wat beteekent dat? hernam Henri; ik ben vrij, zeer vrij, daar ik als verwantschap in Engeland slechts een rijken oom heb, die zich te minder over mij bekommert, wijl ik zijn erfgenaam ben Zie, van Villiers, juist voor personen als ik ben, zijn de heerlijke loopbanen in Indië in het leven geroepen. Naar men zegt, moet men daarvoor werkzaam, degelijk en voortvarend zijn; ik geloof al die hoedanigheden te bezitten zoowel als een ander. Maar ik verkeer ook in eene omstandigheid, die aan schier al onze landgenooten ontbreekt.

— Welke?

— Dat wil zeggen, volstrekt geen *home* te bezitten, mijn beste vriend! niets wat terughoudt, niets wat terugroept. De *home*, gij verstaat dit woord, niet waar, van Villiers, en gij begrijpt alles, wat dit voor ons omvat? uit hoevele kleine en groote zaken die band gevormd wordt, waardoor wij daaraan verbonden

zijn? De *home!* is het vaderland, de huiselijke haard, het is de echtgenoot, die u daar wacht of die men daarheen hoopt te leiden, het is de tuin, het is de weide, het is de heide, waardoor men zoo dikwerf heen huppelt in de frischheid van den morgen, of wel des avonds, op het uur waarop een goed vuur en goede vrienden onze terugkomst verbeiden. De *home* van een Engelschman bestaat in dat alles, en in nog meer dan dat alles, mijn goede vriend. . . . Gij weet dus hoe gelukkig iemand als ik zich moet gevoelen, niets van dat alles te bezitten! Het is aan dit geluk te danken, dat gij wellicht op den een of anderen tijd verneemt, dat ik te Madras of te Calcutta als rechter of advocaat-generaal gestorven ben.

— Komaan, Devereux, zeide de markies, wat beteekent dat alles? Zeg mij ronduit de waarheid, gij zijt blijkbaar hier niet gekomen, om mij die te verbergen. Wat is er voor nieuws en waarom deze plotselinge verandering?

Henri bleef een oogenblik peinzen, terwijl hij een boek, dat op de tafel lag, afwisselend open- en dicht-sloeg. In eens wierp hij het boek neder en den markies aanzien, sprak hij eindelijk:

— Welaan, mijn goede vriend, ik zal het u zeggen, want eigenlijk ben ik daarvoor hier gekomen. Ik heb dan, moet gij weten, ja, ik heb de dwaasheid begaan, om mijne hand te bieden aan eene vrouw, die van mij niets weten wil.

De markies maakte eene beweging.

— Gij?

— Ja, ik. Dat verwondert u, niet waar? Dat een man, die geen kind is en vermeent geen onnoozele te zijn, eene vrouw ten huwelijk vraagt, aan wie hij in de verste verte niet hopen kan te behagen, eene vrouw, die een ander bemind heeft, die hem nog bemint, die

hem altijd, zelfs nu hij dood is, zal blijven beminnen ; dat is eene verbijstering, niet waar ?

De markies gaf geen antwoord.

Henri ging voort zonder zijn stilzwijgen op te merken :

— Dat alles zeg ik bij mij zelve; ik zie het zoo klaar als den dag, ik heb het zelf altijd gezien, maar wat zal ik zeggen, er zijn oogenblikken, waarin ons verstand ons ontvlucht. Zij scheen minder treurig; wij waren bij toeval alleen in den tuin, zij sprak lief-talig met mij en ondanks mij zelve, zonder te weten wat ik zeide, kwam al hetgeen mijn hart vervulde op mijne lippen. Ziet gij, eindelijk en ten laatste wordt men het zwijgen en veinzen moede en wil men zich niet langer bedwingen. Ik werd afgewezen. Gij kunt u niet voorstellen, wat dat zeggen wil. Alles is afgedaan, ik weet het, ik vertrek en zal nimmer terugkeeren. En toch, ik kan u niet verklaren, welk een troost het voor mij geweest is, hoe gelukkig ik mij thans nog gevoel, bij de gedachte, dat zij alles weet, dat ik niets meer verborgen houd en dat ik, zij het dan ook maar eenmaal in mijn leven, gelegenheid gehad heb, om haar te verklaren, dat ik haar bemin, dat ik haar van den eersten dag bemind heb, dat ik haar immer zal beminnen!

Terwijl Henri onder het spreken aldus vervoerd werd, bleef de markies ongevoelig; hij zat met de hand onder het hoofd en luisterde zonder hem aan te zien.

— En hebt gij hun uw besluit bekend gemaakt? vroeg hij eindelijk.

— Ja, heden avond. Ik had dien brief reeds voor verscheidene dagen ontvangen, en na mijn antwoord te hebben verzonden, ben ik op Elm Cottage geweest; allen hadden een bedrukt voorkomen. Charlotte, die

gevoelde, dat zij de oorzaak van mijn besluit was, scheen treuriger en neêrslachtiger dan wij haar in langen tijd gezien hebben. Ook mejufvrouw Perceval had een ernstiger voorkomen en het scheen, dat, toen zij mij vaarwel zeide, de tranen in hare oogen kwamen. Ook die Louise is zulk een liefталig wezen!

Op dit oogenblik keek de markies Henri aan. Hij zag, dat deze in zijn geest niet het minste vermoeden had van een geheim, dat hij geloofde te hebben geraden en hij zweeg, want door te spreken zou hij gemeend hebben aan den eerbied voor Louise te kort te doen en haar bijna te verraden. Van de eerste ontroering, die de openbaring, welke hij zoo pas vernam, hem veroorzaakt had, terug gekomen, trachtte hij aanvankelijk zijn jeugdigen vriend van zijn besluit af te brengen, doch te vergeefs. Henri had zichzelven onderzocht, ondervraagd en veroordeeld gelijk een rechter of liever gelijk een geneesheer, die met een oogslag den graad van de kwaal en de vereischte operatie opmerkt.

— Het komt er hier slechts op aan, zeide hij, om te lijden en zich daaraan zonder genade te moeten onderwerpen. Vreeselijk lijden, zoo ging hij na eenig stilzwijgen voort, en daarna genezen worden, dat wil ik en daarvoor is eene scheiding noodig, die geene reis, geene afwezigheid is, maar een onoverkomelijke afgrond, dat wil zeggen de afstand en de duur. Er bestaat geene liefde, die tegen dat geneesmiddel bestand is, wees er zeker van; ik weet zeer wel, dat aanvankelijk zulk een afstand, dat ik haar naam niet meer hoor uitspreken, en zulk een duur, dat ik haar om zoo te zeggen nimmer zal wederzien, het staal en het vuur op de wonde zullen liggen; maar het staal

en het vuur genezen ten laatste, en het lidteeken verdwijnt eindelijk. Daarop maak ik staat.

— Op dit alles heb ik niets te antwoorden, zeide de markies, en zoo gij de rust zoekt langs den weg der vergetelheid, dan is, naar ik geloof, het middel dat gij te baat neemt, het meest zekere, om die te verkrijgen.

— Het geldt hier niet alleen rust, zeide Henri, het geldt hier geen genezen, om niet meer te lijden, maar een genezen, om te kunnen handelen. De handeling is de plicht, is het leven; tot allen prijs moet men daarvoor geschikt blijven of het weder worden. Moest ik den doodstraf ondergaan, dan zou ik slechts eene redelijke daad verricht hebben met mij aan de melancholische werkeloosheid te onttrekken, waartoe ik vervallen zal, wanneer ik hier blijf, en ik zou mij als een lafaard beschouwen, wanneer ik daarvoor week.

Gedurende het geheele gesprek had Henri zonder daarvan bewust te zijn tegenover zijn vriend het voorkomen gehad van den jongen hertog van Rothsay, dien Walter Scott ons afschildert met eene karwats in de hand bij zijn gewonden gunsteling. Elke beweging van de karwats schijnt dezen toe tegen zijne opene en bloedende wonden gericht te zijn en deze onvoorzichtige en lichtzinnige hand veroorzaakt hem zonder het te weten eene soort van foltering. De markies gevoelde zich bij elk woord op dezelfde wijze aangedaan en ondervond een onbeschrijfelijk pijnlijke gewaarwording.

— Voor u, zeide hij eindelijk, die u wilt genezen, die wilt leven, voor u die jong zijt en een vaderland hebt, is het krachtige geneesmiddel, dat gij wilt aanwenden, ongetwijfeld het beste, en waarlijk ik vat en prijs u. Maar stel u een man voor, die dezen wil,

om zich te genezen en te leven volstrekt niet gehad heeft, die de jeugdigheid niet meer bezit, die geen behoefte heeft aan handeling evenmin als een vaderland, dat hem een doel opent; mij dunkt, hij zou wel het recht hebben, om hetzelfde te zeggen, wat Louise onlangs in die nieuwe romance zong:

Ah! gardez-vous de me guérir;
 J'aime mon mal, j'en veux mourir!
*Ach laat mij toch genezing derven,
 Ik min mijn smart, wil daaraan sterven!*

en hij zou daarom geen lafaard zijn.

Bij deze woorden stond hij op, maar, hoezeer hij had getracht om ze van een glimlach te doen vergezeld gaan, had hij nogtans in zijne trekken zulk eene uitdrukking van lijden en lag er in zijne woorden zulk een zonderlinge nadruk, dat Henri er een oogenblik over verbaasd stond. Maar hij dacht, dat hij zonder zulks te willen, de bij den dag klimmende smart van den markies over zijne ballingschap had opgewekt. Deze gedachte belette hem om een anderen zin aan de woorden te hechten, die hij zoo pas vernomen had; en eerst veel later begreep hij ze, maar toen hadden èn tijd èn afstand hen reeds lang van elkander gescheiden.

IX.

De dag was reeds ver gevorderd, toen Henri den markies verliet, en deze had nauwelijks den tijd om in de haast zijn toilet te maken en in een dier zware *hackney-coaches* te stappen, die op dit tijdstip meer dienden, om de wandelaars tegen stof en slijk te beve-

ligen dan om hen sneller over te brengen. Onderweg verdiepte de markies zich in de overwegingen, welke het gesprek, dat hij zoo even gevoerd had, noodzakelijk in het leven riep. Het kwam hem voorzeker zonderling voor, dat hij ten tweede male de vertrouweling werd van de gevoelens, waarvan Charlotte het voorwerp was, en ofschoon het vertrek van Henri niet de minste overeenkomst had met dat van Guillaume, bestond er toch betreffende de omstandigheden eene zonderlinge overeenkomst. In den grond van zijn hart was de uitslag van het gesprek, dat hij pas vernomen had een groote verlichting; reeds meer dan een jaar was er verlopen sinds den dood van Guillaume, en ofschoon de markies overtuigd was, dat Charlotte voor geen enkel ander zulk eene genegenheid bezat als zij voor haren jeugdigen verloofde gevoeld had, vroeg hij zich echter nu en dan af of sedert den dag, waarop de heimelijke liefde van Henri haar bekend werd, deze ontdekking, gevoegd bij alle hoedanigheden, die zij in hem waardeerde, niet voldoende zou zijn, om haar te doen besluiten hem hare hand te schenken. Dit was alzoo voor den markies een vreeselijk vraagstuk; hij gevoelde zijn hart derhalve verlicht bij de gedachte aan de weigering, die het vertrek van Henri veroorzaakte, en toen hij Charlotte zag, scheen zij hem nog veel aanminniger en bekoorlijker.

Bij zijne komst was Louise niet in de kamer. De eenige gast behalve de markies was ditmaal een jonge Fransche priester, die gelijk zooveel anderen hersteld en gered door doctor Perceval, zijn dankbare vriend bleef en nu en dan zijn dischgenoot was. Hij was Gabriël de Mérian geheeten, doch men noemde hem gewoonlijk den abbé Gabriël.

Men begaf zich aan tafel; de plaats van Louise tegenover den markies bleef onbezet; het arme kind,

zeide hij bij zichzelf, zal er op tegen hebben om ons hare roodgeweende oogen te vertoonen, maar weldra ging de deur open, en Louise verscheen, verontschuldigde zich, dat zij wat laat kwam, en nam bedaard hare plaats aan tafel in. De markies vermeed aanvankelijk bescheiden haar aan te zien, en eerst toen hij er zeker van was, dat men hem niet opmerkte, sloeg hij zijne oogen naar haar op, en zag toen dat haar gelaat een weinig bleeker was dan naar gewoonte maar volkomen kalm, zonder het minste spoor te dragen van een overmatige smart of een pas geledene ontroering. Behalve een grootere stilzwijgenheid dan anders, behalve de levendige beweging, waarmede zij bij het intreden der salon de piano gesloten en de lichten uitgedoofd had, welke zij daar als naar gewoonte vond, wees bij Louise niets, volstrekt niets op de aandoeningen, welke de markies bij haar ondersteld had, en die hem zooveel belangstelling en sympathie voor haar ingeboezemd hadden.

— Ik zal mij blijkbaar vergist hebben, zeide hij bij zichzelf; dat verheugt mij.

Wanneer hij eenige uren later Louise op luiden toon het gebed *voor de reizenden* had hooren bidden, zou hij misschien opgemerkt hebben, dat hare stem beefde en de nadruk van dit gebed iets ongewoons had. Maar zij werd slechts gehoord door de vriendin, die aan hare zijde bad en door Hem, tot Wien zij haar gebed richtte, en die over beiden wakende, ze elk om hare eigene reden zag weenen, zonder dat zij elkander spraken over de oorzaak, die hare tranen deed vloeien.

Intusschen gevoelde de markies zich in een zeer goeden luim en deed hij zijn best om het gesprek, dat tusschen den geestelijke en den doctor geheel gestaakt was, weder aan te wakkeren. De eerste scheen

geheel verdiept in een dagblad, dat op de tafel lag.

— Mijnheer de abbé is bijzonder aandachtig, zeide de markies eindelijk, die deze houding opmerkte; hij schijnt niet genegen te zijn, om heden met ons te redetwisten en ons te bewijzen, gelijk hij onlangs deed, dat alles op dit oogenblik in de wereld naar wensch gaat en dat ik aan hen, die mij wegens weigering van toestemming van mijnen kant niet geguillotineerd hebben, de grootste dankbaarheid verschuldigd ben. Wat hem betreft, hij is deerlijk mishandeld, maar wijl hij er niet van gestorven is, acht hij het der moeite niet waard om er over te spreken.

Op den dag van den moord van Carmel was pater Gabriël bedwelmd onder een hoop dooden nedergezegen. Vervolgens als door een wonder gered en naar Engeland gevoerd, had hij een weinig later weder in de wereld kunnen terugkeeren, want hij was nog vrij, maar hij was getrouw gebleven aan zijne hooge roeping en het priesterschap was hem toegediend, toen hij van zijne wonden genezen, zich bekwaam gevoelde, om zijne plichten te vervullen.

Hij zag op en glimlachte; deze lach en de engelachtige uitdrukking van zijne oogen maakten dit gelaat opmerkelijk, waarvan de trekken overigens niets buitengewoons hadden.

— Gij hebt gelijk, mijnheer de markies, ik erken het; ik wil daarover met niemand spreken, het is waar, en ik wil mij trachten te verbeteren... Maar zie! er zijn altijd in het Evangelie eenige woorden, die hem, die het leest, bijzonder treffen; ziehier, welke mij het meest voor den geest komen: *Vader vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen.* Wanneer ik denk aan den dag, waarop dit woord gesproken werd en aan Hem, die het uitsprak, dan

verdwijnt alle gevoel van wraak tegen hen, die een aanslag op mijn onbeduidend leven gedaan hebben, en ik wil niets liever dan hun vergeven.

De markies zweeg een oogenblik, wellicht onwillekeurig verteederd, maar hij hernam weldra:

— Uit deze fraaie manier van redeneeren, mijn beste abbé, zou volgen, dat er geen verschil meer is tusschen goed en kwaad; men zou geen persoon meer verafschuwen mogen, men zou zelfs geen schelm meer voor een schelm kunnen houden, geen ellendeling voor een ellendeling, geen Bonaparte voor een....

— Zacht, zacht! zeide de doctor; mijnheer de abbé zal niet dulden, dat gij veel kwaads zegt, zelfs van een Bonaparte.

De markies werd opgewonden.

— Geen kwaads zeggen van Bonaparte! riep hij uit; ik hoop dat gij schertst, beste doctor, en dat mijnheer de abbé de gevolgtrekkingen van zijn barmhartige stelling niet zoo ver uitstrekken zal. Deze zal, dunkt mij, weten wat hij zegt, zoo ging hij mompelend voort; men zou zich moeielijk kunnen voorstellen, dat hij uit onwetendheid misdoet.

De abbé Gabriel wilde hem hierop terstond antwoorden, doch hij bezon zich en zeide met zachtmoedigen ernst:

-- Ik zegen elke hand, die voor mijn God de ontheiligde en verlaten tempels weder geopend heeft.

— En zegent gij ook de hand, die Europa in het bloed gedompeld heeft?... antwoordde de markies met bitterheid.

De abbé sloeg zijne oogen neder en legde het dagblad uit zijne hand.

— Neen, zeide hij, neen, God is mijn getuige, en wanneer ik ondanks mij zelve getroffen en medege-sleept word door het verhaal van een veldslag, dan

maak ik er mij een verwijt van en het komt mij voor, dat ik te kort geschoten ben aan de plichten, die mij door de H. Wijding zijn opgelegd.

— Is er dan wederom een slag geleverd? viel de markies in de rede.

— Ja, een groote en vreeselijke slag.

— Zoo! en waar?...

— Wel, niet ver van Austerlitz, naar het schijnt.

— Austerlitz! in welke streek ligt dat?... Is het eene stad of een dorp?

— Ik geloof, dat het eene vesting in Moravië is, zeide de abbé... De keizer... Bonaparte bevond zich hier op den vooravond of den dag na den strijd.

— Wie heeft ooit van die plaats hooren spreken? vroeg de markies spottend.

— Ik geloof, dat men den naam er niet van vergeten zal, sedert al hetgeen daar voorgevallen is, antwoordde de abbé op zachten toon.

De markies ging naar de tafel, nam het nieuwsblad en las in stilte; daarop gaf hij het aan den doctor, en verzonk in eene neêrslachtingheid, die den geheelen avond duurde. Frankrijk ontrouw aan zijn koning was voor hem niet meer een staat van grootheid en roem, en elke stap op den zegevierenden tocht werd door hem zonder aarzelen betreurd als den terugkeer verdragend naar den weg, buiten welchen iedere overwinning hem onwettig en alle roem hem verdacht scheen.

X.

De markies kwam met een gefolterd gemoed te huis, en zoodra hij Thibaut zag met de brieven in de hand, die hij hem reeds dien morgen vertoond had, vroeg hij hem ongeduldig, waarom hij hem

aldus lastig viel en gaf hem bevel zijne rust niet te verstoren. Thibaut sprak geen enkel woord, legde bedaard de brieven op de tafel in de slaapkamer, waarheen zijn meester zich oogenblikkelijk begaf, terwijl hij hem hielp ontkleeden. Maar voordat hij hem verliet, zeide hij:

— Ik bracht de brieven aan mijnheer de markies, die hij dezen morgen vergeten had, omdat er een bij is uit Frankrijk, en ik dacht dat mijnheer de markies dien wellicht openen zou, alvorens zich te bed te begeven.

De markies gevoelde terstond berouw over zijne onbillijkheid.

— Zijt gij vermoeid, Thibaut? vroeg hij op geheel anderen toon.

— Neen, mijnheer de markies.

— Welaan! ga naar bed. Goeden nacht, Thibaut.

— Mijnheer de markies is wel goed. Goeden nacht, mijnheer de markies.

Nadat de markies het vergrijp jegens zijn uitmuntenden dienaar aldus weder goed gemaakt had en de deur gesloten was, nam hij haastig het pak brieven, dat op de tafel lag.

Een brief uit Frankrijk! Het was drie jaren geleden, dat hij vandaar geen bericht ontvangen had. Hij zocht hem met ongeduld. Zoodra hij hem zag, opende hij hem zoo haastig, dat hij niet bemerkte, dat de brief met zwart lak gesloten was. Hij las:

„*Mijnheer de markies,*

„Met de diepste smart moet ik u berichten, dat „de graaf van Thenin overleden is.”

De brief viel hem uit de hand. Deze naam en deze titel waren die van zijn broeder, maar sedert vijftien jaren had hij die gezien noch gehoord. Op zijn uitdrukkelijk verzoek was deze broeder, die hem

weleer zoo dierbaar was, nimmer genoemd in de brieven, die hij van tijd tot tijd ontving. De markies trachtte hem te vergeten, en geloofde dat hem dit bijna gelukt was, maar het was eene begoocheling en tegelijkertijd deed zij onrecht aan zijn eigen hart.

Hij las de woorden, die hij zoo even gelezen had, nogmaals.... Al de teederheid, die hij zooveel jaren onderdrukt had, scheen in eens naar zijn hart te stroomen en het te verstikken. Na zulk een langen tijd het verleder vergeten en zijn broeder in den soldaat van het oproerig Frankrijk miskend te hebben, herinnerde hij zich thans slechts aan hunne kindschheid, aan hunne jeugd en hunne vriendschap, die toen onder de twee broeders zoo innig en hecht was, dat zij hem er toe gebracht zou hebben, om ieder anderen vriend ongeschikt voor hem te maken.....

Hij wierp zich in zijn leuningstoel neder, en zonder zich er tegen te verzetten, zonder een enkele van die herinneringen in zijn geheugen te roepen, die hem zoo dikwerf zijne gestrengheid jegens zijn broeder schenen te rechtvaardigen, gaf hij zich zonder verzet over aan de smart, die in zijn hart de vroegere teederheid weder deed ontwaken, en hij vond daarin een zekere zoetheid. Den naam van „Roger” dien hij niet uitgesproken had, sinds zij van elkander gescheiden waren, herhaalde hij thans op denzelfden toon als in vroegere dagen.... en onder den invloed van deze levendige en smartelijke aandoening, vernam hij misschien in de diepte zijner ziel het lispelen van eene dier goddelijke stemmen, waaraan de driften, ook zelfs die van edele harten, het zwijgen opleggen; deze stem deed hem wellicht het zacht verwijt, dat hij zich door de hartstochtelijke en voorbijgaande begrippen dezer wereld boven dit heilig gevoel had laten

verheffen en dien band vrijwillig voor den tijd verbroken had.

Er verliepen eenige oogenblikken, voordat hij de lezing van zijn brief kon voleinden; hij nam hem weder op en las hem van het begin tot het einde.

„Mijnheer de markies!

„Met de diepste smart moet ik u berichten, dat „de graaf van Thenin overleden is. Hij is roemrijk „gesneuveld in den grooten slag, die onlangs geleverd „is. Ik wil hopen, dat deze omstandigheid in uwe „oogen geen grief te meer zal schijnen tegen zijne „nagedachtenis, en ik kan niet gelooven, dat gij mij „op dit oogenblik kwalijk nemen zult, dat ik het „verbod overtreed, dat gij mij gegeven hebt, nimmer „den naam te noemen van hem, die niet meer is.

„Het is u niet onbekend, mijnheer de markies, dat „de graaf van Thenin, ofschoon reeds gedurende twaalf „jaren erfgenaam van uwe goederen, (die de wet „anders verbeurd verklaard zou hebben, als aan een „uitgewekene toebehoorende), nimmer het minste heeft „willen ontvangen van de inkomsten dier zelfde goederen „en sedert hij in het leger dienst genomen heeft, weigerde „hij zelf dat gedeelte aan te nemen wat hem van uw „fortuin toekwam. Hij heeft geleefd als soldaat en hij „is als soldaat gestorven. Mijn soldij is mij genoeg, „zeide hij mij, mijn broeder zal ons vaderlijk erfdeel „ongeschonden terugvinden en hij zal het misnoegen „niet hebben, dat de revolutie er een enkelen penning „af genomen heeft; in dit opzicht zal het hem niet onnut „zijn, dat hij een republikeinschen broeder heeft. „Deze woorden zeide hij mij lachend, maar hij meende „het ernstig, en nimmer heeft hij er iet saan veranderd.

„Toen de wet voor drie jaren aan de uitgewekenen „veroorloofde, om naar Frankrijk terug te keeren

„en weder bezit te nemen van hunne goederen, die „niet verkocht waren, schreef ik u, om u te melden „dat alles ter uwer beschikking was. Ik deed zulks „op bevel van den graaf van Thenin, maar zonder hem te „noemen, wjl gij mij dit hadt verboden. Thans, „mijnheer de markies, zou ik meenen aan een „dringenden plicht te kort te schieten, wanneer ik „u niet van dit feit inlichtte. Ik herhaal nogmaals „mijn verzoek, dat gij naar Frankrijk terugkeert, zij „het ook maar om van uwe aanwezigheid te doen „blijken, en mij de noodige machtiging te verleen, „opdat ik, ingeval zulks uw verlangen is, kan voort- „gaan met het beheer uwer goederen, gelijk ik tot „dusverre gedaan heb op verzoek van graaf van The- „nin, en ook uit vriendschap voor hem, maar meer „in het belang van u dan van hem.

„Ontvang, mijnheer de markies, de verzekering „van mijn diepen eerbied, alsook van mijn welgemeende „en onveranderlijke gehechtheid.

„PIERRE SÉVERIN.”

De markies verkeerde gedurende eenige dagen in zulk eene diepe nêerslchtigheid, dat hij niet kon uitgaan. Hij schreef aan mevrouw Perceval, meldde haar het treurig verlies, dat hij geleden had en sprak over zijn broeder alsof er nimmer oneenigheid tus- schen hen bestaan had.

Toen hij weder naar Elm Cottage ging, nam hij den brief mede en liet dien lezen aan mevrouw Perceval; hij sprak over den inhoud in tegenwoordigheid van Louise en Charlotte. De naam van zijn broeder, dien hij voorheen weigerde uit te spreken, was thans onophoudelijk op zijne lippen, en voor zoover hem zulks mogelijk was, begon hij zelfs op gematigden

toon te spreken over het noodlottig besluit, dat de duurzame scheiding tusschen hen veroorzaakt had.

— En wie is die Pierre Séverin, die uwen broeder zoo hoogachtte? vroeg mevrouw Perceval.

— Pierre Séverin, antwoordde de markies zonder aarzelen, is de verstandigste, braafste en edelste persoon dien ik ken.

Eene groote verrassing maakte zich van de drie dames meester; want zij waren nimmer gewoon, dat de markies aan iemand, wie hij ook ware, zulk een kwistigen lof schonk; en hier was sprake van iemand, die blijkbaar andere meeningen had dan hij; deze omstandigheid deed die lof nog zonderlinger klinken. Mevrouw Perceval kon dan ook niet nalaten uit te roepen:

— Maar behoorde hij niet tot de partij van den ongelukkigen Roger?

De markies zweeg een oogenblik, als herinnerde men hem aan iets, wat hij zelf had willen vergeten, maar eindelijk zeide hij:

— Ja, dat is ongelukkigerwijze waar, Pierre Séverin is altijd een droomer geweest, wel vreemd voor een man, die overigens in zulk een degelijke en werkzame omstandigheid verkeert. Hij was de boezemvriend van Roger en, ofschoon de jongste onder velen, oefende hij op hem een grooten invloed uit. Het is wel mogelijk dat zijne gevaarlijke begoochelingen in het begin der omwenteling hebben bijgedragen tot het noodlottig besluit van Roger. Maar, kortom, zooals gij weet, schrijf ik niet aan ieder dezelfde verplichtingen toe; hetgeen mij voor den graaf van Thenin een schandelijke, ik wil zeggen, een afkeurenswaardige daad toescheen, achtte ik sinds dien tijd in Séverin vergeeflijk. Een man, zelfs zooals hij, van een oude rechterlijke familie, is niet door dat tal van banden aan den troon gehecht, welke zij niet verbreken

kunnen, die het bloed in hunne aderen hebben der gezworen verdedigers. Overigens, toen de utopie onder den vorm, dien wij kennen, ingang begon te vinden, verliet hij Parijs, benevens de rechterlijke loopbaan, waarin hij reeds schitterend was opgetreden, en week terug naar de omstreken van Villiers, in het kleine stadje M... waar hij de onverschrokken verdediger werd van allen, die door de onbillijkheid en de barbaarschheid der toen heerschende wetten vervolgd werden. Door deze handelwijze werd hij spoedig verdacht, in den kerker geworpen en zou ongetwijfeld hetzelfde lot ondergaan hebben als de overigen, indien het aan Roger niet gelukt ware hem te redden, en om hem te beveiligen voor de gevaren, waarin zijne edelmoedigheid en onverschrokkenheid hem telkens zouden gebracht hebben, zond hij hem naar Villiers, waarvan de wet hem eigenaar gemaakt had in de onderstelling, dat Séverin zijn rentmeester was. Séverin nam het voorwendsel in ernst op en hij heeft daar alles zoo goed bestuurd, dat, zoo ik ooit naar mijne haardstede terugkeer, mij daar veel meer rijkdommen wachten dan ooit.... Kortom, hij is de parel der brave jongelingen, daarbij is hij verstandig, vol studielust en zelfs geleerd, geloof ik, en in elk opzicht de edelste en moedigste jongeling.

Deze lofrede bracht natuurlijk een gunstige meening teweeg over den persoon, die daarvan het voorwerp was. Dit ondervond ook Pierre Séverin, toen hij kort daarop in Engeland kwam; de markies had hardnekkig geweigerd, om gebruik te maken van de wet, die aan de uitgewekenen veroorloofde, om in Frankrijk terug te komen, en Séverin, zijne vervegeefsche pogingen om hem daartoe te bewegen, moede, had eindelijk het besluit genomen om zelf naar Engeland over te steken, ofschoon de terugkeer

niet zonder gevaar scheen. Het was hem werkelijk gelukt die reis te volbrengen, en na een verblijf van twee maanden in Engeland, reisde hij weder naar Frankrijk terug; met een blijde herinnering in zijn hart aan de bezoeken op Elm Cottage en met een stille hoop, welke, naar hij verwachtte, door den tijd en door zijne standvastigheid in vervulling komen zou.

XI.

Bijna vier jaren waren voorbijgegaan sedert bovengemelde omstandigheden, en de toenemende verzwakking harer moeder wees alleen voor Charlotte den loop van den tijd aan, toen een onvoorzien ongeluk dit stil en vreedzaam gezin trof. Docter Perceval besteedde dit jaar zijne zorgen en tijd aan de soldaten, die het Engelsche leger ziek of stervende uit de besmette kampen van Walcheren zond. Bij de uitoefening van dezen edelen plicht werd hij zelf door de besmetting aangetast en binnen weinige uren blies hij den laatsten adem uit.

Ongeveer zes weken waren er na dit ongeval verlopen, toen den markies, op het oogenblik, dat hij naar gewoonte op Elm Cottage kwam, gebodschapt werd, dat mevrouw Perceval hem verlangde te spreken, en hij in de kamer zou komen, waar zij reeds verscheidene dagen aanhoudend verbleef.

Ziende, hoe sterk zij veranderd was, onstelde hij zoozeer, dat hij dit niet ontveinzen kon.

Een droevige glimlach speelde om de lippen van mevrouw Perceval, toen zij hem de hand reikte.

— Mijn goede Gaston, zeide zij, wat zijt gij verdrietig, dat gij mij in zulk een verminderden toestand aantreft.

De markies vatte hare heete en vermagerde hand, en kuste die eerbiedig.

— Gij verlangt mij te spreken, zeide hij, zie ik ben volkomen tot uwe beschikking. Maar waarom wacht gij niet, totdat gij wat sterker zijt?

— Neen, neen, zeide mevrouw Perceval gejaagd, ik heb geen tijd te verliezen. ik ben echter nog sterker dan gij wel denkt.

Zij stond op en zette zich op de canapé neder, waar zij op had liggen rusten, en ging aldus voort:

— Hetgeen ik u te zeggen heb, is zoo ernstig en zoo buitengewoon, wellicht, dat ik het geen oogenblik kan uitstellen, het geldt de rust van mijn stervensuur. Ik zal niet kalm zijn, voor dat gij mij aangehoord hebt.

De markies zag haar zwijgend aan, verschrikt over hare zwakheid en nog meer verschrikt over hare gejaagdheid.

— Spreek, spreek, zeide hij eindelijk op zachten toon, terwijl hij zich naast haar nederzette, ik luister naar u en ik bid u mij te beschouwen als de man, die het meest van allen aan u gehecht is. aan u en aan de uwen

— Dat geloof ik, zeide zij, daarvan ben ik overtuigd, en ik ga het u bewijzen. Hoor dus, Gaston, ik wil u over Charlotte spreken.

De markies voelde zijn hart kloppen.

— Tot op den dag, waarop het laatste ongeluk mij trof, ik moet het bekennen, terwijl ik zucht over het verbroken leven van mijn arm kind, had ik ten opzichte van haar niet de minste bekommering, ik gevoelde dat ik ging sterven, want ik weet reeds langen tijd hoe het met mij gesteld is, maar ik was kalm; ik liet Charlotte en Louise onder de bescherming van een vader achter, en het scheen mij toe, dat ik niets te zeggen, niets aan te bevelen had; ik was van zijne teederheid

en omzichtigheid verzekerd, en vond het overbodig, hem te bedroeven door van mijn dood te spreken. Waarom zou ik het gedaan hebben? Wat zou ik gezegd kunnen hebben aan hem, die beter dan ik wist te overleggen en te handelen in het belang van haar en mij?

Zij hield even op, om de tranen af te droogen, die in hare oogen opwelden. De markies hoorde haar met belangstellende oplettendheid aan. Zij hernam :

— Maar, ach, mijn God! hoeveel heb ik sinds een maand geleden! want plotseling heb ik in mij wederom het verlangen, ik zou haast zeggen de noodzakelijkheid voelen ontwaken, om te leven... O! Gaston, deze beproeving is hard geweest en ik moet God zegenen, dat Hij toen heeft gewild, dat de abbé Gabriël in mijne nabijheid was; deze wist mij gerust te stellen... hij bracht mij er toe, om mijn kind aan de hoede van God toe te vertrouwen, en overtuigde mij, dat de wees, die door Hem bewaard wordt, wel bewaard is!

Zij zweeg weder een oogenblik.

— Ik weet niet, of God mij heeft willen beloonen voor de opdracht, die ik Hem deed van den angst mijns harten, maar nauwelijks had ik in de gedachte mijn arm kind alleen en zonder steun in de wereld te moeten achterlaten, berust, of er kwam een denkbeeld in mijn geest op, dat mij tot op dit oogenblik niet meer verlaten heeft, en wat er ook moge gebeuren, en hoeveel het mij moge kosten, ik wil het u eenvoudig mededeelen, en gij zult mij zeker antwoorden.

Zij sloeg op hem hare oogen, die zoo diep en zoo hol stonden van het lijden, en hem vlak in het aangezicht ziende, zeide zij na een oogenblik aarzelen :

— Gaston, wilt gij Charlotte huwen, wanneer zij daartoe genegen mocht zijn?

Wanneer de markies een slag op het hart ontvangen

had, dan zou hij geen heviger schok hebben kunnen gevoelen. Het ongenaakbare voorwerp zijner droomen scheen hem zoover buiten den kring der mogelijke dingen te liggen, dat niets van al wat mevrouw Perceval tot hiertoe gezegd had, hem voorbereid had op de woorden, die hij thans vernam. Hij werd doodsbleek en ditmaal klopte zijn hart zoo hevig, dat het hem onmogelijk was een woord uit te brengen. De zoovolstreckte en langdurige dwang, dien hij zich had opgelegd, was hem een tweede natuur geworden. De overgang was te plotseling, de aandoening, die hij gevoelde, geleeke meer op smart dan op vreugde. Hij zag mevrouw Perceval aan zonder haar te antwoorden en dit stilzwijgen duurde zoo lang, dat zij zich in de oorzaak vergiste.... Haar gelaat begon min of meer te blozen.

— Neem het eene arme moeder niet kwalijk, Gaston, zeide zij; ik stel zoo veel vertrouwen in u, dat ik er wellicht misbruik van gemaakt heb... maar wat zal ik u zeggen? ik moet het u bekennen, ik vond mijne Charlotte zoo bekoorlijk, dat men haar niet dikwerf kan zien zonder haar te beminnen.

Zonder haar te beminnen! de arme mevrouw Perceval zou eene bekommering van een anderen aard ondervonden hebben, indien zij vermoed had welke echo hare woorden beantwoordde in het hart van hem, die ze aanhoorde, en zij zou alsdan wellicht een voor gevoel gehad hebben, dat zij aan hare dochter eene toekomst voorbereidde, minder rustig, dan zij zich wel voorstelde.

De markies werd langzamerhand en met groote krachtinspanning zich zelve meester; echter sprak hij slechts met een zeer bewogen stem:

— Maar..... maar zou Charlotte zelve instemmen met hetgeen gij voorstelt?

— Ik kan u de verzekering niet geven, antwoordde

zij, dat Charlotte u bemint, maar ik ben er van overtuigd, dat zij hetzelfde voor u gevoelt als gij voor haar, een welgemeende en hartelijke vriendschap; en thans is het veeleer dit gevoel, dat zij zou verlangen in te boezemen, dan eene neiging, waaraan zij niet zou kunnen beantwoorden.

Deze woorden gingen als een ijsschots door al de aandoeningen, die in de ziel van den markies opwelden.

Hij antwoordde nogtans met eene stem, die door de aandoening nauwelijks te herkennen was:

— Mevrouw, het is niet noodig u te zeggen, dat gij voor mij eene gedachte doet doorschemeren, welke ik nimmer had durven opvatten..... Wat mijn eigene gevoelens betreft, daarover behoef ik niet te spreken, die van Charlotte alleen behooren te worden geraadpleegd..... maar wanneer gij in de daad gelooft, dat zij er in zal toestemmen, om mijne hand aan te nemen, indien gij dit gelooft, dan heb ik u slechts één woord te antwoorden, en dit is, dat mijne hand, dat mijn leven haar toebehoort..... Maar de beslissing moet van haar uitgaan, *van haar alleen!*

Hij stond op als had hij in eenen droom verkeerd. Mevrouw Perceval volgde hem met hare blikken en met een zachten en welwillenden glimlach. Zij herinnerde zich op dit oogenblik aan de afgekeerdheid van het huwelijk, die men weleer aan den markies toeschreef, en zij geloofde, dat zijne aarzeling en zijne verwarring geen andere beweegredenen hadden. Maar daar zijne laatste woorden haar intusschen geen twijfel lieten over zijne volkomene berusting in de zaak, gevoelde zij zich gelukkig en van een groote bezorgdheid ontheven, want zij had hare dochter ondervraagd, alvorens met den markies te spreken en zij vreesde van haren kant geen enkele moeielijkheid tegen het plan, dat zij gevormd had.

Niets had ooit de wonde van het jeugdig hart van Charlotte kunnen heelen en zij zou elke verbindtenis geweigerd hebben op voorwaarde van eene neiging. Maar hare hand te schenken aan een man, bejaard genoeg om haren vader te kunnen zijn en die ongetwijfeld voor haar slechts een zoodanige genegenheid zou hebben, waaraan zij meende te kunnen beantwoorden, dat was eene bestemming, welke Charlotte zonder veel tegenstand zou aannemen. Zij gevoelde, dat zijn niet alleen voor zich zelve, maar ook voor hare Louise geen edeler en zekerder beschermer kon bezitten, dan den markies van Villiers; ook de bekommering over haar lot deed de ziekte van hare moeder blijkbaar toenemen: zij zou voor hare gerustheid nog geheel andere opofferingen gedaan hebben.

— Wat mij betreft, zeide zij tot Louise, het zal geen geluk zijn, maar het zal mij gerustheid aanbrengeu en plichten, die mijn leven zullen vervullen en het zelfs met veel vreugde vervullen; want alles wel beschouwd, Louise, is het geluk dezer aarde het wel waard, dat men het zoozeer verlangt en najaagt? Het mijne ging onder, toen ik het nog pas uit de verte gezien had..... Maar wordt dat aardse geluk niet voortdurend bedreigd? En, mijn God, welke verhouding bestaat er tusschen hetzelve en de smarten, die er op volgen, wanneer het ons ontroofd wordt!

Zij huiverde en liet een oogenblik haar gelaat in hare handen zinken, daar de vreeselijke herinnering voor haren geest kwam. Maar een vasten en helderen blik ten hemel slaande, wischte zij de tranen uit hare oogen en hernam:

— Ik kan u verzekeren, dat er oogenblikken zijn, waarin ik mij gelukkig gevoel, wjl ik dit alles op twintigjarigen leeftijd heb ingezien!

De ongebaande weg van het ongeluk had haar snel

naar dat punt gevoerd, waarop het leven zich in zijne werkelijkheid vertoont, dat wil zeggen „niet altijd gelukkig, maar immer schoon,” en daardoor zelfs ernstig, want „is de ernst niet een der kenteekenen van de schoonheid in de verhevenste gedaante?”

XII.

Op den dag, waarop Charlotte in het witte huwelijks-gewaad verscheen, was zij nogtans doodsbleek; een hartverscheurende en teedere herinnering, krachtig opgewekt in dat hart van twintig jaren, had haar bij den morgenschemering van dienzelfden dag bijna nog doen aarzelen. Maar de zachte en deelnemende autoriteit van den priester Gabriel had haren moed versterkt, en toen zij twee uren daarna de huwelijks-inzegening uit zijne hand ontving, had het gebed haar de vastberadenheid en den vrede weergegeven.

Bij den terugkeer uit de kerk had hare moeder, die haar niet naar het altaar vergezellen kon, op haar schoon gelaat geen enkel spoor van tranen ontdekt. De bewogen blik van haren echtgenoot ontmoette in hare oogen niet het minste kenteeken van spijt, welke hij daar met een onrustige jaloerschheid zocht, en niets kwam zijn onverhoopt geluk van dien dag verstoren.

De dood van mevrouw Perceval volgde spoedig op hunne verbindtenis. De nieuwe echtgenooten gingen zich vestigen op eene plaats aan de zee kust, in een eenzaam verblijf, waar zij de eerste jaren van hun huwelijk bleven wonen, die eveneens de laatste waren, die zij in Engeland doorbrachten. De gebeurtenissen begonnen den markies van Villiers redelijk te stemmen, en de dag, door hem met zulk een onwrikbare hoop

verwacht, verrees eindelijk. Na twee en twintig jaren van ballingschap kon hij den terugkeer naar zijn vaderland ondernemen, en gelukkiger dan vele anderen, kwam hij weder naar het kasteel zijner vaderen, waar hij, dank zij de edelmoedigheid van zijn broeder en de gehechtheid van zijn vriend, nauwelijks eenig spoor vond van den hevigen schok, waarvan de bodem nog beefde. Terwijl Frankrijk overdekt was van puinhoopen, waaruit nieuwe gebouwen verrezen, die, zoolang zij nog onvoltooid zijn, andere bouwvallen gelijken nog somberder dan de eerste, hadden de muren van het oude kasteel van Villiers hun feodaal voorkomen behouden; de fraaie tapijten van de salon waren ongeschonden, de groote portretten hingen nog op hunne plaats, in weerwil van de roemrijke namen, die op hunne lijsten geschreven waren, en van het wapenschild, dat ze versierde. Kortom, Pierre Séverin had hier het verleden zoowel als de toekomst verdedigd met eene zorg, die den eerbied van een zoon en de behoedzaamheid van een vader scheen te kenmerken.

Men moest het dus erkennen, dat de Voorzienigheid, ware Zij al gestreng geweest bij het begin van het leven van den markies van Villiers, thans hare hardvochtigheid met een overvloed van weldaden vergoedde; hij keerde naar zijn vaderland terug, dat hij gevreesd had nimmer te zullen wederzien; hij kwam daar terug met zijn koning, dronken van vaderlands-lievende vreugde, een der warmste aandoeningen, die het menschelijk hart kan ondervinden.

Hij bracht als meesteres en koningin van het slot haar met zich mede, die hij in stilte en in het lijden van de ballingschap bemind had, zonder dat hij ooit de verwezenlijking had durven verwachten van den droom, die thans tot vervulling was gekomen.

Hij voerde met haar tevens het kind mede, dat de

erfgenaam zijner goederen zou zijn, en welks geboorte voor drie jaren geleden zijn hart evenzeer met vreugde overstelpt had als zij thans de blijdschap van zijnen trots ten top voerde.

Wat de markiezin van Villiers betrof, toen zij voor de eerste maal den drempel van dit heerlijk verblijf betrad, gesteund door haren echtgenoot, met haar kind aan de hand, vergezeld van Louise en voorafgegaan door den vriend, die hun zulk een terugkeer bereid had, haar lot scheen niet minder benijdenswaardig.

Waarom verscheen er dan op dit reine voorhoofd nu en dan een sombere wolk? Waarom benevelde een onverklaarbare ongerustheid van tijd tot tijd dien helderen blik?

Alvorens wij ons daarvan eene verklaring geven, zullen wij haar volgen naar de ruime eetzaal, waar de aan de zoldering hangende kroonkandelaars en het tintelend vuur van den haard een vroolijk licht verspreiden; de tafel prijkt met prachtig zilverwerk, en heerlijke gerechten, waarbij de wijn niet ontbreekt, wekken den eetlust der gasten op. De markies en de markiezin zijn tegenover elkander gezeten en nemen voor de eerste maal in hun kasteel de eer van hunne tafel waar. Hunne dierbaarste vrienden omringen hen en aller gelaat drukt eene blijmoedige stemming uit; Pierre Séverin is bovenmate gelukkig, want Louise is naast hem geplaatst, Louise, die sedert verscheidene jaren in zijne herinnering geleefd heeft. Niets vermoedende van de gewaarwordingen, welke in hem omgaan, spreekt Louise met hem met ongeunstelde eenvoudigheid, hetgeen haar in zijn oog nog bekoorlijker maakt.

Aan de overzijde van den tafel was men zoo al niet gelukkiger, dan toch niet minder opgewekt. De vroolijke en levendige gesprekken van hare burens

deelden aan Louise een gevoel van opgeruimdheid mede, dat zij in langen tijd niet gekend had en zij praatte zoo druk mede, dat haar echtgenoot en Louise er zich over verwonderden.

Onder de genoodigden bevond zich ook de priester Gabriel, die zich in de nabijheid zijner vrienden gevestigd had, om hen nimmer meer te verlaten, want ofschoon hij van eene afkomst was, die hem veroorloofde naar de hoogste waardigheden der Kerk te dingen, had hij slechts een enkele gunst verzocht, om namelijk tot pastoor benoemd te worden te Villiers, en door die plaats te erlangen had hij het toppunt bereikt van zijn zedigen en heiligen trots.

Men was reeds aan het einde van het diner genaderd, toen de deur geopend werd, en men een kind zag binnenkomen, wiens bekoorlijk gelaat omringd was van lange blonde haarlokken: aanvankelijk was het verschrikt door het zien van al de gasten en bleef onbewegelijk aan den ingang van de zaal staan.

— Guy, zeide de markies, kom hier.

Guy verroerde zich niet. Charlotte wierp onwillekeurig een blik op haren echtgenoot, die hem scheen te hinderen; zij bloosde, doch verhief nogtans hare stem:

— Guy, luister naar mij, kind, zeide zij, kom hier!

Nauwelijks had zij deze woorden uitgesproken, of het kind snelde in hare armen; toen zij hem op haren schoot had, drukte zij hem met teederheid aan haar hart, maar terwijl Guy zijn hoofd ophief, om zijne moeder nog een kus te geven, zeide de markies op schorren toon:

— Guy heeft geen dessert verdient, breng hem naar bed; dan zal hij zich herinneren, dat hij mij moet gehoorzamen.

Charlotte kreeg een sterke kleur; doch zonder aarzelen nam zij de beschuit, die de kleine Guy reeds

in de hand hield, en legde die blozend en verrast op de tafel.

Op dit oogenblik riep eene stem:

— Wacht wat, wacht wat! zend dien kleinen gast niet zoo spoedig weg, ik verlang naar zijne tegenwoordigheid.

Dit was de stem van Pierre Séverin. Louise was sedert het verschijnen van Guy verstrooid en luisterde niet meer. Pierre, die op al de bewegingen van haar gelaat acht sloeg, had met haar de omstandigheden van het kleine tooneel gevolgd, dat zoo even plaats had. Onder het spreken stond hij op, ging het kind op zijn arm nemen en bevond zich aldus tegenover den markies.

De kwade luim, waarin deze zoo even verkeerde, was reeds voorbij, doch hij zou die niet zoo spoedig hebben laten varen zonder deze gelukkige tusschenkomst; maar hoe zou hij op dezen dag iets geweigerd kunnen hebben aan Pierre Séverin, en iets wat hij hem eigenlijk gaarne wilde toestaan? Het gelaat van den markies werd helder, hij glimlachte. Pierre gaf het kind weder aan zijne moeder en zijn glas vullende, zeide hij op vroolijken toon:

— Mijne heeren, laat ons op den eersten schoonen dag van mijn leven alvorens de tafel te verlaten, allen drinken op de gezondheid en het geluk van den markies van Villiers, mijn vriend en meester!

De glazen werden onder luide toejuiching geledigd en toen er weder stilte gekomen was, stond de markies op zijne beurt vol aandoening op en hij zeide met eene uitdrukking, die nu en dan eene wezenlijke bevalligheid aan zijne gelaatstrekken gaf:

— Mijne heeren, Pierre Séverin noemt mij zijn meester, hij zal mij dus toestaan u te zeggen, welk een dienaar hij voor mij geweest is.

Daarop gaf hij aanvankelijk met een kalmen nadruk,

maar allengs meer opgewonden, een vluchtig verhaal van alles, wat er sedert zijne afwezigheid voorgevallen was, hij sprak over de gehechtheid van Pierre, over zijne gevaren, over de weldaden, welke deze hem bewezen had en hij zou er een edel vermaak in geschept hebben om zijn vriend een langdurigen en overvloedigen lof te geven, indien niet Pierre, die geheel tegen zijne bedoeling openlijk en rechtstreeks zijn eigen lof had uitgelokt, hem met een ongeduld en eene kortheid onderbroken had, die een grappige tegenstelling maakte met den diepen eerbied, welken hij tegenover hem meende te moeten in acht nemen, dien hij zijn meester noemde. De vroolijkheid werd daarop algemeen tot op het einde van den maaltijd, en bleef geheel het overige gedeelte van den avond heerschen.

Toen Séverin laat in den avond afscheid van Louise nam, had zij hem willen bedanken; maar wijl alles slechts het gevolg van het toeval geweest was en hare dankbetuiging overigens moeielijk te omschrijven was, zoo drukte zij die door eenige woorden uit, waarvan de onwillekeurige nadruk aan Pierre openbaarde hetgeen hij het liefst wilde weten, en hij besloot, om onverwijd van deze vrijmoedigheid gebruik te maken.

XIII.

Pierre Séverin en Louise Perceval waren sinds een maand verloofd en hun huwelijk zou binnen weinige dagen voltrokken worden, toen de markies op zekeren morgen vroolijk de zaal binnentrad, waar hij zich bevond met Charlotte en Louise.

— Ziehier, dames, zeide hij, tijding van een oud

vriend, die u zal verrassen, maar heden, naar ik meen, beiden genoeg zal doen.... Henri Devereux schrijft mij voor de eerste maal sedert zijne komst, en hij bericht mij onder anderen ook, dat hij gehuwd is!

Hij werd onderbroken door een vroolijken kreet van Charlotte. Louise bloosde en glimlachte; maar Pierre antwoordde het eerst:

— Bravo! een uitmuntende tijding, die mij het grootste genoeg doet!

— Kent gij Henri Devereux? vroeg de markies.

— Neen, ik heb hem nimmer gezien, maar.... ik heb van hem hooren spreken en ik ben hem genegen, hij is zelfs de man, wien ik op dit oogenblik het beste toewensch, voegde hij er glimlachend bij, terwijl hij de hand van Louise vatte, want ik ben aan hem het geluk van mijn leven verschuldigd.

Louise antwoordde met de grootste eenvoudigheid:

— En ook ik kan u verzekeren, Pierre, dat ik hem dank weet, dat hij vertrokken is zonder te bemerken, dat er een meisje was, geheel bereid om hem te volgen, zoo hij het aan haar had voorgesteld.... O! God is wel goed voor mij geweest!.... riep zij uit en zij wierp op Pierre een dier blikken, welke meer zeggen dan woorden.

— En sinds wanneer is hij gehuwd? vroeg zij.

Daar zij geen antwoord kreeg, zag zij op en werd verschrikt over de zonderlinge verandering, die op het gelaat van den markkies te lezen was. Hij was kalm en glimlachend binnen gekomen, en thans verduisterde een sombere wolk zijn voorhoofd, en de een of andere gedachte ontstelde hem zoozeer, dat hij blijkbaar de vraag van Louise niet gehoord had.... Charlotte niet minder verbaasd, maar meer verschrikt, zag hem sprakeloos aan.

Louise herhaalde op schuchteren toon:

— Zegt Henri Devereux u sinds wanneer hij gehuwd is?

De markies scheen tot zichzelf te komen.

— Wat.... O, ja! sinds wanneer hij gehuwd is? Wel een jaar, naar het schijnt: hij heeft een kind, eene dochter, geloof ik. Hij heeft fortuin gemaakt; zijne vrouw is een der dochters van den gouverneur-generaal van Indië....

De markies antwoordde, maar zonder dat hij scheen te letten op hetgeen hij zeide, en plotseling, als ware hij niet in staat om de grillige bezorgdheid, die hem aangegrepen had, te overmeesteren, ging hij hen voorbij naar een der groote steenen trappen, die aan beide zijden van het terras naar den tuin voerden en verdween weldra onder de boomen.

Charlotte stond op ging op de borstwering van het terras leunen en volgde hem langen tijd met hare blikken; daarop begaf zij zich langzaam naar de salon terug, maar bleeker en ernstiger dan te voren. Zij legde hare hand op haar hart met een uitdrukking van lijden. Weldra riep zij Guy, nam hem bij de hand en verliet de kamer zonder een enkel woord te spreken.

— Wat beteekent dit alles? zeide Pierre tot Louise, toen zij alleen waren.

— Het is mij onmogelijk, u daarop te antwoorden, Pierre, want ik weet evenmin als gij de grilligheden te verklaren, die mij zeer dikwerf bekommering en ongerustheid baren voor onze Charlotte. Zij klaagt nimmer, maar zij lijdt, dat is duidelijk; ik durf er haar niet naar vragen.

Pierre bleef een oogenblik nadenken; daarop zeide hij:

— Ik herinner mij, dat Roger, die echter met hart

en ziel zijn broeder beminde, mij dikwerf gezegd heeft, dat zijn ongelijkmatig en hevig karakter hem belet had, om op vijf en twintig jarigen leeftijd te huwen.... Maar later, toen ik hem in Engeland wederzag, scheen hij mij, ik moet het erkennen, een geheel ander mensch geworden te zijn; gedurende dien tijd heb ik hem nimmer grillig of oplopend gezien.

— Ook ik niet, zeide Louise. Gedurende de laatste vier jaren, waarin wij hem dagelijks zagen, vonden wij hem ernstig, soms zwijgend, maar dit was alles.

— Het is zonderling, hernam Pierre, en het is niet dadelijk na zijn huwelijk, dat hij aan zulke vlagen onderhevig was, als zoo even!

Louise dacht na.

— Neen, niet terstond.... ten minste ik heb dit in de eerste tijden niet opgemerkt. Charlotte scheen zelfs wezenlijk gelukkig.... en te meer omdat ik niet had durven hopen, dat zij het ooit zou zijn sinds den slag, die haar getroffen heeft!... De arme Charlotte!...

— Die ongelukkige Guillaume! hij aanbad haar, niet waar?

— O! zeide Louise, hare handen vouwende, hoe kon dit anders? Gij kent haar gelijk zij nu is. Welnu! Pierre, ik verzeker u, dat zij toen nog tienmaal bevalliger was, en de schoonheid van haar gelaat haalt niet bij die van hare ziel. Het was onmogelijk Charlotte niet te aanbidden. De arme Henri Devereux, geloof mij, zou gestorven zijn, zoo hij niet een krachtig middel gevonden had, om haar te vergeten. Ach! ik heb dat alles gezien, zonder er iets van te uiten, en ik geloof, dat zijne genegenheid voor haar de reden was, waarom ik hem beminde.... Ik begreep het zoo goed! en ik beklagde hem zoo zeer, dien armen Henri!....

Indien ooit het heldere licht van Louise's blik had geschitterd met levendige en zachte stralen, dan was het op dit oogenblik, en toen Pierre haar gadesloeg, had hij zich voor haar op de knieën willen werpen. Maar de teedere eerbied alleen, dien hij gevoelde, wederhield op zijne lippen elke al te levendige uitdrukking. Hij scheen te vreezen, dat hij door zijn lof een schok zou toebrengen aan hare schitterende en beminnelijke zelfsvergetelheid, die slechts ontstond, omdat zij niet van hare schoonheid bewust was.

Hij lispelde:

— Gelukkig, duizendmaal gelukkig de verblindheid, welke Henri Devereux belette, om met dit medelijden zijn voordeel te doen!....

Daarop zeide hij:

„Nog een woord over de markiezin van Villiers, want ik zie wel, Louise, dat het u behaagt, wanneer men over haar spreekt.... Heeft de markies die geheele treurige geschiedenis van Guillaume des Aubrys geweten?

— Ja zeker, antwoordde Louise, en ik zelf heb nimmer geweten, hoe het kwam, maar de markies van Villiers heeft ons de laatste boodschap van Guillaume en de tijding van zijn dood gebracht. Ach! ik zal het nimmer vergeten!.....

En Louise begon met de aandoening, die door deze herinnering telkens vernieuwd werd, te verhalen, wat de lezer zich nog herinneren zal. Na van den laatsten brief en het medaillon van Guillaume gesproken te hebben, ging zij aldus voort:

— Hetgeen ik altijd vreemd gevonden heb is, dat de markies van Villiers belast was met de zorg voor het treurig pand, daar de arme Guillaume hem niet lijden mocht.

Zij zweeg plotseling, als schoot haar iets te binnen, en riep uit:

— Maar wat dat medaillon betreft, komt mij juist eene omstandigheid in het geheugen, die plaats had, geloof ik, in dien tijd, waarin Charlotte weder tot hare treurigheid verviel, die aanvankelijk verdwenen was. Op zekeren dag, ongeveer twee jaren na haar huwelijk, vond ik haar weenende, datzelfde medaillon gebroken in hare hand houdende.....

— Gebroken!.....

— Ja, gebroken; niet alleen het glas, dat de haarlok bedekte, was in stukken, maar ook het medaillon zelf scheen als door een ruwen stoot ingedrukt. Zij zeide mij dat zij het had laten vallen en gelastte mij het te laten herstellen, hoewel zij weigerde het aan te nemen, toen ik er mede terugkwam, en van dien dag af heb ik die droevige gedachtenis bewaard en bewaar ze nog.

Pierre bleef lang, nadat Louise haar verhaal geëindigd had, zwijgen. Eindelijk hernam hij:

— En zijn kind? Is hij daartegen ook zoo onstuimig?

— Ongelukkigerwijze ja..... Hij bemint het vurig en nogtans gebruikt hij nu en dan een onverstandige gestrengheid jegens een kind van dien leeftijd. Gij hebt er onlangs een voorbeeld van gezien, en zonder uwe tusschenkomst was de arme kleine er zoo goed niet afgekomen. Bij andere gelegenheden laat hij alles begaan, hetgeen even nadeelig is voor Guy, want hoe klein ook nog zij, hij heeft somtijds vlaggen van toorn, die behoorden onderdrukt te worden. Maar wat eigenlijk voor mij het meest onverklaarbaar schijnt, is dat hij altijd veel strenger en toorniger tegen het kind is in tegenwoordigheid van Charlotte dan wanneer hij er mede alleen is.

— Dat is zeer vreemd, hernam Pierre; maar met dat al schijnt het mij duidelijk, dat mevrouw de markiezin niet zooveel geluk smaakt, als zij wel verdiende,

en wat mijn uitmuntende meester betreft, hij behoort, dunkt mij, zich het schoone lot waardig te maken, dat hem ten deel gevallen is.

Dit was een verwijt, dat Pierre Séverin zich verplicht achtte nimmer te mogen verdienen.

XIV.

Men heeft ontelbare malen gezegd, dat het veel gemakkelijker is in het geheel niet dan met gematigdheid te spelen, doch de volstrekte waarheid van dit spreekwoord schijnt ons dagelijks door de daadzaken gelogenstraft. Maar het is volkomen waar, dat men langen tijd spelen kan, wanneer men zich de hoop ontzegt van ooit te zullen winnen.

Zoo iets had de markies van Villiers beproefd, sedert hij zich de taak had opgelegd, om nimmer tegen Charlotte te spreken van het gevoel, dat zij in hem had doen ontwaken. Het te openbaren, zou volgens hem eene poging geweest zijn om een onmogelijken terugkeer in te roepen, het te verzwijgen, zou integendeel de vervulling zijn van de gezwegen voorwaarde, welke zij bij het schenken van hare hand gevoegd had. Deze twee beweegredenen, de eene ingegeven door zijnen hoogmoed, de andere door zijn fijn gevoel, legden hem gezamenlijk het stilzwijgen op.

Charlotte, dit wist hij, had nimmer iemand anders bemind dan Guillaume des Aubrys, maar hij vreesde ten minste niet meer, dat er nog iemand op de wereld was, die hem haar hart kwam betwisten en gedurende eenigen tijd scheen dit geluk hem voldoende.

Maar deze rol van echtgenoot, zoo nederig en bescheiden, kwam niet zeer overeen met het karakter

van den markies van Villiers en zij werd hem veel lastiger dan hij wel geloofd had; zonder de minste ijdelheid, die de markies in weerwil zijner trotschheid niet bezat, gevoelde hij, dat hij nog bevallig was. Weinige vrouwen in de daad zouden ongevoelig geweest zijn voor die eerste krachtige liefde van zulk een fier en edel hart, dat zoo lang onverschillig bleef en thans geheel en al onderworpen was. . . . Maar waarom moest dan die liefde, welke zoozeer verdiende geopenbaard te worden, verborgen blijven? Waarom moest hij er over zwijgen tegen haar, die ze inboezemde, zijn eigene echtgenoot! Waarom? Omdat een jongeling van twintig jaren voor hem haar hart geroofd had, dat hem had kunnen toebehooren: een jongeling, wiens liefde slechts die was, welke men op dien leeftijd bij de eerste ontmoeting eener vrouw ondervindt; een uitzinnige, die, meester van dien schat, hem verliet om zich te wagen in een wanhopig avontuur, en in zijn blinden dorst naar wraak het geluk der toekomst en het leven van Charlotte opofferde!

Deze overwegingen wekten in het hart van den markies al de gevoelens van het verleden weder op, die nog bitterder werden door den nutteloozen dwang, dien hij zich oplegde. Wanneer hij zonder omzichtigheid aan Charlotte gezegd had, dat hij haar vurig en naijverig beminde, en daarentegen een fellen haat toedroeg aan hem, die reeds vijf jaren in het stille graf rustte, dan zou zulks haar ongetwijfeld schrik aangejaagd en wellicht met afgrijzen vervuld hebben; doch indien hij zich met kalmte tot het eenvoudige en oprecht hart zijner echtgenoot gewend had, dan zouden de meeste hersenschimmen, die hem verontrustten, van stonde af aan verdwenen zijn, en er zou niets van overgebleven zijn, wanneer men het hem gevraagd had, vooral na de geboorte van zijn

zoon, toen de moedervreugde, die alle andere doet verbleeken, het leven van Charlotte herschapeu had. Ongelukkigerwijze deed hij niets van dat alles, en dit zoo vurig begeerde geluk werd integendeel weldra voor hem een nieuwe bron van folteringen.

Op zekeren dag, het was die, waarop de kleine Guy voor de eerstemaal gekleed was in het kindergewaad, dat op de lange kleederen volgt, en waarin de bekoorlijke schoonheid van het kind ontluikt, zat Charlotte bij den haard. Zoodra zij hem zag, nam zij hem op, en overlaadde hem met kussen, welke zij met hartstochtelijke uitroepen vergezeld deed gaan.

— O mijn Guy! O mijn lief kind, wat heb ik u lief! wat zijt gij schoon! wat is het een genot u te zien! ja, wat is het gelukkig te beminnen!... zooveel te beminnen.... als men beminnen kan!

Dat waren de woorden, die Charlotte door hare kussen onderbrak, zonder die af te meten, zonder zelfs te weten wat zij zeide, terwijl zij haar kind aan haar hart klemde, en nu zijne handjes, dan weder zijne rooskleurige wangjes, zijn schoone blonde haarlokken aan hare lippen drukte.

— Zie, Gaston, zie hoe schoon is toch ons kind!

Maar Gaston, die een oogenblik te voren in de kamer was, had zich verwijderd en gaf zich op dit oogenblik aan een vlaag van zinnelooze wanhoop over.

Arme moeders!.... indien de goddelijke Rechter hare woorden letterlijk opnam, aan hoeveel afgoderij zouden de meest christelijke onder haar zich niet schuldig maken.

Juist dat deed hij, die bij deze woorden had moeten opspringen van geluk en hoop, zoo niet zijne waanzinnigheid hem belet had te beseffen hoezeer deze hymne van teederheid en vreugde, die uit

het hart zijner echtgenoot opsteeg, hem had moeten verheugen.

Van dien dag af scheen dit zoo bekoorlijk en beminnelijk kind hem als een tweede mededinger te zijn naar het hart van zijne moeder, en de geheime foltering nam in die mate toe, dat hij die met moeite verbergen kon. Charlotte merkte met bezorgdheid die toenemende bedruktheid op, en te vergeefs zocht zij naar de oorzaak, tot dat eindelijk een onverwacht en hevig tooneel haar die plotseling half ontdekte.

Zij was alleen in hare kamer bezig met nogmaals de brieven harer moeder te lezen, alvorens ze in eene cassette te leggen, die open voor haar stond. De cassette bevatte onder andere voorwerpen ook het medaillon van Guillaume. Zij sloeg er zelden haar oog op, maar op dit oogenblik nam zij het in hare handen en beschouwde eenige minuten met een bloedend hart de blonde haarlokken van Raoul des Aubrys, waarop die van zijn broeder zoo sterk geleken hadden Zij kon nimmer hare oogen op dit droevig aandenken slaan zonder een levendige aandoening nu ook weder verduisterden de tranen hare oogen en zij zou juist het medaillon sluiten, toen haar echtgenoot binnen kwam. Hij zag de tranen in de oogen van Charlotte en te gelijkertijd viel zijn blik op het medaillon, dat hij voor de eerste maal aanschouwde op de haarlokken, die hij meende te herkennen op de brieven, die, naar hij geloofde, ook van Guillaume waren; en gelijk het onweder, langen tijd weêrhouden, zich een weg baant door de wolken en losbarst, zoo vereenigden zich de langdurige bekommering van den markies van Villiers, die duizende zaken, waardoor zijn hart reeds tien jaren lang gefolterd was, zijne liefde, zijn naijver, door Charlotte zonder opzet weder in zijn hart opgewekt, dat alles vereenigde zich op

een enkel oogenblik tot ééne vlaag van woede: hij nam het medaillon, wierp het met kracht op den grond en vertrad het onder zijne voeten; daarop ging hij eenige oogenblikken voor Charlotte staan en doodsbleek, buiten zichzelf, richtte hij in verwarde taal tal van buitensporige verwijten tot haar.

Charlotte voelde hare knieën knikken . . . niet van verontwaardiging maar van schrik, want zij geloofde, dat hij ten prooi was aan een aanval van krankzinnigheid, en zij zag hem zwijgend aan, zonder een woord te kunnen antwoorden. Langzamerhand werd de markies kalmer en een smartelijk gevoel van schaamte maakte zich van hem meester; het was de eerste maal, dat hij zich tegenover zijne echtgenootte aan zulk eene opwelling van woede had overgegeven en hij begreep, welk eene uitwerking zulks op haar moest ten gevolge hebben. Maar het kwaad kon niet hersteld worden en hij ging zich verwijderen, terwijl Charlotte, het medaillon, dat hij verbrijzeld had, beschouwende, eindelijk begon te begrijpen wat de aanleiding tot dat hevige tooneel was, waarop zij met eene zachte stem zeide, die nog van ontroering beefde:

— Een oogenblik, Gaston, luister naar mij, voordat gij mij verlaat. Gij hebt u vergist; deze brieven zijn van mijne moeder en de haarlokken, in dit medaillon vervat, zijn volstrekt niet van Guillaume, maar van zijn broeder. Ik zou de zijne nimmer bewaard hebben.

Indien de markies op dit oogenblik voor de voeten zijner echtgenootte gevallen ware, dan zou hij door een enkel woord zijne vervoering van drift hersteld en den indruk daarvan uitgewischt hebben, maar zoo iets lag niet in zijn karakter en er had tusschen hen geen nadere verklaring plaats. Het berouw van den markies openbaarde zich slechts door verdubbeling

van zorgen en teederheid, die ten doel had om de herinnering uit te wisschen aan hetgeen wat tusschen hen omgegaan was, en Charlotte was te edelmoedig om deze bedekte vergoeding niet aan te nemen, zooals zij haar aangeboden werd. Zij bleef niettemin onrustig en bedroefd en een onoverwinnelijke bedrukt-
heid overmeesterde haar. De markies was overigens niet te genezen. Wel is waar, verried gedurende langen tijd geen enkel nieuw tooneel zijn geheimen naijver, maar deze openbaarde zich toch in zeer ongelijkmatige luimen of grillige vlagen, dikwerf op onverklaarbare wijze door de geringste omstandigheid of het onschuldigste woord verwekt.

Daarom was een woord van Pierre en een blik van Louise voldoende geweest, om in hem een storm te veroorzaken. . . . Ook Louise had op zestienjarigen leeftijd een ander bemind, maar welk een verschil! Hoe onbeschrijflijk was het geluk van Pierre, die zonder het minst te kunnen twifelen, overtuigd was, dat zijne liefde de begoocheling van het verleden als een droom had doen verdwijnen, welk een zoet vertrouwen heerschte tusschen hen! Wat waren zij gelukkig en hoezeer was hij te beklagen! Ziedaar, wat de markies bij zich zelve zeide, met het hoofd in zijne handen gezeten op een bank midden in een der somberste lanen van het park, terwijl zijne vrouw in hare kamer zat te weenen, en zonder morren, bij zich zelve zeide, dat er in het leven, zelfs zonder rampen, sombere dagen gevonden worden, die moeielijk zijn te overkomen.

XV.

In de nabijheid van het kasteel van Villiers lag een klein buitengoed, toebehoorende aan den markies.

Het was gebouwd in den geest der Zwitsersche landhuizen, maar het karakter was zoo slecht weêrgegeven, dat het vervaardigd scheen naar het decoratief van de een of andere schouwburg. Bovengenoemd gebouw zou de woonplaats worden van het jonge paar, niet zoo als het daar verscheidene jaren gestaan had, maar eerst nadat het door de zorgende hand der markiezin tot een lieve en prettige woning was ingericht geworden. Het was het eenige geschenk, dat de markiezin haar aangenomen zuster kon doen aannemen, en ook Pierre, ondanks de vele geschenken, waarmede de markies hem wilde overladen, weigerde iets aan te nemen. Zij wilden hun nederig lot dragen, zooals het voor hen was weggelegd.

Op den dag van hun huwelijk was het verblijf overal met bloemen versierd, en op het oogenblik, waarop het jonge paar hun woning binnentrad, wierp het zonnetje liefkozend hare stralen op bloemen en bladeren, en tevens deed het de harten der jongehuwden trillen van vreugde en hen met hoop de plaats binnentreden, waar zij door hunne wederzijdsche liefde de drukkende zorgen des levens niet zouden gevoelen.

Nadat het huwelijk gesloten was, vertrokken de markies en de markiezin onmiddellijk naar Parijs.

Twee jaren duurde hun afwezigheid en telkens dreigde de scheiding der beide vriendinnen nog langer te zullen aanhouden, want de hoogste waardigheden werden den markies bij herhaling aan het hof aangeboden, maar hij wees die steeds van de hand. Iedereen merkte dit weldra op en de aanzoeken, die hem aanvankelijk gedaan werden, hernieuwde men niet. Daarop, na alle aangeboden gunsten te hebben afgewezen, gevoelde hij zich beleedigd, dat hij er niet meer te verwerpen had en begon met ontevredenheid te spreken

van de ondankbaarheid der vorsten. Charlotte vond een middel om te beletten dat deze griet in een nieuwe oorzaak van toornigheid ontaardde, maar zij maakte er gebruik van om hem over te halen, Parijs te verlaten.

Terugkeeren naar Villiers, Louise en Pierre weder te zien, hunne kleine Anna te omhelzen, die reeds een jaar oud geworden was, zonder dat zij haar gezien had, dat was de eenige wensch van Charlotte. Het kwam haar ook voor, dat zij behoefte had aan Louise, om haren zoon op te voeden . . . dat Pierre haar verstandigen raad zou geven en dien bij den markies aannemelijk zou maken omtrent een onderwerp, dat haar veel bekommernis baarde. Wat de vermaken der groote wereld betreft, waaraan zij voor de eerste maal deelnam, wel verre dat deze voor haar eenige aantrekkelijkheid hadden, boezemden zij haar afkeer in.

Zij was weleer met Guillaume des Aubrys bij geen enkele feestelijkheid geweest. Het concert, hetwelk zonder dat zij er van bewust was, zulk een grooten invloed op haar lot had uitgeoefend, was de eenige openbare plaats, waar zij te zamen verschenen waren; het was derhalve moeielijk om eene oorzaak aan te wijzen van de grilligheid, waarover wij willen spreken; maar zij kon thans geen dans aanhooren, zij kon het niet verdragen, dat zij van lichten, praal, gedruisch of luidruchtigheid omgeven was, zij kon zelfs het gemompel van bewondering, dat in hare omgeving ontstond, niet hooren zonder haar hart vreeselijk beklemd te gevoelen, en het treurig beeld van haar jeugdigen verloofde voor hare verbeelding te zien verschijnen met eene levendigheid, welke dit visioen van het verledene nimmer had, wanneer zij zich te huis bevond bij haar zoontje. Indien zij dezen indruk aan haren echtgenoot had durven openbaren, dan zou zij daardoor een wezen-

lijke verlichting ondervonden hebben, maar deze vertrouwelijkheid was haar ontzegd door de herinnering aan den dag, waarop de naam van den ongelukkigen Guillaume tusschen hen was uitgesproken en door de blijkbare bezorgdheid, die de markies sedert in acht nam, om alle vertrouwelijke mededeeling te ontwijken. Zij vreesde, dat zij hem een nieuwen aanval van woede zou veroorzaken, en droeg alzoo in stilte het zieleled, waaronder zij gebukt ging.

Op zekeren avond begaf zij zich met haren echtgenoot naar het hotel van een harer bekenden, waar een groot bal gegeven werd. Charlotte was op dien dag in een wit satijnen japon gekleed en had tot versierselen slechts eenige prachtige diamanten, welke op haar voorhoofd en op het bovenlijf van haar kleed schitterden. In dit rijk en eenvoudig toisel was zij zoo schoon, dat aller oogen haar volgden, toen zij door de zaal ging.

— Welke een bekoorlijke vrouw! riep een jong mensch uit, naast een persoon gezeten van ontzachtlijken omvang, die Charlotte in het voorbijgaan gegroet had. Kent gij haar, La Mothe?

— Wat! vroeg de andere, kent gij haar niet, gij? Zijt gij er wel zeker van?

— Zeker!.... zeide de eerste glimlachend, terwijl zijne blikken Charlotte volgden, die in de balzaal verdween.... Het zou, dunkt mij, niet gemakkelijk zijn zulk eene figuur te vergeten, al had men haar slechts eenmaal gezien. Neen, ik ken haar niet. Wie is zij?....

— Maar, lieve vriend, zij is niemand anders dan de markiezin van Villiers, de schoone, en voortreffelijke Charlotte de Nebriant.

— Mijn God! zeide het jonge mensch, terwijl hij met levendige ontroering opstond. Wat zegt gij daar?

Wat! is zij dat! is zij dat!.... Is dat Charlotte de Nebriant! Ach, arme Guillaume!

— Ja, beste vriend, ging La Mothe voort, dat is zij, dat is zij zelve; getroost, gehuwd en moeder. Dat is in elk geval beter dan dat zij zich doodgetreurd had.

Hij onderbrak zijn gesprek, om een bediende te roepen, die hem nog een schaalje met ijs brengen moest.

— Maar, ziet gij, dit heeft mij het meest verwonderd, dat zij juist den markies van Villiers gehuwd heeft.

— Zij had niemand moeten huwen, zeide het jonge mensch, die zijne oogen nog altijd gevestigd hield op de deur, door welke hij Charlotte nog zag. Zeker zij had niemand moeten huwen, herhaalde hij; maar waarom niet den markies van Villiers, zoo goed als eenig ander en zelfs liever dan een ander, want ik verbeeld mij toch, dat dit een behoorlijk huwelijk geweest is?

— Ik zal u zeggen waarom, beste vriend; niemand weet deze geschiedenis beter dan ik; gij herinnert het u toch drommels goed, dat ik u het eerst gezien heb na uwen terugkeer van dien noodlottigen tocht....

— Ja, ja, ik herinner het mij. Verder?

— Ik behoef u slechts te zeggen, dat ik van Villiers onophoudelijk zag, en ik beter dan eenig ander op de hoogte ben van dat alles. Welaan dan, volgens mijn begrip is de markies van Villiers de laatste, die Guillaume had behooren te vervangen, daar hij zijn vriend was en wel in die mate, dat ik zelf hem bijna in bezwijming zag vallen, toen hij diens dood vernam, welken ik hem geboodschapt heb, en wel zonder de minste inleiding, wjl ik toen onbekend was met die nauwe vriendschap.

— Ook ik wist daarvan niets, zeide de jongman, en Guillaume zeide mij toch alles. Ik herinner mij, dat wij in de eerste dagen van onzen noodlottigen tocht naast elkander te paard reden; ik vroeg hem of hij afscheid had kunnen nemen van mejufvrouw de Nebriant, over wie hij mij voortdurend sprak, maar die ik nog nimmer gezien had. Hij antwoordde mij, dat hij daarmede iemand belast had, die in onze vergadering tegenwoordig was en haar kende. Ziedaar alles; wij hadden op dat oogenblik weinig ledigen tijd om te kunnen spreken, en de ramp, die zoo spoedig volgde, deed mij alles vergeten.... Guillaume was voor mij een broeder, ging de jongman voort op bewogen toon, en ofschoon dit alles reeds twaalf jaren geleden is, blijft de indruk voor mij altijd dezelfde....

— Kom, kom, zeide La Mothe, laat ons over iets anders spreken. Het is noch het uur, noch de plaats om zulke tragische herinneringen op te wekken.... Maar wat drommel! hoor eens, om tot de werkelijkheid dezer wereld terug te keeren; gij moet voorgesteld worden aan deze voortreffelijke vrouw. Dit zal u troosten, wijl gij haar niet zoo bedroefd terug zult vinden, als gij gedacht had.

— Mij aan haar laten voorstellen!.... Ja, dat zou ik wel wenschen, maar zijt gij daarvoor genoegzaam met haar in kennis?

La Mothe scheen door dien twijfel beleedigd.

— Er zijn hier niet veel menschen, die haar zoo goed kennen als ik. Laat mij dit ijs eerst gebruiken, dan ben ik ter uwer beschikking.

Eindelijk stond La Mothe op en begaf zich door den jongman vergezeld naar de balzaal, om Charlotte te zoeken; maar deze had die verlaten en zich begeven naar een aangrenzend vertrek, waar zich eenige

personen bevonden, die evenals zij de drukte en de warmte der balzaal ontvlucht waren.

Charlotte was meer dan ooit ten prooi aan het zielelijden, waarvan wij gesproken hebben. Dit feest was het schitterendste, dat zij nog bijgewoond had! Het orkest speelde op het oogenblik, dat zij de balzaal binnentrad, eene wals, waarvan het vroolijk motief haar een hartverscheurende melodie geleek; een weinig later zag zij haar gelaat in een spiegel, en merkte op, hoe schitterend zij was. Dit gezicht deed hare ontroering ten top stijgen, zij zocht de meest duistere plaats van de kleine zaal, zette zich neder en haar hoofd latende rusten, trachtte zij met moeite hare gejaagdheid te bedaren en hare tranen te onderdrukken; want in dien spiegel meende zij aan de zijde van haar schitterend beeld het bleeke gelaat gezien te hebben van hem, die haar slechts op deze wijze verscheen bij de feesten, als scheen hij haar te komen verwijten, dat zij hem vergat!

Op dit oogenblik hoorde zij haren naam uitspreken; zij opende de oogen en zag een jongman voor zich staan, dien zij niet kende, en aan zijne zijde La Mothe, die tot haar zeide:

— Veroorloof mij, mevrouw, u den graaf de Saulny voor te stellen?...

De graaf de Saulny!... zijn vriend!... hij, wiens naam zij niet meer had hooren uitspreken, sinds den dag, waarop zij vernam, dat hij het was, die zijn levenloos lichaam medegevoerd had.... zij zag hem aan als verbijsterd.... Die ontmoeting had op dit oogenblik in hare oogen iets van een bovennatuurlijke verschijning; een onmacht, waaraan zij onderhevig was, greep haar aan, hare oogen werden beneveld, hare gedachten verward, en zonder een woord te kunnen uitbrengen, zeeg zij bewusteloos op de canapé.

Terstond omringden haar al de dames, die zich in de kleine salon bevonden. De eene bood hare flacon aan, de andere haren waaier, alle kwamen daarin overeen, dat de warmte de oorzaak was van dit ongeval, en dit werd ook gezegd tot den markies, die toegesneld was, toen Charlotte hare oogen weder opende en verschrikt en verward rondom zich staarde . . . Zoodra zij haren echtgenoot zag, stond zij met inspanning op, greep zijne hand en verzocht hem om terstond te vertrekken. Zij verliet werkelijk het bal, begeleid door onderscheidene personen, die hunne deelneming betuigden in dat ongeval. Onder deze bevonden zich La Mothe en Saulny. Toen zij in het rijtuig stappen zou, keerde zij zich om, ten einde den eerste te groeten, en een onweerstaanbare drang deed haar de hand bieden aan den andere. Saulny nam deze, boog zich en kustte die met een eerbiedige verteederling; daarop zag hij haar in het rijtuig gaan en verdwijnen. Dit oogenblik was kort en hij zag haar nimmer weder . . . Maar op het einde van een lang leven herinnerde hij zich nog aan dit gezicht, sprak hij er nog over.

Twee uren later, toen Charlotte haar balkleed en hare sieraden had afgelegd en zich met haren echtgenoot alleen bevond, deed zij hem plotseling het geheele verhaal, niet alleen van alles, wat zij voor hare bedwieling gevoeld had en van hetgeen daarvan de oorzaak geweest was, maar van al de gewaarwordingen haars leven! Zij sprak hem over Guillaume, gelijk zij het nog nimmer gedaan had, zij verhaalde de geschiedenis van hunne jeugdige liefde in haar geheel; zij zeide hem, hoe het kwam, dat zij daaraan de herinnering bewaarde en hoe zij die tevens bestreed, kortom zij was nog in een koortsachtige spanning; het was haar niet meer mogelijk of om hare gedachten te verbergen, of om de gevolgen harer openhartigheid te

vreezen. Het vurigste, dat zij verlangde, was Parijs te verlaten, de groote wereld te ontvluchten en Louise weder te zien in hare afzondering. Zij sprak met dit doel, maar zij sprak ook aldus, om haar hart te verlichten en zich van het doodend zwijgen te bevrijden!

De indruk van die plotselinge ontboezeming was zonderling. Ondanks de aandoening van Charlotte, ondanks den zoo levendigen en verschen indruk, dien zij zoo pas ondervonden had, ondanks de herinneringen van het verleden zonder omzichtigheid opgewekt, scheen de waarheid duizendmaal minder verschrikkelijk aan den markies dan dat verschijnsel van die ongeheeslijke drift, die zijn leven gedurende zooveel jaren verontrustte. Hij kon niet twifelen aan de volkomen oprechtheid van Charlotte; terwijl hij haar aanhoorde, had hij de innerlijke overtuiging, dat zij hem niets verborg; hij wist thans alzoo alles, en daarom meende hij haar ook alles te kunnen zeggen. . . . Voor de eerste maal in zijn leven sprak hij met haar rondborstig en verhaalde haar een geheelen roman, waarvan zij de heldin was. Charlotte, verrast en bijna verlegen, als vernam zij dit verhaal en deze bekentenis niet uit den mond van een echtgenoot, begreep toen eindelijk hoezeer zij bemind geworden was, en hoezeer zij steeds bemind werd! . . . en een geruststellend en nieuw licht ging er op over die uren van sombere grilligheden, die haar zoo dikwerf neêrslachtig gemaakt en haar hart verontrust hadden door een onbestemden angst, die nog drukkender was dan de droefheid van het tegenwoordig oogenblik.

Acht dagen later kwamen zij te Villiers terug, meer eensgezind dan bij hun vertrek, en ditmaal om het kasteel nimmer weder te verlaten. De jaren, die er volgden, waren voor Charlotte de gelukkigste van haar leven. Niet omdat voor de echtgenote van den mar-

kies van Villiers, ook al werd zij aangebeden, dat leven immer kalm zijn kon, maar de schoone dagen waren daarin talrijker, sedert de treurige onaangenaamheid der eerste jaren verdwenen was, en Charlotte zou ter nauwernood de schaduw opgemerkt hebben, die het ongelijkmatig en hevig karakter van den markies op haren weg wierp, indien deze schaduw niet immer op haar gevallen en het lief en bevallig kind, dat onder hunne hoede opgroeide, er nooit door geraakt ware.

XVI.

— Ik dank u wel, Guy, zeide op zekeren morgen de kleine Anna Séverin, terwijl zij in hare handen klapte. Och! ik dank u, het is waarlijk een vlieger, zooals ik ze nog nooit gezien heb. Stil! een, twee, drie, vier, vijf, zes ik moet zes stappen loopen om aan het einde te komen Och! die staart? O! dank u! dank u! nooit zou ik ze klaar gekregen hebben zelfs niet met behulp van Jeanneton, die ten minste een broeder heeft, die op school gaat.

Guy ontving al deze dankbetuigingen met onverschilligheid; op den grond geknield, legde hij de laatste hand aan zijn meesterstuk, dat hem toescheen ten minste al den lof te verdienen, die zijne jonge gezellin daaraan gaf, maar hier onderbrak hij zijn stilzwijgen en zeide met een trek van minachting:

— Jeanneton Het zou beter zijn, dat zij een vlieger maken kon even als ik Jeanneton, die een broeder heeft, het is waar, maar toch maar een klein meisje is even als gij.

Op dit oogenblik sloeg de groote klok van het slot negen uren; de kleine Anna, die de vlucht van den vlieger naging, terwijl zij hare stappen telde, „om hem te meten” zooals zij zeide, bleef in eens stilstaan en riep met bevende stem:

— Negen uren! Guy..... O hemel! het is negen uren, hoort gij wel?

Guy stond een oogenblik verschrikt, daarop zeide hij:

— Loop heen! ik heb den tijd.

Hij verliet nochtans terstond zijn vlieger en ging op het grasperk twee of drie boeken oprapen, die hij daar een uur te voren had nedergelegd, toen hij ongelukkigerwijze uit de verte Anna opgemerkt had, die op het grasperk aan haren vlieger bezig was; hij had toen aan de bekoring gehoor gegeven om haar een oogenblik te helpen.

Thans moest hij den tijd inhalen, dien hij aan den vlieger verspild had; hij deed zijn best om daartoe te geraken, maar te vergeefs; toen de klok kwartier over negen sloeg, hief hij zijn hoofd op en keek naar den uurwijzer met een blik van angst en verwijt, als wilde hij zeggen: „gij zijt wel haastig.”

Anna verstond zijn blik en zeide:

— Ach hemel! gij ziet dat het te laat is, en voor mij hebt gij uwen tijd verspild! mijn arme Guy.... Och! wat spijt mij dat!

Zij lag op de knieën naast hem en haar gelaat drukte haar leed en berouw uit.

Guy gaf geen antwoord, hij spande alle kracht in om spoedig zijne les te leeren, doch het was niet mogelijk, daar zijne aandacht afgetrokken was.

— Kan ik u helpen?.... vroeg Anna verder.

— Zwijg! zeide Guy eerst ongeduldig. Maar hij bedacht zich weldra en zeide:

— Ja, toch! overhoor mij.

Anna nam het boek.

Guy begon vlug. Anna schepte moed. Maar, helaas! het begin van de les was geleerd, voordat hij zich met den vlieger bemoeid had, en het werd weldra duidelijk, dat Guy van het overige geen woord kende.

Het gelaat van Anna werd overstroomd van tranen.

— Ach hemel! er is geen helpen aan, het is te vergeefs, gij zult straf krijgen, gij zult wellicht nog

Zij zweeg. Guy begreep het.

— Ik zal straf krijgen, dat is zeker, zeide hij; want het is de derde maal van deze week, dat ik mijne les niet ken, maar wees niet bevreesd, het zal niet *dat* zijn.

Deze woorden hadden betrekking op eene bestraffing, welke de markies, getrouw aan de overleveringen der jeugd, zijn zoon eens had doen ondergaan; maar op aandringen der markiezin had hij beloofd die niet weder te zullen toepassen.

De klok sloeg half tien.

De twee kinderen stonden op en begaven zich naar het slot. Guy trad met eene wanhopige beradenheid voort evenals een veroordeelde naar de strafplaats, terwijl Anna hem met deftige stappen volgde en hare oogen afdroogde aan den tip van haar kleine witte voorschoot.

Aan de poort van het kasteel ontmoetten zij Jeanneton, een groot en stevig meisje van veertien jaren, de dochter van den tuinman van Villiers.

— Ik kom u halen om te ontbijten, jonge jufvrouw Anna, zeide zij.

— Jeanneton, wacht even, wacht even ik kan niet terstond komen

— Gij zult beknord worden, jonge jufvrouw, zeide Jeanneton, gij zult wellicht bestraft worden, voegde zij er bij, om meer indruk te maken.

— Welaan, zooveel te beter! Guy, ziet gij, ik zal ook beknord worden, ik zal ook bestraft worden.

Guy bleef staan.

— Neen, waarom? Ga Anna, ik bid u, ik wil niet dat gij gestraft wordt.

— Daar geef ik niet om, dat zal mij genoegen doen.

— Ik wil het niet, zeg ik u; ga terstond met Jeanneton mede.

Op dit oogenblik verscheen Thibaut in den gang.

— Mijnheer de markies verwacht den jongeheer Guy, zeide hij.

— Ga heen, laat mij met rust, zeide Guy, en voegde er haastig op bedachten toon bij: Ga heen en kom zoo spoedig mogelijk terug.

Bij dien dubbelen last besloot de kleine Anna om aan de hand van Jeanneton mede te gaan, terwijl zij met de oogen vol tranen omzag naar den grooten trap, waarop zij Guy met een gevoel van vrees zag verdwijnen, die door de onzekerheid van de bestraffing, welke hij zou ondergaan, nog vermeerderde. Zij herinnerde zich met schrik aan den dag, waarop hij het vorige jaar stokslagen ontvangen had, en zij was slechts half gerust door de verzekering, die hij haar zoo pas gegeven had, „*dat het die straf niet meer zou zijn.*”

Zij ging alzoo met langzame schreden voort, in weêrwil van de aanmaningen van Jeanneton om haar haastiger te doen loopen. Nauwelijks had zij twintig schreden op de laan afgelegd, of zij hoorde in eens een hevigen gil, een enkelen gil, die niet herhaald werd; maar zij had zeer goed de stem van Guy herkend, en zij stond roerloos van smart en schrik. Zij wilde niet meer voortgaan en naar het slot terug keeren, en Jeanneton moest bijna geweld gebruiken, om haar eindelijk verbleekt en bedroefd naar het buiten te brengen.

XVII.

Toen Guy zich van Anna gescheiden had voor de vestibule, was hij geheel voorbereid om een vrij strenge straf te ondergaan, want hij had deze week reeds drie malen misdaan; een gevoel van rechtvaardigheid, dat op bijzondere wijze in zijn jeugdig gemoed ontwikkeld was, zeide hem dat hij eene kastijding verdiende; hij was dus geheel gestemd om die gelaten te ontvangen; maar bij de eerste woorden, die de markies hem toevoegde, maakte de toon het hem duidelijk, dat deze een kwaden luim had, zoodat de goede stemming van Guy geheel verdween. Guy wist bij ondervinding, dat zijn vader in de laatste dagen bijna onmogelijk te voldoen was en zijn toorn nog minder te ontwapenen. Dit instinct hebben alle kinderen, maar Guy bezat het in bijzondere mate; hij zweeg en zijn gelaat nam eene uitdrukking aan, die evenmin van berouw als van ondergeschiktheid getuigde.

De les begon, maar bij de eerste woorden geraakte zijn geheugen in verwarring; hij bleef steken alsof hij geen oog in zijn boek geslagen had, terwijl zijne koele, onverschillige en bijna onbeleefde honding den toorn van zijn vader ten top voerde; doch de woorden, die deze tot Guy richtte, hadden de tegenovergestelde uitwerking van zijne bedoeling. De houding van het kind werd meer en meer onbehoorlijk, en zonder de belofte het vorige jaar aan zijne moeder gedaan, zou hij ongetwijfeld dezelfde straf ondergaan hebben. Ongelukigerwijze was die, welke zijn vader op dit oogenblik te baat nam, niet veel beter; door het ongeduld tot het uiterste gedreven, gebod hij aan Guy zijne rechterhand toe te steken, en deze, wel verre van te ver-

schrikken, gehoorzaamde dapper. Nu nam de markies een rotting, die in zijne nabijheid stond en gaf daarmede een slag op de hand van zijn zoon.

Toen gaf Guy dien gil, die Anna had doen verschrikken, en hij viel bijna bewusteloos neder.

Zijn vader had evenmin gedacht aan de kracht als aan de zwaarte van het wapen, waarvan hij zich bediende, en hij had het kind eene verwonding toegebracht, in plaats van het te kastijden.

De markies was, gelijk men wel denken kan, hevig verschrikt, maar volgens zijne gewoonte liet hij zulks niet blijken. Op den kreet van haren zoon toegesnel, nam de markiezin hem op en deed zich geweld om kalm te schijnen. Zij droeg Guy de kamer uit, terwijl de markies onbewegelijk bleef zitten.

Anna zat gedurende dien tijd op het buiten te weenen en wees alle vertroosting van de hand. Met den levendigsten aandrang verzocht zij, hare belofte te mogen vervullen, die zij aan Guy gedaan had, en naar het slot terug te keeren. Haar vader stemde daarin eindelijk toe en bracht haar een uur later derwaarts.

Pierre Séverin was nimmer zonder vrees, wanneer de opvoeding of de kastijding van Guy aan zijn vader toevertrouwd was. Hij verlangde alzoo thans evenzeer als Anna, om nauwkeurig te weten wat er gebeurd was, en terwijl hij zich naar den markies begaf om het te onderzoeken, sloop Anna in de kleine studiekamer, waar zij wist dat zij Guy vinden zou.

Hij was geheel alleen, had zijne hand in een doek gewikkeld en zijn gelaat was somber en geenszins verteederd. Hij luisterde zonder te antwoorden op de eerste vertroosting, die zijne kleine gezellin hem deed hooren, maar toen zij zich zelve verwijten begon te doen en zich beschuldigde, dat zij de oorzaak

geweest was van hetgeen hem overkomen was, viel hij haar plotseling in de rede, zeggende:

— Neen, gij zijt de oorzaak niet, Anna; noch gij, noch ik, maar hij is het.

— Wie hij? vroeg Anna met zekere verrassing.

— Hij, hernam Guy, terwijl hij de wenkbrauwen fronste, mijn vader; ik kende mijne les niet, het is waar, maar daarom heeft hij mij niet gestraft en geslagen, het is om een andere reden daarvoor zou hij mij iets anders opgelegd hebben om een andere reden heeft hij dit gedaan.

Anna begreep er geen enkel woord van, en Guy zag zelf in, dat hij zijne gedachte niet helder uitdrukte.

— Het komt er niet op aan, zeide hij; ik weet wat ik zeggen wil.

Hij ging met zijne linkerhand onder het hoofd zitten en streek daarmêe door zijn blonde haarlokken, die bijna op zijne schouders hingen en bleef aldus onbewegelijk met zijne blikken op den haard staren met eene uitdrukking, die zijne kleine gezellin maar niet scheen te voldoen.

— Maar ik zou ook gaarne wenschen te weten, wat gij zeggen wildet, zeide zij. Kom, Guy, spreek, ik begrijp u niet; gij ziet er boos uit, maar zijt gij niet boos, omdat gij misdaan hebt?

— Daarover ben ik volstrekt niet boos, antwoordde Guy kortaf.

— Guy!

— Neen, daar ben ik niet boos om, dat wil zeggen, ik ben er niet meer boos om; dat was ik van morgen, thans ben ik het niet meer, ik ben boos op mijn vader.

— Guy! herhaalde Anna op geërgerden toon.

— Ja, ik ben boos op hem; ziet gij, ik had ongelijk en ik zou hem terstond verschooning gevraagd hebben, maar nu ik kan u niet zeggen wat, maar mij dunkt, hij

is.... Ik kan u dat zoo niet zeggen, ziet gij, ik zou liever boos zijn, zooals ik het was, ik zou gaarne op die wijze boos zijn.... Kom, gij maakt mij in de war.... wat gaat het u aan, laat mij denken wat ik wil....

Maar Anna hield aan en wilde volstrekt den gekronkelden draad der denkbeelden van Guy ontwarren.

— Gij wilt misschien zeggen, zeide zij, dat een andere straf u niet belet zou hebben, om boos te zijn over uwen misslag, terwijl deze....

— Juist.... zeide Guy. Ja, dat is het, een andere straf, eene taak, een verkorte uitspanning, of zoo iets, droog brood of alles wat ook maar overeenkwam met mijn vergrijp; maar dat, zeide hij, terwijl hij met eene beweging van zijn hoofd naar zijne hand in den doek wees, maar dat is, als had ik.... gelogen, als had ik geklapt.... dat is, als had ik een kind geslagen..... Ziedaar waarop het gelijk!

Na deze lijst van snootheden, waarop volgens zijne begrippen van gerechtigheid de straf toepasselijk zou geweest zijn, die hij begaan had, hield Guy zich overtuigd, dat hij zich duidelijk verklaard had en op onwederlegbare wijze.

Hij gevoelde zich opgebeurd en zou thans gaarne tot afleiding eene partij domino gespeeld hebben. Maar Anna bleef ernstig zitten met hare ellebogen op de tafel en de handen onder hare kin; en sloeg volstrekt geen acht op de voorbereidselen van het spel, die Guy met zijne linkerhand maakte.

— Maar Guy, zeide zij eindelijk, terwijl zij met hare hand de stukken, die hij intusschen op tafel gezet had, door elkander wierp zonder het te bemerken, maar, mijn goede kleine Guy, dat alles geeft u geen recht om boos op uw vader te zijn, en wat gij zoo even gezegd hebt is erg en veel erger dan alles wat gij opnoemd, en niet gedaan hebt.

— Kom, Anna, laat ons spelen, wilt gij? Berisp mij niet op dit oogenblik.

— Ik wil u niet berispen, maar ik wil niet met u spelen, wanneer gij mij niet verklaart, dat gij niet denkt, wat gij gezegd hebt.

— Dat kan ik niet zeggen, omdat ik het denk.

— Wat moet men dan doen, zeide Anna met een peinzend gelaat, om eene gedachte uit den geest te verbannen, die men niet voeden mag.

— Ik weet het niet, zeide Guy; daar bestaat geen middel voor, geloof ik; men denkt wat men denkt, en daarmêe uit.

— Neen, neen, zeide Anna, dat gaat niet, Guy. Mijnheer de pastoor heeft het ons verleden zondag nog zoo duidelijk uitgelegd, toen hij verklaarde hoe men aan God zijn hart, zijne ziel en zijn verstand moet geven. Men moet er daarom wel degelijk de slechte gedachten uit verbannen, dat is zeker!

— Welaan, zeg mij hoe, zeide Guy, en ik verzeker u, dat ik er mede tevreden zal zijn.... ik bemin mijn vader zoo gaarne..... Den dag, toen wij te paard uitgingen, weet gij het nog? ik op de poney, toen was hij over mij tevreden, hij zag mij aan met een blik, die mij zoo blijde maakte en ook ik beminde hem zoo zeer op dien dag! En ik zou het thans nog veel meer wenschen, en vergeten willen, wat ik zoo even zeide, maar ik kan het niet; dat is mijne schuld niet. Ik zie hem altijd met zulk een streng gelaat even als dezen morgen..... En toen ik hem mijne hand bood en hij de zijne ophief! o, lieve Anna, als gij het gezien hadt!....

Anna sidderde en hare oogen werden met tranen gevuld; maar plotseling droogde zij ze af, en riep uit:

— Ik weet het, ik weet het middel..... Komaan,

Guy, luister goed naar mij. Wilt gij het doen? wilt gij doen hetgeen ik u ga zeggen?

Guy, die de waardigheid zijner sekse handhaafde, door aan Anna nu en dan te herinneren, dat zij slechts een klein meisje was, gaf bijna in elke omstandigheid gehoor aan haar, en hij erkende zelfs dikwerf, dat zij, hoewel meer dan vier jaren jonger, de verstandigste van hun beiden was.

— Laat eens hooren, wat gij zeggen wilt, zeide hij.

— Luister dan, mijn kleine Guy, hernam Anna, die zich half op de knieën voor hem nederboog, hoor naar mij, ik bid het u. Het is waar, de bestraffing was al te groot, *zij was grooter dan uw misslag*. Maar, gelijk ik u gezegd heb, dit maakt niet, dat al, wat gij mij gezegd hebt, goed is; het is integendeel verkeerd, zeker het is verkeerd. Gij zegt, dat gij u niet onthouden kunt van dit te denken, welaan, luister, bedenk ook wat de pastoor gezegd heeft: „Indien gij aan eene zaak denkt, die God u verbiedt, tracht dan eene daad te verrichten, die met deze gedachte in strijd is!” Gij herinnert u nog wel, hij heeft het ons verleden zondag na de catechismus gezegd, als had hij vermoed, wat u overkomen zou Welaan, mijn beste Guy, doe juist op dit oogenblik uw vader een genoegen!

En opspringende, liep zij naar eene tafel, waarop al de boeken van Guy ordeloos door elkander lagen.

— Kom, luister, doe wat ik u zeg, en gij zult het zien. Neem uwe boeken en leer spoedig en goed uwe les, gij kunt het als gij wilt, dat weet gij, en ik zal geen woord spreken, ik zal u geen afleiding geven, ik zal daar onbewegelijk blijven zitten. Doe dat, ja doe dat eerst en dan zult gij zien gij zult zien of gij uwe verkeerde gedachte niet zult verdrijven.

Bij het voorstel van dit middel maakte Guy een

afwijzend gebaar; maar Anna liet niet af, en door haar krachtig aandringen deed zij hem eindelijk gehoorzamen. De beide kinderen zwegen en gedurende een half uur kon men in de kleine kamer eene speld hooren vallen, daar Guy met eene oplettendheid leerde, die van zijn goeden wil getuigde, en Anna zich onbewegelijk hield uit vrees van hem te storen.

Eindelijk riep Guy uit:

— Klaar! eindelijk ken ik mijne les!.... Nu is alles goed!

Anna nam het boek, en Guy zegde zijne les zonder haperen op van het eene einde tot het andere.

— Sta nu op.... Kunt gij? Belet uwe hand u te gaan?

— Neen, antwoordde Guy lachend, die belet mij niet te gaan; maar, aie.... het doet mij erg zeer als ik haar beweeg....

— Arme Guy! zeide Anna op nieuw verteederd; blijf dan zitten en beweeg u niet!

— Neen, neen, hernam Guy, die reeds overeind stond, nu is het klaar.

— Leun op mij, geef mij uw andere hand.

— Neen, ga vooruit, sprak Guy, die door zijn dubbele poging weder volkomen in goeden luim gekomen was, ga vooruit, en klop op de deur en zeg, dat ik er ben.

De markies, de markiezin en Séverin zaten nog bij elkander en gedurende het onderhoud, dat er plaats gevonden had, was er bepaald, dat Guy naar eene kostschool zou gezonden worden. De arme moeder had zelve dit voorstel met krachtige taal gedaan, Séverin had het ondersteund en de markies, op dit oogenblik doordrongen van spijt over zijne oplopendheid, had juist zijne toestemming daartoe gegeven, toen men zacht op de deur hoorde kloppen.

— Binnen, riep de markies.

Men zag het blozend gelaat van Anna verschijnen.

— Daar is Guy, zeide zij, hij zou zijne les willen opzeggen.

Alle drie waren evenzeer verrast. De markiezin was nog meer verschrikt en bedroefd over den zedelijken indruk, welken Guy dien morgen ondergaan had dan over zijn lichamelijk lijden. Ook Séverin had minstens gevreesd voor een buitengewoon langdurige en sombere weerspanning, zooals hij meermalen in dergelijke omstandigheden bijgewoond had, en wat den markies betrof, die tegenover zijn zoon zijn ongelijk niet openlijk kon erkennen, hij brandde van verlangen om hem te omhelzen, te meer omdat hij dacht dat de vrees hem thans langen tijd van hem verwijderd zou houden.

Met ware aandoening zag hij derhalve zijn arm kind voor zich verschijnen, bleek, met zijne hand in een doek, zijne haarlokken in wanorde, maar met een gelaat bezielde door eene bekoorlijke uitdrukking en regelrecht naar hem toekomende, zonder vrees, zonder verlegenheid, zonder aarzeling.

De markies nam het boek in de hand. Guy zeide zijne les onberispelijk op, en voordat hij aan het einde was, sloot zijn vader hem in de armen, waar in een oogenblik de herinnering aan den grief verdween, die een uur te voren zijn jeugdigen geest verward en zijn hart geschokt had.

Intusschen ontsnapte de zegevierende uitdrukking op het gelaat van de kleine Anna niet aan de opmerkzaamheid van Charlotte; zij ried alles, wat er onder de twee kinderen was omgegaan.

— Aanschouw, aanschouw de kleine goede engel van mijn armen Guy, Pierre, zeide zij.

En het kind bij de hand nemende, omhelsde zij

haar teeder, terwijl Séverin getroffen en tevreden een blik vol liefde op haar wierp, en hare kleine hand zacht tusschen de zijne streelde.

XVIII.

Het voorstel, om Guy naar de kostschool te zenden, was het eerst van de markiezin uitgegaan; zij had den moed gehad om het te doen en toen door den markies de toestemming gegeven was, had zij hem bedankt als ware het eene gunst geweest. Niettemin scheen elke week, die haar nader bij het vertrek van haren zoon bracht, haar leven met tal van jaren te verkorten. Hare oogen volgden hem met een koortsigen angst; soms, nadat zij hem langen tijd naast zich had gadegeslagen, zond zij hem plotseling weg, zeggende: „Ga, een weinig weg, opdat ik er mij aan gewenne u niet meer te zien.” Soms ook nam zij zijn hoofd tusschen hare handen en zag hem strak in het gelaat, alsof zij vreesde zijne trekken te zullen vergeten, en op andere oogenblikken, wanneer zij hem hoorde, vluchtte zij in hare kamer, om daar uit te weenen, geheel onopgemerkt tenzij door Louise, die door haren strijd leed en met haar mede weende.

Te midden van deze spanning naderde de gezegende dag van de eerste H. Communie der beide kinderen, die het vertrek van Guy eene week vooraf ging. Deze dag, belangrijk in alle familiën, was gedenkwaardig op het slot van Villiers.

Bij het aanbreken van den dag verscheen Charlotte aan het bed van haren zoon, die nog sliep en zij beschouwde hem met een gevoel nog teederder dan naar gewoonte.

Op dit oogenblik rustte de vrede der ontbinding,

den vorigen avond ontvangen, op zijn voorhoofd en gaf aan zijn ingesluimerd gelaat iets engelachtigs, in verband met de nog kinderlijke zuiverheid van zijne tint en de fijne trekken van zijn wezen; maar terwijl zijne moeder met buitengewone vurigheid aan zijne zijde bad, plooide eene lichte fronsing zijne wenkbrauwen en deed plotseling de hemelsche uitdrukking van dit gelaat veranderen; er ging een schaduw door zijnen slaap, hij was vluchtig . . . een zoete glimlach speelde om zijne lippen, hij ontwaakte en omhelsde zijne moeder. Maar terwijl zij hem in hare armen drukte, kon zij zich niet onthouden van uit te roepen: „O mijn God, blijf altijd bij hem, om alle schaduwen uit zijne ziel te verbannen en voortdurend daar het licht heen te voeren!”

De plechtigheid was bijna afgelopen.

De priester Gabriël richtte van het altaar nog eenige woorden tot de kinderen, die vol ingetogen aandoening naast elkander geknield waren. Een zonnestraal, die door de ramen schoot, hulde de witte kleederen van Anna in de kleuren van den regenboog, en drukte als het ware een aureool op het hoofd van Guy; alles was rondom hen kalm en schitterend . . . Het was wel het heilige en heerlijke uur, dat in de ziel de kiem van alle geluk, alle deugden en alle kracht nederlegt.

— Dat alle genaden over u afdalen en met u blijven, mijne kinderen! zeide de geestelijke, zijne toespraak eindigende. Weest wakker om te strijden, weest geduldig om te lijden. Mijn geliefde Guy, wees moedig, om het geloof overal en altijd zonder lafheid te belijden, om het zonder vrees te verdedigen, maar vooral in den zwaren strijd tegen u zelve. En gij, mijn geliefde kleine Anna, wees wakker en geduldig, dat is de dapperheid, die ik ook van u vraag. Vergeet dezen dag en hetgeen hij u

belooft niet, vergeet ook niet, wat gij op uwe beurt belooft, en dat de vrede, de kracht en de genade op u rusten en met u blijven!

Deze woorden waren eenvoudig, maar de nadruk, waarvan zij vergezeld gingen, deed ze tot diep in de harten doordringen.

Charlotte, die gedurende het oogenblik harer Communie naast haren zoon ongemerkt van de smartelijke beklemming bevrijd was, die haar hart sedert vele dagen prangde, gevoelde slechts eene ongekende en nieuwe blijdschap. Het scheen haar, als hoorde zij in de diepte harer ziel eene stem, die haar zeide, dat alle moeielijkheden, alle smarten en alle aardsche scheidingen geëindigd waren, en dat er niets meer bestond dan vereeniging, geluk, volmaakte vrede en volkomen rust.

Zij bleef het laatste knielen en stond kalm, verteederd en getroost op.

Op het slot teruggekomen, werd het ontbijt genuttigd, waarna zij Anna een gouden armband ten geschenke gaf, in welks met paarlen omzet slot een lok van hare haren besloten was.

Een weinig later ging zij met de kinderen naar de kerk terug en nam bij het middagmaal, waaraan ter eere van dien dag eenige vrienden genoodigd waren hare gewone plaats aan tafel in, maar terstond na het diné gevoelde zij zich wederom aangegrepen van de beklemdheid, waaraan zij zoozeer gewoon was, dat zij er niet meer over sprak; zij ging naar hare kamer en begaf zich te bed.

Te negen uren, toen Guy haar goeden nacht kwam wenschen, omhelsde zij hem teeder en gaf hem haren zegen als naar gewoonte. Op dien dag zegende zij ook Anna, toen deze met hare moeder Louise voor het heengaan afscheid kwam nemen.

Zij sliep eenige uren in en opende te middernacht hare oogen. Alsdan zag zij haren echtgenoot aan hare legerstede zitten, die haar met eene onrustige teederheid gade sloeg. Gedurende den slaap van Charlotte had een onbestemde vrees zich van hem meester gemaakt, hoewel hij daarvoor geen bepaalde oorzaak zag. Hij nam hare hand; zij gloeide.

— Hebt gij pijn? vroeg hij.

— O! neen, antwoordde zij.

De markies zweeg, kuste hare hand, die hij voortdurend vasthield en deze hand drukte zacht de zijne:

— O Gaston! welk een schoone dag! wat gevoel ik mij gelukkig!

Na deze woorden gesproken te hebben, sliep Charlotte in. . . . Zij sliep in, om niet meer op aarde te ontwaken

.
De H. Communie, op dien morgen ontvangen aan de zijde van haar kind, was hare teerspijze geweest en de belofte van geluk, in de diepte van hare ziel vernomen, was thans vervuld geworden en ditmaal in zijn geheel!

Een geneesheer, door het onrustig voorgevoel van den markies geroepen, kwam voor het aanbreken van den dag op het slot, maar het was om de nuttelooheid van alle geneesmiddelen te staven en te verklaren dat de oorzaak van dezen plotselingen dood eene hartkwaal was, waardoor de markiezin van Villiers sedert lange jaren was aangetast geweest, en die haren oorsprong moest hebben in eene hevige zielsaandoening of in den een of anderen geweldigen schok in hare eerste jeugd ondervonden.

XIX.

Wij gaan met stilzwijgen de eerste dagen voorbij van eene smart, die door niets meer moest verzacht of afgeleid worden. Wij zullen volstrekt niet gewagen van den diepen rouw, waarin alles te Villiers en in de omstreken, waar de naam van de markiezin bekend en in zegening was, gedompeld werd. Wij zullen alleen vermelden, dat alles op het slot den invloed ondervond van het vurig en ongelukkig karakter van hem, die door zulk een zwaren slag getroffen was, en het voorkomen der plaatsen somber werd gelijk zijne wanhoop, terwijl op het buiten alles kalm en helder bleef te midden van eene smart, die evenwel niet minder diep en levendig was.

Guy vertrok naar Parijs, vergezeld van Séverin, en gedurende de jaren, die daarop volgden, bracht hij niet op het slot maar op het buiten zijne vacantiën door. Meer dan ooit maakten de smart en de sombere levenswijze van den markies hem ongeschikt om tot onderwijzer en geleider van zijn zoon te dienen, en groot ware voorzeker het ongeluk van dezen geweest, indien Louise en Pierre Séverin niet in alles voor den armen knaap gezorgd hadden, die thans meer was dan een wees. Guy vond overigens in den vriend van zijn vader al de vereischte hoedanigheden, om hem te besturen, zoo niet om zijne onstuimige levendigheid te betoemen.

Zoo gingen vier of vijf jaren voorbij, die ons naar het tijdperk voeren, waarin de omwenteling van 1830 Guy bij het ingaan van zijn twintigste jaar ontmoette, terwijl hij te Parijs zijne studiën voleindde. Guy, een eenige zoon en, naar men weet de erfgenaam

van een aanzienlijk vermogen, zou wellicht zooveel ijver niet gehad hebben, om zich een werkkring te verschaffen, indien de omstandigheden, waarin hij leefde, gelukkiger geweest waren; maar hij was niet jong genoeg meer, om de eenzaamheid van het slot van Villiers te verdragen, en hij was dit, volgens de begrippen van zijn vader, nog te zeer, om aanspraak te mogen maken op eene volstreckte onafhankelijkheid. Hij kon dus voor het oogenblik niet beter doen dan moedig werken, om de baan op te treden, die hem geopend was, en te midden zijner studie maakte hij een gepast gebruik van de vrijheid, die de professor, aan wien hij was toevertrouwd, hem liet en die hem reeds gedurende twee jaren meer als vriend dan als leerling behandelde, daar hij begreep, dat Guy oneindig minder zijne vrijheid misbruiken zou, wanneer die hem gegeven werd, dan wanneer hij getracht had om ze hem te onttrekken.

Plotseling ontving hij een brief van zijn vader, waarin deze hem beval Parijs te verlaten, elk plan van eene loopbaan vaarwel te zeggen en oogenblikkelijk naar hem terug te keeren.

Zeker, Guy was volstrekt niet genegen om zijne goedkeuring te hechten aan de omwenteling, die de oude dynastie omver geworpen had, waarin zich volgens hem niet alleen de monarchie, maar ook het land zelve verpersoonlijkte; intusschen prikkelde de brief van zijn vader in hem den geest van onafhankelijkheid en verzet, die hij in overvloedige mate had geërfd, en hoewel hij in zijn antwoord te kennen gaf, dat hij in zijn terugkeer berustte, kon hij zich toch niet onthouden er bij te voegen, dat hij, alvorens zijne kameraden, die hij betreurde en met wie hij vol blijdschap zijn vaderland zou gediend hebben, te gaan verlaten, nog eenige dagen bij hen verlangde door te brengen,

en vooral zoo laat mogelijk hem te verlaten, dien hij onder allen zijn vriend noemde.

Deze brief mishaagde den markies om verscheidene redenen. De politieke hartstochten behooren niet tot die, welke met de jaren tot bedaren komen en de nieuwe omwenteling had die bij hem doen ontwaken met eene levendigheid, welke door de halstarrigheid van den rijperen leeftijd nog versterkt werd. Voor de eerste maal zag men hem uit de sombere neêrslachtingheid van zijne smart opstaan, zich opwinden als in zijne jeugd, met minder gematigdheid en nog meer hartstocht. Er waren veertig jaren verloopden sedert den dag, waarop een politiek geschil hem van zijn broeder gescheiden had en thans, in den spijt door Guy uitgedrukt, meende hij ten onrechte de kiem te ontwaren van een verdriet van gelijken aard; niet tevreden met deze grief, vond hij een tweede in de toespeling, waarmede de brief van zijn zoon eindigde, waarvan deze zich in goeden luim zou onthouden hebben, want het was hem niet onbekend, dat zijn vertrouwelijke omgang met een jong mensch, wiens stand en betrekkingen geheel anders waren dan de zijne, nimmer de goedkeuring zijns vaders zou erlangd hebben; maar, zooals wij reeds gezegd hebben, het lag in den aard van Guy om met onwilligheid te gehoorzamen, zelfs dan, wanneer hetgeen hem werd opgelegd met zijne meeningen en zijn wil overeenkwam. Hij was alzoo niet vrij van wrevel, toen hij zijn vader schreef, en die, welken zijn brief wederkeerig bij zijn vader verwekte, openbaarde zich door de koele ontvangst, die hij bij zijn terugkeer in het ouderlijke huis ondervond.

Het diner, waaraan zij tegenover elkander zaten, was s omber en zwijgend; Guy gevoelde zijn hart beklemd. In weêrwil van alles, wat zoo dikwerf zijne goede

verstandhouding met zijn vader verstoorde, eerbiedigde en beminde hij hem teeder. Zelfs op dat oogenblik gevoelde hij zich verteederd door de sporen van dit nieuw verdriet, die op zijn gegroefd voorhoofd zichtbaar waren. Hij zag hem met droefheid en medelijden aan; maar wijl niets in den koelen en ernstigen blik van den markies aan den zijnen scheen te beantwoorden, sloeg hij zijne oogen neder en het medelijden, wat hij gevoelde, ging gedeeltelijk op zich zelve over, want ook Guy beschouwde zich op dit oogenblik als zeer beklagenswaardig. De groote eetzaal, waarin hij zich alleen in tegenwoordigheid van zijn vader bevond, scheen hem treurig. Villiers, dat hij weleer zoo beminde, had thans het voorkomen van eene plaats van ballingschap, nu hij tegen zijn wil daar teruggekomen was. Dit uitgestrekt kasteel was in de daad een enge kooi voor zijne twintig jaren. En geen enkel woord gaf hem het uitzicht om er uit te komen, geen enkel woord verzoette zijn terugkeer.

Het was zeer natuurlijk, dat dit alles hem droefgeestig maakte. Nogtans vertoonden zich te midden zijner sombere overpeinzing twee lichtpunten: Het eerste was het buiten en degenen, die hem daar wachtten, het tweede was de vriend, van wien wij gesproken hebben, en die zich op dit oogenblik veel dichter in zijne nabijheid bevond, dan zijn vader wel vermoedde.

Juist op het oogenblik, dat Guy zich van den jongen Frans Franck ging scheiden, had deze van zijne tante, die op een buitengoed in de nabijheid van het kasteel van Villiers woonde, een brief ontvangen met de uitnoodiging om bij haar de maand September te komen doorbrengen; zoodat de beide vrienden het genoegens maakten om zamen te reizen en niet van elkander te scheiden voor hunne aankomst in het stadje M....,

waar Guy het rijtuig van zijn vader vond, terwijl Frans plaats nam in een wagentje, hem te gemoet gezonden door mevrouw Lamigny, zijne tante.

Guy had zich gewacht om zijn vader deze ontmoeting mede te deelen, vooral toen hij zich bij zijne aankomst ongunstig ontvangen zag; hij koesterde wel het stoute plan om den markies de komst van zijn vriend in de nabuurschap mede te deelen en zelfs zijne goedkeuring te vragen voor de uitnoodiging, die hij gedaan had, om een bezoek op het slot te brengen.... maar om dit teeder onderwerp te beginnen, wachtte hij totdat de wolk, die het gelaat van zijn vader verduisterde, een weinig opgeklaard zou wezen; doch deze verbrak plotseling het stilzwijgen door deze onverwachte woorden:

— En Franck, uw vriend, ... hebt gij hem eindelijk vaarwel gezegd?... Wat hem betreft, moet ik erkennen, dat deze ellendige opstand een goede zijde gehad heeft, want ik stel mij voor dat hij in dien maalstroom moet verdwenen zijn en gij eindelijk voor altijd van hem gescheiden zijt.

Het bloed steeg Guy naar het hoofd, maar hij hield zich in en antwoordde koel:

— Gij vergist u, vader! Frans Franck is een koningsgezinde. (Men gebruikte het woord legitimist nog niet.)

— Koningsgezinde! ... riep de markies verrast uit.

— Dat wil zeggen, zeide Guy met eenige verlegenheid, dit is de meening zijner familie. (De staatkundige meeningen van zijn vriend hadden zich wellicht nog zoo sterk niet uitgesproken als zijn antwoord wel te kennen gaf.)

— Van zijne familie! herhaalde de markies met minachtenden spot.

— Van de eenige bloedverwante, die hij op de

wereld heeft, ten minste; mevrouw Lamigny, zijne tante, die hem als haren zoon aangenomen heeft, en het buiten Saint-Clair bewoont op eenige mijlen afstands van hier.

De markies antwoordde niet. Guy greep toen de gelegenheid aan, die zich aldus voordeed, en vervolgde stoutmoedig:

— Daar bevindt zich Franz op dit oogenblik; wij zijn te zamen van Parijs gekomen en hij ging naar Saint-Clair, terwijl ik herwaarts kwam.

Niets ter wereld kon den markies meer mishagen dan deze mededeeling. Uit luim en vooroordeel, ten gevolge ook van eenige inlichtingen, die hij omtrent de familie van Franck ontvangen had, voedde hij tegen hem eene groote vooringenomenheid, en gevoelde een afkeer, dien hij gegrond oordeelde, voor de vriendschap, die er aangeknoopt was tusschen dezen jongeling en zijn zoon. Hij had die vriendschap zien verbreken door de omstandigheden, en thans vernam hij integendeel, dat Guy, gescheiden van zijne overige kameraden, zich meer dan ooit in de nabijheid van zijn vriend bevond, daar het ongelukkigste toeval dezen in de nabuurschap gevoerd had.

Hij had zelfs geen behoorlijk voorwendsel om hem het buiten Saint-Clair te ontzeggen, want het was waar, en in de geheele provincie bekend, dat mevrouw de Lamigny bijna even vurig koningsgezind was als de markies, wat hij haar op dit oogenblik niet in dank afnam.

— Hoe is het mogelijk, zeide hij ten laatste knorrig, dat mevrouw Lamigny de tante is van mijnheer Franck?

— Zij is, geloof ik, de zuster van zijne moeder.

— Wat! riep de markies uit, mevrouw Lamigny was eene jodin.

— Jodin, wel volstrekt niet, vader.

— Volstrekt niet! herhaalde de markies; maar indien zij het al niet is, dan toch hare zuster, of wel iemand van hare familie?

— Iemand van hare familie, dit zij zoo, hernam Guy glimlachend. De familie van Franz was oorspronkelijk joodsch..... maar zijn vader heeft het jodendom afgezworen, toen hij een christen vrouw huwde..... Wat de omstandigheden betreft, welke het huwelijk van onzen geboor van Saint-Clair vergezelden, die zijn mij onbekend.

— Ik ken ze, antwoordde de markies, ofschoon ik minder ingelicht ben omtrent de verwantschap van mevrouw Lamigny en ik tot heden toe niet wist, dat zij de schoonzuster was van den joodschen woekeraar, bekeerd door de schoone oogen van zijne echtgenoot, de moeder van uw *vriend*..... Maar ik wist zeer goed, dat Lamigny, die een gering edelman was en slechts de verdienste bezat van een braaf man te zijn, tijdens hij niet zeer jong meer was, door Duitschland reizende zijne vrouw ontmoet heeft, terwijl zij, geloof ik, zong bij een groote Oudduitsche feestelijkheid, en haar zijne hand geboden had.

— Zij is toch, dunkt mij, eene eerbiedwaardige en uitmuntende vrouw, hernam Guy met vuur.

— Hoe eerbiedwaardig en uitmuntend zij ook moge zijn, zeide de markies ongeduldig, begrijpt gij zeer goed, niet waar, dat ik geene betrekkingen ga aanknoopen met Saint-Clair, waar ik nimmer een voet gezet heb, en ik hoop dat gij van uwen kant u niet in de minste betrekking met hen stellen zult. In een woord, Guy, ik verbied u, daar te komen en nog meer, om een hunner op Villiers te ontvangen.

Terwijl de markies deze woorden sprak, stond hij op en ging in het aangrenzende vertrek, dat een kleine salon was, waar hij zich gewoonlijk ophield sedert hij

alleen op dit omvangrijk kasteel woonde. Guy volgde hem langzaam, terwijl hij den toorn trachtte te vermeesteren, die in hem begon te kookken... Om daartoe te geraken, meende hij het verstandigste te handelen met zich terstond te verwijderen, en daar dit vertrek even als alle andere kamers gelijkvloers op het terras uitkwam, opende hij de deur, en ging in de vrije lucht wandelen... Maar het gevolg dezer wandeling was geenszins, dat hij kalmer werd, integendeel. Al hetgeen zijn vader zooeven gezegd had, kwam hem weder voor den geest en scheen hem de grootste onbillijkheid. „Was het niet genoeg dat hij censklaps beroofd was van al zijne genoegens, en moest hij nu nog vervolgd worden in een genot zoo onschuldig als dat van eene vriendschap naar zijn welgevallen, en zulks zonder reden, zonder grond, zonder voorwendsel, wegens een onrechtvaardig en dwaas vooroordeel, zonder dat men zelfs den vriend kende, dien men aldus veroordeelde!”

En het hart van Guy begon vol te worden bij de herinnering aan de edele hoedanigheden van verstand en hart, welke de vriend bezat, van wien zijn vader hem zocht te scheiden. En driftig liep hij op het terras heen en weder onder de met sterren bezaaiden hemel en duizendmaal herhaalde hij de woorden: „Dwaas! onbillijk!” zich meer en meer opwindende in plaats van zijne kalmte terug te erlangen..... Eindelijk kwam hij op de gedachte om naar Séverin te gaan, met wien hij ten minste openhartig spreken kon, en hij ging de salon binnen om zijn hoed te halen.

— Waar gaat gij heen? vroeg zijn vader.

Guy antwoordde, dat hij naar het buiten ging.... dat hij Séverin nog niet gezien had.... dat hij hem spreken moest.....

— Het zou vergeefsche moeite zijn! zeide de markies. Séverin is sedert acht dagen afwezig, en komt niet voor

morgen terug; sedert zijn vertrek komt mevrouw Séverin met Anna elken avond gewoonlijk een uurtje bij mij doorbrengen; ik verwacht, dat zij binnen weinige minuten zullen komen.

Guy legde zijn hoed neder en ging zwijgend zitten met zijne handen in den zak, een gefronst gelaat en de tranen in de oogen.

Zijn vader zag hem aan.

— Wat zijt gij boos! sprak hij. Inderdaad, beste jongen, gij zijt dwaas en uw karakter wordt meer en meer ondragelijk.

— Vader, zeide Guy met bevende stem, ik ben niet boos, maar ik beken het, ik ben wanhopig.

— Wanhopig! Welk eene overdrijving! merkte de markies spottend aan.

— Vader! vader! als het u belieft, spreek mij zoo niet toe.

Guy wilde smeeken, maar tegen zijn wil was zijne stem gebiedend.

— Wat beteekent dit? zeide zijn vader op ernstigen toon. Matigt mijn zoon zich het recht aan om mij het zwijgen op te leggen?

— Neen, vader, ik luister naar u, ik heb u eerbiedig aangehoord, en ik zou u willen gehoorzamen, maar ik kan het niet. Kortom, gij wilt mij scheiden van Franz, zeide hij opstaande, gij wilt, dat ik zijne vriendschap laat varen, en ik.... ik wil het niet!

— Wilt gij dit niet! herhaalde zijn vader langzaam met eene uitdrukking, die den toorn van Guy nog meer prikkelde....

Het was een dier oogenblikken, waarop hunne noodlottige overeenkomst van geaardheid uitkwam, en hunne karakters zich kruisten als twee zwaarden, die hen beiden wondden.

— Neen, vader, ik wil het niet, riep hij uit, ik zal

niet zonder reden een vriend laten varen, dien ik acht en bemin; ik zal zijn edel hart niet bedroeven, ik zal zijn rechtmatigen trots niet vernederen, en ik kan u niet gehoorzamen, juist uithoofde van hetgeen u met die onbillijke vooringenomenheid tegen hem bezielt, uithoofde van zijne geboorte, van zijnen stand en zijn gemis van fortuin; ik zal Franz nimmer verlaten en niets zal mij weêrhouden zijn vriend te blijven.

De woede van den markies klom even als die van Guy; maar hij bewaarde zijn koelbloedigheid, die den laatste al meer en meer verbitterde.

— Dat is zeer schoon, zeer edel, zeide hij, en tot in zekere mate zeer billijk, en wij zullen het zelfs volkomen eens zijn, wanneer er sprake zal zijn van den ongelukkigen toestand van mijnheer Franck.... ik wil er u zelfs dadelijk een bewijs van geven.

Terwijl de markies deze woorden sprak, opende hij de lade van eene tafel, die naast hem stond, en daaruit eene beurs te voorschijn halende, die een dertigtal goudstukken inhield, wierp hij die zijn zoon toe.

— Daar, zeide hij, doe met deze som wat gij wilt voor uwen vriend, en vrees niet dat ik u de middelen weigeren zal ze te hernieuwen.

De beurs viel kletterend voor de voeten van Guy op den grond.

Indien de bliksem daar nedergeslagen ware, zou deze geen heviger schok in hem te weeg hebben kunnen brengen of zijn bloed en zijne zenuwen in grootere gisting voeren... Voor een oogenblik verdween alles uit zijne gedachte, behalve het gevoel, dat hij een zeer zware beleediging ondergaan had; hij boog zich, nam de beurs op en met eene hand, door den toorn geenszins van hare vastheid beroofd, wilde hij die naar zijn vader terug werpen op eene wijze, dat zij een gevaarlijk wapen zou geworden zijn, toen hij een vaste hand

op zijn arm voelde drukken; hij keerde zich om en zag naast zich de jonge Anna Severin!... Volgens gewoonte langs het terras komende, had zij bij het naderen hunne laatste woorden gehoord, zij had alles begrepen en haar gebaar was even snel geweest als hare gedachte; maar dit gebaar was niet voldoende om Guy tot bezinning te brengen; verblind door zijne woede greep hij met zijn andere hand den arm van Anna en duwde haar zoo geweldig van zich af, dat zij op hare voeten wankelde. Eerst toen en eensklaps scheen hij tot zich zelve te komen.

Was het door den zachten gil van Anna? Was het door den kreet van zijn vader? Neen!... Maar het was op het gezicht eener bracelet, welke zijne hand zoo even verbrijzeld had aan den arm, die den zijnen had tegengehouden. Het was de bracelet, die zijne moeder daaraan gehecht had op den dag van haar overlijden, en er was voor Guy niets ter wereld zoo heilig, als de dubbele herinnering aan dit kleinood verbonden, dat Anna nimmer van haren arm deed.... En thans raapte hij met smart en schaamte de verspreide stukken op en het slot, dat de haarlok zijner moeder bevatte, en waarvan het kristal bij het breken een vrij diepe wonde veroorzaakt had aan den arm van haar, die ze droeg, zoodat het bloed er bij stroomen uit vloeide.

Guy had zich voor Anna op de knieën geworpen en haar vergeving gevraagd. Hij wilde den gewonden arm zien; maar Anna had hem reeds in haren zakdoek gewikkeld, en zich tot Guy neigende, fluisterde zij hem deze woorden in: Niet aan mij vergeving vragen, niet aan mij, Guy, maar aan hem, aan hem alleen! en wel met een nadruk zoo smeekend en tevens indrukwekkend, dat Guy, die nog op zijne knieën lag, zijn hoofd zwijgend in zijne handen liet

zinken en zijne gedachten verzamelde met eene inspanning, die een gebed geleck. . . . Daarna keerde zijne kracht en zijne helderheid terug

Hij stond op, nam de beurs van den grond en legde die bedaard op tafel. Vervolgens zeide hij, hoewel met inspanning, op een bewogen en eerbiedigen toon:

— Vader, ik bedank u voor hetgeen gij doen wildet voor Franz, maar hij heeft geene behoefte aan geld en zou het van mij niet aannemen. Ik vraag u ook vergiffenis voor mijne oplopendheid: ik zal die herstellen door u te gehoorzamen.

Het gevolg van dit tooneel was echter geheel anders dan Guy zich voorgesteld had. Hoewel om een geheel andere reden, had het gezicht van de gebroken bracelet een niet minder levendige aandoening in den markies opgewekt dan in Guy, want zonder dat er eene bepaalde overeenkomst bestond tusschen deze daad van geweld en die, waaraan hij zich twintig jaren geleden zelf had schuldig gemaakt, op den dag, toen hij het medaillon van Guillaume des Aubrys verbrijzeld had, herinnerde hem toch de eene levendig aan de andere, en de bittere gedachte aan de vervoering van drift, die hem toen bijna voor altijd de teederheid had ontroofd van haar, wier nagedachtenis hij aanbad, stemde hem ten eenemale tot verootmoediging en toegeeffelijkheid. Den volgenden morgen ontving Guy eensklaps van zijn vader het verlot, dat hij hem niet meer had durven vragen, en weinige dagen daarna geleidde hij zijn vriend het kasteel van Villiers binnen. Ofschoon de trekken van Franz wel eenigermate aan zijn joodschen afkomst herinnerden en zijn talent nog meer zijne hoedanigheid van kunstenaar verried, toch had Guy het genoeg te zien, dat bij den markies een menigte vooroordeelen verdwenen bij het aanschouwen van den bleeken jongeling, wiens manieren in geenen deele de

vooringenomenheid rechtvaardigde, welke de twee grieven vooral in zijn geest hadden doen ontstaan.

De wonde van Anna, ontstoken door eenige stukken glas, die er waren ingedrongen, veroorzaakte haar langdurige pijnen en liet een lidteeken na, dat nimmer werd uitgewischt. Guy was getroffen en gevoelde zulk een berouw, dat hij zich voor altijd gebeterd achtte; maar dit was nog volstrekt niet zoo; zijne voornemens namen niet eer een nieuw karakter aan, dan toen hij twee jaren later een smartelijker les ontving, op een tijdstip, dat in zijn leven het begin was van een nieuw keerpunt.

HET BUITEN.

I.

— Kom weder bij het vuur, de wind steekt op. Kom binnen, mijn kind, ik bid het u. Gij kunt hier even goed wachten, als op die plek.

Deze woorden waren tot Anna gericht, die aanvankelijk de stem harer moeder niet scheen te hooren. Zij zat in den tuin op eenigen afstand van het open raam en staarde onbewegelijk en peinzend voor zich uit, zonder den snerpenden herfstwind te gevoelen, welke op dat oogenblik den hemel met wolken bedekte en het einde van een der schoone laatste dagen van October met een somber waas overtoog.

De kleine tuin van het buiten werd zorgvuldig onderhouden, en ondanks het late jaargetijde, vervroolijkt door tal van bloemen en heesters, waarvan de kleuren nog zichtbaar waren bij de toenemende duisternis van den avond. Deze tuin was omgeven met een rasterhek ter hoogte van drie voet en had aan de eene zijde het uitzicht op een uitgestrekte weide en van den anderen kant op den weg.

Van de plaats, waar het meisje zat, had zij de weide in het gezicht, den weg, die er kronkelend doorliep, en aan het einde van dien weg zag zij de boomen van het park van Villiers, wier sombere groepen begonnen ineen te smelten met de grijze en zwarte wolken, die zich in het westen samenpakten.

Ten tweeden male de stem harer moeder vernemende, gaf Anna met eene beweging van het hoofd te kennen, dat zij gehoorzaamde; maar alvorens naar binnen te gaan, begaf zij zich naar het einde van de laan en even buiten het hek gaande, keek zij den weg op, doch er geen levend wezen op bespeurende, keerde zij naar huis terug, waar hare moeder haar wachtte. Bij het binnenkomen sloot zij het raam en ging bij het vuur zitten.

— Het is van avond wezenlijk koud, zeide zij; de winter wacht dit jaar niet tot de herfst voorbij is.

Zij staarde een poos zwijgend in het vuur; vervolgens riep zij eensklaps uit:

— Wat zou het toch kunnen zijn, moeder? wat dunkt u er van?

— Waarom verbeeldt gij u, dat er iets ongewoons gaande is?

— Omdat vader nimmer op dit uur uit is; omdat Guy vader nimmer heeft laten halen, wanneer hij hem iets te zeggen had; hij kwam immers altijd hierheen.

— Maar misschien zal de markies en niet Guy iets mede te deelen hebben aan Séverin, en Guy heeft wellicht eene boodschap gezonden op last van den markies.

— Misschien wel! zeide Anna.

En een stoel bij de tafel zettende, ging zij zitten, en bleef zwijgend in de vlam van den haard staren, die op dit oogenblik alleen de kamer verlichtte. Mevrouw Séverin had, toen de duisternis haar noopte om haar

boek te sluiten, haren rozenkrans in de hand genomen; maar aan de wijze, waarop zij hem van de eene hand in de andere liet gaan, terwijl zij hem verstrooid wendde en keerde, was het gemakkelijk te bemerken, dat zij minder vreemd was aan de bezorgdheid harer dochter dan zij wel wilde doen blijken.

De kamer, waar wij den lezer voor de eerste maal binnenleiden, had meer het voorkomen eener bibliotheek dan van eene salon. De boeken, die langs de wanden stonden, lieten slechts plaats over voor eenige platen, wier vergulde lijsten scherp afstaken op het somber behangsel, dat de muren bedekte. Tegenover den schoorsteen stond eene piano niet ver van een raam, waarvan de diepe nis een stoel met eene schrijftafel bevatte; dicht bij den haard stonden een ronde tafel, eene canapé en eenige stoelen; dit was het ameublement, dat op dit oogenblik door het schemerend licht van den haard beschenen werd, en nu en dan gaf een opflikking van de vlam gelegenheid om boven den schoorsteenmantel het portret van de markiezin van Villiers op te merken, zoo schoon, ernstig en innemend als zij was, toen zij uit Parijs terugkeerde.

Het stilzwijgen had omstreeks een half uur geduurd, toen de klok sloeg. Juist werd de deur geopend en trad er een bediende binnen met een brandende lamp, die hij op de ronde tafel plaatste.

Anna stond driftig op.

— Zeven uren!.... Reeds zeven uren, Sylvain? zeide zij. Om hoe laat precies kwam men mijn vader roepen?

— Te twee uren, mejufvrouw.

— Te twee uren.... en het is reeds zeven uren. Heeft men u wel gezegd dat de boodschap van mijnheer den graaf en niet van mijnheer den markies kwam?

— Van mijnheer den graaf, antwoordde Sylvain.

— Wie was het?

Sylvain scheen dit niet te verstaan.

— Ik wil zeggen, wie heeft men van het slot gezonden? Was het Thibaut, de huisknecht van mijnheer den markies?

— Neen, mejufvrouw, het was Louis, de huisknecht van mijnheer Guy.

— Maar wat doet dit ter zake, sprak mevrouw Severin, toen Sylvain zich verwijderd had. Welk belang hebt gij om te weten wie de bediende is, die deze eenvoudige boodschap gebracht heeft? welk denkbeeld speelt u door het hoofd?

— Welk denkbeeld mij door het hoofd speelt? hernam Anna, terwijl zij weder ging zitten: mijn denkbeeld, als gij het verlangt te weten, is, dat er iets ernstigs voorgevallen is tusschen Guy en zijn vader.

— Maar waarover? zeide mevrouw Séverin met eene ongerustheid, die zij trachtte te verbergen. Hebt gij eenigen grond voor dat vermoeden?.... hebben zij weder twist gehad?

— Twist!.... neen, ten minste voor zoo ver ik weet niet. Maar ik weet, dat Guy van daag zeer slecht geluimd was, en....

— Hebt gij hem gezien?

— Ja, dezen morgen na de mis, ik had de laan gekozen om den weg over de weide te gaan, ik liep haastig en zonder te bemerken, dat Guy mij volgde. Toen ik zijn stap herkende, bleef ik terstond staan, maar toen hij mij zeide: „Gij moest toch zoo snel niet loopen, wanneer ik iets met u te spreken heb,” begreep ik reeds aan den toon, waarop hij sprak en alvorens ik hem aangezien had, dat er iets aan de hand was.

— En wat was het?

— Dat vroeg ik hem terstond. „Dat zal ik u zeg-

gen," gaf hij mij ten antwoord; „ik heb besloten heen te gaan en niet meer terug te keeren ziet gij, elk ander lot is beter dan zoo te leven, altijd berispt, weerstreefd en miskend Ach! ja, miskend! Ik zou mijn vader zoozeer beminnen, indien hij dit veroorloofde; maar de zaak is, dat ik te veel op hem gelijk. Het is beter, dat daar een einde aan komt." De tranen stonden hem in de oogen, die arme Guy; maar hij was niet minder besloten en opgewonden; opgewonden, herhaalde zij, gelijk ik hem nimmermeer gezien heb sinds den dag, waarop Anna zweeg en keek even naar het breede lidteeken, dat op haren rechterarm door den half geopenden mouw zichtbaar was.

Mevrouw Severin volgde haren blik en verbleekte; zij vouwde onwillekeurig hare handen, waarin zij den rozenkrans nog hield en hief hare oogen op met eene uitdrukking van angst, waaraan de schoone, droefgeestige blik van het portret, dat tegen den schoorsteen hing, scheen te beantwoorden. Mevrouw Severin scheen daaraan bijna eene bede te willen richten; vervolgens bedwong zij zich en nam weder zwijgend haar boek op, daar zij hare eigene bezorgdheid niet wilde voegen bij die, welke zij niet meer bestrijden kon. Zoo verliep een geheel uur. Nu stond mevrouw Severin zelve op, en trok aan een kleine schel, die bij de deur hing.

Sylvain verscheen; maar voor hij de deur achter zich gesloten had, deed zich het rollen van een rijtuig hooren en bijna op hetzelfde oogenblik schelde men aan het hek van den tuin, die op den straatweg uitkwam.

— Het is het rijtuig van mijnheer den graaf, zeide Sylvain.

— Guy op dit uur hier! riepen moeder en dochter tegelijk.

„Dus is aan mijn vader een ongeluk overkomen,” dit was de eerste gedachte, die Anna voor den geest trad, terwijl zij den aangekomene te gemoet snelde.

Hij was het en niet Guy, die met het rijtuig gekomen was. Anna wierp zich in zijne armen. De heer Severin omhelsde zijne dochter zwiingend, daarop gaf hij bevel aan den koetsier om te wachten en kwam de salon binnen; maar toen Sylvain naderde om naar gewoonte den rotting en den hoed van zijn meester aan te nemen, zeide deze:

— Ik ga weder uit; laat alles hier.... en hij trad naar den schoorsteenmantel, waartegen hij een oogenblik leunde zonder iets te zeggen.

Een enkele blik was voor Anna voldoende geweest om te begrijpen, dat haar voorgevoel verwezenlijkt was en haar vader een ongunstige tijding bracht.

Met de zonderlinge snelheid van de gedachte in dergelijk geval traden alle mogelijke voorvallen voor hare verbeelding, en gedurende de vijf minuten stilzweigens, die er volgden, kwamen haar achtereenvolgens duizend schrikwekkende tooneelen voor den geest. Zij zijn gelukkig, die de zekere verwachting niet kennen van een ongeluk, waarvan de aard nog onbestemd is, en die nog nimmer de slagen van hun hart gevoeld hebben gedurende dergelijke minuten.

— Mijn God, wat is er gebeurd? riep mevrouw Severin uit, terwijl de oogen van Anna in stilte de zelfde vraag herhaalden.

— Ga, zeide de heer Severin kortweg tot zijne dochter, ga u gereed maken, om met mij uit te gaan, mijn kind; er heeft op het kasteel een ongeluk plaats gehad en men heeft daar behoefte aan u. Ga heen en kom haastig terug; wij moeten terstond vertrekken.

Anna begreep, dat zij op dit oogenblik zonder dralen doen moest, wat men van haar verwachtte. Zij

verwijderde zich derhalve, zonder iets te vragen, ging naar hare kamer, zette haren hoed op, sloeg met bevende hand haren mantel om, en binnen vijf minuten was zij gereed. Op het oogenblik, dat zij de deur van de salon opende, hoorde zij hare moeder op een toon van levendige bezorgdheid zeggen:

— Maar, mijn vriend, ik bid u, overweeg toch.

En Severin antwoordde:

— Er valt niet na te denken, wanneer er maar ééne zaak te verrichten is.

Zich daarop tot zijne dochter wendende, voegde hij er bij:

— Komaan, lieve Anna, laat ons gaan; wat er nog meer te zeggen is, zal ik u onderweg mededeelen.

Hij nam den arm van zijne dochter en geleidde haar snel door den tuin. Mevrouw Severin volgde hen tot aan het hek.

— Dat God u bescherme, mijn kind, en u beziele!

Daarna hare dochter zorgvuldig in de plooiën van haren mantel wikkelen, liet zij haar het eerst in het rijtuig gaan; zij scheen nog een dringend verzoek aan haren man te doen, waarop deze als het ware met een gebaar antwoordde: „Wat zoudt gij daar doen?” en de vader en de dochter verdwenen, terwijl in snellen draf het rijtuig hen naar het kasteel van Villiers voerde.

II.

Ter prooi aan den folterendsten angst durfde Anna nogtans haren vader niet aanspreken en wachtte dat hij het eerst sprak, maar weldra zag zij, dat hij in eene diepe mijmering verzonken was en volstrekt niet meer aan haar dacht.

Eindelijk vatte Anna toch zoo veel moed, dat zij haren vader zachtkens aanstiet en hem vroeg:

— Zie, wij zijn er bijna: zult gij mij nu niet zeggen, vader, waarom gij mij zijt komen roepen en waarom ik moed noodig heb?

Het scheen dat Severin tot bezinning kwam.

— Ach! wat is het goed, dat gij mij aangesproken hebt! zeide hij; ik was vergeten, dat gij bij mij waart en dat ik nog iets met u bespreken moest...

— Anna, vervolgde hij, terwijl hij met inspanning zijn gewone kalme en beradenheid weder aannam, mijn meester is gestorven.

— Gestorven! herhaalde Anna verbleekend.

Er volgde een oogenblik stilzwijgens.

— En Guy? was Guy bij hem? stamelde zij bevend.

— Luister: Guy ging te zeven uren uit en kwam niet terug voor den middag. Hij ging bij zijn vader op de kamer; na verloop van een uur verliet hij die uiterst bleek en ontroerd. Zijn paard stond voor de deur en hij vertrok in snellen galop. Vijf minuten later kwam Thibaut op de kamer van den markies, maar verbeeldt u zijn schrik: hij vond zijn meester roerloos uitgestrekt op den grond liggen.

— Mijn God, mijn God! zeide Anna met eene gesmoorde stem, en verder, vader? Men zegt dat Guy u heeft laten roepen; hij was dus teruggekomen!

— Ja, zeide Severin, omdat Thibaut vóór alles gezorgd had, dat hij teruggeroepen werd, maar het voorval had reeds een uur geleden plaats gehad, toen Guy wederkwam. Intusschen was de markies weder bij zijne kennis gekomen en had zelf bevolen om den pastoor te roepen, toen Guy in de kamer kwam. Zijn vader herkende hem, reikte hem de hand, maar kon niet spreken... Guy sprak tot hem een menigte onza menhangende woorden, vroeg hem onder de he-

vigste gemoedsbeweging vergeving . . . daarna stond hij op om allerwege geneesheeren te ontbieden en heeft ook mij laten roepen . . . Toen ik de kamer binnen kwam, heeft mijn arme meester, meen ik, mijne stem gehoord; mij dunkt, dat, toen ik zijne hand greep, ik hem de mijne voelde drukken maar zijn laatste blik wierp hij op zijn zoon.

— En sprak hij geen woord? vroeg Anna.

— Geen enkel woord.

Pierre Severin zweeg een oogenblik.

— Maar laat ik het kort maken, want zie, daar zijn wij reeds aan het hek.

„Toen wij na een uur Guy van het lichaam zijns vaders wilden scheiden, verzette hij zich op zulk een vreemdsoortige wijze, dat hij zijn verstand scheen verloren te hebben; hij zeide dat hij zijn vader om het leven gebracht had en meer andere dwaasheden Drie uren gingen op deze wijze voorbij, toen de oude Thibaut zeide: Zoo er iemand is, die eenigen invloed op hem uitoefenen kan, dan is het jufvrouw Anna; men moest haar gaan roepen. En daarom, mijn kind, ben ik gekomen Hadden wij geen gelijk met op u te rekenen? Gij hebt hem zoo dikwerf tot bedaren weten te brengen in dergelijke aanvallen. Moge God u heden daartoe de genade schenken!”

Anna boog het hoofd zonder te antwoorden en bad in stilte een kort gebed.

Op dit oogenblik hield het rijtuig stil. Zij stapte uit en ging de verlaten vestibule in. De orde, die alles in dit oude slot gewoonlijk kenmerkte, was volkomen verdwenen: de lamp in het midden der vestibule was niet ontstoken, de groote haard, waar gewoonlijk een schitterend vuur brandde, was uit. Eene lamp, op den schoorsteenmantel geplaatst, was het eenige zwakke licht, dat dezen

ruimen ingang verlichtte en waarbij men nauwelijks achterin de treden van den trap kon onderscheiden, dien Anna terstond opging; maar pas was zij op de eerste trede of haar vader hield haar tegen.

— Wacht, zeide hij op fluisterenden toon; zet u daar neder, ik zal u komen roepen, wanneer ik het oogenblik gunstig acht.

Anna ging gehoorzaam naar beneden en zette zich in de vestibule neder, terwijl Severin den trap opging.

Na eenige oogenblikken hoorde men boven eene deur opengaan, vervolgens geluid van stemmen, waarna de deur met geweld gesloten werd, en weldra zag Anna haar vader weder verschijnen op de galerij, die zich boven aan den trap op de eerste verdieping bevond. Hij was vergezeld van Thibaut, die eene lamp in de hand droeg en gevolgd werd door twee andere bedienden. Zij spraken op fluisterenden toon tot elkander. Toen ging Anna snel den trap op naar haren vader.

— Ik begrijp het, zeide zij tot hem op nauw hoorbaren toon; gij hebt nog eenmaal beproefd om hem die kamer te doen verlaten en thans heeft hij zich daarin opgesloten.

— Ja, mejufvrouw, zeide Thibaut met bevende stem, dat is zoo; maar hij moet waarlijk niet recht bij zinnen zijn, om zoo weerspannig te wezen en het is zeker gevaarlijk hem te weerstreven... en toch moeten de noodige maatregelen genomen worden. Met moeite hebben wij twee waskaarsen kunnen ontsteken en wjwater bij het bed zetten.... Aan den pastoor evenmin als aan de anderen veroorlooft hij binnen te komen... Thans heeft hij mijnheer uw vader en mij bij den arm genomen en gedwongen de deur uit te gaan, en toen Jean en Louis na ons nog

wilden blijven, ontstak hij in toorn en wierp hen de kamer uit.

Al luisterend richtte Anna zich naar een breeden gang, die op de galerij boven aan den trap uitkwam. Na eenige schreden bleef zij staan.

— Maar er is nog eene deur aan deze kamer, zeide zij

— Ja, die op de kledkamer uitkomt, maar die zal hij zeker ook gesloten hebben, en bovendien, deze kleine kamer is bijna nooit open aan de gangzijde. Mijnheer de markies hield die deur altijd van binnen gesloten; gij weet wel, dat hij daar nimmer iemand liet ingaan.

Anna wist dit inderdaad en nooit was zij in dit vertrek geweest.

— Laat ons toch maar eens zien, zeide zij; des avonds sloot hij zich daarin gewoonlijk op. Het is dus wel mogelijk dat....

Zij voleindigde niet, maar de oude bediende begreep haar. De hand, die deze deur den vorigen avond gesloten had, was thans door den dood verstijfd. Anna vatte zacht den knop van het slot, de deur ging open; zij bleven staan.

— Laat mij nu alleen begaan, zeide zij. Wanneer de deur van de slaapkamer open is, dan zal ik zonder gerucht binnenkomen.... Als zij gesloten is, dan zal ik haar doen openen. Weest niet bevreesd, wacht mij af, maar beneden in de zaal; hij moet weten dat ik alleen ben.

Severin en Thibaut hadden niets daartegen in te brengen; zij schenen te begrijpen, dat men op dit oogenblik niet anders kon doen. Anna nam de lamp van Thibaut en wachtte op den gang, tot zij zich verwijderd hadden; daarna ging zij binnen, sloot de deur achter zich en bevond zich voor de eerste maal van haar leven in de kledkamer.

Deze kamer, welke men aldus noemde, wyl dit hare oorspronkelijke bestemming was, als grenzende aan de voornaamste slaapkamer van het kasteel, geleek thans op een bidvertrek. Het geheele ameublement bestond in eene bidbank ter rechterzijde aan den muur geplaatst en een orgel, dat tusschen twee spitsboogvensters stond. Overigens gaf niets te kennen, dat het eene bidplaats was. Eenige boeken, zorgvuldig in een glazen kast weggesloten, met een kruisbeeldje, twee of drie andere voorwerpen van godsvrucht en eenige kleinoodiën, waaronder Anna een groot zilveren medaillon opmerkte, getuigden van een zorgvuldig bewaarde gedachtenis, maar geen levendige godsvrucht had binnen deze muren eenig spoor nagelaten. Alles was hier rustig, maar koud, en men zou gemeend hebben, dat deze kamer volkomen onbewoond ware geweest, zoo niet een groote leuningstoel in een hoek geplaatst, met een klein tafeltje daarnevens, te kennen gegeven had, dat zich op die plaats nu en dan iemand kwam nederzetten, vanwaar het oog op een groot portret viel, dat boven de bidbank hing, en de trekken wedergaf van een jong meisje in al den glans eener schitterende schoonheid.

Het licht, dat Anna in hare hand hield, viel op al die voorwerpen Zij was geenszins op het gezicht van deze plaats voorbereid en een gevoel van godvruchtige verteederling deed al de andere wijken, die haar tot hiertoe aangedaan hadden. Zij gevoelde zich in eens kalm en als omgeven door de bescherming van God en die van eene gelukzalige ziel. Zij zette haar licht op de bidbank, knielde er op neder en hief hare oogen op naar het bevallige beeld, dat haar scheen toe te lachen.

Zij herkende dat schoone gelaat zeer goed, het was haar sinds langen tijd bekend en geliefd Het

was dezelfde blik, die een uur te voren den blik harer moeder scheen te beantwoorden. Dit was het portret van dezelfde vrouw, doch hier scheen zij weder jong als zij zelve en haar kussen van hare halfgeopende lippen toe te zenden.

— Help mij en bid voor hem, zuchtte Anna, terwijl zij opstond en zonder gedruisch de deur naderde, die in verbinding was met de sterfkamer. Zij trachtte die te openen, maar zij was van binnen gesloten en niet het minste gerucht beantwoordde aan het gedruisch, dat zij met den knop gemaakt had. Zij luisterde met haar oor aan de deur.... alleen een dof gesteen onderbrak nu en dan de stilte.... overigens deed geene beweging zich hooren. Haar hart bonste.... zij wachtte een oogenblik, daarna klopte zij duidelijk aan. Geen antwoord. Zij klopte nog eens en ditmaal iets harder. Dezelfde stilte. Bij de derde maal hoorde zij een plotselinge beweging en zware schreden de deur naderen. Daar hielden zij op, en eene stem, waarvan de toon kort en gebiedend was, sprak aldus:

— Ik heb gezegd, dat ik hier alleen zijn wil; heeft men niet begrepen dat *ik het wil?*

Anna wilde spreken, maar hare stem begaf haar; zij zweeg en wachtte nog eenige minuten, waarna zij voor de vierde maal met vaste hand aan de deur klopte. Een hevig stampvoeten op den grond deed haar haastig terugtreden en hare oogen vulden zich met tranen. Een dergelijke opwelling van toorn scheen haar eene ontheiliging van den zwijgenden nacht en de stilte des doods; zij durfde niet antwoorden op de vraag: „Wie is daar, wie durft mij dus vervolgen?...” door Guy met stijgenden toorn uitgesproken.

Zij bleef weifelend in het midden der kamer staan, en met saâmgevouwen handen zuchtte zij: „Mijn God, mijn God! zeg mij wat ik doen moet....”

Eensklaps kwam haar een zonderling denkbeeld voor den geest en zij gehoorzaamde aan dien inval, zonder zich te bedenken of zonder zich rekenschap te geven van hare bedoeling. Het orgel stond voor haar, zij opende het en liet zacht hare hand over het klavier gaan; zij was bijna ontsteld over het geluid, dat dit eerste en welluidend accoord in de diepe stilte te weeg bracht. Zij hield op, vreezende dat zij door een nieuwe uitbarsting van toorn belet zou worden om voort te gaan. Maar daar zij niets meer hoorde, begon zij andermaal te spelen en sloeg eenige accoorden aan. Plotseling trad haar een lied voor den geest, waaraan hij, die haar hoorde en misschien naar haar luisterde, boven alle anderen de voorkeur gaf en zij waagde het, om er zachtkens eenige noten van te doen hooren. Hare zachte en zuivere stem werd krachtiger, terwijl zij zong en zij voleindde zonder beven de woorden van het eerste couplet:

*La mort est une amie,
 Qui rend la liberté;
 Au ciel reçois la vie
 Et pour l'éternité!*

De dood is een vriend
 Die de vrijheid hergeeft,
 Ontvang in den hemel het leven
 Voor alle eeuwigheid.

Nauwelijks was zij aan het einde dezer laatste woorden gekomen, of de deur, vanwaar zij op zulk een gebiedenden toon verdreven was, ging zachtkens open.... Anna voelde haar hart kloppen, maar zij verliet het klavier niet..... Guy stond nevens haar; hij was zwijgend binnen gekomen en leunde met zijne armen over

elkander geslagen tegen den muur. Anna sloeg op hem een vreesachtigen blik, dien hij niet opmerkte, en deze blik stelde haar niet gerust. Dat bleeke gelaat, die verwarde haren, die wijd geopende oogen, strak naar beneden geslagen zonder den minsten schijn van verteedering, waren als zoovele teekenen van eene wanhoop, die meer de waanzinnigheid nabij kwam dan eene natuurlijke en geoorloofde smart. Intusschen ging zij al biddend tot God met haar spel voort en weldra waagde zij het om met eene stem, die weder zacht begon te beven, het tweede couplet van het lied te zingen:

*Adieu! jusqu'à l'aurore
Du jour en qui j'ai foi,
Du jour, qui doit encore
Me réunir à toi.*

Vaarwel! tot aan den morgenstond
Van den dag, waarop ik hoop,
Van den dag, die mij wederom
Met u vereenigen moet.

Voordat zij geëindigd had, boog de jongeling zijne hooge gestalte..... Hij verborg zijn gelaat in zijne handen..... Anna trachtte hem toe te spreken. Zij vermocht het niet, zij speelde en bad in stilte voort; maar geene taal zou hetgeen zij zeggen wilde, zoo goed hebben uitgedrukt als zij dit thans onbewust deed door de aandoening harer ziel..... Het stilzwijgen duurde slechts eenige minuten..... Weldra viel Guy op zijne knieën, zijne tranen baanden zich eindelijk een doortocht en bevochtigden den vloer, waarop hij als machteloos nedergezonken was, door de verlichting zelve, die aan zijn geest de helderheid en aan zijn hart de teederheid teruggeschonken had!

Anna lag eveneens met zaamgevouwen handen op

hare knieën naast hem en beider eerste blik richtte zich naar het portret, dat boven hun hoofd hing.

— O! ik dank u, moeder, zeide Guy eindelijk met een gebrokene stem. Ik dank u, Anna, ik dank u! Gij zijt ook ditmaal mijn goede engel geweest!.....

Twee uren later zat Anna in hare kleine kamer op het buiten en ontknoopte de lange vlechten van haar hoofdhaar, terwijl voor het vuur hare voeten droogden, die nat geworden waren van den regen, die sinds haar vertrek bij stroomen gevallen was; hare moeder, die bij den haard stond, hoorde het einde van haar verhaal aan.

— Hij heeft langen tijd geweend, en gij begrijpt, dat ik mij wachtte om hem te storen. Eindelijk kwam hij een weinig tot zich zelve, en zonder mijne vragen af te wachten, zeide hij mij alles, wat ik deels gegist had.... Ja, hij heeft dezen morgen, nadat hij mij verlaten had, een verschrikkelijk tooneel met zijn vader gehad. Wat er voorgevallen, is kan ik u niet met nauwkeurigheid zeggen, want Guy wist het zelf niet goed meer, hij herinnert zich slechts, dat hij zich aanvankelijk bedwongen heeft, gelijk hij mij beloofd had, maar hij zegt, dat hij zich vervolgens door zijne drift heeft laten vervoeren... en God weet het, welke woorden hem toen ontsnapt zullen zijn?.... Hij heeft wel gezien, dat het gelaat van zijn vader veranderde, maar hij geloofde, dat het een gevolg van zijn toorn was, en hij heeft zich dus uit de kamer verwijderd zonder een woord meer te spreken, zonder zich om te keeren! Stel u voor, moeder, wat hij gevoeld heeft, toen men hem kwam roepen en hij bij zijne terugkomst zijn vader ziel-togende vond!.... Ach! als gij het gehoord hadt!.... En in de daad, zeide zij, terwijl zij haar gelaat met hare handen bedekte, het is toch ontzettend,

wanneer men zelfs onvrijwillig den dood aan zijn vader berokkend heeft!

En Anna, wier geestkracht zich gedurende dezen avond geen enkel oogenblik verloochend had, barstte eensklaps in zuchten en tranen uit.

Hare moeder zette zich zwijgend naast haar neder, nam zacht haar hoofd en liet het tegen hare borst rusten en streefde haar als was zij nog een klein meisje, terwijl zij om hare tranen hun vrijen loop te geven, de lokken wegstreek, die verward over haar gelaat vielen. Anna werd langzamerhand kalm, maar zij bleef met haar hoofd op de borst harer moeder rusten zonder een woord te spreken, zonder zich te bewegen, slechts nu en dan de hand kussende, die over haar gelaat streek, en in dit zoet geluk, dat voor een kind, hetwelk bemind wordt, de aardse afbeelding is van de goddelijke rust, viel zij eindelijk in de armen harer moeder in slaap.

Mevrouw Severin droogde de tranen af, die nog in de oogen harer dochter glinsterden, en sloeg dit zacht sluimerend gelaat een wijl gade met eene teederheid, die eensklaps in smart scheen over te gaan!... Helaas. hoevele moederharten worden aldus doorboord met het profetisch zwaard, dat de heiligste en verhevenste aller moeders in de eerste dagen harer vreugde trof, hoevele beven niet van dezelfde smart, wanneer een visioen van de toekomst haar voor de eerste maal in de toekomst het lijden doet zien, hetwelk haar geliefd kind is weggelegd, dat nog in vrede in hare armen slaapt, en de onmacht harer liefde om ze daarvoor te vrijwaren.

III.

De begrafenisplechtigheid van den markies de Villiers was afgelopen, de kaarsen waren uitgedoofd, en het daglicht, bijna overal uitgesloten door de plooien van het zwarte floers, dat de muren der kerk bedekte, liet nauwelijks de levende kleuren onderscheiden van de wapenschilden, die aan de pilaren opgehangen waren. In de kerk was het wederom stil geworden en zij scheen geheel verlaten; twee personen lagen daar echter nog geknield, de een voor het altaar, de andere in de zitbank en der familie van Villiers, maar zijne rouwkleederen beletten hem te onderscheiden te midden van de sombere draperiën, waarvan hij omringd was. Na eenige minuten stond hij, die voor het altaar bad, op en naderde de bank.

— Sta op, Guy, en volg mij! sprak hij op fluisterenden toon.

Guy hief het hoofd op en zag den pastoor Gabriël, maar hij scheen hem in het eerst niet begrepen te hebben. De pastoor herhaalde de woorden, die hij gesproken had en voegde er bij:

— Ga met mij mede, mijn zoon, ik moet met u spreken.

Bij deze tweede uitnoodiging stond de jongeling gehoorzaam op en verliet met den pastoor de kerk door eene zijdeur, die in den tuin van de pastorie uitkwam.

In de vrije lucht gekomen, gevoelde Guy zich voor de eerste maal eenigzins opgebeurd. Een hevige wind joeg de wolken voort en boog de takken der boomen, die in den tuin stonden, naar den grond. Hij bleef

een oogenblik stilstaan en tegen de deur van de kerk leunende, sloeg hij zijne blikken naar den grijzen hemel, terwijl de wind door zijne haarlokken speelde en zijn brandend voorhoofd en matte oogen verkwikte.

Intusschen ging de pastoor zijne woning binnen om te zien of men niet vergeten had vuur aan te leggen in zijn studeervertrek, waar hij zijn jongen vriend wilde ontvangen. Deze verscheen weldra en zette zich bedrukt op den stoel neder, die aan den haard voor hem gereed stond.

Al de teederheid van een hart, waarvan de liefde Gods de gevoelens had veredeld zonder ze uit te dooven, had zich tot dien engen kring samengetrokken, in wiens midden de Voorzienigheid den priester Gabriël nog jong zijnde geplaatst, en waarvan Zij hem niet meer gescheiden had. Hij had daarvan alle droefheid en alle vreugde gedeeld. Hij bevond zich daar, om Charlotte in hare eerste beproeving bij te staan, zoowel als in die, welke haar later wachtten; hij had haar huwelijk ingezegend en vervolgens ook dat van Louise; en de twee kinderen, die hij onder zijne oogen had zien opgroeien, waren hem thans het dierbaarste, dat hij op de wereld bezat. Maar Anna had hem nimmer eenige zorg gebaard, zoodat hij zich meer met Guy bemoeide, die voor hem een voorwerp was van voortdurende belangstelling.

Indien de priester Gabriël aan zijne neiging, om alles van de goede zijde te beschouwen, had toegegeven, dan zou hij zich geheel en al hebben laten medeslepen door dat krachtdadig en vurig karakter, altijd zoo edel en grootmoedig, zelfs in zijne opbruisingen, dat zich dikwerf liet medeslepen door zijne luimen, maar beter dan elk ander zijne neigingen wist te betoemen; voorzeker een onvolmaakt, maar innemend karakter, waarin men wel groote schaduwzijden maar

geen enkele vlek aantrof. De pastoor Gabriël gevoelde van den eenen kant de zucht om het te verbeteren en van den anderen kant de vrees van het te veranderen. Hij begreep wel, dat bijaldien de geliefde jongeling zijn oploopende natuur niet vermocht te bedwingen, zijn geheele leven zou verstoord zijn, gelijk dat van zijn vader geweest was. De kracht-dadige poging, die er noodig was om over zich zelve te zegepralen, wilde hij ditmaal van Guy verkrijgen, en hij durfde gelooven, dat het hem niet moeielijk zou zijn om daartoe te geraken.

Wel tien minuten waren er verloopen, sinds Guy tegenover den pastoor zat, zonder dat hij nog een woord gesproken had. Zijn blik waarde droevig en onbestemd rond, en de uitdrukking van de volslagenste moedeloosheid was in al zijn trekken en in zijn geheele houding zichtbaar.

Sedert de zachte tusschenkomst van Anna hem tot bezinning gebracht had, had hij niet meer het geringste blijk van oplopendheid gegeven. Hij had zich geweld aangedaan, om met kalnte de noodige bevelen te geven en eindelijk om te zorgen dat de bijzonderheden van de droevige plechtigheid, die zoo even geëindigd was, aan den eerbied zouden beantwoorden van dengene, die niet meer was, en zelfs aan sommige zijner vooroordeelen. Guy meende dat hij ook in dit alles aan zijnen vader gehoorzamen moest, en hij had niets vergeten.

Maar thans was alles voorbij en hij gevoelde niets dan een sombere neêrslachtingheid.

— Herinnert gij het u nog, sprak hij eindelijk, herinnert gij het u nog, dat gij mij in mijne kindschheid dikwerf gezegd hebt, dat, indien ik mij niet verbeterde, er eenmaal een dag komen zou, waarop ik in een aanval van woede eenigen onherstelbaren misslag be-

gaan zou. Ach! uwe voorspelling is wreed vervuld geworden.... Ja, al te wreed, herhaalde hij, terwijl hij zijne oogen, waarin een traan glinsterde, naar den pastoor opsloeg; want gij weet het, hoe ik hem in weêrwil van alles beminde! hoe dikwerf ik gedroomd, verlangd en gehoopt heb, dat mijne teederheid hem troost brengen, zijne laatste dagen verzoeten zou; en thans is het gedaan! en in plaats van die kinderlijke smart, die allen, met uitzondering van de ellendigste wezens, bij den dood van hunnen vader gevoelen, ben ik voortaan aan de knagendste wroeging en het bitterste zelfverwijt ten prooi, dat al mijn levensgeluk voor altijd vernietigt. Zijn vader te hebben bemind en zich te moeten verwijten, dat men hem den dood berokkend heeft!... Ach! zeg mij, of dit niet te veel is!

Het hoofd van Guy zonk weder in zijne handen en hij zweeg een oogenblik, terwijl de pastoor, met de armen over elkander geslagen en het hoofd eenigzins voorover gebogen, zijn blikken op den ongelukkigigen jongeling gevestigd hield, voor wien zijn priesterlijk hart een meer dan vaderlijk medelijden gevoelde. Hij liet hem al de gevoelens ontboezemen, die zijn hart overstelpten; hij wilde hem niet onderbreken, alvorens zijne eerste opwelling voorbij was, alvorens deze uitbarsting van berouw het werk van herstel en boetedoening voltooide.

Maar toen Guy wederom met gejaagdheid terugkwam op het onderwerp, dat hij had aangeroord, bemerkte de pastoor, dat in dit hevig gemoed het eene kwaad voor het andere in de plaats trad, en het tijd werd, om daaraan perk te stellen; nu stond hij op, vatte Guy's rechterhand in de zijne, terwijl hij met de andere zijn hoofd ophief, als ware hij nog een kind, en zeide hem plotseling. op een ernstigen maar vriendelijk medelijdenden toon:

— Het is genoeg, Guy, thans is het mijne beurt

van spreken; gij zult mij niet verdenken van uw ongelijk door toegevendheid te willen verzachten. Ik heb u nimmer geveid, niet waar, arme jongen? welaan, luister naar mij en geloof mij. Hetgeen gij betreuren moet, is de snelheid van den slag, die u getroffen heeft, is de ongelukkige herinnering aan de woorden, die uw vader tot u gericht heeft voor de laatste maal, dat gij zijne stem vernomen hebt, maar dit ongeluk, mijn arme Guy, is niet aan u te wijten, en gij zijt niet zoo schuldig, als gij wel meent.

Guy schudde droevig het hoofd.

— Gelooft gij mij niet? Ik spreek nogtans in naam van uw vader zelve. Hetgeen ik u zeg, heeft hij gedacht en had hij u nog willen zeggen. Wilt gij u daarvan verzekeren?

Guy keek den pastoor met een verrasten blik aan.

— Hoe zou dit mogelijk zijn? zeide hij; het is het geheim van den dood; wie zal mij kunnen overtuigen?

De priester haalde uit zijne toog een blaadje papier te voorschijn en gaf hem dit over.

Guy doorliep het eerst met een vluchtigen blik, daarop las en herlas hij het tot twee en drie malen; eindelijk zeide hij met bevende stem en met een geelaat, waarvan de sombere smart, die er op uitgedrukt lag, voor de verteedering week:

— Wat beteekent dat? vanwaar komen die woorden? wie heeft ze gesproken? wie heeft ze geschreven?

— Hij, die ze uitgesproken heeft, is uw eigen vader; gij weet het, hij sprak nog, toen ik bij hem kwam, daar het hem nog mogelijk was zijn laatste godsdienstplichten te vervullen; maar vervolgens toen zijne spraak onduidelijk werd, sprak hij over u, mijn arme jongen, over hetgeen er tusschen u voorgevallen was. Daar ik toen begreep welk eene droefheid gij zoudt ondervinden, wanneer gij te laat zoudt komen om ze te vernemen

bracht God mij op de gedachte, om deze voor u zoo dierbare woorden, door hem voorgezegd, op te schrijven. Thans kunt gij ze lezen: „*Ik zegen mijn zoon en vraag hem vergeving, gelijk ik vergeving hoop van God.*”

— Mij vergeving vragen? Mijn vader aan mij? Wat beteekent dat? riep Guy uit.

— Dit beteekent, dat op het uur, waarvan u zulk een verschrikkelijke herinnering bijblijft, gij niet de schuldige waart, maar wel degene, aan wien een laatste uur van berouw werd toegestaan, en die u stervende gezegend heeft zonder dat hij u vergeving behoefde te schenken. Begrijpt gij mij? en begrijpt gij, dat ik u aldus in zijn naam toespreek en deze taal tot u gericht is op een oogenblik van plechtige waarheid.

De verbeelding van Guy, vervuld door de verschrikkelijke gedachte van zijn vader den dood berokkend te hebben, had inderdaad al de omstandigheden gekleurd van het laatste tooneel, dat er tusschen hen plaats gevonden had. Hij verbeeldde zich dat al de woorden, die hij zich bij vorige twisten te verwijten had, bij dit laatste onstuimig onderhoud weder over zijne lippen gekomen waren! Zijn verward geheugen bracht hem de krachtdadige poging niet voor den geest, dien hij had aangewend, om zich te bedwingen, noch zijn plotselinge verwijdering uit de kamer, toen hij gevoelde, dat hij zijn geduld verloor. Hij herinnerde zich slechts de woorden, die zijn vader tot hem gesproken had; hetgeen hij geantwoord had, wist hij niet meer te herhalen, maar deze woorden waren ongetwijfeld zeer schuldig geweest, daar zijn vader stervend nedergezeggen was op de plaats, waar hij ze uitgesproken had; vandaar zijne schier uitzinnige wanhoop, vandaar zijne antwoorden op de vragen van Anna en de indruk, dien hij haar had medegedeeld. Thans door middel van deze geschreven woorden, die als het ware zijn

geheugen werktuigelijk hielpen, kwam er zekere helderheid in zijnen geest, die verward was door de smart en meer nog door de overspanning, die op zijn ingebeeld ongelijk gevolgd was; langzamerhand werd hij kalmer, niet alleen uitwendig (gelijk hij zich door een geweldige zelfbeheersching gedurende vier dagen getoond had), maar in zijn hart, waar een hevige storm plotseling tot bedaren scheen gekomen te zijn.

Hij vatte de beide handen van den pastoor.

— O! mijn vader (met dit woord beantwoordde hij den vertrouwelyken toon van den pastoor) mijn vader, waarom hebt gij mij dit alles niet vroeger gezegd?

— Ziehier waarom, antwoordde de priester, terwijl hij zonder het te weten een ontzagwekkende houding aannam en op eenen toon sprak, die een sterke tegenstelling maakte met de zoetheid der woorden, die hij zoo even gesproken had: Gij waart in mijn oog onschuldig aan het ongelijk, dat gij u zelve zoo bitter verweet, en ik zou het u terstond gezegd hebben, Guy, wanneer gij in staat geweest waart, om naar mij te luisteren; maar was er niet eene al te hevige vervoering van drift gevolgd op die, welke gij een uur te voren onderdrukt had? Gij waart op het oogenblik van het overlijden uws vaders onschuldig, maar zijt gij dit vervolgens gebleven? Neen mijn zoon, dat scheelt veel, en daarom heb ik u laten zuchten onder het gewicht van een berouw, dat van den eenen kant overdreven maar van den anderen kant maar al te gegrond was; daarom heb ik u laten lijden, want ik verklaar het u openhartig, Guy, ik verlangde, dat deze smart zoo ware, dat de herinnering daaraan nimmer kon uitgewischt worden en dat zij in u de noodige kracht deed geboren worden, om u voor altijd te hoeden voor wroegingen, gelijk aan die, waaraan gij ontkomen zijt.

Guy hoorde den priester met nedergebogen hoofd aan en met eene treffende onderwerping en zachtvaardigheid, die het gevolg waren van de onverwachte blijdschap door deze soort van openbaring veroorzaakt.

— Ik zal mij verbeteren, mijnheer pastoor, sprak Guy, ik zal mij verbeteren, ik beloof het u, en ditmaal zal ik met Gods hulp mijn woord houden.

IV.

Met de opvliegende geaardheid van zijn vader had Guy zijn minachtenden afkeer overgeërfd voor alles, wat hij het menschelijk opzicht van het kwaad noemde, dat wil zeggen voor alle verleiding, het gevolg van de zwakheid en het slechte voorbeeld; maar hij putte zijne kracht in een veel verhevener en diepere bron dan den hoogmoed, en de jeugd van Guy was van geheel andere invloeden omringd geweest, dan die van zijn vader. De geliefde en heilige herinnering aan zijne moeder, de invloed van de gezellin zijner kindsche jaren en de verstandige ijver van den priester Gabriël hadden in zijn gemoed hechter grondslagen gelegd dan die van een alledaagsch onderricht en wel zulke, dat de golven zijner jeugd, nu en dan dreigend opgestuwd, op edeler en machtiger hinderpalen gebroken werden dan die, welke eertijds tot een bolwerk gediend hadden voor den hoogmoedigen markies van Villiers.

Het tijdperk van zijn optreden in de wereld was ook zeer verschillend van dat, waarin zijn voorgelacht verschenen was; een kern van moedige verdedigers van de edelste beginselen begon zich te vormen en Guy bevond zich op twee en twintigjarigen leeftijd in al de gewenschte omstandigheden, om daaraan deel

te nemen. Het geloof, de vrijheid, de eerbied voor het verledene, het streven naar de toekomst vervulden verscheidene gemoederen met krachtige verlangens en edele verwachtingen. Ongetwijfeld werden allen niet vervuld, en dwaalden op dezen nieuwen weg een aantal geesten af. Maar na eenigen tijd in het onbestemde rondgedwaald te hebben, sloten de oprechten zich aan bij hen, die ordelijk naar een bepaald doel voorstreefden, en vormden later met deze laatsten die kern van mannen, zoo dierbaar aan het vaderland, zoo gewaardeerd in den godsdienst, de kunst en de letteren.

In den loop der laatste twee jaren was Guy toevallig in kennis gekomen met eenige der jonge schrijvers van de *Avenir*, en zonder al hunne gevoelens te deelen, had hij met vuur het meerendeel hunner beginselen omhelsd. Deze kwamen met zijn vurig karakter overeen, dat geneigd was om de worsteling te aanvaarden en daarin zelfs behagen te scheppen; zij bevredigden vooral zijn ziel, wier moedig streven hem naar de hoogten voerde, waar het goede zetelt, en hem den algemeenen en effen weg deed beschouwen als dien der zwakken, om niet te zeggen dien der lafaards.

De markies had in zijn zoon dikwerf de nieuwe begrippen, zooals hij ze noemde, hevig bestreden, en meer dan een storm was daarvan tusschen hen het gevolg geweest. Maar op zeker punt had Guy besloten zijne onafhankelijkheid te bewaren. Over het geheel gehoorzaamde hij aan zijn eigene overtuigingen, terwijl hij zich aan den wil van zijn vader onderwierp. Guy begreep, dat hij niet anders doen kon dan getrouw blijven aan het vaandel van al de zijnen en nimmer de dicnaar worden van de een of andere nieuwe macht, en in zooverre stemden zij overeen; maar zich in eene soort van verschanst kamp vestigen,

om van verre den heeten strijd aan te zien van alle kanten op een ander terrein geleverd dan dat der politiek, daarvoor onverschillig te blijven, zoolang zijne partij daarin niet rechtstreeks betrokken werd, dat was eene houding, die hij niet wilde aannemen. Hij wilde evenmin erkennen, dat hij zich moest verwijderd houden van hen, wier staatkundige meeningen van de zijne verschilden, wanneer hij zich tot hen getrokken gevoelde door een hoogere sympathie. Op deze twee punten had hij de vrijheid van zijne meening en handeling gehandhaafd. Maar de markies van Villiers, wij weten het, hield van geen schakeeringen, en indien hij ten laatste had toegegeven, dan was dit geschied uit vrees van bij zijn zoon een gevoel van verzet te prikkelen, dat hem verder had kunnen voortdrijven, en wellicht buiten de perken, die hij hem naar hij zeker wist, thans niet zou zien overschrijden.

De pastoor Gabriël, die zich verheugde, dat hij de vurige werkzaamheid van Guy zich op deze wijze zag uiten, had van zijn kant allen invloed aangewend, om van den markies daaromtrent eene toegeefelijkheid te verkrijgen, die hij zich zeer verwonderde van een vader te moeten verzoeken.

— Hij moest zich, dunkt mij, zoo gelukkig achten, zeide hij bij zichzelf, wanneer hij ziet, dat zijn zoon zich eenigermate in de ruimte beweegt en niet in het stof voortkruipt!

De pastoor was verwonderd, dat de markies schijnbaar het grootste belang stelde in de zuiverheid der politieke overtuiging van zijn zoon, zonder zich zoozeer over die van zijn zedelijk gedrag te bekommeren. En hoewel de natuurlijke aanleg en smaak voor het schoone en goede Guy in verscheidene omstandigheden voor de gevaren der jeugd behoed hadden, toch was hij

daardoor niet gerustgesteld omtrent de toekomst van den jongeling, daarvoor had hij een al te heldere en grondige kennis van het menschelijk hart. Eene menigte van onrustbarende overwegingen kwamen hem na het vertrek van Guy voor den geest, en nog zat hij in diepe mijmering verzonken, toen Pierre Severin hem kwam storen. Deze kwam opzettelijk om te vernemen wat er tusschen den pastoor en hun jongen vriend omgegaan was en in welke gemoedsgesteldheid deze laatste zich op dat oogenblik bevond.

— Ik moet hem over tallooze zaken spreken, zeide Severin; ik heb hier papieren, die hij noodzakelijk moet nazien; bovenal sta ik er op, dat hij dezen droevigen avond niet alleen doorbrengt. Ik wilde hem echter niet gaan bezoeken, alvorens u gesproken te hebben.

De pastoor verhaalde terstond het onderhoud, dat er zoo even tusschen hen had plaats gehad.

— God zij dank! en ook u, mijn beste vriend, riep Severin uit, nadat hij dit verhaal had aangehoord. Thans, ging hij, opstaande, voort, verlaat ik u en zal mij onbevreesd tot hem begeven; ik ben er zeker van, dat hij nu geheel anders zal te spreken zijn.

— Wacht even, zeide de pastoor. Juist omdat hij geheel en al kalm is, behoeft men zich met niets te haasten; gij kunt wel een oogenblik blijven. Ik heb iets met u te bespreken. Wat zou hij aanvragen, dunkt u? Waarschijnlijk vertrekken, niet waar?

— Daar twijfel ik niet aan, zeide Severin.

— Zoo! twijfelt gij daar niet aan? nu, ik ook niet. Ik dacht het wel. De edele en beminnelijke jongman gaat ons verlaten, en God weet, wanneer en hoe wij hem zullen wederzien!

— Maar wat zoudt gij dan verlangen, beste pastoor? gij zult toch niet gelooven, denk ik, dat Guy zijn

leven zal verslijten tusschen het slot en het buiten van Villiers.

— Neen, o neen! zeide de pastoor. Dat zou voor-zeker dwaasheid zijn.

— Ik denk, ging Severin voort, dat hij naar Parijs zal gaan en, wanneer de eerste dagen van zijn rouw zullen om zijn, zal hij zich in de wereld begeven, om zich daarin misschien wat te vermaken. Tot hiertoe heeft hij weinig vrijheid en weinig geld ter zijner beschikking gehad; wij willen hopen, dat hij van een een ander geen misbruik maken zal; maar zeker is het, dat hij er gebruik van maken zal.

— Ja, ja, dat begrijp ik zeer wel, zeide de pastoor, terwijl hij zacht een potlood uit de handen van Severin nam, dat deze van de schrijftafel had opgenomen en waarmede hij speelde. Ga toch wat zitten, Severin; men kan niet praten met iemand, die op en neer loopt en alles in de handen neemt; uwe verstrooiingen maken ook mij verstrooid, beste vriend, terwijl ik u eene menigte dingen te zeggen heb.

— Welaan! zeide Severin, ik ben geheel ter uwer beschikking.

En hij zette zich tegenover den pastoor op den zelfden stoel, waarop Guy kort te voren gezeten had. De pastoor antwoordde niet terstond, hij stookte met een peinzend gelaat het vuur op; vervolgens nam hij, wijl het duister reeds gevallen was, een strookje papier en stak eene lamp aan, die op den schoorsteenmantel stond. Daarna zette hij zich weder en begon na een oogenblik zwijgens:

— Mijn beste vriend, gij zegt: Hij zal zich vermaken, hij zal zich vermaken! Dat is gemakkelijk gezegd, en wat mij betreft, ik gun hem ook al de groote en kleine zaken, waaruit het geluk dezer wereld bestaat, en zelfs, als gij wilt, het vermaak tot eene ze-

— Aangenomen! maar wij zijn nog niet veel gevorderd met dit te weten, niet waar? En als wij ons daaromtrent zekerheid willen verschaffen, dan moet hij ons verlaten, om elders zulk eene vrouw te zoeken, want hij zal haar hier niet vinden, wijl zij er niet is.

De pastoor zag Severin aan.

— Maar, Pierre, sprak hij eindelijk met eenige aarzeling, hetgeen gij daar zegt, is, dunkt mij, niet volkomen waar.

— Hoe! hernam Severin verbaasd; maar bevindt zich hier in de omstreken, voor zoover gij weet, een enkel jong meisje, dat hem zou passen? Zou hij er eene enkele kennen, behalve Anna?

— Neen.

— En ik geloof niet, ging Severin glimlachende voort, dat gij wenschen zoudt den markies zijne hand aan mijne dochter te zien aanbieden.

— En waarom niet?... vroeg de pastoor.

Doch hij had spijt, dat deze woorden hem onwillekeurig ontsnapt waren, toen hij den indruk zag, dien zij op Severin hadden teweeg gebracht; op zijn gelaat was evenzeer de uitdrukking van misnoegen als van verrassing te lezen.

— Mijnheer pastoor, zeide hij op stroeven toon, daar ik u niet in staat acht, om met een dergelijk onderwerp te schertsen, zoo wil ik u terstond in ernst antwoorden: wanneer Guy op zulk een denkbeeld kwam, dan zou zulks voor ons allen zulk een groot ongeluk wezen, dat ik het zelfs niet vreezen wil; en ik moet u bekennen, zoo ging hij heftiger voort, dat deze vooronderstelling mij in den mond van elk ander zou beledigd hebben.

— Maar, mijn lieve Pierre, wilt gij mij eens zeggen, waarom gij u zoo driftig maakt?

kere hoogte daaronder begrepen. Maar verstaan wij elkander goed, Severin. Zooals ik hem ken, en gij kent hem even goed als ik, zullen wij nimmer zien, dat hij zich ten halve overgeeft, wanneer hij zich mocht laten medeslepen door hetgeen men in de wereld het vermaak noemt, en dan....

Severin haalde de schouders op.

— Wat valt daaraan te doen? zeide hij. Guy heeft reeds eene soort van proef doorgestaan. Het is niet de eerste maal, dat hij naar Parijs gaat en gij weet, dat degenen, met wie hij tot dusverre den meesten omgang gezocht heeft, afkeerig zijn van dat wuifte leven, dat gij voor hem schijnt te vreezen.

— Ja, zeide de pastoor, ja, het is waar, tot heden is het zoo geweest; maar zal dit zoo blijven, nu hij meer dan vroeger zal gezocht en gevleid worden? Hij is zoo jong, zoo levendig, zoo vatbaar voor indrukken!

Severin vond de vrees van den pastoor wat onbestemd en wellicht wat overdreven.

— Wat valt daaraan te doen? herhaalde hij nogmaals, terwijl hij de tang nam en op zijne beurt het vuur oprakelde. Wat zullen wij er aan doen? ik vraag het u. Ik voor mij kan u geen enkel middel voorstellen, en het eenige, dat er bestaat, is veel meer ter uwer dan ter mijner beschikking. Men kan inderdaad slechts voor hem bidden. Vraag dus van den Hemel, beste pastoor, dat de eerste vrouw, die het hart van Guy inneemt, zóó zij, dat de edele jongeling in haar zijn geluk vinde, en zij de waardige plaats van zijne voortreffelijke moeder hier vervangen kan; want naar ik zie, is dit het droomgezicht, dat u verschrikt.

— Ha! riep de pastoor levendig uit, dat is juist mijne gedachte en daarover wilde ik u eigenlijk spreken. Wij zijn het eens, beste Severin. Daarvan is zijn verderf of zijn heil afhankelijk.

— Ik word driftig, wijl dit eene zaak is, die in strijd is met al mijne begrippen van welvoegelijkheid, van plicht, ik zou haast zeggen van eer.

— Maar nog eens, waarom? vroeg de pastoor.

— Waarom? . . . Maar wanneer mijne beweegredenen u niet in het oog springen dan zal ik ze u zeggen; ziehier: ik heb dit groote vermogen bestuurd, verbeterd, ik kan zelfs zeggen, verdubbeld. Ik heb dit gedaan in het belang van mijn ongelukkigen meester en van zijn zoon, met eene onbaatzuchtigheid, die ik mij wel geenszins tot eene verdienste reken, maar die iedereen zou kunnen betwijfelen, zoo men zag dat de jonge markies van Villiers ter voltooiing van het werk, zijne hand bood aan de dochter van den zelfden Pierre Severin, den bestuurder van de goederen zijns vaders, die zich ruim schadeloos stelde voor zijne moeite, door den jongen erfgenaam van Villiers een huwelijk te bereiden, dat hem onwaardig is.

— Hem onwaardig! . . . In de daad, mijn goede Severin, gij overdrijft op zonderlinge wijze; op mijn woord, men zou gelooven den armen markies zelven te hooren.

— Wat zijn zoon betreft, zou het, dunkt mij passen, dat deze in aanmerking zou moeten nemen, wat ongetwijfeld zijn gevoelen zou geweest zijn.

— O! maar dan zullen wij ver gaan, indien wij dezen weg kiezen, zeide de pastoor, en ik zou wel eens willen weten, hoever Guy zelf u daarop volgen zou. Hoor eens, Pierre, thans maakt gij mij boos. Zou men niet zeggen, dat ik aan Guy de verachting predikte van den wil zijns vaders (die zich overigens, voor zoover ik weet, daaromtrent volstrekt niet verklaard heeft); en wanneer ik u thans herinner, dat wij in een tijd leven, waarin de kwartieren van den adel niet meer met zulk eene nauwkeurigheid geteld

worden, zult gij mij dan geen revolutionnair meer noemen?

— Neen, daarin ben ik het met u eens, en in elk ander geval zou ik de eerste wezen om Guy af te raden zich door eene bedenking van dien aard te laten leiden; ik zou mij dus zoo even beter uitgedrukt hebben door te zeggen, dat het Guy niet onwaardig was aan zulk eene verbindtenis te denken, maar dat het mij onwaardig was daarin toe te stemmen.

— Maar indien hij in weêrwil van dit alles er over dacht, ging de pastoor voort, en indien Anna zelve...? Severin viel hem in de rede.

— Ik bid u, mijnheer pastoor, laat ons daar niet over spreken, daar wij, dank zij den hemel, over eene hersenschim handelen, en ons noodeloos verdrietig maken door de gedachte aan een toestand, waarbij mijn wil de eenige hinderpaal zou zijn voor het geluk van Anna en dat van Guy. Maar deze toestand zal zich niet voordoen, de vertrouwelijkheid zelve, die tusschen hen bestaat, draagt er toe bij om dien onwaarschijnlijk te maken. Opdat Guy een diepen indruk ontvange, zal eerst zijne verbeelding moeten getroffen worden; vindt dit op eene of andere wijze plaats, dan zal zijn hart spoedig ingenomen zijn. Zoo ging het ook met zijn vader. Maar zulks kan geen plaats hebben ten opzichte van Anna, die hij van hare geboorte af kent.

— Zijt gij daar zeker van? vroeg de pastoor.

— Ik sta er u borg voor: en wat haar betreft, gij weet, hoe ik op hare standvastigheid en gezond verstand rekenen kan.

— Zeker, hernam de pastoor, zij bezit deze hoedanigheden en nog veel andere, het goede kind! maar ik zie niet in, dat dit juist eene reden is, om haar zoo zorgvuldig van eene gelukkige en vreedzame toekomst te berooven, en haar, God weet ten koste van

hoeveel strijd en lijden wellicht, den hersenschimmigen plicht op te leggen, om zulk een aanbod af te slaan. Die arme jonge harten, men moet zien hoe zij soms bloeden. Doch het is uwe dochter, gij moet weten wat u te doen staat, maar ik voor mij, zie in uwe onbuigzaamheid iets hoogmoedigs, ik zou haast zeggen iets heidensch.

— Holà! sprak Severin. Nu zijt gij op uwe beurt wel wat onchristelijk jegens mij, beste pastoor! Kom, kom, neem het mij niet kwalijk, en daar wij slechts over eene denkbeeldige zaak spreken, kunnen wij, dunkt mij, voor het oogenblik wel ons onderhoud staken en vrede sluiten.

Zoo sprekende stond Severin op, reikte den pastoor de hand en begaf zich met rassche schreden naar het kasteel van Villiers.

V.

Anna zat in dien tusschentijd in een grooten leuningstoel aan den haard op het buitengoed; zij was in rouwgewaad en haar gelaat droeg de sporen van de gemoedsaandoeningen van de jongstverloopen dagen. Er stond een jongeling tegenover haar, met aandacht luisterende naar het verhaal, dat zij deed van alles wat er gedurende acht dagen op het kasteel was omgegaan. Deze jongeling was de vriend van Guy, Franz Frank, dezelfde, die de onschuldige oorzaak geweest was van het tooneel, waarvan Anna's arm de sporen droeg. Daarop, gelijk men zich herinnert, met een onverwachte welwillendheid op het kasteel toegelaten, was hij ook tegelijkertijd met meer hartelijkheid op het buitengoed ontvangen, en deze laatste gastvrijheid had

hij wellicht het meest op prijs gesteld. Er waren twee jaren sedert dat tijdstip verlopen; Franz had die in Italië doorgebracht. Onbekend vertrokken, keerde hij met roem beladen terug en had deze vermaardheid te danken aan het eerste zijner voortbrengselen, dat op eene tentoonstelling aller oogen getrokken had. Doch hoezeer het hem aangenaam was om in de omgeving te blijven, waar zijn naam geëerd werd, had hij, zoodra het overlijden van den markies hem ter oore kwam, zonder aarzeling Parijs verlaten. Hij achtte de vermaardheid, had er vurig naar verlangd, maar hij achtte verscheidene dingen hooger en daaronder behoorde de vriendschap.

Het stilzwijgen van Guy verwonderde hem; gedurende hunne scheiding had deze hem elke week geschreven. Weldra begreep Franz, dat de dood van zijn vader door een of andere buitengewone omstandigheid had moeten vergezeld gaan, daar Guy hem dit voorval liet melden door tusschenkomst van mevrouw Lamigny, en nauwelijks op het buiten Saint-Clair aangekomen, deelde hij aan zijne tante zijn plan mede om oogenblikkelijk naar zijn vriend te vertrekken.

Maar Franz had zich te vergeefs gehaast, hij kwam eerst te Villiers aan, toen mevrouw Severin en Anna uit de kerk kwamen en was haar toen naar het buiten gevolgd; thans vernam hij uit den mond van Anna al de bijzonderheden omtrent den dood van den markies.

Anna had Guy niet wedergezien sinds hunne ontmoeting in het bidvertrek; haar verhaal deelde dus aan Franz den overdreven indruk mede, dien zij daarvan ontvangen had en bijna even sterk was als die van Guy.

Franz hoorde haar oplettend aan en bleef daarna lang in droevig gepeins verzonken.

— Ja, zeide hij, dit ongeluk drukt zwaar in der-

gelijke omstandigheden. Guy bezit eene geestkracht, die hem in staat stelt om alles te verduren, en zijn karakter is zoo, dat het door de beproeving slechts sterker en moediger wordt; maar de beproeving zou al te zwaar kunnen zijn, en dit ware het ergste van alles; gij hebt gelijk.

Anna antwoordde niet, zij liet haar afgemat hoofd achterover zinken en sloot hare oogen, ze slechts van tijd tot tijd openende, om ze af te wisschen, wanneer zij een traan langs hare wangen voelde biggelen.

Bij den schoorsteen staande, sloeg Franz haar in stilte gade; in weêrwil van de afgematheid harer trekken vond hij, dat zij gedurende die twee jaren veel schooner geworden was, en terwijl hij haar bewonderde, werd hij een oogenblik van zijne hoofdgedachte afgeleid, doch hij kwam er weldra op terug.

— De tijd verloopt, sprak hij, ik ga naar het kasteel.

Hij zweeg, wjl hij aan het hek hoorde schellen. Anna stond op en bijna op hetzelfde oogenblik werd de deur geopend; zij zag haar vader verschijnen, die tegen hare verwachting door Guy vergezeld was. Nauwelijks had zij hem gezien of zij werd getroffen door de gelukkige en onverklaarbare verandering, die op zijn bewegelijk gelaat zichtbaar was; zij zag hem met stomme verbazing aan. Hij wisselde slechts vluchtig eenige woorden met zijn vriend, en aangedreven om alles aan zijne jeugdige gezellin te zeggen, zette hij zich naast haar neder, en verhaalde haar alles wat er tusschen hem en den pastoor omgegaan was, hij haalde het blaadje papier voor den dag, dat de laatste woorden van zijn afgestorven vader bevatte, en verklaarde haar, dat hij daardoor van de wroegingen ontheven was, die zijne droefheid ondragelijk maakten.

Terwijl hij sprak, klaarde Anna's gelaat op; de uitdrukking van de levendigste vreugde antwoordde in

haren blik op dien van Guy. „O! mijn God, ik dank U,” lispelde zij. En Guy, die half op zijne knieën naast haar lag, vatte hare zaamgevouwen handen en kuste ze.

Dit alles had plaats in tegenwoordigheid van drie getuigen, wier tegenwoordigheid zij ongetwijfeld vergaten, maar alles zou eveneens toegegaan zijn, al hadden zij er aan gedacht.

Het was echter blijkbaar, dat alle drie er in verschillenden graad over verbaasd stonden. Mevrouw Severin en Franz kenden het onderwerp van hun gesprek niet, en begrepen evenmin de plotselinge blijdschap, die hen bij het einde van zulk een dag vervulde; en wat Severin betreft, de kalmte en de tevredenheid, die, toen hij binnentrad op zijn gelaat stonden te lezen, waren verdwenen, toen hij dit tooneel zoo gemoedelijk zag eindigen.

Intusschen sprak Guy Franz weder aan, betuigde hem zijne blijdschap, dat hij hem wederzag en gaf hem te kennen, dat hij hem naar het kasteel wilde medenemen, om hem voor onbepaalden tijd bij zich te houden. Kort daarop verliet Guy dan ook met Franz het buiten, na Severin de hand gereikt en nogmaals die van Anna gedrukt te hebben, terwijl hij haar toefluisterde, dat zij alles aan hare moeder moest verhalen. Daarop begaven de beide vrienden zich naar het kasteel, zeer langzaam wandelende, als hadden zij de koude van den avond niet gevoeld.

Alleen met hare ouders gebleven, verhaalde Anna terstond vol opgewondenheid alles, wat zij vernomen had, zonder aanvankelijk op te merken, dat hare moeder alleen naar haar luisterde, maar toen zij opstond om zich naar hare slaapkamer te begeven en bij haren vader kwam om hem een goeden nacht te wenschen, ontroerde zij door zijn koelen en ernstigen blik.

— Wat scheelt er aan, vader? Wat heb ik gedaan? riep zij op bewogen toon. Bij dien uitroep werd Severin plotseling weder kalm en zijn gelaat hernam zijn gewone uitdrukking.

— Niets, niets, lieve kind, zeide hij; omhels mij en ga slapen... Stel u gerust, er is niets; maar ga, mijn kind, ik moet met uwe moeder spreken.

VI.

Na dien dag hield Guy, weder zijne gemoedsrust herkregeu hebbende, zich vol ijver bezig met alles, wat zijn nieuwe positie hem oplegde. Onder de leiding van Severin wijdde hij verscheidene weken aan eene menigte bezigheden, die volstrekt niet in zijnen smaak vielen, en hij gaarne evenals vroeger aan de bekwame handen van den vriend zijns vaders zou hebben overgelaten, indien deze er niet op aangedrongen hadde, dat hij dit als een plicht beschouwde, waaraan hij zich niet onttrekken mocht.

Zoo waren zij op zekeren morgen bezig, toen Guy een brief met een rouwrand ontving. Guy sloeg er een blik in en gaf hem aan Severin over.

— Daar, zeide hij, eilieve, lees, en zeg mij, wat dit beteekent.

— Ach! riep Severin uit, na den brief vluchtig doorloopen te hebben, dus is de arme Devereux ook gestorven!

— Devereux! hernam Guy, is dat niet de oude vriend van mijn vader, die eveneens uitgeweken was, en over wien hij nu en dan sprak? Is hij gestorven? wanneer en waar?

— Volgens dezen brief ongeveer twee maanden geleden . . . te Calcutta, waar hij advocaat-generaal was.

— Zoo! ja, ik herinner mij dit. Maar van wien is die brief? Wie is dat kind, waarvan men spreekt?

Severin doorliep andermaal den brief en las overluid de volgende zinsnede:

„Wat het arme kind betreft, dat gij verwacht, het kan niet vertrekken alvorens de eerste schok, dien deze onverwachte tijding teweeg gebracht heeft, een weinig bedaard is.”

Severin zweeg, keek naar het slot van den brief en las de handteekening: „Cecilia Morton.”

Hij scheen aanvankelijk daarmede niet veel verder gekomen.

— Cecilia Morton! herhaalde hij met een peinzend gelaat, terwijl hij met de hand over zijn voorhoofd streek. O ja! riep hij eensklaps uit; dat is de naam van de schoonzuster van Henry Devereux, de zuster van lady Sarah Devereux, zijne echtgenoot; beiden waren dochters van den gouverneur-generaal van Indië, toen Devereux daar aankwam; thans herinner ik mij, dat deze bijzonderheden in brieven vervat zijn, die uw vader van tijd tot tijd van hem outving.

— Dat verklaart mij nog niet, omtrent welke zaak deze lady Cecilia met mijn vader in briefwisseling was, evenmin als over welk kind hier sprake is. Er moeten andere brieven zijn.

Men zocht er naar en vond er inderdaad een groot aantal in het bidvertrek. Daar bewaarde de markies ze om eene reden, die wij met een paar woorden duidelijk zullen maken.

Lady Sarah Devereux was vijf jaren na haar huwelijk gestorven en liet eene eenige dochter na. Devereux had deze gebeurtenis aan den markies gemeld, met wien hij sedert zijn eersten brief, dien men zich nog her-

innert, nimmer de briefwisseling geheel en al afgebroken had. Weinige jaren later moest de markies hem van zijn eigen ongeluk kennis geven, en van dien tijd af waren de oude banden hunner vriendschap weder sterker dan ooit aangeknoopt. De markies gevoelde zich in zijne droefheid tot hem getrokken, die zooveel lief en leed ondervonden had voor haar, die hij betreurde, hunne briefwisseling werd drukker, en de brieven van Devereux werden naast die gelegd, welke hij bewaarde op eene plaats bijzonder aan de nagedachtenis van de markiezin gewijd.

Guy en Severin lazen ze op hunne beurt, en zoo vernamen zij, dat de jonge Eveline Devereux op den leeftijd van 10 jaren naar hare tante, lady Cecilia Morton, gezonden was in Engeland en dat Devereux sedert dien tijd het verlangen had te kennen gegeven, dat zijn vriend zijn dochtertje leerde kennen.

Deze brieven brachten Severin spoedig op den weg.

— Aha! zeide hij, dit herinnert mij aan een gesprek, dat mijne vrouw zich nog beter herinneren zal. Het is nog geen jaar geleden, dat de markies met Louise over deze kleine sprak en het plan dat hij had, om eens aan hare tante in Engeland voor te stellen, dat zij haar een paar maanden hierheen zond. Dat was mij ontgaan.

Hij ging met de lezing der brieven voort. Eensklaps riep hij uit:

— Ziedaar, Guy! hier heb ik alles, wat wij wilden weten.

De brief, dien hij in de hand hield, gedagteekend uit Calcutta, was de laatste, dien Devereux aan den markies gericht had, en geschreven in de lente van het jaar, dat ten einde liep. Het laatste gedeelte van den inhoud luidde aldus:

„De cholera woedt rondom ons, en met het oog

op den toestand mijner gezondheid, geloof ik redenen te hebben, om voor hare nadering te duchten. Mijn goede Villiers, ik zal, vrees ik, nimmer mijn of uw vaderland wederzien! nimmer zal ik mijn geliefd dochttertje weder omhelzen. Vergeef mij, dat ik u bedroef door dit voorgevoel, en ik verzoek u daaraan niet meer waarde te hechten dan het heeft; maar wat er van zij, in de onderstelling dat het verwezenlijkt werd, wenschte ik u nogmaals mijn kind aan te bevelen en mijn verzoek te herhalen, dat ik u zoo dikwerf gedaan heb. Ik heb omtrent dit onderwerp reeds aan mijne schoonzuster geschreven; zij zal u een en ander mededeelen, en dat is de eenige gedachte, die mij op dit oogenblik dierbaar is; zorg dat zij niet teleurgesteld worde. Laat mijne dochter in kennis komen met degenen, die mijne vrienden waren, en laat zij mijne aangenaamste herinneringer eenigermate deelen. Dat is een idée fixe, zult gij zeggen; het zij zoo, maar door het te bevredigen, verlicht gij mijne ballingschap, wanneer die voortduurt, en ook mijn dood, zoo die overeenkomstig mijn voorgevoel nabij is."

Het scheen dan ook, dat lady Morton de bevelen van haren schoonbroeder had opgevolgd, want de laatste brief, dien men in de portefeuille vond was van haar; hij was gedagteekend van 21 October en meldde de aanstaande komst van hare nicht.

— Den 21., zeide Guy een oogenblik nadenkende; die brief moet den 24. te Villiers aangekomen zijn op den vooravond van het overlijden mijns vaders.

— In de daad, hernam Severin, de laatste maal, dat hij in het bidvertrek geweest is, moet hij hem daar nedergelegd hebben; dat is ook de reden waarom wij van den inhoud niets geweten hebben. En thans blijkt het uit den brief, dien gij zoo even ontvangen hebt, dat de tijding van het overlijden van Devereux,

op hetzelfde tijdstip aangekomen, het vertrek zijner dochter vertraagd heeft.

Nadat beiden een oogenblik gezwegen hadden, her-
nam Guy:

— Beiden overleden! Dat meisje wordt ons onder droevige voorteekenen voorgesteld! Wat zullen wij nu beginnen? Op mijn woord, ik kan haar niet laten over komen; ik moet terstond schrijven, dat men haar niet zende.

— Het is blijkbaar, dunkt mij, zeide Severin, dat uw vader haar op het buiten en niet op het kasteel dacht te ontvangen, ofschoon hij den tijd niet gehad heeft om er ons van te verwittigen. Hij was, naar hetgeen hij daaromtrent tot mijne echtgenootte gezegd heeft, overtuigd van onze toestemming.

Mevrouw Severin was ook werkelijk beter van de zaak onderricht dan zij, dewijl haar echtgenoot daaraan niet veel aandacht had geschonken. De dochter van Henry Devereux had haar evenveel belangstelling als medelijden ingeboezemd en de markies had haar volkomen bereid gevonden het meisje te ontvangen, toen hij eenigen tijd voor zijn dood daarover met haar gesproken had.

Thans waren allen van gevoelen, dat het overlijden van den markies en zijn vriend geen verandering in hun plan behoorde te maken, maar dat het hun in tegendeel veel heiliger werd. Mevrouw Severin schreef derhalve aan lady Cecilia een brief, waarin zij haar kennis gaf van alles wat er te Villiers gebeurd was, en haar uitnoodigde de jonge Eveline naar Villiers te zenden, daar dit de uitdrukkelijke wil van den vader van het meisje was. Daarop zond Lady Morton een beleefd, maar koel antwoord, waarin zij berichtte, dat Eveline in de eerste dagen van de volgende maand komen zou.

Guy bemoeide zich verder met deze zaak niet. Hij haastte zich om zijne belangen te Villiers te regelen, ten einde daarna met zijn vriend naar Parijs te kunnen vertrekken.

VII.

Sedert het onderhoud, op den avond der begrafenis van den markies tusschen Severin en zijne echtgenoot, was de laatste treurig en afgetrokken geworden, en toen hare dochter dit bemerkte en naar de reden gevraagd had, ontving zij slechts een ontwijkend antwoord en een blik, die haar scheen te beduiden, dat hare moeder iets op het hart lag, waarover zij aarzelde te spreken. Er heerschte tusschen deze moeder en dochter zulk eene vertrouwelijkheid, dat zij elkanders gedachten gewoonlijk licht konden raden. Ditmaal echter schenen beiden onzeker omtrent elkanders gedachten, en Anna begon over dit kleine wolkje, waarvan zij de oorzaak niet meer durfde vragen, neêrslachtig te worden, toen de tijding, dat Eveline Devereux komen zou, eene andere richting aan hare gedachten gaf.

Gedurende eenige dagen was zij slechts bezig met de noodige toebereidselen om haar te ontvangen.

Guy liep als naar gewoonte over en weer van het kasteel naar het buiten en er ging geen dag voorbij, zonder dat Anna hem des morgens of des avonds zag. Franz was naar Saint-Clair teruggekeerd. Daags voor dat Guy met hem naar Parijs zou vertrekken, kwam in den voormiddag de boodschap op het buiten, dat de tante van Franz daar een bezoek zou komen brengen.

Mevrouw Lamigny was zeer gezet, haar gelaat,

waarop nog de onmiskenbare sporen van vroegere schoonheid zichtbaar waren, droeg den stempel van een gulhartige welwillendheid, die ieder op het eerste gezicht voor haar innam. Doch op den duur werd die gulhartigheid vermoeiend, en hare teergevoeligheid begon anderen eindelijk zoo te vervelen, dat zij, naar de meening van Guy, eigenschappen bezat als het hoofd van Medusa, en de teederste harten in steen deed veranderen.

Met overmatige sympathie wierp zij zich alzoo bij hare aankomst in de armen van mevrouw Severin, en drukte zij haar *Liebe Annchen*, voor welke zij eene overdreven bewondering aan den dag legde, in de hare. Deze overdreven gevoeligheid maakte op Anna een koelen indruk, zoodat zij op de vraag van mevrouw Lamigny: „hoe maakt het de jonge markies?” kortaf antwoordde: „zeer wel.” Doch mevrouw Severin trad in meer bijzonderheden; zij zeide dat Guy gedurende twee maanden ijverig met zijne zaken bezig was en den volgenden dag ging vertrekken. Daarop liep het gesprek over verschillende onderwerpen, die telkens in den vorm van vragen door mevrouw Lamigny opgezet werden, en beurtelings door Anna en hare moeder beantwoord werden, want nieuwsgierigheid was een groot zwak der bewoonster van het buitengoed Saint-Clair. Eensklaps schoof zij haren stoel zoo dicht mogelijk naast dien van mevrouw Severin en vroeg haar op fluisterenden toon en met het voorkomen van vertrouweljkheid:

— En het huwelijk? Wanneer zullen wij daarover mogen spreken.

— Welk huwelijk? vroegen mevrouw Severin en Anna als uit eenen mond.

— Wel dat van den jongen markies; ik weet wel, dat hij een besluit genomen heeft; maar weet gij wanneer hij het ons mededeelen zal?

Op deze onverwachte vraag volgde eene korte pauze. De eerste beweging, die mevrouw Severin maakte, was een blik op Anna en zij zag, dat deze verbaasd hare oogen opsloeg en glimlachte; daarop antwoordde zij bedaard, dat zij volstrekt niet begreep, wat mevrouw Lamigny wilde zeggen.

— Genoeg! genoeg! zeide deze, terwijl zij ongeloovig haar hoofd schudde. Ik begrijp, dat het geheim u toevertrouwd is, maar dat gij nog geen verlof hebt, om het te openbaren.

— Maar ik betuig u zeide mevrouw Severin.

— Kom, laat het hierbij blijven, mijne lieve; zeg er mij niets van! maar ontken niet hetgeen ik weet.

— Wat gij weet?

— Ja, wat ik weet; de goede jonge graaf, de markies, wil ik zeggen, verbergt niets voor mijn neef, dat weet gij zeer goed. Welaan, beste vriendin, van hem, van Franz heb ik deze tijding vernomen.

Nu zweeg mevrouw Severin en de grootste verbazing teekende zich op haar gelaat; maar Anna schoot in een schaterlach.

— Mijnheer Frank, zeide zij, zou een geheim geopenbaard hebben, dat Guy hem alleen zou hebben toevertrouwd! . . . O, mevrouw Lamigny!

Mevrouw Lamigny wilde heftig antwoorden, maar zij zweeg en bloosde, vreezende, dat zij haren neef in het oog van Anna en hare moeder benadeeld had, daar zij haar tot elken prijs wilde ontzien.

— Neen, beste Anna, zeide zij, hij heeft mij het geheim van zijn vriend niet toevertrouwd, God beware hem! dat heb ik niet gezegd. Maar . . . maar . . .

Mevrouw Lamigny geraakte in verlegenheid en had hare woorden wel willen terugnemen; maar de uitdrukking van het gelaat van Anna scheen zulk eene spottende logenstraffing te wezen van hare woorden,

dat zij, geprikkeld door het verlangen om haar te beschamen, hernam:

— Neen, Franz heeft mij dat geheim niet toevertrouwd, maar gister deed ik hem eenige vragen hieromtrent en ik noemde hem al de jonge dames der groote familiën uit den omtrek op. Daarop begon hij te lachen en zeide mij deze zelfde woorden: „Tante, het is mij niet geoorloofd u te zeggen of de toekomstige markiezin van Villiers zich onder al deze dames bevindt; maar ik kan u verzekeren, dat Guy zijne keuze gedaan heeft en zich binnen een jaar met zijne echtgenoot op het kasteel van Villiers vestigen zal.

Daarop zweeg mevrouw Lamigny, verheugd, wijl zij zag, dat zij een zekeren indruk maakte op Anna en hare moeder, en tevens verblijd, wijl zij aan hare verbazing scheen te bemerken, dat haar neef grooter vertrouwen bij den markies genoot dan de Severins zelve. Deze dubbele zegepraal was haar genoeg, en na nog teergevoeliger dan gewoonlijk van mevrouw Severin en hare dochter afscheid genomen te hebben, keerde zij opgeruimd en zeer tevreden over het gebruik van dien morgen naar Saint-Clair terug.

Toen zij vertrokken was, riep Anna uit:

— Geloofst gij daarvan een enkel woord, moeder?

Mevrouw Severin antwoordde niet. Anna zag haar verbaasd aan en verschrikte bij het zien van de smartelijke uitdrukking, die in de immer zachte oogen harer moeder te lezen was.

— Moeder! herhaalde zij op een anderen toon.

— Anna, zeide mevrouw Severin, ik moet eens met u spreken. Sedert lang heb ik u iets te zeggen, dierbaar kind, maar ik heb dit onderhoud altijd uitgesteld, meenende dat de omstandigheden het overbodig zouden maken. Ik zie dat ik daartoe besluiten moet.

Zij ging in een grooten leuningstoel zitten, en na een poos gezwegen te hebben, sprak zij:

— Luister wel naar mij en ontstel niet te zeer over hetgeen ik ga zeggen. Ja, ik geloof, dat het waar is, wat mevrouw Lamigny ons zoo even verhaalde.

Anna gaf een teeken van verbazing.

— Ik weet, wat gij zeggen wilt, ging de moeder voort.... Zou hij, die ons alles zegt, ons dit niet gezegd hebben?

Anna antwoordde niet, maar gaf door een hoofdknik te kennen, dat dit juist hare gedachte was.

— Hij heeft het ons nog niet gezegd, of liever aan u nog niet, omdat hij zeker meent te zijn van uw antwoord, en omdat Guy aan u, Anna, zijne hand bieden wil.

Anna werd vuurrood; zij stond plotseling op, stom van verbazing; eindelijk stamelde zij:

— Aan mij? aan mij? moeder!

Maar zij kon niet meer zeggen en legde de hand op haar hart, dat hevig klopte.

— Aan u, zoo ging mevrouw Severin op diep bedrukten toon voort, aan u, die hij meer dan elk ander bemint, aan u, die hem tevens met eene genegenheid bemint, niet waar, die niet grooter zou kunnen wesen, al ware hij uw broeder?

— Ja, dat is waar, antwoordde Anna vol eenvoudigheid; dit weet gij immers?

— Ik weet het, vervolgde mevrouw Severin op denzelfden toon, en ik denk, mijn arm kind, dat het u gemakkelijk zijn zou om hem zoo zeer te beminnen als dat aan eene echtgenootte past.

Anna bloosde.

— Dat weet ik volstrekt niet, zeide zij; ik heb daaraan nimmer gedacht; ik weet slechts een ding: ik bemin Guy uit geheel mijn hart, en ik zou hem niet méér kunnen beminnen.

Terwijl Anna deze woorden uitsprak met een nadruk zoo eenvoudig en oprecht, dat er iets plechtigs in scheen te liggen, zag mevrouw Severin haar aan. Haar hart werd beklemd; zij dacht ook aan hem, dien zij bijna evenzeer beminde als hare dochter; hare oogen verhieven zich onwillekeurig naar het portret, dat boven hare hoofden tegen den schoorsteen hing, en zij aarzelde eene wjl. Een oogenblik scheen het haar, alsof zij den heiligen last ging verraden, dien de moeder van Guy haar had opgelegd, toen zij, verzekerd dat zij het eerste zou sterven, zoo herhaaldelijk haren zoon in de hoede van hare zuster aanbeval. Maar de woorden, die Pierre Severin haar nog zoo kort geleden op de zelfde plaats gezegd had, traden haar voor den geest. Gedurende twintig jaren was zij gewoon om in alle omstandigheden haren wil voor den zijnen te buigen, en nimmer had zij zich over hare onderwerping behoeven te beklagen. Zij had altijd en in alle omstandigheden bevonden, dat hij rechtvaardig, goed en verstandig was; en zou zij hem thans weêrstreven, nu er sprake was van eene zaak, waarin hij het volstrekte recht had om als meester te handelen? . . . Dat scheen haar niet mogelijk.

Zij nam Anna bij de hand en zeide tot haar op nauw hoorbaren toon:

— En nogtans, mijn arm kind, wanneer Guy uwe hand komt vragen, moet gij hem bepaald afwijzen.

Een lang onderhoud volgde op deze woorden, waarna moeder en dochter scheidden, wjl het tijd geworden was voor het middagmaal.

Te zes uren kwam Guy met Franz op het buitengoed. Na het diner verzocht hij Anna, onder voorwendsel van een boek te zoeken, om hem naar een klein aangrenzend vertrek te volgen, dat hun weleer tot studiekamer gediend had.

Het onrustig oog van mevrouw Severin volgde hen van verre.

Na een half uur verscheen Guy alleen, somber en zwijgend: hij gunde zich slechts den tijd om even afscheid te nemen van mevrouw Severin, en zonder vaarwel te zeggen aan Pierre, dien hij voor zijn vertrek nog zien zou, keerde hij vergezeld van Franz, die hem geen enkele vraag deed, naar het kasteel terug. Hij bracht den nacht door met zijne koffers te pakken, zonder zich een oogenblik rust te gunnen. Te vijf uren stapte hij in het rijtuig en zij waren reeds sinds een uur op den weg naar Parijs, zonder nog het stilzwijgen verbroken te hebben, toen hij eindelijk zeide:

— Voorwaar, mijn goede Franz, gij hadt volkomen gelijk. Zij bemint mij niet, of ten minste niet zoozeer als ik meende; en naar zij zegt, zou niets ter wereld haar kunnen doen besluiten, om mijne echtgenoot te worden.

VIII.

Den volgenden dag na het vertrek van Guy woonde Anna en hare moeder de H. Mis bij op hare gewone plaats. Nadat het offer opgedragen was, fluissterde de moeder hare dochter eenige woorden in het oor en ging daarop alleen de kerk uit naar huis, terwijl Anna zich door eene zijdeur naar den tuin van de pastorie begaf.

Het weder was koud, maar de lucht helder en schitterend. Anna sloeg haren grijs lakenschen mantel dicht om de schouders en richtte hare schreden naar eene

vrij breede laan, aan het einde van den tuin. Deze laan, door oude boomen gezoomd, wier zware dooreengegroeide takken in den zomer een dicht loofdak vormden, was de plaats, waar de pastoor zich gewoonlijk alle zaterdagen voorbereidde tot de preek, die hij des zondags voor zijne gemeentenaren hield, en daarom had hij er den naam aan gegeven van zondagslaan. Aan het eene einde stond een fraai beeld van de H. Maagd en aan het andere een steenen bank.

Anna wandelde ettelijke minuten met een peinzend gelaat heen en weder, waarop de pastoor zich bij haar voegde, en gedurende twintig minuten gingen zij langzaam op en neder om op hun gemak te kunnen praten. Anna vatte het eerst het woord op en sprak langen tijd, de pastoor hoorde haar met eenigzins gebogen hoofd en de handen op den rug aandachtig aan, haar slechts nu en dan een korte vraag doende. Docht toen zij eindelijk uitgesproken had en op hare beurt een antwoord wachtte, aarzelde de pastoor en zweeg. Hij zette zich op de steenen bank neder en bleef veel langer in gepeinzen verdiept dan naar gewoonte, wanneer hij aan dezen of genen raad geven moest. Hij scheen met zich zelve in tweestrijd te wezen en zijn zoo beraden en tevens zachte blik, die zooveel gezag aan zijne woorden gaf, was op dit oogenblik besluiteloos op den rug van zijn boek gevestigd, als had hij in de woorden: „Biblia Sacra,” die er op gedrukt stonden, eene ingeving gezocht. Intusschen stond Anna met de armen over elkander geslagen voor hem en wachtte kalm en geduldig maar niet zonder verbazing, op het oogenblik, dat hij dat langdurig stilzwijgen zou verbreken.

Welke was dan de moeielijke vraag, die het meisje den grijsaard voorgesteld had? Wat was dan de ernstige gewetenszaak, die dezen veiligen en ervaren

leidsman van zooveel gemartelde en kranke zielen in verlegenheid scheen te brengen.

Wij zullen het uit zijn helder, juist en bedachtzaam uitgesproken antwoord vernemen.

— Ja, mijn kind, in weêrwil van alles wat er gisteren avond gebeurd is, kunt gij hem, gelijk gij tot op heden gedaan hebt, als uwen vriend en uwen broeder blijven beschouwen. Gij kunt zijne brieven ontvangen en hem even als vroeger schrijven.

De pastoor zweeg; daarop hernam hij met zekere inspanning:

— Het behoeft natuurlijk niet gezegd te worden, dat er tusschen u nimmer meer sprake mag zijn over het punt, dat u door den wil van uwen vader verboden is. Hierin vertrouw ik op u, Anna!

— Dat heb ik reeds aan mijne moeder beloofd, antwoordde het meisje.

— Mijn geliefd kind, wat ik u zoo even geantwoord heb, zou ik wellicht aan niemand anders gezegd hebben, maar hoe jong gij ook zijt, hebt gij ten opzichte van Guy reeds eene rol gespeeld, die niet van uwen leeftijd is. Ik mag u, voor het tegenwoordige ten minste, niet raden, om deze rol te laten varen.

Eene uitdrukking van verlichting en blijdschap teekende zich op het gelaat van Anna, en onwillekeurig zou zij de hand van den priester gekust hebben, maar deze trok die terug en legde haar zacht op het gebogen hoofd van het meisje, terwijl hij met eene stem, die zijns ondanks verteederd werd, zeide:

— Ga, mijn arm kind, ga in vrede, dat de Hemel u zegene! ga en kweek in uwe ziel meer en meer de gave aan, die God u geschonken heeft, om u zelve te vergeten. Alleen de zelfzuchtigen zijn hier op de wereld ongelukkig.

De pastoor begeleidde Anna tot aan eene kleine deur,

in een hoek van den tuin gelegen, die op den weg uitkwam, en ging droevig naar zijne pastorie terug, terwijl het jonge meisje met vroolijken en gezwinden tred den korten afstand van de kerk naar huis aflegde. Zij was thans ontheven van een zwaren last, en zij gevoelde niets anders dan een levendige blijdschap. Zij had gevreesd Guy geheel en al te verliezen en nu was hij haar wedergegeven. Zij had gevreesd, dat alles zou veranderd worden, en in plaats daarvan zou de toekomst gelijk zijn aan het verleden. Wat ontbrak haar nog? Wat had zij ooit meer gedroomd?

Zij kwam te huis met een gelaat, hoogrood door haar haastig loopen, de morgenlucht, en de inwendige blijdschap, die zij in haar onderhoud met den pastoor geput had. Zij kwam in de eetzaal, waar hare ouders wachtten. Mevrouw Severin wist zeer goed, waar Anna vandaan kwam; zij had hare dochter aangeraden om haar hart te gaan uitstorten bij den vriend en leidsman van haar geheele leven. Maar wat had hij haar kunnen zeggen? Helaas! niets troostends. Het geluk was den vorigen avond hare dochter genaderd en deze had het van de hand gewezen; dat was alles, wat de arme moeder wist, en haar hart bloedde in stilte, terwijl Severin, gedwongen te erkennen dat hij zich vergist had door de noodzakelijkheid om zijne dochter zulk een offer op te leggen als eene hersenschim te beschouwen, zich onrustig en bezorgd gevoelde, ja zelfs vreesde haar te zien binnenkomen. Toen de deur openging en Anna binnentrad, gelijk wij haar beschreven hebben, veroorzaakte zij hem buiten haar weten evenveel verrassing als blijdschap. Deze onverwachte verschijning had zelfs op dat oogenblik het gevolg, dat de wolken, die zijn geest verduisterden, geheel en al verdwenen. Mevrouw Severin nam de hand harer dochter en drukte die aan haar hart; ook

zij gevoelde zich verlicht, maar zij was niet zoo volkomen gerust als de overigen.

IX.

Alles kreeg op het landgoed, voor het uiterlijk ten minste, weder zijn gewoon aanzien, en er kwam niets bijzonders voor tot op den dag, waarop men bij het vallen van den avond in de verte het rollen van een rijtuig vernam, dat de komst aankondigde van de reeds zoo lang verwachte jonge reizigster. Anna bevond zich juist in de kamer, die voor haar in gereedheid gebracht was, en had er een ruikertje viooltjes in geplaatst, de eerste van het jaargetijde. Zij wierp nog een laatsten blik om zich heen, ten einde zich te vergewissen, dat er niets ontbrak; en snelde daarop den trap af; maar aan de laatste trede gekomen, werd zij door een inwendig gevoel van vreesachtigheid weêrhouden, en in plaats van deze onbekende gezellin te gemoet te gaan, bleef zij onbewegelijk staan op de plaats, waar zij zich bevond.

Reeds opende Sylvain de deur, terwijl mijnheer en mevrouw Severin de salon verlieten en naar het rijtuig gingen, om haar, die er uitstapte, te verwelkomen.

Anna zag weldra aan den arm van haren vader een lang, bevallig jong meisje naderen, in het zwart gekleed. Haar gelaat was bedekt door eene lange voile, die van haren breedgeranden ronden hoed afhing; achter haar volgde eene andere vrouw, die door Sylvain met nieuwe buigingen begroet werd, tot hij haar den reiszak van de jonge dame bij de deur van de salon zag nederzetten, waaruit hij begreep, dat het de ka-

menier was, die hij in de dienstbodenvertrekken moest geleiden, waarop hij haar voorstelde aan de eenvoudige Jeanneton, die nog meer verlegen was dan hij, zich in tegenwoordigheid van zulk eene sierlijk gekleede gezellin te bevinden.

Intusschen was de jonge vreemdelinge de salon binnengegaan. Anna, door hare ouders geroepen, verscheen terstond en de twee jonge meisjes groetten elkander zonder elkander bij de avondschemering duidelijk te zien. Na vervolgens eenige woorden met de nieuwaangekomene gewisseld te hebben, stelde mevrouw Severin haar voor om onder geleide van Anna naar hare kamer te gaan. De beide meisjes stonden op en toen zij zouden heengaan, vatte mevrouw Severin Eveline bij de hand en zeide tot haar:

— Eene voormalige en oprechte vriendin van Henry Devereux, uw vader, ontvangt u onder haar dak, ik wensch hartelijk, geliefd kind, dat gij u hier te huis moogt gevoelen.

Deze woorden „te huis” werden door haar met zoo veel gevoel uitgesproken, dat zij, tot wie zij gericht waren, er zichtbaar door getroffen werd. Zij boog zonder nogtans iets te antwoorden, waarop de beide meisjes het vertrek verlieten.

Anna ging vooruit om haar den weg te wijzen, en zij trad het eerste binnen in de nette kamer, die vroolijk verlicht werd door een helder vuur, dat aan den haard brandde, en een paar kaarsen, die op de toilettafel stonden. Bij dat heldere licht zag zij voor het eerst duidelijk het gelaat en de gestalte van de nieuwaangekomene.

— Mijn hemel! zeide zij bij zich zelve, wat is zij schoon! en het scheelde weinig of zij had dit overluid uitgeroepen.

Eveline Devereux scheen niet verlangend haar op

hare beurt te beschouwen. Zij was op een leunstoel gaan zitten, die dicht bij het vuur stond, en aan hare houding te zien scheen zij vermoeid of neêrslachtig. Anna kon alzoo op haar gemak hare regelmatige trekken, hare blozende kleur, haren edelen en bevalligen leest, hare dichte blonde lokken, hare meer donkere wenkbrauwen, die eene schaduw wierpen over hare groote blauwe oogen, beschouwen. Dat alles vormde een geheel van zulk eene zeldzame schoonheid, dat de goede Anna eene verrassing gevoelde, gelijk aan stomme verbazing. Zij zweeg en bleef haar zoo lang aanstaren, dat juist hare roerloosheid de schoone Eveline uit hare mijmering wekte; deze sloeg de oogen op en zag die van Anna op zich gevestigd met eene uitdrukking, waarin zij zich niet had kunnen vergissen, zelfs al ware zij minder gewoon geweest aan den indruk, dien zij maakte, maar zij had nogtans nimmer een zoo schoonen en welwillenden blik ontmoet. Zij glimlachte en bloosde.

Anna zou haar op dit oogenblik gaarne omarmd hebben, zij maakte zelfs eene beweging met dat doel; maar de jonge Engelsche stond op zonder zulks te bemerken en Anna, door hare moeder omtrent de stijve manieren van de Engelsche natie ingelicht, bleef staan en bepaalde er zich toe Eveline de noodige aanwijzingen te doen, den schijn aannemende zich verder niet met haar te bemoeien, opdat Eveline zich meer op haar gemak zou beginnen te gevoelen.

De teruggetrokkenheid van Eveline ontsproot inderdaad meer uit schuchterheid dan uit koelheid, eene schuchterheid, die de meeste Engelschen kenmerkt, en naar ons voorkomt meer ontstaat uit de vrees om iets verkeerd's te doen, dan uit bescheidenheid, waarvan zij den schijn heeft. Voor schroomvalligen van die soort, is het beste, dat zij zich in het bijzijn be-

vinden van personen, die het niet zijn. Anna nu was geheel vrij van dergelijke schroomvalligheid. Zonder ooit aan zich zelve te denken en veel minder er op te letten, wat anderen van haar dachten, legde zij in al hare bewegingen die vrijmoedigheid en natuurlijkheid aan den dag, welke bij eene groote bezorgdheid voor zich zelve meestentijds verdwijnen. Het was bijna onmogelijk, zich in hare tegenwoordigheid niet op zijn gemak te gevoelen; van daar dat Eveline, die hare bewegingen met de oogen volgde, hare terughoudendheid langzamerheid voelde verdwijnen. Anna had haar aanvankelijk eenige woorden toegesproken, die zij slechts met eenlettergrepige woorden had beantwoord; thans was zij het, die het eerste het stilzwijgen verbrak.

— Wat is uwe moeder goed! riep zij uit.

Bij deze woorden naderde Anna haar plotseling met een verheugden glimlach.

— Ja, ja, zeide zij, moeder is goed! en gij zijt het ook, wijl gij het zoo spoedig geraden hebt.

— Neen, neen, hernam Eveline, zij heeft mij geraden en zoo juist begrepen wat zij mij zeggen moest. Ik was daarop zoo weinig voorbereid!

— Waarop? vroeg Anna, want zij herinnerde zich niet meer welke woorden hare moeder tot Eveline gericht had.

— Op hetgeen zij tot mij zeide, en hetgeen zij is, antwoordde Eveline; doch eensklaps werd zij verlegen over hetgeen zij gezegd had en zag Anna aan, als wilde zij versooning vragen.

Voor de tweede maal ontmoette zij denzelfden blik, die zoo even hare eigenliefde gestreeld had. Maar thans las zij daarin zooveel zachtheid en sympathie, dat zij zich door een ongewonen aandrang naar Anna neigde en haar omarmde. Zoo verdween tot voldoening

van beide alle stijve koelheid en eindigde hare eerste ontmoeting.

X.

Tot op dien dag had Anna nagenoeg alleen geleefd. De twee of drie jonge meisjes uit de nabuurschap, die nu en dan met hare ouders op het buitengoed kwamen, hadden eene opvoeding ontvangen, die zoozeer van die van Anna verschilde, dat deze bezoeken voor haar altijd zeer vervelend waren. Zij was dus meer dan eenig ander geneigd tot de nieuwe vriendschap, die haar aangeboden werd. De manieren van Eveline hadden overigens eene onweêrstaanbare bekoorlijkheid, die haar aantrok, terwijl hare blinkende schoonheid haar eene bewondering inboezemde, die evenzeer als de naijver de gevoeligheid onder de vrouwen pleegt op te wekken. Doch aan dit laatste gevoel bleef Anna vreemd en het geheel van de indrukken, die zij van Eveline ontvangen had, was op het eerste oogenblik zoo gunstig, dat zij met eene opgetogen lofspraak de vragen beantwoordde, die pastoor Gabriël haar deed, en haar oude vriend verheugde zich inwendig over zulk eene gewenschte afleiding.

Weinige dagen na de aankomst van Eveline kleepte Anna zich op zekeren morgen haastig aan, want het was zondag en reeds laat. Zij merkte alzoo de ongewone treurigheid van Jeanneton niet op, die haar voor kamenier diende, eene treurigheid die hare aandacht zeker zou getroffen hebben, zoo zij haar gade had geslagen; want alleen in gewichtige omstandigheden vertoonde zich eenige uitdrukking op het

bolle, roodwangige gelaat van de boersche dienstmaagd. Maar Anna sloeg er wegens hare haast aanvankelijk geen acht op, doch toen zij hare handschoenen en haar kerkboek opnam, riep zij uit:

— Maar! mijn hemel! wat deert u toch, Jeanneton!

Nauwelijks had zij deze woorden gesproken, of Jeanneton barstte in tranen uit; zij antwoordde echter niet, voordat hare meesteres hare vraag herhaalde.

— Ach! jufvrouw Anna, riep zij uit, wist gij dat, wist gij dat? . . .

— Wat? wat bedoelt gij? wat is er? vroeg Anna verwonderd en eenigzins verschrikt.

— Dat die mooie dames niet naar de mis willen gaan . . . Dat *mejufvrouw miss Morris*, de kamenier van Eveline, zegt, dat . . . ach! ik wil het u niet herhalen, snikte Jeanneton, terwijl zij haar aangezicht met hare handen bedekte. Dat zij des Zondags, ik weet niet waar, een anderen geestelijke willen gaan hooren dan mijnheer den pastoor. Dat mevrouw miss zegt, dat men van daag Zondag moet vasten! vasten met koud vleesch zonder vuur in de keuken. . . .

„Ach! ik weet niet, wat zij al gezegd heeft, ik begrijp er niets van, maar ik wist niet, dat er zulke menschen bestonden . . . dat deed mij leed . . . dat heeft mij bevreesd gemaakt . . . ik kan het u niet zeggen! ik ween er den geheelen morgen om.

Anna had dat gansche verhaal aangehoord, zonder haar in de rede te vallen en zelfs zonder te glimlachen, want Jeanneton had haar eigenlijk herinnerd aan hetgeen zij tot hiertoe vergeten had. Zij vouwde hare handen en riep halffluid bedroefd uit:

— Het is waar! . . . helaas! mijn God, ik heb daaraan niet meer gedacht.

De tranen kwamen haar in de oogen evenals aan de arme dienstmaagd, doch zij onderdrukte deze eerste

aandoening, en Jeanneton bij de hand vattende, zeide zij:

— Luister en let wel op hetgeen ik u ga zeggen, Jeanneton. Zeker, er zijn, vooral buiten ons land, lieden, die niet tot onzen godsdienst behooren en dien niet liefhebben, omdat zij hem niet kennen. Morris en hare meesteres hebben dit ongeluk, ziet gij, en bij gevolg moet men haar beklagen, maar haar niet gispn, en vooral niets zeggen wat haar kan bedroeven. Wij hebben maar een ding te doen, Jeanneton, een enkel ding, versta mij wel: wij moeten zeer dikwijls aan God vragen, dat eenmaal de dag aanbreke; waarop allen, die Hem beminnen, in hetzelfde geloof vereenigd worden; wees verder goed, dienstvaardig, vriendelijk en gedienschtig; gij weet wel, dat gij dit in onzen catechismus geleerd hebt. Indien gij wilt, dat men u beminne, handel dan in dien geest, want wees er zeker van, als gij misdoet, zullen zij denken, dat de pastoor het u geleerd heeft.

Dit laatste denkkeeld bracht Jeanneton weder in een goeden luim, en zij riep uit:

— Ach! hoe is het mogelijk! en begon hartelijk te lachen. Anna maakte hiervan gebruik, om haar te verlaten, en zonder als naar gewoonte de kamer van Eveline op te loopen, ging zij naar beneden en begaf zich met hare ouders naar de kerk.

Gedurende de H. Mis en bij den terugkeer gevoelde Anna haar hart bedroefd en beklemd; het was voor de eerste maal in haar leven, dat zij zich in aanraking bevond met iemand van een anderen godsdienst dan de hare. Het was de eerste maal, dat zij zich door de levendigste sympathie aangetrokken gevoelde en zich door een afgrond gescheiden achtte. Dit was eene smart, die zij door hare positie nog niet kende, maar die al te zeer bekend is aan de vurigste en teederste harten sedert den dag, waarop de storm, die de Chris-

telijke eenheid verbrak, hen in zulke verschillende kerkgenootschappen verdeeld heeft; eene smart, die aan allen gemeen is, en die aan allen een en hetzelfde gebed moest ingeven, dezelfde eensgezinde voorbede voor de hereeniging der zielen en den weg daartoe. En nogtans is dit geenszins het geval: eene enkele Kerk gevoelt dit verlangen en drukt het luide uit; eene enkele slaakt een moederlijken kreet en vraagt al hare kinderen terug. De overige, onverschillig voor de verbrokkeling, die haar verscheurt, voor de verdeelingen, waardoor zij gescheiden worden, schijnen integendeel van hunne verstrooide ledematen te zeggen: „Het gaat ons niet aan, dat zij ons niet toebehooren, wanneer zij zich maar niet aan haar hechten.” Een merkwaardig verschil, wat uit zijn aard voldoende is, om aan te duiden, welke dezer twee stemmen die van de ware moeder is.

Eveline Devereux had den dag op hare kamer willen doorbrengen, maar zij had eene uitnoodiging aangenomen, om in den namiddag eene wandeling te gaan doen, en na den terugkeer uit de vespers ging Anna naar boven om haar te halen. Zij vond haar op een stoel gezeten en in haren bijbel lezende, waarvan de prachtige band een opschrift droeg in goud en email ingelegd. Eveline legde den bijbel op de tafel, naast een ander gebedenboek, dat nog prachtiger ingebonden was, en stond dadelijk op.

Terwijl zij hare toebereidselen tot de wandeling maakte, vestigden zich de oogen van Anna op de rijke banden der boeken, zij beschouwde ze met belangstelling en droefheid tevens. Het kleinste was gebonden in schildpad en ivoor, en versierd met prachtige zilveren sloten; het lag tegen den bijbel en zoo open, dat men de eerste bladzijde en tevens de voorzijde van den band zien kon. Aan deze zijde bemerkte Anna

de letters V. L. die in blauw email op een gouden plaatje gegrift stonden, en op de witte bladzijde las zij de volgende woorden, in het Engelsch geschreven: „*Herinner u aan dezen dag. Dinsdag 15 Februari*, die eveneens gevolgd werden door de initialen V. L. Op dit oogenblik naderde Eveline de tafel, nam het boek en sloot het dicht, terwijl Anna bloosde als had zij eene onbescheidenheid begaan, en bijna op het punt was om versooning te vragen. Maar ziende, dat Eveline het niet bemerkte had, vond zij het voorzigtiger om te zwijgen.

De dag was schoon als in de lente en de beide meisjes wandelden voor de eerste maal te zamen naar het park van Villiers. De boomen begonnen uit te botten, maar zonder het indrukwekkend front van het kasteel te bedekken, dat men in dit jaargetijde meer van verre opmerkte dan wanneer het dicht gebladerte van de laan het gezicht daarvan verborg. Zij waren er nog ver van verwijderd, toen Eveline uitriep:

— Welk een prachtig kasteel!

— Vindt gij? vroeg Anna; dat verheugt mij. Men heeft mij verteld, dat in Engeland de buitenplaatsen te fraai waren, dan dat gij bij het gezicht van dit kasteel zoudt getroffen zijn gelijk ik, die nimmer iets schooners gezien heb!

— Wie zou daardoor niet getroffen worden! sprak Eveline, terwijl zij met rassche schreden de laan inging. Bij ons vindt men zeer zeker schoone gebouwen, maar dit is schoon in een geheel anderen aard. Ik ken in Engeland slechts één huis, dat daarop gelijkt, en het is opzettelijk gebouwd naar eene teekening van een der schoonste kasteelen van Frankrijk, en behoort aan lord G. in Bedfordshire.

Anna verheugde zich over de bewondering van hare gezellin; het verschafte haar een zekere voldoening,

dat zij het oord hoorde prijzen, waar haar alles dierbaar was.

— Deze zijde van het kasteel werd in 1680 door brand verwoest, en in den stijl van dien tijd weder opgebouwd. De andere zijde is nog in den ouden stijl van de dertiende eeuw, en die heeft men liever den eerbiedwaardigen vorm laten behouden.

— Daar heeft men wel aan gedaan, zeide Eveline, zoo is het meer oorspronkelijk. Werkelijk, ik heb nimmer zulk een schoon oord gezien. Gij hadt er mij niets van gezegd.

— Mijn geheele leven heb ik hier doorgebracht, hernam Anna, en ik heb geen enkele herinnering buiten Villiers, zoodat ik mijn eigene indrukken mistrouw, die natuurlijk allen gunstig zijn.

— Hebt gij Villiers nimmer verlaten? vroeg Eveline.

— Nooit langer dan eene week, en dan alleen om dezen of genen onzer bureu te bezoeken, wier kasteelen, naar ik u verzekeren kan, volstrekt niet op dit gelijken, voegde zij er lachende bij.

— Laat ons thans wat praten, zeide Eveline. Ik heb u duizend dingen te vragen omtrent dit kasteel en zijne bewoners.

— Maar gij weet ongetwijfeld reeds bijna alles, wat ik u daarvan zeggen kan, antwoordde Anna.

— Gij vergist u, zeide Eveline; ik weet zeer weinig van alles, wat het bezoek, dat ik hier thans breng, voorafgegaan is en veroorzaakt heeft.... Thans, nu ik op mijn gemak met u ben, kan ik u zeggen, dat mijne tante daarover woedend was.

— Dat vermoedde ik!

— Zoo woedend, ging Eveline voort, dat zij, na den brief van mijn vader ontvangen te hebben, die haar beval, om voor mijne reis te zorgen, zich geheel en al vergat en zich over hem uitliet op eene wijze,

dat ik het niet wilde aanhooren. Gedurende verscheidene dagen pruilde ik, en was ik zoo korzelig van humeur, dat ik haar vrees aanjoeg, en het gevolg van haar verzet tegen de reis was, dat ik besloot haar te volbrengen.

— Alzoo hebt gij willen komen?

— Ja, met eene blinde stijfhoofdigheid, alleen om mijne tante te kwellen en haar te straffen voor hetgeen zij van mijn vader had durven zeggen, doch zonder eigenlijk te weten, wie die vrienden zijner jeugd waren, van wie er sprake was. Mijn vader had mij wel een paar maal in zijne brieven over den markies van Villiers gesproken, maar ik was zoo klein, toen ik hem verliet, dat hij scheen te vergeten, dat ik ver van hem groot geworden was en hij schreef mij met de grootste liefde, maar altijd als aan een kind.

De meisjes waren zoo keuvelende aan het parterre gekomen beneden het terras; zij gingen op een steenen bank zitten.

Eveline ging voort:

— Te midden van dit alles kwam de tijding van het overlijden mijns vaders.... Ach! lieve Anna! welk eene smart! welk een zonderlinge leegte ontstond er om mij heen! Ik had hem als kind verlaten, ik had hem in negen jaren niet wedergezien, en ik kan u niet zeggen, hoezeer ik hem lief had! Welk eene bitterheid gevoelde ik in mijn hart over het lot, dat mij ver van hem verwijderd hield! ver van hem deed opgroeien! Voortdurend zeide ik bij mijzelve: Waarom? waarom?.... behouden andere kinderen hun vader bij hen? Ik had aan iemand anders de schuld willen geven, want wat hem betrof, ik was er zeker van, dat hij evenzeer leed gevoelde over onze scheiding als ik, en ik deed hem er nim-

mer eenig verwijt over. Maar kortom, elk jaar sprak hij over zijnen terugkeer, elk jaar scheen mij het laatste van onze scheiding te zijn. Ik hoopte dat hij komen zou! ik riep hem! ik wachtte hem! O! ik gevoelde zulk eene behoefte aan hem! en zie, in plaats van dat alles, verneem ik, dat ik hem nimmer zal wederzien!

Eveline zweeg, snikken smoorden hare stem. Anna legde hare hand op den schouder harer gezellin en zag haar zwijgend en medelijdend aan. Langzamerhand werd Eveline weder kalm.

— Mijn eerste verlangen, zoo ging zij voort, was meer dan ooit, om aan zijn laatsten wensch te gehoorzamen, en ik zou terstond vertrokken zijn, maar in het begin was ik ziek; daarbij was mijne tante niet de eenige, die mij van die reis wilde terug houden. Er waren ook nog anderen... en wier denkwijze meer invloed op mij uitoefende.

Zij bloosde en zweeg een oogenblik, daarna ging zij voort:

— In weêrwil van dat alles ging de brief van mijn vader niet uit mijne gedachte. „Hij beminde hen, die mij verwachten meer dan hen, die mij terughouden; daarom wil ik bij hen over hem gaan spreken en hem beweenen.” Zoo en niet anders redeneerde ik, en zonder mij aan hen te storen, ging ik op reis. En inderdaad, ging Eveline op ernstigen toon en na een oogenblik zwijgens voort, inderdaad, beste Anna, de eerste woorden uwer moeder, de toon alleen, waarop zij den naam van mijn vader uitsprak, heeft mij meer getroffen dan alles, wat lady Cecilia mij in haar geheele leven over hem gezegd heeft. O! wat heb ik uwe moeder lief!... Maar komen wij thans terug op hetgeen ik weten wil. Wanneer is de markies van Villiers overleden?

— Wel! ongeveer op hetzelfde tijdstip, dat gij uw vader verloren hebt.

— En aan wien behoort thans dat prachtige kasteel?

— Aan zijn zoon.

— Had hij een zoon?

— Ja.

— Is hij jong?

— Ja.

— Woont hij hier?

— Op dit oogenblik niet.

— Maar woonde hij er met zijn vader?

— Ja, zeer dikwerf.

— Gij kent hem dus zeer goed?

— O! ja, zeer goed, antwoordde Anna onwillekeurig glimlachende.

— Waarom hebt gij mij daarvan nog niets gezegd?

— Heb ik u daar waarlijk nog niets van gezegd? vroeg Anna verbaasd; daarop bloosde zij plotseling en hernam:

— Het is waar, thans herinner ik mij, dat ik u Guy nog niet genoemd heb; ik had dit evenwel moeten doen, want ik houd veel van hem en hij is met mij opgevoed als ware hij mijn broeder geweest.

De toon, waarop Anna sprak, was die der waarheid; hare stem was kalm en vrijmoedig, zoodat hare verlegenheid onopgemerkt voorbijging.

Eveline hernam:

— Sedert wanneer is hij vertrokken?

— Sedert eene maand.

— Wanneer komt hij terug?

— Dat weet ik volstrekt niet.

Aan dit punt van het verhoor, dat zij onderging, gekomen, stond Anna plotseling op en keek op haar horlogie.

— Half zes! riep zij uit, en wij eten te zes uren! en het is Zondag en mijnheer de pastoor is zoo precies.

— Mijnheer de pastoor!... riep Eveline verbaasd

en bijna verschrikt uit. Wat! een priester! de pastoor van het dorp! eet van daag bij u?

Anna begon te lachen.

— Ja, beste Eveline, mijnheer de pastoor eet alle Zondagen bij ons, en soms meermalen; ik had u daarvan moeten verwittigen, naar ik zie.... Gij kunt overigens doen, zooals gij verkiest, en wanneer het u niet bevalt, om met onzen ouden vriend te dineren, dan zullen wij u het diner op uwe kamer laten brengen. Kom maar spoedig mede; want één ding ben ik niet geneigd voor u te doen, hem te laten wachten.

XI.

Eveline was vol bezorgdheid op hare kamer gegaan en overlegde daar met zichzelf of zij al dan niet van het aanbod, dat Anna haar zoo even gedaan had, gebruik zou maken. Na eenige aarzeling besloot zij, naar beneden te gaan, maar geheel tot den strijd gewapend. Zij wachtte zoo lang mogelijk en trad eindelijk in de salon, juist toen Sylvain de deur opende en aankondigde, dat het diner was opgedragen. De gansche houding van Eveline droeg den stempel van eene mistrouwende waardigheid, bestemd om den onaangename gast, dien zij ontmoeten ging, ontzag in te boezemen en hem al dadelijk te doen begrijpen, dat zijne kunstgrepen ijdel zouden zijn. Terwijl zij hare kamer verliet, waren hare oogen op den rijken band van haar gebedenboek gevallen en zij had zich herinnerd aan de woorden, die het geschenk vergezelden: „Wacht u vooral voor hunne priesters,” woorden in verband met andere, die deze onuitwischaar maakten, en de herinnering daaraan versterkte Eveline in haar besluit om zich zoodanig te gedragen,

dat zij welgevallig was aan hem, die haar dezen raad gegeven had.

Wij weten niet wat diezelfde raadgever zou gezegd hebben, wanneer hij een uur na dit deftig binnenkomen gezien had, hoe Eveline in een der vensterbanken zat en met een gelaat vol levendige belangstelling naar de woorden luisterde, op zachten toon door den pastoor Gabriël uitgesproken, die dicht bij haar gezeten was, en even ongedwongen als zij aan het gesprek deelnam met een genoegen, waarvan de houding en het sprekend gelaat van de jonge protestante ongeveinsd getuigden.

Wat was er dan sinds een uur voorgevallen? Wat had de pastoor gezegd of gedaan?... van welke toovermiddelen had hij zich bediend om deze wonderbare verandering te bewerken. Niemand zou meer verwonderd geweest zijn over deze vragen dan de pastoor zelf, want voor zoover hij wist was er niets voorgevallen. De houding van Eveline bij het binnenkomen was hem niet in het oog gevallen. Meer dan ooit werd op dien dag zijn geest bezig gehouden door hen, die hij *zijn geliefde kinderen* noemde, want het was de eerste maal, dat hij zich sedert het vertrek van Guy op het buitengoed bevond, en hij was zoo zeer verstrooid, dat hij, tot groote verbazing van Eveline, er nauwelijks aan gedacht had, om gedurende het gausche diner een enkelen blik op haar te vestigen. Men stond bijna op het punt om de tafel te verlaten, toen Severin, terwijl hij zijn glas vulde, glimlachend tot Eveline zeide:

— Miss Devereux, veroorloof mij op uwe gezondheid te drinken, gelijk men dit in Engeland doet.

Bij dien naam en terwijl Eveline boog en haar glas even met de lippen aanraakte, ontwaakte de pastoor eensklaps als uit een droom, en zijn eenvoudigen en welwillenden blik op haar vestigende, zeide hij:

— Ook ik, mejufvrouw, drink op uwe gezondheid. Mijnheer Devereux, uw vader, was een der beste vrienden van mijne jeugd; ik durf vertrouwen, dat zijne dochter mij zal veroorlooven haar niet als eene vreemdelinge te behandelen.

Men zou de verbazing van Eveline niet hebben kunnen beschrijven. De liefde voor haren vader was het levendigste gevoel haars harten. Dit gevoel was heviger dan ooit opgewekt door de smart over zijn verlies; in weêrwil dan ook van hare ontkiemende genegeheid voor Anna, in weêrwil van hare hoogachting voor Severin, achtte zij mevrouw Severin het meeste in de familie, omdat zij alleen Henry Devereux gekend had. Maar een zijner gewaardeerde en bij voorbaat beminde vrienden te vinden in den eersten katholieken priester, dien zij in haar leven ontmoette, daarop was zij zoo weinig voorbereid, dat zij geen enkel woord vond om den pastoor te antwoorden, en Severin geleidde haar weder naar de salon, voordat zij van hare verrassing bekomen was.

Wat den pastoor betreft, hij volgde eenvoudig zijne gedachte zonder de uitdrukking van Eveline's gelaat op te merken. De herinneringen aan Elm-Cottage en aan al degenen, die hem in de eerste dagen van zijn priesterlijk leven omringd hadden, waren hem zeer dierbaar gebleven, en gaarne liet hij zijne gedachten teruggaan naar dien genoegelijken huiselijken kring, waarvan mevrouw Severin nog de eenige overlevende was. Toen dan ook Eveline, van hare eerste verrassing bekomen en hare afkeerigheid overwinnende, het waagde om hem eenige vragen te doen, beantwoordde hij die zoo in het breede en in bijzonderheden, dat het meisje, wier nieuwsgierigheid nimmer zoozeer bevredigd was, weldra naast hem kwam zitten. Mevrouw Severin kwam niet met de zelfde ingenomen-

heid als de pastoor Gabriel op de herinneringen van dien tijd terug. Wat hem aangaat, eenmaal op dit onderwerp gekomen, was hij onuitputtelijk en in langen tijd had hij niet zulk eene heerlijke gelegenheid gevonden om er over te spreken. Eveline, begeerig naar bijzonderheden, verdubbelde hare vragen, en de pastoor, teruggeplaatst in het verleden, liet zich niet bidden, om te antwoorden, totdat hij eindelijk iets verhaalde, wat hij beter gedaan had te zwijgen en aan Eveline liever onbekend had moeten blijven.

Inderdaad, in zijn verhaal aan het oogenblik gekomen, waarop Devereux naar Indië gaan zou, kon hij zich niet onthouden de omstandigheden te vermelden, die den vader van Eveline hadden aangezet, om zoo plotseling en voor altijd zijne familie, zijne vrienden en zijn vaderland te verlaten. Nauwelijks had hij die omstandigheden verhaald, of de blikken van Eveline, die vol belangstelling op hem gericht waren, wendden zich met een zonderlinge uitdrukking naar het portret, dat boven den schoorsteenmantel hing. Zij vouwde hare handen samen en riep uit:

— Wat zegt gij! Hoe! beminde mijn vader destijds deze schoone markiezin. En is zij het, die de oorzaak van zijn vertrek was, is zij het, die gemaakt heeft, dat hij zoover van ons geleefd heeft en gestorven is? Is zij de schuld, dat ik hem nimmer wedergezien heb!

De klank van hare stem, toen zij deze woorden sprak, bracht den pastoor tot zijne gewone voorzichtigheid terug, waarvan hij een oogenblik afgeweken was. Hij zweeg eensklaps; en ook Eveline sprak geen enkel woord meer. Na eene kleine pauze hernam de pastoor op zachten en bijna ootmoedigen toon:

— Mejufvrouw, ik spreek waarlijk alsof niemand hoorde, en gij doet mij geheel overluid denken, het-

geen niet is gelijk het behoort. Vergeef mij dat gesnap.

Eveline herstelde zich en antwoordde eerbiedig:

— Mijnheer pastoor, ik moet u bedanken voor het levendigste genoegen, dat ik in langen tijd gesmaakt heb. Geen enkele vriend van mijn vader kan mij vreemd zijn, en vooral hij niet, die mij het eerst zoovele bijzonderheden omtrent hem medegedeeld heeft, waarin ik belang stel en die mij tot dusverre onbekend waren.

Nu stond zij op, voldaan over hare nieuwe kennis, en verwonderd dat zij zulks was, terwijl de arme pastoor zich integendeel verwonderde, dat hij zoo weinig over zich zelve tevreden was. Hij bleef aan het raam zitten en onwillekeurig volgde hij met zijne blikken al de bewegingen van Eveline. Zij was naar de piano gegaan en vandaar keek zij oplettend naar het portret, dat boven den schoorsteenmantel hing. Intuschen legde zij werktuigelijk hare handen op de toetsen van het speeltuig en zonder erg sloeg zij een paar accoorden aan, waarvan de klank haar zelve verraste; zij bloosde en verwijderde zich ijlings van de piano.

Die toonen hoorende, richtte mevrouw Severin het hoofd op; het was eene verstrooide, maar eene geoffende hand, die ze aansloeg. Mevrouw Severin had te veel kennis van muziek, om dit niet te hooren.

— Eilieve, verlaat de piano niet! riep zij uit, en Anna, die eveneens hartstochtelijk van muziek hield, stond vlug op, en Eveline aan beide handen vattende, trachtte zij lachende haar met geweld naar de piano terug te voeren. Maar eensklaps bleef zij staan en bloosde. Eveline had een krachtige beweging gedaan, om zich los te rukken en was met ernstig gelaat bij het vuur gaan zitten. Anna bleef met neêrgeslagen oogen midden in de kamer staan en werd mede ernstig

want zij herinnerde zich toen de beweegreden, die Eveline ongetwijfeld weêrhiield, en zij ging zwijgend naast hare moeder zitten. De pastoor had uit den hoek, waar hij zat, alles gezien en het ditmaal zeer goed begrepen. Nu stond hij op en naderde op zijne beurt de piano, op welke een aantal muziekstukken opgestapeld lagen. Na ze eenige oogenblikken doorgebladerd te hebben, koos hij er een uit en Eveline naderende, zeide hij met eene eenvoudigheid, die bij hem nimmer van gezag ontbloot was:

— Miss Devereux, het is van daag Zondag, en daarom legt gij u en ons, naar ik zie, eene boete op. Dat staat u vrij. Ik wil dit in u noch prijzen noch laken; nogtans waag ik het u te verzoeken, ons een klein genoeg te verschaffen, en ik geloof, dat gij zulks niet weigeren zult.

Het schoone gelaat van Eveline betrok en zij nam plotseling weder de houding aan, waarmede zij zich een paar uren te voren had gewapend, om den vijand te ontmoeten. De pastoor bemerkte zulks en begreep haar nu, maar hij ging niettemin zonder de minste verlegenheid voort:

— Ik ben er zeker van dat gij mij niet afwijzen zult en dit lied wel eens voor ons zult willen zingen.

Tegelijk bracht hij de muziek onder hare oogen, maar zij wendde ze af zonder er op te willen letten, terwijl zij met hoofd en handen een afwijzend gebaar maakte.

De zachtaardige toon van den pastoor werd een weinig ernstiger.

— Geloofst gij, mijn kind, zeide hij, dat ik voornemens zou zijn u te kort te doen schieten aan hetgeen in uw oog een plicht is? Gij kent mij niet goed. Zoo ik niet wist dat dit air van Haendel tot die stukken behoort, welke gij overal zonder bezwaar op eenen

zondagavond zoudt hebben gezongen, dan zou ik het u niet voorgesteld hebben.

Hij zweeg een oogenblik, vervolgens ging hij voort:

— Ik zou het u niet voorgesteld hebben, zelfs niet in den naam van uw vader, wiens geliefkoosd air het was.

Eveline was andermaal ontwapend.

— Hield mijn vader van dat air? zeide zij, terwijl zij het muziekstuk nam en het inzag.

— Ja, zeide de pastoor; hij wilde het altoos hooren...

— Wilde hij dat? en van wie? vroeg zij levendig, terwijl zij nogmaals een snellen blik naar het portret van de markiezin richtte.

— Zie, dacht de pastoor, daar ben ik nu weêr op dat onderwerp terug gekomen. Ik weet niet, wat mij dezen avond scheelt....

Eveline zweeg eenige oogenblikken, daarna stond zij op en ging voor de piano zitten.

— Komaan, zeide zij, wij zullen zien of ik het eveneens zingen zal als zij.

Er was geen voorspel; zij legde hare fijne vingers op de piano, en hief terstond de eerste woorden aan van het air, dat voor haar lag:

Lascia ch' io pianga la dura sorte.

Mevrouw Severin en Anna stonden onwillekeurig op. De pastoor maakte een gebaar van verrassing, en de heer Severin, die sinds een half uur in de lezing van zijn dagblad verdiept was, hief het hoofd op en luisterde....

Eveline had inderdaad eene dier zeldzame stemmen, welke men twee of drie malen in zijn leven hoort, en die de toehoorders wegslepen. Zij was niet minder bekend met de voortreffelijkheid dezer gave, dan met de overige hoedanigheden, welke zij bezat. Een

lichte glimlach van voldoening speelde om hare lippen terwijl zij het begonnen stuk uitzong en daarna de dankbetuigingen ontving van het klein gehoor, dat tegen hare verwachting zoo zeer verdiende haar te hooren en in staat was haar naar waarde te beoordeelen. Deze openbaring van het talent van Eveline nam allen nog meer voor haar in. Zij gevoelde het en hoewel gewoon om indruk te maken, was zij echter hierdoor bijzonder geveild.

De sympathie, die de muziek te weeg brengt tusschen hen, die haar aanhooren en degenen, die haar uitvoeren, laat zich beter gevoelen dan beschrijven. Soms drukt een blik, een bedwongen uitroep, het stilzwijgen zelfs, die beter uit dan de hoogstdravende loftuitingen en daardoor smaakt de kunstenaar een genot, hetwelk dat van de gestreelde eigenliefde overtreft.

Na het zingen gevoelde Eveline iets dergelijks; al de wolken verdwenen, haar gelaat werd weder even helder als hare stemming.

Op haar verzoek moest Anna zich voor de piano zetten en op hare beurt zingen, hetgeen deze terstond zonder aanmatiging en zonder verlegenheid deed. Hare zachte stem geleeke volstrekt niet op die van Eveline; doch was niettemin vol uitdrukking en gevoel. Daarbij was hare methode onberispelijk, zoodat zij zamen verscheidene stukken zongen door Anna gekozen in haar repertorium van gewijde muziek. Eveline verklaarde, dat zij overheerlijk zong en beloofde zich voor de toekomst met haar een wezenlijk musicaal genot.

Na den afloop van dien avond begaf Anna zich naar hare kamer, zeer voldaan, dat zij Eveline had zien terug komen van hare vooringenomenheid tegen den pastoor. Maar de pijnlijke indruk, dien zij in dit opzicht ondergaan had, was volstrekt de eenige niet van dien dag.

Zij opende het raam en bleef verdiept staan in de beschouwing van den helderen, koelen nacht, die op dezen eersten lentedag volgde. Dit was hare gewoonte, vooral wanneer zij wilde bidden of denken, en op dit oogenblik wilde zij denken. Toen Eveline haar dien morgen had gevraagd, of zij Guy kende en hem lief had... waarom had zij zich toen voelen verbleeken?... Waarom had zij Guy sedert zijn vertrek niet geschreven, gelijk zij dit weleer deed, zoo dikwerf hij weg ging? Waarom vond zij het later zoo moeielijk, om den raad van den pastoor, dien zij aanvankelijk zoo zacht en gemakkelijk gevonden had, op te volgen? Terwijl zij zich in stilte dat alles afvroeg, met de beide handen gevouwen en op de borstwering van haar klein balcon rustende, recht voor zich uitziende met eene oplettenheid, die door den nacht scheen te willen heendringen, gaven hare houding zoowel als de uitdrukking van haar gelaat te kennen, dat zij eenige gedachte in al hare diepte wilde navorschen... Na eenige minuten peinzens ging zij aan hare kleine tafel zitten, waar zij langzaam een brief schreef, dien zij aandachtig overlas. Na hem zorgvuldig gesloten te hebben, keerde zij naar het raam terug en verrichtte haar avondgebed met het hoofd en het oog naar den sterrenhemel opgeheven.

XII.

Franz Frank bewoonde de hoogste verdieping van een huis, dat uitzag op den tuin van het Luxemburg. De drie vertrekken, die weleer aan deze zijde het

woonverblijf uitmaakten, waren door hem in eene ruime werkplaats herschapen; maar hij gaf den naam van salon aan een gedeelte van ditzelfde atelier, door groote gordijnen van het overige gedeelte gescheiden, wijl het eene ruimte was, waar de schildersgereedschappen, vormen, geschilderd en ongeschilderd doek, met al de wanorde, die men gewoonlijk aan kunstenaars toedicht, ontbreken en die meestentijds niet het gevolg van de kunst is. Men kwam in dit gedeelte van de werkplaats door een andere deur, en hier traden allen binnen, die Franz in de uren van zijn arbeid niet in zijn heiligdom toeliet. Daar vond men eene canapé, gemakkelijke leuningstoelen, eenige boeken op eene tafel alsmede eene behoorlijke bibliotheek en eindelijk de zon, die ongehinderd door de ramen drong, waarvoor geene gordijnen hingen, en waardoor men het gezicht had op het schoone groen der lommerrijke boomen, die het huis omringden.

Franz was geenszins, gelijk de markies van Villiers eens tot Guy zeide, de zoon van een joodschen woe-keraar, maar die van een braaf koopman uit Mannheim, die, hoewel inderdaad een jood, volstrekt niet rijk was, en nogtans in zijne geboortestad de algemeene achting genoot. Hij had het jodendom afgezworen, toen hij de bevallige Thecla huwde, de dochter van den kapelmeester Wolf Burkeim, maar hij had verzocht om *slechts* Protestant te mogen worden, hetgeen zijne katholieke echtgenootte hem had toegestaan op voorwaarde, dat de kinderen, die uit dat huwelijk zouden voortspruiten, in den godsdienst der moeder zouden worden opgevoed. Toen dit geregeld was, had ook de eenvoudige bruiloft plaats in weêrwil van het misnoegen van den kapelmeester, die voor zijne jongste dochter eene even schitterende verbindtenis gewenscht had als die van zijne oudste. Want toen deze

den heer Lamigny huwde, hield men het er voor in de stad, dat zij het toppunt van alle grootheid bereikt had. Hij was een Franschman en een uitgewekene, en daaruit besloot men, dat hij een vermomd edelman was, en men bleef bij die overtuiging, nadat hij met zijne echtgenootte het land verlaten had. Toen evenwel mevrouw Lamigny, weduwe geworden, na acht of tien jaren, voor de eerste maal weder hare geboortestad kwam bezoeken, zag men geene equigage, die een zoo verheven stand aanduidde, als men zich voorgesteld had, maar toch alle teekenen van welgesteldheid. De fortuin had hare zuster niet op gelijke wijze toegelachen. De arme Thecla stierf omstreeks dien tijd ten gevolge van een langdurige worsteling tegen de moeilijkheden van een werkzaam en armoedig leven. Haar echtgenoot volgde haar van nabij en de goede mevrouw Lamigny bevond zich daar met voordacht, om den kleinen Franz aan te nemen, die zonder haar volstrekt verlaten zou geweest zijn. Zij nam hem mede naar Frankrijk en aldus was hij uitsluitend aan de zorg zijner tante toevertrouwd.

Mevrouw Lamigny liet zich zelve de gerechtigheid wedervaren, dat zij onbewimpeld erkende niet in staat te wezen zijn geest of zijn karakter te vormen, of hem een en ander te leeren; zij zond hem dus naar het kostschool, en hoewel het een zeldzaam geval was, wanneer hij het geringste zegeteeken medebracht van de overwinningen, welke zij zich voor hem had voorgespiegeld, ontving zij hem bij de vacantiën niet minder hartelijk.

Franz bleef intusschen een vrij achterlijke schooljongen; verstrooid en onoplettend scheen hij slechts smaak te hebben voor de geschiedenis, die men hem zeer gebrekkig onderwees, alsmede voor de dichtkunde, waarvan een deeltje van Schiller, dat hij in de uit-

spanningsuren las, het eenige voedsel was; bestendig door zijne leermeesters gestraft en het mikpunt der plagerijen zijner makkers, hadden allen hem nochtans lief, maar werd hij beschouwd als de minst ontwikkelde van allen en hij zelf geloofde dit gereedelijk. Zijne tante had gedurende dit tijdperk van zijn leven zijnen moed gesteund, en het vertrouwen op hare verzekering, dat hij allen nog eenmaal zou overtreffen, had hem belet, om dien geheel te verliezen. Zoo stonden de zaken, toen de meening over hem bijna plotseling veranderde en aan mevrouw Lamigny gelijk gaf op eene wijze, die zij niet voorzien had. Eene portefeuille, die Franz altijd zorgvuldig verborgen hield, omdat de teekeningen, die zij bevatte, bijna allen in den studietijd gemaakt waren, werd op zekeren dag ontdekt en aan den directeur van het collegie overhandigd. Toen Franz haar in de handen van den directeur zag, achtte hij zich verloren en ofschoon hij meer dan vijftien jaren telde, schoten zijne oogen vol tranen en was hij op het punt van uit te roepen: „Ik zal het niet weder doen,” toen hij tot zijne groote verrassing den directeur, die een man van smaak was, hoorde zeggen:

— Maar dat is meer dan talent, dat is genie.

Van dien dag af was de weg voor Franz aangeezen en wij weten reeds, dat hij op vijf en twintigjarigen leeftijd daarop reeds de vermaardheid vond. Wij weten ook ongeveer hoe zijn levensloop tot hiertoe geweest is, voor het uiterlijke ten minste. Wat zijne gedachten, zijne meeningen en zijne gevoelens betrof, daarover sprak hij weinig, en zoo zijne werken het vuur openbaarden, dat in zijne ziel gloeide, zijne woorden drukten het nimmer uit; zijne stem was kalm en zacht, zijne taal altijd gematigd, zelden opmerkelijk, tenzij eene onvoorziene ontroering hem zijne gewone

zelfbeheersching deed verliezen. Hartstochtelijk had hij de kunst lief, waarvoor hij het genie bezat, en ofschoon hij zonder moeite goed werkte, schrikte hij voor geene poging terug om zijne kunst meer te volmaken. Deze hartstocht was zijn behoud geweest en had nagenoeg de taak vervuld van den breidel van den godsdienst; het natuurlijk gevolg van de drie godsdiensten toch, waartusschen zijne kindschheid geslingerd had, was, dat hij geen bepaalden godsdienst beleed; maar hij verhoovaardigde zich geenszins op dien toestand, het scepticisme, dat het gevolg ervan was, veroorzaakte hem integendeel schaamte; hij bewonderde het krachtige en diep ingewortelde geloof der christen volken uit vroegere tijden, hij was naijverig op alle menschen van den tegenwoordigen tijd, die het geloof nog bezaten; dit was een der redenen van zijnen eerbied en genegenheid voor Guy. Wel verre dus van spotachtig te wezen, was zijn scepticisme welwillend voor elk geloof. Ofschoon nog ongeloovig, beminde hij slechts de christenen en alzoo schreed hij naar het geloof door de deugd, terwijl Guy tot de deugd geraakte door het geloof.

Ongeveer eene maand na zijn terugkeer van Villiers, zat Franz op zekeren dag in zijn atelier, en werkte als naar gewoonte, toen hij de deur van de kleine salon hoorde opengaan, en voor dat het gordijn aan den ingang zelfs opgelicht was, had hij den stap van Guy herkend, die echter gewoonlijk door de andere deur rechtuit in het atelier kwam; maar dien dag scheen hij minder verlangend dan gewoonlijk om Franz te zien, terwijl deze daarentegen hem met ongeduld scheen te wachten, want nauwelijks hoorde hij hem binnen komen, of hij wierp zijn palet en penseelen neder en snelde hem in de kleine salon te gemoet.

— Wel! vroeg hij belangstellend, hoe is het onderhoud afgelopen?

Guy ging zonder te antwoorden bij het raam zitten met beide handen in zijne zakken en met het hoofd naar buiten gekeerd.

Franz herhaalde zijne vraag.

— Het onderhoud heeft niet plaats gehad, antwoordde Guy kortaf.

Franz zag hem aan en ondervroeg hem voor het oogenblik niet verder; hij schoof het gordijn voor den ingang van zijn atelier geheel weg en ging weder voor zijn schilderezel zitten.

Na eenige minuten hernam hij met slechts eenige stemverheffing:

— Gij zult mij toch, denk ik, straks wel zeggen waarom?

— Ja! straks, antwoordde Guy, zonder zich te verroeren.

Er volgde op nieuw een stilzwijgen, dat ongeveer een kwartieruurs duurde. Toen stond Guy op en verscheen eindelijk in het atelier; hij zette zijn hoed af en plaatste dien op het hoofd eener Venus van Milo, die in zijn nabijheid stond, en met zijne armen over elkander tegen den muur geleund, begon hij:

— Het onderhoud heeft niet plaats gehad, omdat ik niet bij den heer de Saint-Roger geweest ben.

— En waarom niet? riep Franz; hij verwachtte u toch en rekende op u.

— Omdat, na rijpe overweging, het denkbeeld om op dit oogenblik te vertrekken, mij niet toelacht. Ik heb aan den heer de Saint-Roger geschreven, dat hij maar naar een anderen reisgezel moet omzien; het zal hem geene moeite kosten er een te vinden.

— Dat geloof ik ook, zeide Franz: een geleerde, die te gelijker tijd een allervriendelijkst mensch is en

op reis gaat om plaatsen te bezoeken, die niemand zien zal gelijk degenen, die met hem gaan Er zal licht voor u iemand in de plaats treden. En waarom, hernam hij na een nieuw stilzwijgen, waarom zijt gij van plan veranderd? Mag ik u dat vragen?

— Omdat!..... antwoordde Guy kortaf.

— O! dan is het goed; laat ons er niet meer over spreken, hernam Frans. En zult gij mij in dit geval zeggen, waar gij gisteren avond geweest zijt?

— Bij d'Herion, dien ik ontmoet heb aan de deur van Saint-Roger, toen ik daar mijn brief atgaf.

Frans trok een bedenkelijk gezicht.

— En hebt gij daar gespeeld? vroeg hij.

— Ja.

— En verloren?

— Neen, verschrikkelijk gewonnen.

Frans sloeg een weinig verbaasd de oogen op.

— Ja, ik was volstrekt niet bij mijn spel, ik speelde slecht, ik was verstrooid, maar ik weet niet welke gevloekte kans mij de gelukkige kaarten in de handen gaf; kortom, ik heb het geld in mijnen zak gestoken van een armen drommel, die volstrekt geen lust had, om het te verliezen, en het niet had moeten wagen, dunkt mij. Ik had lust het hem bij het naar beneden gaan terug te geven..... Zie, ik ben geen speler, dat weet gij wel, maar ik heb nu en dan behoefte om te gevoelen, dat ik leef, en gisteren kwam het mij plotseling zoo naargeestig voor om met Saint-Roger op reis te gaan..... Franz!.... ik geloof, dat ik op mijne beurt dezelfde dwaasheden ga zeggen, waarover ik zoo dikwerf de schouders ophaalde, wanneer ik ze van anderen hoorde: Het leven is mij tot last, ik weet niet wat te beginnen.

Frans antwoordde niet, hij ging voort met schilderen, terwijl Guy van plaats veranderde, en zich in

een leuningstoel wierp, die dicht bij den schildereze stond, waaraan zijn vriend werkte.

— Niet dat er geen oogenblikken zijn, ging hij voort, waarop het leven mij aanlokkelijk schijnt, oogenblikken, waarin ik, gelijk men in eene taal zegt, die gij niet verstaat, slechts *bekoring* ondervind, de hoogmoed! de liefde! de roem! en alle bedwelmingen!... maar, zie, ik bemin de overwinning nog boven het vermaak en zelfs boven den opgang. Er zijn misstappen, die voor andere personen andere namen dragen, maar voor mij zouden zij slechts nederlaag en schande moeten heeten.

— Gij zijt een krachtvolle en edele ziel, beste Guy, waarin geen lage hartstochten toegang hebben kunnen, en wanneer zij u zelfs, in de lichtste mate, mochten overweldigen, zult gij ze altijd weten te overwinnen.

— Altijd! zeide Guy; gelooft gij dat?... Welnu ja, met Gods hulp misschien; gij begrijpt zeer goed, wat ik zeg, in al de ware kracht van het woord. Met het oog hierop is het voor mij van zeer veel nut, wanneer ik eenige uren doorbreng met den burggraaf d'Herion!... met dien beschaafden man, dien man van de wereld!

Guy stond op en wandelde langzaam het atelier op en neder.

— Bah! welk een afkeer boezemt mij die man in!... hoe walgelijk en vervelend zijn die langerekte verhalen, waarin zijne onuitstaanbare ingebeeldheid de hoofdrol vervult. Welk eene minachting voor alles! welk eene onwetendheid in alles!... ik wil zeggen in alles, wat men eerbiedigen moet en behoort te weten, want van den anderen kant heeft hij buitengemeen veel achting voor hetgeen anderen verafschuwen, en bezit een ongelooflijke kennis in beuzelachtige en slechte zaken... O! neen, vervolgde Guy, zóó heeft het kwaad voor mij

geen gevaar, onder dat uiterlijk vrees ik zijne aantrekkelijkheid niet!

Franz hoorde Guy opletend aan zonder hem in de rede te vallen. Hij liet hem zeer dikwerf zoo hardop denken, en bewaarde zelf het zwijgen, maar dat zwijgen was verstandig en sympathetisch, zijn vriend bemerkte altijd, dat hij aangehoord en begrepen werd.

Guy zat met de handen op zijne knieën, strak voor zich te zien.

— Neen, herhaalde hij langzaam, niet datgene, wat men vermaak noemt, heeft voor mij gevaar. Weet gij wat voor mij een gevaar zou zijn?... Wanneer ik dwaas en hartstochtelijk beminde, wanneer ik mijn hart, mijn leven, mijne ziel misschien, aan eene waanzinnige drift overgaf.

Franz gaf met zijn hoofd een bijna onmerkbaar teeken van instemming.

— En ziedaar, hernam Guy met bitterheid, ziedaar waarom ik mijn leven van zijn begin af aan eene edele en reine liefde had willen verbinden. Ziedaar waarom ik het geluk niet overal wilde zoeken, maar mij had willen verzekeren van het geluk, dat mij het eerst voorkwam onder den liefelijksten en beminlijksten vorm!...

Hij zweeg, zijne oogen vestigden zich voor de eerste maal op het doek, waaraan Franz werkte.

— Wat is dat voor eene schilderij?

— Het is een schilderstuk, dat mij reeds lang geleden te Rome besteld is voor de kerk van een klooster, maar ik ga er langzaam mede voort, wijl ik er slechts met lange tusschenpoozen aan werk.

— Het is schoon, zeide Guy.

— Neen, neen, het is niet schoon, het is integendeel zeer slecht, riep Franz wrevelig uit. En zijne penseelen plotseling nederleggende, ging hij met

armen over elkander voor zijn werk zitten en herhaalde :

— Het is slecht, ik zie het, ik gevoel het. Zie, vervolgde hij, terwijl hij met zijn hoofd wees naar de copie eener afbeelding van de H. Maagd van Jean Fierole, die aan den muur hing; zie maar!... Dat is de beeldtenis van eene vrouw, die wij misschien niet schoon, niet innemend vinden zouden, wanneer wij haar op aarde ontmoetten; en van waar komt het evenwel, dat men die niet kan aanschouwen, zonder zich gedwongen te gevoelen, er voor neder te knielen? Wie toch heeft aan den schilder die geheimzinnige en goddelijke uitdrukking ingegeven, die hij bij geen enkel model heeft kunnen aantreffen?

— Wat hem die uitdrukking heeft ingegeven, ontbreekt u juist, mijn arme Franz, namelijk het geloof, dat zijn genie geweest is!

Een lichte blos verwde Franz' wangen.

— Wanneer de twijfel eene smart is, zeide hij, dan moest deze smart, dunkt mij, even als alle andere de ziel louteren, en haar nu en dan eenige van die ingevingen schenken, waarmede het geloof het genie dezer meesters verlicht heeft, gij weet wel dat ik dit erken en mij vooral dan voor hen nederbuig.

— Maar in ernst, hernam Guy, gij zijt al te gestreng voor u zelve en ik verzeker u, dat deze schilderij schoon is, er is in dat hoofd, in die oogen, in dien blik eene uitdrukking...

Plotseling stond hij op en riep uit:

— Maar, Franz, die blik!... ik wist niet waardoor ik mij ondanks mij zelve zoo getroffen gevoelde... die blik is die van Anna!... Als zij voor u gezeten had kon de gelijkenis niet juister zijn!

— Dunkt u dat? vroeg Franz een weinig verlegen.

— Of mij dat dunkt!... Kom, Franz, durft gij die gelijkenis te ontkennen? is het toeval of is het met opzet gedaan?

Franz antwoordde niet dadelijk; hij scheen na te denken. Eindelijk antwoordde hij eenvoudig:

— Noch het een noch het ander, geloof ik. Ik heb die gelijkenis niet opzettelijk gezocht, maar gelijk Shakespeare zegt, ik heb de liefelijkste beeldtenissen, die ik kende, voor de oogen mijner ziel doen voorbijgaan en derhalve is het geen wonder, dat ik, een nietswaardige, die ze slechts op de aarde kan zoeken, bijna zonder het te weten de oogen en den blik heb wedergegeven, die ik als het minst op het aardsche gelijkende op dit ondermaansche ontmoet heb.

— Ja, hernam Guy, gij hebt gelijk. Men kan op Anna toepassen, wat gij zoo even zeidet van de H. Maagd van Fra Angelico, zij boezemt het verlangen in om te knielen, ofschoon zij noch majestueus noch ontzagwekkend is.

— Die blik is de getrouwe uitdrukking harer ziel, hernam Franz.

— Ja, sprak Guy, met meer aandoening en zijne eerste uitdrukking van bitterheid hernemende, en zie daar waarom men voor haar gevoelen kan wat men voor geen andere zou kunnen gevoelen, en verwachten, wat men van niemand verwacht.

— Wat wilt gij daarmede zeggen? vroeg Franz.

— Ik wil zeggen, hernam Guy, dat ik het nog minder verdragen zou kunnen, wanneer ik niet door haar bemind werd als een broeder, dan dat zij mij niet bemint, gelijk ik zou gewenscht hebben; gewoonlijk maakt de liefde, welke men gevoelt en waarnaar men getracht heeft, elk ander gevoel onmogelijk . . . maar niet voor mij! niet voor haar! Ik heb behoefte, hoe zal ik het uitdrukken? Ja, ik heb onweêrstaanbare behoefte aan het bijzijn van Anna in mijn leven, ik kan niet buiten haar. Zij is voor mij als mijn zichtbaar geweten, en sedert zij voor mij

verdwenen schijnt, sedert zij zelfs opgehouden heeft mij te schrijven, gelijk vroeger, begin ik eer aan mij zelve te twifelen, en voel mij bijwijlen door verwijfeling aangegrepen. Dat was de reden, die mij gisteren aandreef, om voor langen tijd op reis te gaan, dat is de reden, die mij thans weêrhoudt; ik moet haar zien, haar hooren, haar spreken!

Beiden hielden hunne oogen gevestigd op het doek, dat bezielde scheen te worden bij de vurige woorden van den een en de zwijgende aanschouwing van den andere.

De gelijkenis was waarlijk treffend.

— Inderdaad, riep Guy uit, het is alsof zij voor mij staat en mij aanhoort!

Hij zweeg, daar hij aan de deur hoorde kloppen, en op het zelfde oogenblik kwam de bediende van Franz binnen met een brief in de hand.

— Voor mijnheer den markies, zeide hij; zijn kamerdienaar heeft hem zoo even gebracht, wijl hij wist dat hij zich bij mijnheer Franz bevond.

Guy nam den brief met onverschilligheid aan, maar nauwelijks had hij het adres gezien, of hij riep uit:

— Franz! Franz! dat lijkt wel een wonder! Waarlijk, uw schoon heiligenbeeld is reeds miraculeus. Zie daar het schrift, dat ik vurig verlangde te zien. Deze brief! kunt gij het gelooven? deze brief aan mij gericht.... is van haar!

XIII.

Eveline zat voor de piano en speelde achtervolgens de verschillende stukken der laatste opera van Bellini,

Le Pirate, terwijl Anna, achter haar in de vensterbank zittende, de schoone tinten van den vallenden avond gade sloeg, terwijl zij tevens de bekoorlijke muziek hoorde, die voor haar nieuw was, want men was op het buitengoed nagenoeg onbekend met al hetgeen de muziekliefhebbers in verrukking bracht op het tijdstip, dat Rossini nog in al den luister van zijne vermaardheid schitterde en Bellini in de eerste dagen van de zijne verkeerde. De bejaardste liefhebbers, die hoog ingenomen waren met den eerste, hadden wel is waar niet veel op met de nieuwe muziek, en wij zijn van gevoelen, dat hun groote componist voor hen en voor het nageslacht ver boven den tweede verheven zal blijven; maar het is niet minder waar, dat voor allen, die toen den leeftijd hadden van Anna Severin, Bellini de ware zanger was voor hunne jeugdige aandoeningen, en wij zouden van zijne muziek bijna hetzelfde mogen zeggen, wat Dante van de poësie van Virgilius verklaarde, dat zij *de breede vloed der taal was*, die diende om al de gewaarwordingen hunner jeugd uit te drukken en die nog heden strekt om ze in hun geheugen te verlevendigen met eene veerkracht, die nu eens zoet dan weder scherp is, naarmate de tijd de vreugde, de droomen en de hoop van het verleden weggenomen, gespaard, teleurgesteld of verwezenlijkt heeft.

Het had den ganschen dag geregend, maar tegen den avond was het weder opgeklaard, en de zon verspreidde, voor zij onderging, een bijzonder helder licht, dat op het portret boven den schoorsteenmantel viel en het voor eene wijl met leven scheen te bezielen.

Eveline trok plotseling hare handen van het klavier en ze samenvouwende, riep zij uit:

— Welk een zonderlinge werking van het licht!.., Hebt gij dat gezien, Anna?

Neen! Anna had het niet opgemerkt; zij zat met het hoofd naar de andere zijde gekeerd, en toen zij zich omkeerde, was de vluchtige lichtstraal verdwenen.

— Ik weet dat dit portret op dezen tijd dikwerf aldus verlicht wordt, en ik heb meermalen de uitwerking opgemerkt, die u getroffen heeft.

— Het is merkwaardig welk een leven dat licht een oogenblik aan dat schoone gelaat gaf... Dit heeft mij herinnerd aan een droom, dien ik voor eenige dagen had.

— Een droom betreffende het portret van de markiezin van Villiers? vroeg Anna.

— Ja, hernam Eveline; ik droomde, dat ik haar zag weenen.

— Weenen! herhaalde Anna, terwijl zij huiverde, zonder te weten waarom. Welk een zonderlinge droom!

— Ja; ik zat op deze plaats te zingen, en terwijl ik haar aanzag, bemerkte ik plotseling tranen in hare groote blauwe oogen, en toen ik daarna in mijn droom wilde voortzingen, kon ik geen geluid meer voortbrengen. De krachtige inspanning zelve, om die belemmering te overwinnen, deed mij ontwaken!

Na dit verhaal zwegen beiden, Eveline liet hare vingers zacht over de piano gaan, maar weldra hield zij weder op.

— Gelijkt Guy van Villiers op zijne moeder? vroeg zij plotseling.

Anna gaf niet terstond antwoord; doch eindelijk zeide zij:

— Ja, hij gelijkt op haar.

— Dan moet hij wel schoon zijn!

— Ja, ik geloof dat hij schoon is.

— Geloof gij dat? Wil dat zeggen, dat gij er niet zeker van zijt?

Anna begon te lachen.

— Het is hiermede eveneens gesteld als met het kasteel, dat ik niet te veel durfde prijzen, daar ik het nimmer met een ander had kunnen vergelijken; Guy komt mij zeer schoon voor, maar wellicht ontmoet men er in de wereld, die het evenzeer zijn als hij.

In weerwil van al hare inspanning had Anna gestameld, toen zij begon te spreken, en ofschoon zij eene poging deed om te lachen, bleef hare stem beven.

Eveline, op de tabouret voor de piano zittende, was tot hiertoe met den rug naar Anna gekeerd. Op dit oogenblik keerde zij zich geheel met het draaistoeltje om en zat daardoor tegenover het raam en naast Anna.

— Anna, sprak zij, zeg mij de waarheid, zult gij dien jongman, dien gij reeds sedert uwe kindsche jaren kent, dien gij zeer lief hebt, dien gij zeer schoon vindt, niet den een of anderen dag huwen?

Indien de avondschemering Eveline had veroorloofd duidelijk het gelaat te aanschouwen van haar, tot wie zij deze vraag richtte, dan zou zij wellicht spijt gevoeld hebben over hare onbescheidenheid, want de arme Anna werd niet alleen purperrood, maar een levendige uitdrukking van smart teekende zich op hare trekken; door eene krachtige inspanning hernam zij echter bijna terstond hare bedaardheid, en met eene stem, waarvan de toon buiten haar weten opmerkelijk herinnerde aan dien, welke haar vader eens betreffende dat zelfde onderwerp had aangenomen, zeide zij:

— Lieve Eveline, indien gij het niet waart, die mij daarover gesproken hadt, dan zou ik boos geworden zijn over zulk eene onderstelling. Neen, nimmer zal ik den markies van Villiers huwen; ik heb hem lief als mijn broeder, maar weet wel, dat ik hem onmogelijk ooit kan huwen.

— Inderdaad! vroeg Eveline eenigzins verrast.

— Onmogelijk, herhaalde Anna. Indien gij hem

dus, zoo ging zij met een gedwongen lach voort, voor u winnen wilt, dan hebt gij in mij geene mededingster te vreezen.

Nauwelijks had zij deze woorden uitgesproken, of zij gevoelde er een onverklaarbaren spijt over; het kwam haar voor, dat zij een logen gezegd had. Maar zij had den tijd niet om daarover na te denken, doordien Eveline op dat gezegde een antwoord gaf, dat haar ten hoogste bevreedde.

— O! ik! neen, neen, nooit of nimmer, want luister, Anna, ik wil u een geheim toevertrouwen, dat gij niet zult openbaren, ik ben er zeker van. En zich tot haar voorover buigende, zeide zij haastig en op fluisterenden toon: Ik ben niet meer vrij, ik ben aan een ander verloofd!

De verrassing van Anna bij het vernemen van deze mededeeling was groot, maar niet zoo groot als die, welke de volgende woorden haar veroorzaakten, die Eveline er onmiddellijk bijvoegde :

„En in geen geval overigens zou de gelijkenis van den markies van Villiers op zijne moeder in mijn oog eene verdienste zijn, want ik verfoei die schoone markiezin!

Op dit oogenblik verscheen Sylvain met eene lamp in de hand. Eveline stond haastig op, roepende, dat zij nauwelijks den tijd had om haar kapsel voor het diner in orde te brengen en vluchtte weg, Anna vol verbazing achterlatende. Deze was verrast geworden door de plotselinge vraag van Eveline en daarop zeer verbaasd over de niet minder plotselinge vertrouwelijke mededeeling, die daarop gevolgd was, maar de laatste woorden hadden een nog veel levendiger en onplezieriger indruk op haar gemaakt.

Er bestond voor Anna niets heiligers dan de nagedachtenis der moeder van Guy. Haar geheugen

stelde haar de markiezin voor den geest als een visioen van bevalligheid en schoonheid, verdwenen op het einde van een voor haar gedenkwaardigen dag en de invloed van dien dag had zich voor haar doen gevoelen op de noodlottige gebeurtenis, waarmede hij besloten was. Inderdaad, deze plotselinge verdwijning had toen in de oogen van Anna meer een bovennatuurlijk dan een schrikwekkend karakter, en nimmer was de naam van *engel*, zoo dikwerf aan Charlotte in de dagen harer kindschheid geschonken, met zooveel overtuiging aan haar gegeven, als wanneer de jeugdige gezellin van haren zoon aan haar dacht. Het gevolg van dit alles was, dat de woorden van Eveline op Anna den indruk maakten van lastering, en zij voor haar, die ze geuit had, een onwillekeurigen en geheimen afkeer gevoelde.

Den volgenden morgen bij het einde van het ontbijt bracht de post een brief aan Anna van Guy. Zij had hem verwacht, zoodat zij hem bedaard uit de handen van haren vader ontving en zonder schijnbare aandoening opende. Terwijl zij las, gevoelde zij, dat haar gelaat haar ondanks begon te blozen; zij sloeg heimelijk hare oogen op, om te zien of Eveline het bemerkte. Maar Eveline had mede een brief ontvangen, en zoodra zij de hand herkend had, was zij oogenblikkelijk opgestaan en las hem thans bij het raam met eene oplettendheid, die haar geheel en al bezig hield. Anna ontmoette dus slechts den blik harer moeder, waaraan zij zich nimmer trachtte te onttrekken; en na haren brief gelezen te hebben, reikte zij dien mevrouw Severin toe en beiden begaven zich naar de salon.

„Gij hebt er wel aan gedaan, dat gij mij geschreven hebt,” zoo begon Guy, „o ja! dat is goed van u, indien gij uwen armen makker nog zoo veel genegenheid toedraagt om te wenschen, dat hij ten minste uwe vriendschap waardig blijve. Herinnert gij u nog,

Anna, dat gij, toen wij kinderen waren, mij zeidet dat ik goed moest zijn, omdat ik u, wanneer ik ondeugend was, deed weenen? Welnu, gij zoudt wel geweend hebben, ik verzeker het u, wanneer gij eindelijk niet op de gelukkige gedachte gekomen waart, om mij te schrijven. Gij zegt, dat ik u nimmermeer moet toespreken als op *dien dag*. . . Het zij zoo, maar belooft gij mij op uwe beurt, dat gij weder voor mij worden zult, wat gij vóór dien dag waart. . .”

Aan het slot van zijn brief sprak hij van zijn plan, om met Franz naar Italië te vertrekken. Maar, zeide hij, eerst moet ik naar Villiers terugkeeren om verschillende redenen, en vooral deze om u te zien en en u een ander vaarwel te zeggen dan den vorigen keer.

Mevrouw Severin las den brief en gaf hem aan hare dochter terug, daarop ging zij den tuin in; Anna volgde haar zwijgend. Na eene wijl zeide hare moeder:

— Wij zullen hem dus weldra wederzien.

— Ja, antwoordde Anna, daar ben ik zeer blijde om; ik hoop dat, wanneer ik weder eenige dagen met hem doorbreng, die onaangename stijfheid tusschen ons zal verdwijnen.

Zij zweeg, dacht een oogenblik na en hernam:

— Ja, ik ben er blijde om; het is als een droom, dien de werkelijkheid zal doen verdwijnen, ik ben er zeker van.

Mevrouw Severin koesterde niet dezelfde verwachting. Zij had overigens op dit oogenblik een geheel ander visioen voor haren geest. Zij zweeg eene wijl en daarop Anna plotseling bij den arm vattende, zeide zij:

— Uw vader verwijt zich het verdriet van Guy en u.

— Wat bedoelt gij? vroeg Anna, staan blijvende.

— Ik wil zeggen, antwoordde mevrouw Severin langzaam, dat hij er misschien minder op tegen zou wezen dan toen. . . .

Maar hier viel Anna hare moeder haastig in de rede:

— Och! waarom zegt gij mij dit, lieve moeder?... dat hadt gij niet moeten doen!

Hier zweeg zij even, dewijl zij voelde dat haar hart klopte en zij wilde niet, dat zelfs het oor harer moeder het beven harer stem zou opmerken.

— Neen, hernam zij weldra, dit hadt gij niet moeten doen, want mijn vader heeft volkomen gelijk, en indien hij van gevoelen veranderde dan zou hij ongelijk hebben.

Anna sprak oprecht. Zij had niet aan den wil alleen van haren vader gehoorzaamd. Zoodra de reden van zijne weigering haar verklaard was, had zij die begrepen en als de hare aangenomen, wat het haar ook mocht kosten, en zij sprak deze woorden met zooveel beradenheid uit, dat mevrouw Severin zweeg. Vervolgens dacht zij er over na of het in de gegevene omstandigheden niet gelukkig was, dat hare dochter van dit gevoelen was; en zonder het onderhoud langer te willen rekken, keerde zij naar de zaal terug, terwijl Anna op het kleine rasterhek van den tuin bleef leunen, daar waar zij op sterfdag van den markies van Villiers haren vader met zooveel angst verwacht had.

Zij herinnerde zich in dit uur dien avond, haar gebed, haar gezang in het bidvertrek, de drift van Guy, en de zuchten, die hij daarna aan hare zijde geslaakt had, en deze woorden: „Gij zijt ook ditmaal mijn goede engel geweest.” Ja, hare moeder had gelijk gehad; zij zou Guy gemakkelijk anders hebben kunnen beminnen dan als een broeder. Ja, de weinige woorden, welke hij dien avond gesproken had, de blik, de nadruk, waarmede zij gepaard gingen, dat alles, de arme Anna gevoelde het maar al te wel, had een plotseling licht in haar hart doen opgaan; zij beminde Guy, en zeker meer dan het haar voortaan geoorloofd was.

Deze genegenheid, welke tot op dien dag een deel van haar leven had uitgemaakt, moest gematigd, bijna onderdrukt worden, en nochtans moest zij de vriendin blijven van hem, dien zij niet mocht beminnen; zij moest zich van hem losmaken zonder zich van hem te scheiden; hem behouden en tegelijk verliezen.

Dit was wel iets om een gemoed, zoo natuurlijk en eenvoudig als het hare, te verontrusten. Zij was dan ook zoo diep in hare mijmering verzonken, dat hoewel hare oogen op het pad over de weide gevestigd waren, zij niet bemerkte, dat aan het einde van dat zelfde pad het kleine hek van het park van Villiers geopend werd en iemand haar naderde.

Eensklaps ontroerde zij, keek nauwkeuriger en, ofschoon hij nog ver verwijderd was, meende zij weldra Guy te herkennen. Aanvankelijk wilde zij vluchten, want zij was eener onmacht nabij, maar een haastige bedenking weerhield haar.

— Wat zou ik vroeger gedaan hebben? vroeg zij zichzelf af. En zich geweld aandoende, opende zij het hek en ging Guy te gemoet.

De bleekheid van haar gelaat was, terwijl zij voortliep, verdwenen. Guy bespeurde slechts de uitdrukking van de verrassing en de blijdschap, die te meer op de vroegere geleeke, naarmate zij die minder zocht te ontveinzen; zij gaf hem de hand.

— Zij gij daar, mijn goede Guy? zeide zij. Wat brengt u zoo spoedig herwaarts? welk een geluk u te zien, daar men u nog niet verwachtte!

Guy had niet gedacht Anna in zulk eene stemming te ontmoeten. Dit bemerkte zij. Een bevende hand had de hare gedrukt, een bewogen blik had den haren gekruist. Maar die blik werd somber, de meest geslepen geveinsdheid had Anna niets beters kunnen ingeven dan deze hartelijke ontvangst. Guy was al te

eenvoudig, te veel ontbloot van ijdelheid om de zelf-beheersching te onderscheiden, die hem getroost en aangemoedigd zou hebben. Al wat hij haar wilde zeggen, bestierf op zijne lippen. Hij liet de hand van Anna los en met eene stem, die door zijn onderdrukt gevoel gedwongen en koel werd, zeide hij:

— Ja, er zijn eenige wijzigingen in ons plan gekomen, die mijn terugkeer verhaast hebben en ik ben uit Parijs vertrokken zonder dat ik den tijd had om u daarvan te onderrichten. Ik ben zoo even aangekomen, en daar ik uw vader zonder verwijl moest spreken, kwam ik langs den kortsten weg naar het buitengoed.

Anna's hart werd beklemd, er kwamen woorden op hare lippen, die veel verschilden van de eerste; een oogenblik vreesde zij, dat ze haar ontsnappen zouden.

Maar deze woorden werden niet uitgesproken; zij wandelde bedroefd en zwijgend aan de zijde van Guy over het voetpad, terwijl zich op het gelaat van dezen wolken samenpakten, die weleer een storm zouden voorspeld hebben, thans waren zij slechts de teekenen van een inwendigen en moeitevollen strijd. Ook hij zweeg, wjl hij niet wilde spreken, voordat hij zichzelf meester was. Maar eindelijk aan het hek van den tuin gekomen, verbrak hij het stilzwijgen.

— Vergeef mij, Anna, zeide hij. Ik verbrak daar bijna twee beloften; maar, dat zal mij niet meer gebeuren. Vaarwel!

— Zeidet gij niet, hernam Anna bedeesd, dat gij met mijn vader spreken moest?

— Nu niet, antwoordde Guy; zeg aan uwe ouders, als gij wilt, dat ik hier ben en ik dezen avond terug zal komen. Ik beloof u, dat gij dan over mij tevreden zult zijn.

Met deze woorden verliet hij haar en liep zoo haastig

terug, dat toen Anna, die eene wijl onbewegelijk bleef staan, zich omkeerde, om hem met het oog te volgen, zij hem reeds door de poort van het park zag verdwijnen.

In huis terugkeerende, deelde Anna aan hare moeder mede, dat Guy zich op het kasteel bevond, waarna zij zich langzaam naar hare kamer begaf. In het voorbijgaan liep zij even op de kamer van Eveline, maar deze was daar niet; er lag een gesloten brief op de tafel. Na haren brief te hebben afgemaakt, was Eveline heengegaan, wellicht om Anna, die haar gewoonlijk vergezelde, in den tuin te zoeken. Anna keerde dus terug, maar voor zij het vertrek verliet, vielen hare oogen toevallig op Eveline's brief en zij las het volgende adres:

*Aan Lord Vivian Lyle,
Hartleigh-house,
Londen.*

Op hare kamer gekomen, herinnerde zij zich de initialen, die op den bijbel van Eveline gegraveerd waren.

— Dat zal hij ongetwijfeld zijn, zeide zij. Verder dacht zij er niet meer over; haar hoofd en hart waren op dit oogenblik met geheel iets anders bezig.

XIV.

Toen Guy Anna verlaten had, ontmoette hij een rijknecht, die hem zijn paard bracht. Niets kwam hem in zijne gemoedsgesteldheid beter te stude, dan een vliegende wandelrid. Vroeger had hij in zijne aanvallen van drift en droefheid dikwijls van dit middel gebruik gemaakt om tot bedaren te komen, en thans

gevoelde hij zich geheel en al gestemd om daartoe zijne toevlucht te nemen. Samiël (zoo was de naam van zijn fraai zwart paard) scheen al dadelijk de kwade luim van zijn meester te vermoeden, want hij voerde hem, zoodra deze de teugels in de handen had, als een wervelwind voort.

Hoe dikwerf was Guy aldus het misnoegen van zijn vader, de somberheid van het huiselijk leven en al de opwellingen en onstuimigheden van zijn eigen gemoed ontvlucht! Hoe dikwerf was hij aldus, een zinnelooze schier gelijk, recht door het veld gereden, alles overspringende wat in zijn weg stond, met opzet de moeilijkste wegen zoekende, terwijl hij, bij gemis aan vermaak, zich overgaf aan de spanning van het gevaar, vermengd met het boosaardig genot, dat hij zijn vader verdriet zou aandoen, indien hij den hals brak, zich afvragende, wat deze dan wel zeggen zou, en of hij zich zou verwijten den dood van zijn zoon veroorzaakt te hebben.

Eene vluchtige maar wreede gedachte, waarvoor hij streng gestraft werd op den dag, dat hij zich zelven deze vraag had gemeend te moeten doen. Ook nu, terwijl hij met lossen teugel voortrende, kwam er eene soortgelijke gedachte in hem op:

— Indien ik daar op dien hoop steenen eens het leven verloor, wat zou zij dan wel zeggen?

Ditmaal gold het Anna, en gedurende een uur gaf hij zich aan zijn toorn tegen haar over, en richtte tot haar al de verwijten, die hij in zijn kort onderhoud met haar met moeite onderdrukt had, terwijl hij duizendmaal binnensmonds bromde: „Koele! wreede! ondankbare ziel!” vergezeld van een onbestemd besluit, om haar tot elken prijs te vergeten, te vluchten, haar te verlaten, haar nimmer weder te zien.

Zoolang deze aanval van woede duurde, vertraagde

Samiël zijn loop niet. Hij scheen de gedachten van zijn meester te raden en zijn best te doen, hem terstond naar het andere einde van de wereld te voeren. Doch eindelijk begon Guy tot bedaren te komen; er kwamen minder bittere gedachten in hem op, en hij gevoelde eenige schaamte, in hare tegenwoordigheid op het punt geweest te zijn, om in drift te ontsteken. Hij matigde allengs den snellen gang van zijn paard en stuurde het naar een pad, dat langs een grooten omweg naar Villiers voerde; daar liet hij het met hangende teugels langzaam voortstappen, en begon met meer kalmte en verstand met zich zelve te redeneeren.

Waarnaar had hij eigenlijk te Parijs zoozeer verlangd? wat had hij zoo dringend in zijn brief aan Anna verzocht? . . . Haar in dezelfde stemming terug te vinden als vóór den dag, waarop er zulk eene plotselinge verandering in hun leven gekomen was. Hij moest zich dus daarbij houden, weder haar broeder worden als weleer en dit geluk niet weder door andere eischen verliezen. Hier werd hij uit zijne overpeinzingen gewekt, doordien Samiël plotseling staan bleef. Guy keek op en zag, dat hij voor een hek stond aan een der uiteinden van het park van Villiers.

Hij steeg af, opende het hek en trad het park binnen, gevolgd door zijn paard, waarvan hij den teugel om zijn arm sloeg, daarop stapte hij werktuigelijk voort in de laan, die hij had ingeslagen. Eensklaps liep hij tegen eene onverwachte hindernis aan, die eene kromming van den weg aan zijn oog ontrokken had. Twee onzaglijk zware boomen, door den laatsten winterstorm ontworteld, lagen over elkander nedergeworpen en versperden den doortocht. Guy zag links en rechts om zich heen. Eene hooge heg zoomde de laan aan beide zijden. Hij zelf had

over de boomen kunnen heenklauteren, maar waar moest dan zijn paard blijven? Het denkbeeld om terug te keeren lachte hem niet toe, daar hij alsdan nog een groot uur moest rijden. Hij mat nog eens de versperring met zijne oogen. Duizendmaal was hij over veel moeilijker hindernissen gekomen; doch hij wist niet wat zich aan de andere zijde der boomen bevond. Hij stond eene poos besluiteloos: „Komaan!” zeide hij bij zichzelf, „ik wil liever de kans wagen dan zulk een omweg te maken;” en weder in den zadel springende, liet hij Samiël zwenken, en de teugels stevig samenvattende, dreef hij het paard met die beradenheid aan, welke van den ruiter op het dier overgaat, en in een oogwenk waren Samiël en zijn meester aan de andere zijde; maar een kreet, op hetzelfde oogenblik geslaakt, gaf aan Guy te kennen, dat hij iemand had verschrikt, die zich in dat gedeelte van de laan bevond, waar hij op zulk een onverwachte wijze verschenen was.

Hij hield zijn paard in en keek om zich heen; aanvankelijk ontwaarde hij niemand; maar alras meende hij op eenige schreden van den weg een jong meisje in het bosch op de knieën te zien liggen. Blijkbaar was zij bevreesd geworden en had de vlucht willen nemen, maar haar kleed was aan de takken blijven haken, en nu poogde zij dit los te maken.

Guy naderde haar, nam zijn hoed af, en richtte tot haar eene verontschuldiging. Op zijne stem hief de jonge dame het hoofd op; Guy zag haar in het gelaat en maakte een gebaar van verrassing. Zij bloosde en van haren schrik bekomen, stond zij haastig op, stotterde eenige woorden, en Guy in het voorbijgaan groetende, verdween zij in de krommingen van de laan, terwijl de jongeling onbewegelijk op zijne plaats bleef staan.

De eenige maal, waarop hij aan de dochter van Henri Devereux gedacht had, had hij zich haar voorgesteld onder de trekken van een kind. Hij had sedert dien tijd nimmer gedacht aan den leeftijd, dien zij had. Hij kwam dus niet op het denkbeeld, dat hij haar hier ontmoette. De plaats, het uur, de overspanning zelve, die het oogenblik vooraf gegaan was, waarop hij zijn paard den sprong had doen wagen, alles droeg bij om den indruk van de zeldzame schoonheid van Eveline te verhoogen. Na een paar minuten toevens zette hij zijn weg langzaam voort, maar zijn verwarde gedachten hernamen niet weder haren eersten loop. Een nieuwe gewaarwording, eene levendige nieuwsgierigheid was zijne voorafgaande oplopendheid opgevolgd, en gedurende eene poos dacht hij niet aan Anna, tenzij om zich een sprookje te herinneren, dat zij in hunne kinderjaren dikwerf zamen gelezen hadden, en waarin een ontmoeting van bijna gelijken aard voorkwam.

Van haren kant niet minder ontroerd door hare ontmoeting, was Eveline haastig naar het buiten teruggekeerd.

— Ik heb daar een vreemdsoortig avontuur gehad, zeide zij, binnenkomende, tot Anna.

— Van welken aard, vroeg deze, en waar?

— Achter in het park, in het gedeelte, dat aan het bosch grenst. Een jongman met groote, blauwe oogen... bruin haar... die mij een vreeselijken schrik heeft aangejaagd; die met zijn paard als uit de wolken viel in de laan, waarin ik wandelde.

— Dat is Guy, hernam Anna bedaard.

— Guy! riep Eveline uit; dat wil zeggen de markies van Villiers?... Is hij hier?

— Ja, sedert dezen morgen, ik heb hem ook ontmoet op de weide; ik ben zelfs op uwe kamer geweest om het u te zeggen, maar gij waart uitgegaan.

Eveline staarde nadenkend voor zich.

— Zoo! is dat de markies van Villiers... Ja, gij hadt gelijk, hij heeft een merkwaardig voorkomen; ik had hem mij anders voorgesteld.

Zij zweeg eene wijl, daarop hernam zij:

— Gij zegt, dat ik uitgegaan was; ik had langen tijd geschreven, daardoor waarschijnlijk pijn in het hoofd gekregen en gevoelde behoefte om een luchtje te scheppen.

Zij streek met hare hand over het voorhoofd.

— Maar de wandeling heeft mij hoegenaamd geen goed gedaan, en die schrik nog veel minder; ik heb vreeselijke hoofdpijn. Ik gevoel behoefte aan rust, ik ga mijne gordijnen laten vallen en wat rusten. Ik zal dezen middag riet aan tafel komen en van avond wel weder hersteld zijn.

Te acht uren van dien zelfden avond trad Guy de zaal binnen, waar hij Eveline niet vond, maar hij werd verwacht door mijnheer en mevrouw Severin en door den ouden pastoor, die hem welkom wilde heeten. Ook Anna was in de zaal tegenwoordig; zij zag terstond dat Guy kalmer was en er een geheel andere uitdrukking op zijn gelaat lag dan des morgens.

Guy begon hun te verhalen, dat eene nicht zijner moeder, de gravin van Nebriant, onlangs in de omstreken een landgoed gekocht had, en zij hem voor eenige dagen om zijne gastvrijheid verzocht had, daar zij het toezicht wilde houden over eenige werkzaamheden, die zij aan hare nieuwe woning liet verrichten, alvorens die te betrekken. Hij was terstond op reis gegaan, om eenige dagen voor haar te Villiers te zijn.

— Dat is vrij vervelend, zeide hij, maar als die goede nicht iets in haar hoofd heeft, dan doet men verstandiger zich te onderwerpen dan haar te weêrstreven. Ik heb mij alzoo terstond herwaarts begeven. Soms

komt ook een ongeluk van pas, daar dit mij een maand vroeger dan ik gedacht had, naar Villiers terugvoert. En thans, zoo ging hij voort, moet gij mij, zoo gij kunt, eens verklaring geven van een verrassend voorval, dat mij heden overkomen, van een waar visioen, dat mij midden in het park verschenen is.

Allen begonnen te lachen. Anna antwoordde:

— Dat is juist de zelfde vraag, die mij een uur geleden gedaan is; want ook gij, Guy, zijt voor eene verschijning aangezien, maar een niet schrikwekkende verschijning.

— Kent gij haar? vroeg Guy levendig. Wie is zij dan, en hoe is het mogelijk, dat zoo iemand zich hier in den omtrek bevindt, zonder dat ik haar ken.

— Maar, beste jongen, zeide mevrouw Severin, zijt gij dan vergeten, dat wij een bezoek ontvangen hadden, dat als een legaat was van uw vader, namelijk de dochter van zijn vriend?

— Dat jonge meisje, dat gij verwachtet toen ik vertrok?... Ik geloof inderdaad, dat ik hare aankomst vernomen heb, maar die ik gezien heb was geen kind. Het is een jong meisje van achttien of negentien jaren, zij is gróot en rank van leest en schoon als de dageraad.

Juist ging de deur open, en zij, over wie hij sprak, verscheen voor hem. Guy stond haastig op.

Eveline bleef verbaasd staan; zij had er niet op gerekend, dat zij hem daar zou aantreffen. Er volgde een oogenblik van stilzwijgen en verlegenheid; maar wijl allen, die tegenwoordig waren, wisten wat er voorgevallen was, zoo liet de verklaring zich niet wachten, men werd behoorlijk aan elkander voorgesteld, en een zekere vertrouwelijkheid en vroolijkheid begonnen zich weldra te vertoonen. Kortom, de avond ging veel aangamer voorbij, dan men wel had kunnen voorzien.

na de ontmoeting tusschen Anna en Guy op de weide.

XV.

Het bezoek van de burggravin van Nebriant was voor den jeugdigen meester van het kasteel van Villiers een zeer belangrijke gebeurtenis; en ofschoon hij al de gevolgen daarvan volstrekt niet voorzag, maakte hij toch met eene zekere bezorgdheid de noodige toebereidselen, die overigens zeer eenvoudig waren. Het kasteel bevond zich nog in den staat, waarin zijn vader het nagelaten had, dat wil zeggen bijna gesloten: de langdurige rouw, waarin de jeugd van Guy was voorbijgegaan, had hem bijna de ruime vertrekken doen vergeten, waar hij nimmer een voet zette, en niets kwam hem minder in de gedachte, dan om ze op dit oogenblik weder te openen. Hij had dus, daags voor de komst van de burggravin, slechts aan Thibaut bevolen om het kleine benedenvertrek voor haar in gereedheid te brengen, waar zijn vader altijd verblijf hield, en er niet aan gedacht om in het prachtvol en treurig verblijf, dat hij alleen bewoonde, eenige verandering te maken. Maar hij bemerkte alras, dat hij bij deze eenvoudige beschikking geheel buiten zijn gast gerekend had. De burggravin van Nebriant was nauwelijks een uur te Villiers of zij had het kasteel van onder tot boven doorloopen, kleederen, stoelen, gordijnen en verdere meubelen bekeken, en onder menigvuldige uitroepen van verbazing en bewondering verklaarde zij aan aan haren neef, dat zij onder zijn dak niet zou kunnen rusten tenzij in het vergulde ledikant, dat in de staatskamer stond, die zijn overgrootvader had laten inrichten uitsluitend om den hertog van Orleans, den regent van Frankrijk, te ontvangen.

— Beste neef, zeide zij, wat al kostbare voorwerpen zie ik hier; hoe jammer is het, dat alles ingepakt of onder het stof begraven ligt. Mij dunkt, gij moest alles eens behoorlijk laten schoonmaken en regelen. En meteen begon zij een glazen kast uit te pakken, waar tal van kostbare gouden, zilveren, ivoeren en andere voorwerpen in papieren ingepakt stonden; zij nam ze een voor een in de hand en prees en bewonderde ze luide. Guy vond dit zeer vervelend en om zich in eens van alles af te maken, zeide hij:

— Lieve nicht, ik zeg u hetzelfde, wat men in Spanje gewoon is: *Dit huis is geheel ter uwer beschikking*. Wees zoo goed, om zoolang gij mij de eer doet hier te wonen, er naar uw welgevallen over te beschikken en hier in mijne plaats als onbepaalde meesteres bevel te voeren. Ziehier Thibaut, die met zijne vrouw blindelings aan u gehoorzamen en al uwe bevelen volbrengen zal. En thans wensch ik u naar de eetzaal te geleiden; dat is, geloof ik, het eenige verblijf van het kasteel, dat uwe zorg niet behoeft; maar gij hebt wellicht eenige onderrichtingen te geven aan mijn kok; daarmee neem ik eveneens genoegen en onderwerp er mij bij voorbaat aan.

Tot antwoord sloeg de burggravin de handen samen en sprong op van blijdschap, zij viel haren neef om den hals en noemde *Guido del mio cor*; zij verklaarde dat hij beminlijk en bevallig was, en zij hem daarvoor beloonen zou door hem bij zijn woord te houden en zijn kasteel in een tooverpaleis te herscheppen! Daarop begaf men zich aan tafel en gedurende het diner, dat zij onberispelijk vond, onderhield zij Guy met hare plannen, waaraan hij in weerwil van het belang, dat hij er in had moeten stellen, slechts eene verstrooide oplettendheid schonk. Gelukkig werd de avond niet al te lang gerekt; voor tien uren geleidde hij haar tot

aan de kamer van den regent en ging volgens gewoonte naar het buitengoed.

Den volgenden dag zette de burggravin zich aan het werk. Guy zag zich daardoor geheel en al ontheven van de zorg, om zich met haar bezig te houden, zoodat dit voordeel hem scheen op te wegen tegen alles, wat de verleende volmacht hem zou kunnen kosten. Gelijk hij wist, was zij zeer kwistig; maar zij bezat een zeer goeden smaak en de inrichting van het kasteel van Villiers kon aan geen betere handen toevertrouwd worden. De burggravin had aanleg voor versieringen van dien aard, en schiep er bovenmatig behagen in; daarom had zij in de nabijheid van Villiers het kleine kasteel Hauteville gekocht. Weduwe zijnde en zonder kinderen beminde zij hartstochtelijk de groote wereld, zoodat men zou gemeend hebben, dat hare prachtige woning te Parijs volkomen aan haren smaak zou voldaan hebben. Maar deze woning, die niet zeer groot was, was bovendien zoo volmaakt ingericht en gemeubileerd, dat men er niets aan had kunnen veranderen zonder ze te bederven. Dit had de burggravin genoopt eene andere plaats te zoeken, waar zij hare bedrijvigheid voedsel kon geven. Maar op zulk een goede gelegenheid als haar op het kasteel van Villiers aangeboden werd, had zij niet gerekend. Daar vond haar smaak een veel ruimer veld om zich te oefenen dan zij tot hiertoe ontmoet had.

De burggravin vond bij hare bezigheden een krachtigen steun in de vrouw van Thibaut. Deze deelde volstrekt de afkeerigheid niet, die haar man gevoelde tegen de vreemdelinge, die zoo in eens in het domein gekomen was, waar hij zooveel jaren zonder toezicht bevel gevoerd had.

De burggravin scheen Guy te willen verrassen en verzocht hem niet in de groote salons te komen, alvorens

zij haar werk in orde gebracht zou hebben. Zij sleet hare dagen deels te Villiers, deels te Hauteville, waar zij tevens het werk naging. Na eenige dagen verontschuldigde zij zich, dat zij zich niet meer met Guy bezig hield, zeggende:

— Maar komaan, beste jongen, alles zal weldra in orde zijn en dan ben ik geheel en al ter uwer beschikking.

Guy drong er met alle kracht op aan, dat zij voor alles den tijd nemen zou zonder zich te haasten, en berustte er gaarne in, dat hij haar slechts gedurende het diner zag, en hem alzoo al de tijd gegeven werd om op het buiten door te brengen.

Een enkele maal had hij den naam van Severin genoemd in tegenwoordigheid van de burggravin, en bij het eerste woord had zij uitgeroepen:

— Ha! ja, ik ken Pierre Severin, dien zaakgelastigde, over wien uw vader zoo tevreden was.... Ja, dat is goed.... ik zal hem wel eens gaan bezoeken, wanneer ik het wat minder druk heb.

En zij was de kamer uitgegaan, terwijl zij met minachting hare blonde grijzende lokken schudde.

Indien de burggravin den toornigen blos had opgemerkt, die Guy's gelaat verwdde bij het vernemen van hare aanmerking, wanneer zij de niet zeer liefelijke benaming vernomen had, die hij er bijvoegde, en die hem bijna op luiden toon ontglipte, dan ware het te voorzien geweest, dat al de schoone plannen, waarvan zij vol was, spoorloos zouden verdwenen zijn, en zij op dienzelfden dag en op hetzelfde uur van haren neef zou gescheiden zijn om hem nimmer terug te zien. Gelukkig hield hij zich in en besloot voor het oogenblik zijne vrienden niet bloot te stellen aan eene ontmoeting met haar, aan wie hij in stilte al de hatelijkheden toedacht, welke zijn kwade luim hem ingaf.

— Het is waarlijk gelukkiger voor haar, dan zij wel denkt, prevelde hij, dat het buiten hier zoo dicht bij ^{is}; want deze omstandigheid is de eenige, die hare tegenwoordigheid hier dragelijk maakt.

XVI.

Eindelijk was het Guy geoorloofd om den verboden drempel te overschrijden en leidde zijne nicht hem in het kasteel rond. Alles was zoo schitterend, dat Guy zijne tevredenheid te kennen gaf, waardoor de burggravin de hoogste voldoening genoot.

— Beste nicht, zeide Guy, hoe zal ik u thans mijnen dank betuigen? is er hier nu nog iets, dat gij zoudt kunnen doen voor... — hij bedacht zich, — is er het een of ander dat ik voor u doen kan.

— Wel ja, daar gij het mij nu toch vraagt, ja, zeker, beste neef, antwoordde de gravin zonder aarzelen. Er is nog iets, dat ik wil bewerken, dat ik geneigd, dat ik besloten ben voor u te doen.

Guy voelde eenige ongerustheid in zich opkomen, doch daar haar eerste voorstel niet slecht uitgevallen was, berustte hij er in, dat de burggravin haar denkbeeld verklaarde en zij gingen uit de salon naar het terras.

De lente was gekomen; de seringen vervulden de lucht met hare geuren, de bloemen van de perken schitterden in al hare kleurenpracht, de witte standbeelden en de vazen, die zich daartusschen verhieven, glansden in de stralen der zon. Alles, zoowel buiten als binnen, scheen den jeugdigen meester van dit oord uit te noodigen om te leven, te genieten en al het geluk en het genoeg der aarde te smaken. Guy zou op dit oogenblik gaarne alleen geweest zijn. Nevens die blijde

stem, welke in zijn hart zong, vernam hij een andere, die veel ernstiger en droeviger klonk; hij gevoelde zich bewogen en verteederd; hij had volstrekt geen lust om te praten, en vooral niet met zijne nicht; doch gedurende verscheidene minuten deed zij het alleen, zonder de verstrooidheid van Guy op te merken.

Hij kwam niettemin nog bij tijds tot zich zelven, om te begrijpen, dat de burggravin hem het voorstel deed om het kasteel van Villiers plechtig te openen door de geheele nabuurschap op een groot bal te noodigen.

— Een bal! riep hij uit, op den toon van schrik en misnoegen. O neen, nicht; gij denkt ongetwijfeld niet aan de rouw, die ik nog draag.

De burggravin kleurde en was ontstemd; zij had er inderdaad in het geheel niet aan gedacht, dat de markies van Villiers nog geen jaar overleden was. Zij zweeg eene poos, daar zij te veel de welvoegelijkheid eerbiedigde, om geen spijt te gevoelen, dat zij dat denkbeeld geopperd had, doch zij bezat te veel stijfhoofdigheid, om het geheel en al te laten varen.

Voor het oogenblik sprak zij over andere zaken; eindelijk bemerkende, dat Guy eigenlijk niet naar haar luisterde, verliet zij hem bescheiden. Maar zij vatte het afgebroken gesprek weder op, toen zij na het diner zich met hem alleen bevond. Doch thans sprak zij van geen bal, want zij had weder een ander plan gevormd. Zij begon met breedvoerig uit te weiden over de verplichtingen, die op Guy als edelman rustten, over het belang van zijn maatschappelijke en politieke positie, over de noodzakelijkheid zich in de provincie een naam te maken en bekend te worden en dergelijke redeneeringen meer, tot zij, ziende dat Guy ongeduldig werd, met haar voorstel voor den dag kwam, daarin bestaande dat hij een diner zou geven aan de aanzienlijkste bewoners uit den omtrek.

Guy had zich reeds lang in stilte voorgenomen om, indien er mogelijkheid op bestond, met haar een vergelijk te treffen; hij stemde dus oogenblikkelijk met dit nieuwe voorstel in, om zich van de zaak af te maken en zag meteen naar de pendule, of het uur zijner verlossing weldra zou slaan; maar het was nog ver af.

De burggravin, die aan de zaak spoed wilde bijzetten, had reeds een groot vel papier gereed gelegd, en zij verklaarde, dat de hulp van Guy haar onontbeerlijk was, om terstond de lijst der gasten op te maken.

Guy was derhalve genoodzaakt te blijven en het werk zooveel mogelijk te bespoedigen, door haar in de haast diegenen zijner bureu op te noemen, die hem in het geheugen kwamen; de burggravin schreef de namen naar zijne opgave op.

Onder die namen kwam ook op zijne beurt die van mevrouw Lamigny.

— Lamigny! — sprak de gravin, terwijl zij haar hoofd ophief en over haren bril heenzag, dien zij bij het lezen of schrijven noodzakelijk gebruiken moest, maar in andere gevallen zorgvuldig verborgen hield — Lamigny! ik herinner mij weleer een brief ontvangen te hebben van een mijnheer Lamigny, die zeide, dat hij de vriend en de buur van uwen vader was. Hij verzocht mij hem mijn naam en voornaam en ook dien van uwe moeder op te geven, voor ik weet niet welk werk, dat hij schreef over den adel van Frankrijk.

— Dat wil zeggen, zeide Guy glimlachend, eene lijst van al de personen, die sinds 1815 tot 1820 aan het hof voorgesteld geweest zijn. Ik weet het, die lijst bestaat nog. Maar mijnheer Lamigny was geen vriend van mijn vader, ofschoon hij zijn buurman was; eerst na zijn overlijden, eenige jaren geleden, is zijne weduwe voor de eerste maal op het kasteel geweest.

— Hoe kwam dat? vroeg de burggravin.

— Door mijne tusschenkomst. Bij mevrouw Lamigny houdt mijn vriend Franz Frank zijn verblijf, wanneer hij in de omstreken is, hij is een neef van haar. Hij is u zeker niet onbekend en logeert er nu juist dezer dagen weder!

— Wat zegt gij? riep de burggravin uit, Frank, de beroemde kunstenaar? Frank, de jonge schilder, over wien den vorigen winter te Parijs zooveel gesproken werd? Hoe, hij bevindt zich hier in de omstreken, en gij hebt er mij niets van gezegd?

De burggravin had geen wezenlijke liefde voor de kunst, zij beminde zelfs de kunstenaars niet, maar zij stelde den luister op prijs, die door een jong en beroemd schilder aan eene salon bijgezet wordt, wanneer deze zich buitendien hoogst welopgevoed weet te gedragen; reeds lang brandde zij van verlangen om Franz te kennen, daar zij veel van hem had hooren spreken. Zij betuigde Guy hare ontevredenheid, dat deze hem niet reeds te Parijs aan haar had voorgesteld. Guy gaf haar de verzekering, dat Franz zich weinig in gezelschappen vertoonde, maar beloofde, dat hij hem zoo spoedig mogelijk aan haar zou voorstellen.

Intusschen schreef zij den naam van den schilder op de lijst.

— Maar, nicht, ging Guy voort, Franz is niet de eenige vriend; ik heb hier nog veel dierbaarder en andere vrienden; en voor het diner, dat gij wilt, dat ik geven zal, moeten zij boven aan de lijst geplaatst worden.

Hij nam het papier uit de hand van de gravin en schreef met potlood boven al de namen:

Mijnheer en Mevrouw Severin,

Mejufvrouw Anna Severin,

en gaf het aan zijne nicht terug.

— De Severins? riep zij uit, terwijl zij haren bril afzette... de Severins op een diner, waar de aanzienlijkste personen van het land moeten verschijnen! Gij zijt gek, mijn beste vriend! Nooit zal ik hunne namen daar laten staan... allerfraaist! Severin! Pierre Severin!... de zaakwaarnemer (eigenlijk de bediende) van uw vader! mevrouw Severin! mejufvrouw zijne dochter! ziedaar uitgezochte gasten voor een diner, gelijk gij voornemens zijt te geven!...

Zij zweeg eensklaps.

— Guy, wat deert u? vroeg zij op geheel anderen toon.

Deze vraag, die de rede van de burggravin onderbrak, werd uitgelokt door eene beweging van Guy. Hij was zoo driftig opgesprongen, dat de tafel, waaraan de burggravin zat, eenige voeten achteruit geschoven was. Hij gaf geen antwoord, hij was tegen den schoorsteenmantel gaan staan met beide handen in den zak, en volgens de gewoonte, die hij sedert eenige maanden had aangenomen, wanneer hij vreesde in toorn te zullen ontsteken, bewaarde hij volstrekt het stilzwijgen; maar hij had eene uitdrukking in zijn gelaat, die de gravin nog nimmer bij hem had opgemerkt en die haar zelfs den lust tot spreken benam.

Wanneer Guy gramschap in zich voelde opkomen, even als nu, dan trad hem door eene natuurlijke opvolging van gedachten, het beeld der gezellin zijner kindschheid voor den geest. Dat was op dit oogenblik dubbel natuurlijk in verband met het onderwerp van het gesprek en de plaats, waar hij zich bevond; dit was de kamer, waar Anna zijn arm had tegengehouden, en waar zij de wonde van hem ontvingen had, wier lidteeken zij nog droeg. Hij vestigde zijne oogen eenige minuten op de half geopende raamdeur, waar zij bij die gelegenheid zoo van pas ver

schenen was. Daarop hernam hij langzaam en met eene stem, waaraan hij met moeite eene kalme uitdrukking gaf:

— Gij zijt dus geheel onbekend met de geschiedenis van mij en die mijner moeder?

— Waarom vraagt gij mij dit?

— Wijl gij anders weten zoudt, dat ik doodarm zou geweest zijn, indien mijn vader niet den man tot vriend had gehad, over wien gij zoo even gesproken hebt; en later is hij eveneens de man geweest, die verhinderd heeft dat ik misschien krankzinnig of slecht geworden ben. Gij zoudt dan ook wellicht weten, dat mevrouw Severin en mijne moeder zusters geweest zijn.

— Zusters!... riep de burggravin verbaasd uit, zusters! dat wil zeggen dat mevrouw van Nebriant, uwe grootmoeder...

Guy liet haar niet uitspreken.

— Pleegzusters, zoo gij wilt, hernam hij wrevelig, maar die sterker dan zusters aan elkander gehecht waren, zoodat na mijne moeder, versta mij wel, mevrouw, na mijne moeder, niemand zooveel recht op mij heeft als zij.

Hier zweeg hij weder even, want zijne stem was heftiger geworden, dan hij wel gewenscht had. Zijn hooge toon had de burggravin zeer gekwetst; zij speelde met de ketting van hare lorgnette zonder een enkel woord te antwoorden. Guy ging voort:

— En wat Anna Severin betreft...

Hij wist niet wat hij zeggen zou, maar een nauw merkbare minachtende glimlach van de burggravin deed hem aldus den begonnen volzin eindigen:

— Wat Anna Severin betreft, zoo zij mijne hand niet geweigerd had, was zij op dit oogenblik de gebiedster over dit kasteel en over alles wat mij toebehoort.

De zilveren lokken van de burggravin schenen op haar hoofd te berge te rijzen. Zij sprong van haren leuningstoel op, en op haar gelaat vertoonde zich zulk eene krachtige uitdrukking van verrassing en schrik, dat er onwillekeurig een lichte glimlach om de lippen van Guy speelde.

— Bedaar, nicht, eilieve, bedaar, sprak hij. Gij hoort toch wel, dat zij mij afgewezen heeft, niet waar? Deze verbindtenis zou u mishagd hebben, naar ik zie. Stel u gerust, zij zal geen plaats hebben.

De burggravin had zich weder in haren stoel laten vallen.

— Haar huwen! riep zij uit, mejufvrouw Severin huwen! . . . Maar hadt gij dan uw verstand verloren?

— Zij heeft mij afgewezen, zeg ik u.

— Afgewezen! . . . herhaalde zij met bitterheid; maar had zij dan ook haar verstand verloren?

— Dat weet ik niet, gij hebt het in alle gevallen aan haar te danken; want het heeft van haren wil alleen afgehangen, dat zij geen markiezin van Villiers geworden is.

— Hoor eens, Guy, sprak de burggravin driftig, gij maakt mij geheel boos. Zoo iets zou ik nimmer hebben kunnen gelooven, als ik het uit den mond van een ander gehoord had. Bij eenig nadenken evenwel kan ik het mij wel zoo wat verklaren.

— En hoe verklaart gij het? vroeg Guy, de wenkbrauwen fronsende, zonder evenwel van houding te veranderen.

— Op de eenvoudigste wijze, ging zij met levendigheid voort. Het is blijkbaar, dat Pierre Severin, met zijn voorgewende onbaatzuchtigheid, evenzeer als mevrouw Severin, alles uitmuntend hadden voorbereid en dat, ware hunne dochter geen zottin geweest. . . .

De gravin werd andermaal plotseling in hare rede gestuit; maar ditmaal door de hand van Guy, die

zich met gezag op de hare legde; en het scheelde weinig, of hare fijne blanke hand behield ook het teeken van deze zwijgende waarschuwing. Guy bedwong zich echter, maar de uitwerking van zijn gebaar was zoo, dat de burggravin van schrik verstomde.

— Komaan, Guy, zeide zij half verschrikt en half wrevelig, terwijl zij hare hand aan de zijne onttrok. Wat deert u nu weder?

— Niets, niets; neem het mij niet kwalijk, nicht, hernam Guy, terwijl hij zich weder bij de tafel nederzette, nog eens neem het mij niet kwalijk; nu en dan ben ik wat buitengewoon driftig, ik erken het, en zoo even was ik op het punt mij boos te maken, waarover ik later spijt zou gevoeld hebben. Maar hoor eens, laten wij elkander goed verstaan. Ja, ik herhaal het: ik heb Anna Severin willen huwen....

Hij zweeg even en ging daarna aldus voort:

— Thans denk ik er niet meer over; maar zoolang ik leef, zal ik haar eene broederlijke genegenheid blijven toedragen en hare ouders zullen mij altijd dierbaar blijven meer dan al mijne bloedverwanten. Daaruit kunt gij begrijpen, dat elke toespeling, elk kwetsend woord tegen den een of ander van hen gericht, voor mij eene belediging zou zijn, die ik niet zou kunnen verdragen.

De burggravin was een weinig van den schrik en de verrassing bekomen, die Guy haar veroorzaakt had. Hare kalmte was vooral teruggekeerd, toen Guy haar gezegd had, dat hij er thans niet meer aan dacht om Anna Severin te huwen. Zij bedacht, dat er met dit alles niet veel verbeurd was, en zij in elk geval zich onderwerpen moest, om niet met haren neef in onmin te geraken. Zij nam alzoo eenigzins driftig de lijst weder op en trok gedwee met hare pen de namen over, die Guy met potlood geschreven had, terwijl

deze met een aarzelend voorkomen bij de tafel zat en nog iets scheen te willen zeggen.

De gravin wachtte met de pen in de hand, of hij nog meer zou opgeven.

— Er is nog iemand, dien ik u vergeten had op te noemen, sprak Guy eindelijk, en die met de Severins moet uitgenoodigd worden. . . . het is eene jonge Engelsche weeze. . . . de dochter van een oud vriend mijns vaders, die tegenwoordig aan hunne zorg toevertrouwd is.

— En hoe heet die vriendin uwer vrienden? vroeg zij op slependen toon.

— Miss Devereux.

— Wat zegt gij daar? riep zij op een toon van blijde verrassing. Devereux! miss Devereux! . . . wat! de nicht van lady Caecilia Morton?

— Juist, antwoordde Guy, op zijne beurt zeer verbaasd over den indruk, dien hij gemaakt had door het noemen van dezen naam.

— Waarlijk, beste Guy, gij verschaft mij dezen avond de eene verassing na de andere; maar deze is mij ten minste zeer aangenaam, want gij moet weten dat lady Caecilia Morton mijne vriendin is en wanneer zij te Parijs komt dan zijn wij altijd bij elkaar. Gij weet reeds, zonder dat ik het behoef te zeggen, denk ik, dat het een zeer voorname dame is, en bovendien een zeer beschaafde vrouw, die in Engeland tot de kern van de groote wereld behoort.

— Daar wist ik niets van, zeide Guy, en. . . . dat kan mij niets schelen.

— Maar dat kan mij veel schelen, riep de burggravin levendig uit, en ik stel er belang in om deze jonge dame zoo spoedig mogelijk te leeren kennen. . . . Maar wilt gij zoo goed zijn mij te verklaren, hoe het komt dat eene nicht van lady Caecilia Morton verscholen

is in een hoek van het park van Villiers en nog wel onder de hoede van de Severins!

Guy loste het raadsel op door al de omstandigheden te verhalen, die de lezer reeds kent. Nauwelijks had hij zijn verhaal geëindigd of de burggravin riep uit:

— Morgen moet gij er mij zonder verwijl heen brengen, Guy, en bij diezelfde gelegenheid zal ik kennis maken met uwe vrienden.

Dit onvoorziene voorval herstelde terstond de harmonie, die tusschen hen gedurende dit gesprek meermalen op het punt geweest was te verbreken, en voor dat zij scheidden werd er afgesproken, dat de burggravin den volgenden morgen in het rijtuig van Guy plaats nemen en zich met hem naar het landhuis begeven zou.

XVII.

Toen Guy, na voor de eerste maal de Severins in tegenwoordigheid van de burggravin genoemd te hebben, het plan had laten varen, om haar aan zijne vrienden voor te stellen, was dit niet uit vrees, dat zij in hunne tegenwoordigheid de minachting zou doen blijken, die hem dien dag gekwetst had. Guy vond zijne nicht dikwerf beuzelachtig en belachelijk; maar hij wist dat het haar meer aan gezond verstand, dan aan goeden smaak ontbrak. Hij was er alzoo van verzekerd, dat bij de eerste ontmoeting van hen, die zij bij voorbaat gering schatte, hare vooroordeelen zouden verdwijnen; over den gunstigen indruk, dien Eveline op haar maken zou, kon hij thans niet twifelen. Maar het buiten was in zijn oog een heiligdom, en hij achtte zijne nicht onwaardig om den drempel er van te overschrijden.

Iets later dan gewoonlijk begaf hij zich naar Anna.

De avond was heerlijk en geurig, gelijk de dag geweest was. Ondanks het gevorderde uur wandelde Guy langzaam voort, om de zachte lucht in te ademen en weldra verbande hetzelfde gevoel, dat hem dien ochtend de tegenwoordigheid zijner nicht ondragelijk gemaakt had, de gedachte aan hun onstuimig onderhoud uit zijn geest. Maar was het wel de burggravin en de wrevel, waarvan zij de oorzaak was, die het hart van Guy zoozeer drukte? Was zij wel de eenige oorzaak van de spanning, die hem nu zijn tred deed verhaasten dan weder vertragen? Bleef hij daarom, toen hij dicht bij de deur van de salon gekomen was, in de schaduw van het groene prieel stilstaan, om daar eene buitengewone gemoedsbeweging te bedwingen?

De deur van de salon stond wijd open, als ware het in den zomer, en van de plaats, waar hij zich bevond, zag hij bijna de geheele salon en al de daarin zittende personen, een uitgezonderd. Tegen het latwerk leunende, sloeg hij alles gade.

Twee lampen verlichtten de kamer, een stond op een kleine tafel, waaraan de heer Séverin zat te lezen, de andere hing aan het plafond, boven de ronde tafel, waaraan Anna en hare moeder zaten te arbeiden, terwijl zij luisterden naar een gesprek, dat gevoerd werd door den pastoor en Franz, die tegenover elkander geplaatst waren. Franz had een potlood in de hand en teekende in een album, maar dikwerf hield hij op, hetzij om te luisteren, hetzij om te antwoorden.

Het gesprek scheen belangrijk, te oordeelen naar de uitdrukking van het gelaat van Franz; het bleek vooral ook uit de houding van Anna, die nu en dan hare hand liet rusten, om oplettender te luisteren, en ook was het op te maken uit den toon der stem van den pastoor, die zelfs tot Guy doordrong. Hij kende

die ernstige en vriendelijke stem zeer goed, die stem, welke het gevoel van een even liefdevollen als brandenden ijver zoo doordringend maakte, wanneer eene bijzondere omstandigheid de naasteliefde, die in zijne ziel gloeide, levendiger dan gewoonlijk opwekte. Dan werd dit zedige en nederige gelaat werkelijk verheven, die eenvoudige en bijna kinderlijke taal overredend en welsprekend. In zulke omstandigheden scheen een hogere geest door den mond van dien ijverigen en getrouwen dienaar Gods te spreken, en zijne woorden hadden gewoonlijk de schitterendste uitwerking.

Het scheen of zulks op dit oogenblik het geval moest wezen, want toen de pastoor ophield met spreken, bleef Franz peinzend zwijgen; zijne hand trok op het papier lijnen zonder dat hij er van bewust was, en toen hij ditmaal zijne oogen naar den met sterren bezaaiden hemel opsloeg, was de uitdrukking daarvan geheel anders dan gewoonlijk. Hij legde zijn potlood neder, liet het hoofd op zijne hand rusten en bleef diep bewogen en sprakeloos voor zich heenzien. De pastoor, verbaasd over den indruk, dien hij gemaakt had, zweeg insgelijks, en een boek sluitende, dat hij in de hand hield en ongetwijfeld het gesprek had uitgelokt, gaf hij het zonder iets te zeggen aan Franz over, zonder te trachten het gesprek voort te zetten.

Men heeft dikwerf opgemerkt, dat er midden in de levendigste gesprekken oogenblikken voorkomen, waarin plotseling, zonder dat men weet waarom, iedereen zwijgt. Eene dichterlijke bijgeloovigheid der Noordsche volken schrijft dit plotseling en algemeen stilzwijgen toe aan het *onzichtbaar voorbijgaan van een engel* langs degenen, die met elkander spreken. Zoo ooit een stilzwijgen op deze wijze mag verklaard worden, dan was het dat, wat eenige minuten lang in de kleine salon van het buiten heerschte. De verborgen getuige

van het plaats gehad hebbende tooneel gevoelde daarvan zelf een plechtigen indruk; maar bijna op denzelfden stond werd deze door eene gemoedsaandoening van geheel verschillenden aard opgevolgd, en op het punt van binnen te gaan, bleef hij nogmaals staan, en ditmaal beefde hij. Eene stem, die veeleer tot den hemel scheen te behooren dan tot de aarde, verbrak eensklaps de stilte; de tuin, het geheele gewelf van den helderen hemel schenen plotseling bezielde te worden en te trillen door de tonen eener zielroerende, betoverende, krachtige vrouwenstem.

Guy was een hartstochtelijk minnaar van muziek, die soms de zonderlingste uitwerking op hem had, gelijk wij reeds in dit verhaal gezien hebben. De muziek was voor hem werkelijk eene taal, en eene taal, die een alvermogende kracht leende aan de denkbeelden, waarvan zij de tolk was. Anna had zich eens van die kracht weten te bedienen, om bij hem het goed over het kwaad te doen zegepralen. Op dit oogenblik was het eene andere stem, die zijn hart deed kloppen en die stem wekte daarin eene andere echo. Het plechtige stilzwijgen, dat op de laatste woorden van den pastoor gevolgd was, werd verbroken. Eveline zat voor de piano en zong; allen die aan de ronde tafel zaten, waren opgestaan. Guy verscheen in de salon en ging met den rug tegen de boekenkast staan leunen, die het dichtst bij de piano stond. Eveline zag hem en bloosde, maar zij speelde door; evenwel beefde hare stem eenigzins en zij sloeg hare oogen neder. Nimmer hadden haar blik en haar gezang die onbeschrijfelijke bekoorlijkheid gehad.

Toen zij bij het einde van het lied de oogen weder opsloeg, ontmoette zij die van Guy, welke op haar gevestigd waren, en zij was genoodzaakt hare lange wimpers weer neder te slaan. Zij wilde opstaan.

— Och! neen, ik bid u, blijf, sprak Guy op smee-kenden toon.... Blijf, ik bid u.

Eveline ging weder zitten en liet hare vingers over de toetsen loopen, terwijl Guy zich voorover neigde en haar eenige woorden in het oor fluisterde.

Eveline ontroerde blijkbaar en stond andermaal op, terwijl Guy haar smeekende aanzag.

Zij schudde het hoofd.

— Neen, neen, sprak zij op zachten toon en hevig ontroerd.

— Een woord.

— Neen, nu niet, van daag niet.

— Wanneer?

Eveline antwoordde niet.

— Ik bid u, bepaal een dag, waarop gij mij antwoord zult geven.

— Welaan, stamelde zij, morgen.... neen, donderdag.... Ja donderdag; maar spreek mij voor dien tijd niet meer zoo toe.

Nadat zij deze woorden op fluisterenden toon met elkander gewisseld hadden, verliet Eveline de piano. Een zonderlinge glimlach speelde even om hare lippen; maar bijna terstond veranderde deze uitdrukking. Zij verliet de salon, en indien iemand haar gevolgd ware, dan zou hij haar eenige minuten later in den tuin gevonden hebben, op eene bank gezeten en heete tranen weenende. Niemand overigens dacht er aan, om haar te volgen. Guy was op de plaats gebleven, waar zij hem verlaten had en scheen aandachtig een muziekstuk te beschouwen, dat hij opgenomen had. De pastoor ging naar de deur met Franz, die verzocht had hem tot aan de pastorie te mogen vergezellen. Geen van beiden had dezen avond de muziek gehoord. Anha alleen was Eveline bij de piano gevolgd; maar zij was in de donkere vensterbank achter haar gaan

zitten en zij verliet deze plaats niet dan op het uur van de thee, die mevrouw Severin volgens de gewoonte van haar geboorteland elken avond gebruikte.

Anna nam hare gewone plaats aan tafel in, maar toen zij de theepot opnam, beefde hare hand zoo sterk, dat zij zich genoodzaakt zag, om die weder neêr te zetten.

Juist naderde Guy de theetafel, zoodat hij de ontroering van Anna opmerkte.

— Wat deert u, Anna? vroeg hij. Zijt gij ongesteld? gij ziet er verschrikkelijk bleek uit.

— Het is niets, zeide zij; ik bid u, let daar niet op en jaag vooral mijne moeder geen schrik aan.... Ik ben koud, anders niet; het raam heeft dezen avond al te lang opengestaan.

Guy zag haar met een bezorgden blik aan. Anna streek met hare hand langs haar voorhoofd en glimlachte.

— Het is volstrekt niets, zeg ik u. Ik heb hoofdpijn; dat overkomt mij sedert eenigen tijd dikwijls. Laat ons dezen avond niet praten, ik ben al te zeer vermoeid.

— Ja, gij hebt gelijk: wij zullen niet praten; ga wat rusten en word vooral niet ziek, mijne lieve zuster Anna.

— Neen. Goeden avond, Guy.

Zij stond op, reikte hem de hand en verliet de kamer.

XVIII.

Den volgenden dag op het bepaalde uur zat Guy in zijn rijtuig voor het bordes te wachten, totdat de

burggravin naast hem kwam plaats nemen. Zij ging eigenlijk niet naar het buiten, om de Séverins te zien, maar wel om een bezoek te brengen aan de nicht van hare vriendin, in welke zij veel belang stelde.

Wanneer geen gewichtige reden de burggravin noopte te zwijgen, dan dacht zij gaarne overluid. In weerwil alzoo van het stilzwijgen van Guy en ondanks de omzichtigheid, die het onderhoud van den vorigen dag haar noodzaakte in acht te nemen, liet zij zich al spoedig eenige opmerkingen ontvallen, die door haar hoofd woelden.

— Men moet toch zeggen, sprak zij, dat die oude Devereux voor zijn overlijden te Calcutta een zeer zonderlinge inval gehad heeft. Ik herinner mij overigens dat lady Caccilia haren schoonbroeder als een zeer grillig man beschouwde en hem soms een ouden gek noemde. Hij had in zijne jeugd een sterke genegenheid voor een meisje gevoeld, en toen hij later lady Sarah huwde, was de eerste verklaring, die hij haar deed, dat hij voortaan niet meer in staat was om iemand te beminnen. Dat was niet bemoedigend; maar lady Sarah was op hem verzot, en lord Hartleigh, haar vader, was zeer voor dit huwelijk, omdat in zijne positie en op dien afstand het getal van hen, die naar de hand zijner dochter dingen konden, zeer beperkt was. Deze Devereux was van voorname afkomst, had een schitterende carrière gemaakt en bezat een aanzienlijk vermogen. Wat ik zeggen wilde, zijne dochter moet een zeer rijke erfgename zijn.

Guy maakte een licht gebaar van verrassing en bijna van wrevel.

— Daar weet ik volstrekt niets van, zeide hij.

— Dat dacht ik wel.... Nu, dat doet niets ter zake, ik kom weder terug op hetgeen ik zeide. Welk een zonderling denkbeeld, om een jong meisje, dat

gewoon is aan al de weelde van het aristocratische leven in Engeland, over te planten in eene soort van portierswoning, door den markies van Villiers geschonken aan

Zij zweeg en werd hoogrood.

— Bedoelt gij het landhuis? vroeg Guy.

— Neem mij niet kwalijk, Guy, neem mij niet kwalijk; ik verzeker u, dat ik niets zeggen wil ten nadeele van het huisje en hen, die het bewonen; maar toch, zonder hun het minste ongelijk aan te doen, weet ik beter dan gij wat een middelmatig landhuis in een der uithoeken van onze provinciën te beteekenen heeft in vergelijking met het verblijf, waarin deze jonge miss Devereux haar leven doorgebracht heeft; want ik ken het fraaie kasteel Oakwood.

— Inderdaad? vroeg Guy met eene plotselinge belangstelling. Hé! kent gij het kasteel, waar zij opgevoed is?

— Wel ja, ongetwijfeld, antwoordde de burggravin; ik heb er eens in mijn leven twee volle maanden achtereen doorgebracht, maar dit is reeds tien à twaalf jaar geleden. Toen heb ik zooveel over Devereux hooren spreken en ook over datzelfde kind, dat hij de familie toen van Calcutta zenden zou . . . Zeker, ik was er ver af, om te denken, dat ik het hier nog zou aantreffen . . . Nu, op dat tijdstip was Oakwood reeds een prachtig oord, en men heeft mij verzekerd dat de heer Morton en lady Cecilia het sedert nog veel verfraaid hebben; hij is zeer rijk en heeft veel smaak.

— En dat kasteel, hernam Guy na eene wijl, is veel schooner, zegt gij, dan al onze kasteelen van Frankrijk? . . . veel schooner, denk ik derhalve, dan mijn armoedig Villiers, bij voorbeeld?

Hij deed deze vraag aarzelend en met een zekeren angst; de burggravin haastte zich, om te antwoorden:

— Wat dat betreft, kunt gij u gerust stellen. Ik aarzel niet u te verklaren, dat uw „arm Villiers” gelijk gij het noemt, kan vergeleken worden met de schoonste verblijven van Engeland, vooral (veroorloof mij er dit zonder ijdelheid bij te voegen) vooral sinds ik er de hand aan gelegd heb. Zooals het evenwel te voren was, geloof ik wel, dat de groote zaal, in hare groot-sche verwaarloozing, treurig en somber aan dat jonge meisje zou voorgekomen zijn, wanneer zij er binnengeleid ware. Thans veroorloof ik haar daar te komen, wanneer zij zulks verkiest; ik weet bij voorbaat, dat zij er niets op zal weten aan te merken.

— Gij hebt mij waarlijk een grooten dienst bewezen, nicht, en het komt mij voor, dat ik u daarvoor niet genoeg mijn dank betuigd heb.

En hij deed dat compliment van den meest bevalligen glimlach vergezeld gaan; de burggravin ontving beide met de levendigste voldoening. Onwillekeurig volgde zij sedert den vorigen dag met een bezorgd oog al de veranderingen van het bewegelijk gelaat van haren neef, meer dan eens had zij lust gevoeld, om zich verontwaardigd en ontevreden over hem te betoonen, want zij wilde hem het recht niet toekennen, om tegenover haar zulk een toon aan te slaan als den vorigen avond, en het ware wellicht goed geweest, om hem van zijne luimen te genezen, door hem eene les te geven; dit was het, wat zij den vorigen avond meermalen herhaald had, voor zij op haar ruim bed insliep, en hetgeen zij ook bij zich zelve gezegd had, toen zij bij het begin der wandeling het koel en norsch voorkomen van Guy had opgemerkt, maar haars ondanks boezemde hij haar ontzag in en zij had het niet gewaagd hem hare ontevredenheid te kennen te geven, en thans was de macht van den glimlach van dienzelfden Guy zoo sterk, dat die ontevredenheid verdwenen was als sneeuw voor de zon.

Deze glimlach, die wel is waar niet dikwerf om den gesloten en ernstigen mond van Guy speelde, verhielderde zijn gelaat somtijds op een betooverende wijze, en gaf daaraan eene bekoorlijkheid, welke onwederstaanbaar tot hem aantrok.

De burggravin gevoelde hare goede luim geheel terugkeeren. „Hij is zonderling,” dacht zij, „en toch is hij allerliefst.”

— Het doet mij thans nog meer genoegen dan te voren, sprak zij opgeruimd, dat ik alles te Villiers zoo goed in orde heb kunnen brengen, want het zou mij wezenlijk gespeten hebben, wanneer deze jonge engelsche dame niets beters in Frankrijk gezien had dan het krot, dat zij thans bewoont.

— Wij zijn er, zeide Guy, terwijl hij zijne paarden inhield, en met uw goedvinden zullen wij alles wat gij er mij van te zeggen hebt, tot den terugkeer uitsstellen.

Het landhuis was aan alle zijden met groen en bloemen omringd en zag er allerbevalligst uit, zoodat het in geen enkel opzicht de benaming verdiende, welke de burggravin er even te voren aan gegeven had. De burggravin kon dit niet ontkennen, hoewel zij zulks niet terstond liet blijken, maar zoodra zij de salon binnengegaan waren, bespeurde Guy, dat hij zich niet in zijne veronderstelling bedrogen had door te vermoeden, dat zij wel spoedig hare veroordeelen zou laten varen, wanneer zij eenmaal de voeten in het landhuis had gezet. Nadat de bezoeksters en de Severins wederkeerig aan elkander voorgesteld waren, verwijderde Guy zich, onder de verontschuldiging, dat hij in de nabuurschap zaken te verrichten had, die geen uitstel gedoogden; hij ging de tuindeur uit, zoodat hij toevallig eene dame ontmoette, wier witte kleed en strooien hoed in de verte op het pad over

de weide zichtbaar waren, en met welke hij eenige woorden wisselen kon, alvorens de plek te bereiken, waar zijn rijtuig wachtte.

Een uur later kwam hij de burggravin afhalen, om haar naar het kasteel terug te voeren. Doch in dien tusschentijd, wat er ook de rede van mocht zijn, was hij weder stil en somber geworden, en in weêrwil van de uitbundige loftuitingen, die de burggravin thans aan zijne vrienden gaf, bleef hij zwijgen en antwoordde slechts met korte woorden. De burggravin merkte dit aanvankelijk niet op; zij was al te zeer vervuld met hetgeen zij te zeggen had over een meer belangrijk onderwerp dan dat van de Severins, hetwelk bijna uitgeput was; en ving aldus aan:

— Ja, de kleine Anna Severin, ik moet het bekennen, is mij geheel anders voorgekomen dan ik verwacht had, ik heb haar noch leelijk, noch linksch, noch belachelijk opgeschikt gevonden... Maar, beste jongen, wat zal ik u zeggen van hetgeen er in mij omging, toen ik eensklaps dat wonder van schoonheid, die nimf, die godin zag binnentreden.

Zij zweeg. Guy zeide niets.

— Wel! neef Guy! hoe moet ik dat stilzwijgen over zulk een beeldschoon meisje uitleggen, wier enkel gezicht eene oude vrouw zoo als ik in verrukking brengt.

Guy bleef voor zich zien zonder te antwoorden.

— Wat moet ik daarvan denken, Guy? . . . Oordeel zelf. Welk ander denkbeeld kan er in mij opkomen dan het natuurlijke, waarschijnlijke, en bovendien onbeschrijfelijk aangename denkbeeld? . . .

— Welk denkbeeld? vroeg Guy, haar op zijn koelsten toon in de rede vallende, en licht de wenkbrauwen fronsende.

— Komaan, Guy! antwoordde de burggravin wrevelig, sla niet weder zulk een toon aan tegen mij; dat past

niet; en daar gij er mij toe noodzaakt, moet ik er u aan herinneren, dat ik uwe tante ben en gij het recht niet hebt om mij het zwijgen op te leggen, over welke zaak ik ook zou wenschen te spreken.

Guy boog glimlachend.

— Het recht om te spreken bezit gij onbeperkt; ik voor mij verlang slechts het recht om te zwijgen.

— Maar ik zou, dunkt mij, ook wel het recht hebben, om wanneer ik mijn neef ondervraag, van hem een antwoord te vorderen.

— Ik meen, dat gij mij niet ondervraagd hebt. Integendeel, ik heb u gevraagd welk gelukkig denkbeeld mijn stilzwijgen omtrent . . . omtrent het onderwerp, dat u bezig houdt, in uwen geest deed opkomen.

— Gij raadt het wel.

— Neen.

— Och, kom!

— Nu ja, inderdaad! ik raad het, en ik wil het niet ontkennen; gij schrijft mijn stilzwijgen toe aan een buitengewone bewondering, of iets dergelijks, niet waar?

De burggravin glimlachte.

— En wanneer zelfs dit denkbeeld gegrond ware, nicht, dan zie ik nog niet in, dat er zooveel aangenaams in gelegen zou zijn . . . vooral voor u.

— Maar, Guido mio! riep de gravin uit, zijt gij dan vergeten wat ik u gezegd heb over de geboorte, de familie en het vermogen van miss Devereux, kortom, over al de hoedanigheden, welke zij bezit. Ja, de oude Devereux heeft werkelijk geen slechten inval gehad... en ik zou haast gelooven, dat hij bijna geraden heeft, wat ik thans voorzie, toen hij zoo sterk op deze zonderlinge reis zijner dochter aandrong.

Bij deze woorden van de burggravin maakte Guy eene lichte beweging. Zij bracht hem, zonder het te weten, op een denkbeeld, dat een nieuwe richting aan zijne

mijmering gaf; hij zette die nogtans zwijgend voort, terwijl de levendige verbeelding van zijne nicht zich allerlei fantasiën voorspiegelde. Guy zou inderdaad verbaasd gestaan hebben, indien hij had kunnen raden, dat zij in haren geest Eveline reeds naar Parijs overgebracht en haar voorgesteld had aan al hare bekenden, en door den roep der verblindende schoonheid van Eveline hare salons veel drukker bezocht zag dan ooit te voren. Dat alles was met de snelheid van den bliksem in de gedachte van de burggravin opgekomen, en daar zij zich verbeelde op dat oogenblik eene kleine overwinning behaald te hebben op de stilzwijgendheid van Guy, wilde zij stoutweg over dat onderwerp voortredeneren, toen hij haar op dien bedaarden en ernstigen toon, welke altijd ontzag inboezemde, kortaf toevoegde:

— Beste nicht, gij moogt denken wat gij wilt, maar voor het oogenblik is dit een punt, waarover ik u verzoek mij niet te zpreken.

Zijn toon scheen thans meer verzoekend dan bevelend, en het was uit alles blijkbaar, dat hij ontroerd en bewogen was. De gravin begreep, dat de beleefdheid haar gebod hare overige opmerkingen voor zich te houden, en zij maakte het voornemen, om den geheelen dag den naam van Eveline niet meer te noemen. Doch nauwelijks had zij Villiers betreden, of de bediende reikte haar een brief over van lady Cecilia Morton, van wie zij in langen tijd niets vernomen en die zij in drie jaren niet gezien had. Destijds onderhield de burggravin van Nebriant niet de minste betrekking met haren ouden neef, den eigenaar van het kasteel Villiers. Lady Cecilia wist dus niet, dat hare nicht en hare vriendin elkander wellicht ontmoeten zouden. Zij schreef alleen aan de laatste, om haar te berichten, dat hare gezondheid haar verplichtte eerst de baden te gaan gebruiken, daarop naar Italië te reizen, en

dat zij zich slechts weinige dagen te Parijs zou ophouden, om daar hare jonge nicht af te wachten, die eenige maanden van haar gescheiden was, en aan wie zij met denzelfden post schreef, om zich te Parijs bij haar te voegen, ten einde zamen te vertrekken.

Terwijl de burggravin dezen brief las, kon zij een uitroep van verrassing niet onderdrukken.

— Ziedaar een zonderling toeval! zeide zij. Daar, Guy, lees.

Guy nam den brief, las hem, en gaf hem zonder de minste verrassing te laten blijken, aan zijne nicht terug.

— Dus zal zij bijna terstond moeten vertrekken, zeide de burggravin.

— Wie? vroeg Guy verstrooid; lady Cecilia? Ja; zij gaat naar Italië, gelijk ik zie.

— Wel neen! ik spreek van de schoone Eveline.

— Eveline! . . . zeide Guy op denzelfden toon; ja, zij gaat vertrekken, dat wist ik.

Der burggravin ontglipte een licht gebaar van verrassing, maar zij sprak geen woord. Zij nam den brief weder op, en keek naar de dagteekening. „Van daag, dacht zij, en eer niet heeft zij een brief van hare tante kunnen ontvangen, en toch is hij er reeds van onderrecht! Dat is goed, en daarbij, als hij niet op zijne hoede is, noemt hij haar kortweg Eveline; dat is nog beter. Komaan, ik kan mij op het oogenblik van vragen onthouden; vooreerst zou het tot niets dienstig zijn, en tweedens zou ik er niet veel wijzer door worden.

XIX.

Eveline kondigde ook werkelijk aan, dat zij twee dagen later vertrekken zou; maar de burggravin slaagde er zonder moeite in om dit plan te doen wijzigen, door aan het meisje voor te stellen, haar zelve naar hare tante brengen, mits zij haar vertrek eenige dagen wilde uitstellen. Zoo doende zou Eveline de partij op Villiers kunnen bijwonen en daags daarna zou zij met de burggravin naar Parijs vertrekken. Dit plan werd terstond door allen goedgekeurd. Guy in het bijzonder loonde zijne nicht door meer dan een glimlach voor de wijze, waarop zij alles uitgedacht en beschikt had, de partij op het kasteel daaronder begrepen, waarnaar hij thans even vurig scheen te verlangen, als hij die te voren met tegenzin had zien naderen.

Het was daags voor het feest. De burggravin, die dagelijks op het landhuis bezoeken aflegde, had Eveline op het voorhoofd gekust, haar toevoegende „tot morgen,” Anna's hand met den punt van haren handschoen aangeraakt en keerde naar het kasteel terug in het rijtuig van haren neef, dat hij tot hare beschikking gesteld had, met het hoofd nogmaals de beide jonge meisjes groetende, die bij het hek waren blijven staan, en was uit hare oogen verdwenen.

— Waar gaat gij heen? vroeg Eveline aan Anna, die weder de salon wilde verlaten, zoodra zij na het vertrek der burggravin daarin teruggekeerd waren.

— Naar de kerk! antwoordde Anna.

— Naar de kerk? herhaalde Eveline wrevelig; wat wilt gij er van daag en op dit uur doen?

— Ach, Eveline, gevoelt gij dan alleen op Zondag

uw hart soms beklemd, uw geest krank en ontroerd? Is God alleen op Zondag uw vader? gevoelt gij dan alleen de behoefte u in zijne armen te werpen.... en niet hier of hierboven, niet in deze zalen of in onze kamers, opgevuld, helaas! met zoovele andere beelden, zoo veel andere gedachten, maar dáár, dáár.... in zijn tempel, aan zijne voeten... in die hemelsche en gewijde stilte, waar alles ons van Hem spreekt.... van Hem alleen?

Anna sprak met eene haar ongewone opgewondenheid, zij gevoelde het zelve en zweeg bijna verlegen; Eveline zou het op een anderen tijd zeker opgemerkt hebben, maar de woorden van Anna schenen in haar een onverklaarbare aandoening te weeg gebracht te hebben. Zij wendde het hoofd af, om die te verbergen, terwijl Anna een weinig tot kalmte kwam en een zenuwachtige overspanning trachtte meester te worden die tegen haren wil een te groote levendigheid aan hare woorden gaf. Na eenige oogeblikken zwijgens hernam zij:

— Overigens ga ik juist niet naar de kerk, maar naar de pastorie.

— Om den pastoor Gabriel te spreken?

— Ja.

— En om nog eens te biechten? vroeg Eveline spottend.

— Neen, ik heb behoefte mij met hem te onderhouden en ik heb geen lust tot spreken, ziedaar alles.

— Wat beteekent dit?

— Dat wil zeggen, dat er dagen zijn, waarop niemand onze ziel kan verlichten dan hij, die uit hooger hand het recht en de gave ontvangen heeft, om daarin te lezen, en dat het voor hem nauwelijks noodig is, dat men zijne gedachte uitsprekt om u te antwoorden.

— Dat is goed voor degenen, die geene moeder of vriendinnen hebben, maar wat de overigen betreft...

— Dat is hetzelfde, hernam Anna. De leidende hand eener moeder is te teeder, die van eene vriendin te onzeker. Roept eene moeder overigens zelve niet een ander, wanneer het geldt haar kind het minste lijden aan te doen?... Ach! geloof mij, Eveline, de ziel heeft niet minder behoefte aan geneesmiddelen dan het lichaam.

— Anna, Anna!... riep Eveline in eene onwillekeurige opwelling uit; maar zij hield zich in en vol-einde niet, hetgeen zij zeggen wilde. De plotselinge verandering in de gelaatstrekken van Anna trof haar.

— Wat scheelt er aan? vroeg zij, wat scheelt er aan, Anna? Zoo even waart gij zoo bleek, en thans zijn uwe wangen rood als vuur! Hebt gij de koorts?

— Ik weet het niet, antwoordde deze, maar het is zeker, dat thans de inspanning om te spreken mij vermoeit; mijn voorhoofd gloeit en mijn hart en mijne polsen kloppen als dreigden zij te barsten.

Eveline zag haar met bezorgdheid aan.

— Maar gij hebt aan een wezenlijken geneesheer behoefte, zeide zij, en niet aan dengene, van wien gij zoo even spraakt.

Anna glimlachte en stond op.

— Wie weet het? zeide zij. Het kan wel zijn, en in dit geval zal de pastoor Gabriel het mij wel spoedig zeggen; het zou de eerste maal niet zijn. Doch ziek of niet, mijn hoofd is ontsteld en mijne gedachten zijn verward; ik ga hem verzoeken, ze een weinig uit de war te helpen, dat verstaat hij meesterlijk.

Zij verliet de salon, en begaf zich langs de smalle laan naar de pastorie, terwijl Eveline haar naogde met eene zonderlinge uitdrukking van droefheid en afgunst op het gelaat.

— O mijn God! mijn God! zuchtte zij, mocht het waar zijn!... mocht de bedrukte ziel hier beneden waarlijk zulk een steun, zulke leidlieden bezitten!

Hare tranen begonnen andermaal te vloeien, en hare blikken bleven gevestigd op het hek van den tuin, waar Anna doorgegaan was.

Eensklaps stond zij op met die snelheid van uitvoering, welke haar eigen was, wierp een zwart kanten shawl om en sloeg de zelfde richting in, die Anna genomen had. Zij was de kerk reeds voorbij en op het punt, om hare hand aan de bel der nederige pastorie te brengen, toen de deur geopend werd en Anna verscheen... Eveline trok de hand terug. Haar zoo dicht bij zich ziende, was Anna ten hoogste verrast.

— Waar gaat gij heen? vroeg zij.

— Ik ging... ik ging,... zeide Eveline verlegen, ik weet niet waarheen, ik kwam u te gemoet; maar ik dacht niet, dat gij zoo spoedig zoudt terugkeeren.

— Mijnheer de pastoor is uitgegaan, zeide Anna. Hij is een uur geleden in aller ij naar Saint-Clair geroepen bij de arme mevrouw Lamigny, die ernstig ziek is.

De twee jonge meisjes keerden zamen huiswaarts, zonder dat een van beiden genegen scheen om te spreken. Te huis komende, begaven zij zich ieder naar hare kamer, en Eveline wierp zich daar in een leuningstoel met het gevoel, dat zij aan een groot gevaar ontsnapt was. De levendige en voorbijgaande indruk, dien zij gevoeld had, was verdwenen evenals zoovele anderen, die elkander in haren bewegelijken geest opvolgden, en zij ontwaarde slechts een zekere onbestemde voldoening, dat zij zich niet in de gelegenheid gesteld had, om een raad te ontvangen, in strijd met hare neiging.

En terwijl zij den blik op haren bijbel sloeg, beschouwde zij de edele aandrift, waarnaar zij even te voren geluisterd had, wellicht als eene bekoring, en wenschte zij zich geluk, dat zij er voor behoed was geworden.

Hoe groot zou de verbazing geweest zijn van hem, aan wien het zien van dien bijbel haar herinnerde, indien hij op dat oogenblik had kunnen raden, hoezeer hij het moest betreuren, dat de stem van den pastoor van Villiers niet in werkelijkheid gehoord was geworden door haar, wie hij zoo sterk aanbevolen had *zich voor hunne priesters te wachten.*

XX.

De dag van het diner op het kasteel van Villiers was de laatste, dien Eveline op het landhuis doorbracht; de jonge meisjes hadden nogtans weinig gelegenheid om met elkander te spreken. Eveline, bezig met de toebereidselen tot haar vertrek, was kort na het ontbijt naar hare kamer gegaan, en toen Anna zich later tot haar begaf, vond zij de kamer opgevuld met open koffers, en de meubelen bedekt met kleedingstukken, die Morris opvouwde en inpakte.

Toen Anna binnenkwam, lag Eveline op de knieën voor een harer koffers, en had een gebedenboek in de hand, dat zij daarin wilde bergen. Het boek ging open en de oogen van Eveline vielen op eenige letters, die binnen in den band gegraveerd waren. Zij bloosde en haar voorhoofd bewolkte, daarop sloot zij het zilveren slotje en wierp het boek haastig onder in de koffer.

— Kan ik u in het een of ander van dienst zijn? vroeg Anna.

Eveline schudde met het hoofd en ging met hare bezigheid voort, terwijl Anna zwijgend tegen den schoorsteenmantel bleef leunen.

Zij dacht aan den dag, waarop Eveline gekomen was, waarop zij haar in dezelfde kamer voor het eerst gezien en zoo schoon gevonden had; den dag, waarop zij gemeend had, dat het zoo zoet zou wezen haar te beminnen! Hoe lang was dat geleden? Twee, drie maanden Anna herinnerde het zich niet; in haar leven, tot dusverre zoo rustig, zoo eenvoudig, zoo ongekunsteld, was eensklaps eene geheele omkeering ontstaan. Wellicht bracht de lichamelijke ongesteldheid, die zij gedurende eenige dagen gewaar werd, daartoe veel bij, maar het scheen haar toe als waren alle voorwerpen met een waas overtoegen en leefde zij in een droom.

Eveline stond op.

— Hoe gaat het van daag, Anna? vroeg zij, terwijl zij haar naderde.

— Iets beter, antwoordde Anna; ik ben laat opgestaan, en heb wat geslapen, ik lijd minder Och, het is niets, het zal wel overgaan.

— Hebt gij den pastoor Gabriël gesproken?

— Neen, hij is niet teruggekeerd van Saint-Clair.

— Ik zal dus moeten vertrekken zonder hem weder te zien?

— Dat vrees ik.

— Het doet mij leed.

— Het zal ook hem leed doen.

— Anna, zult gij hem mijne groeten overbrengen?

— Ja, zeker.

— En gij moet er bijvoegen

Zij voleindigde niet, maar zweeg plotseling.

— Wat moet ik er bijvoegen? vroeg Anna, ziende, dat zij aarzelde.

— Gij moet hem zeggen, hernam Eveline, dat ik hem voor zijne goedheid bedank en hem nimmer zal vergeten. Dan moet gij hem ook nog zeggen, dat ik het aan hem te danken heb, dat ik op één punt mijne dwaling heb ingezien. Ik ben wel niet van gevoelen, dat alle priesters hem gelijken; maar wjl ik er een ontmoet heb, zooals hij, heb ik het recht niet meer om te spreken als ik weleer deed. Ik loog toen niet, want ik geloofde, dat ik de waarheid zeide, maar thans zou ik liegen, en ik verzeker u, dat ik niets zoozeer bemin als de waarheid.

Deze woorden werden door Eveline op zulk een oprechten toon uitgesproken, dat Anna er door getroffen werd.

— Ik zal alles, waarmede gij mij belast, aan den pastoor zeggen, zeide zij, en ik ben overtuigd, dat hij er over tevreden zal zijn, niet voor hem zelven, want hij bekommert er zich weinig over, wat men van hem zegt, maar uit liefde voor de waarheid, die hij nog meer lief heeft dan gij, Eveline, dat kan ik u verzekeren.

De twee jonge meisjes reikten elkander hartelijk de hand, en op dit oogenblik waren de oogen van Eveline met eene onzekere uitdrukking op Anna gevestigd, die zij sedert eenige dagen dikwerf hadden gehad, en die een zeker verlangen schenen te kennen te geven, om ondervraagd te worden. Maar Anna wendde zich onwillekeurig om, haar hart klopte en zij vond een voorwendsel om heen te gaan. Op hare kamer gekomen, ging zij peinzend in haren armstoel zitten.

„Misleiden, is dat geen liegen?” vroeg zij zich af. Maar alvorens zij deze spitsvondige vraag kon oplossen, verscheen Jeanneton, om hare meesteres te waarschuwen, dat het tijd was zich te gaan kleeden. Een uur later hadden de jonge dames naast mijnheer en

mevrouw Severin plaats genomen in de ruime koets, die hen naar het kasteel voeren moest.

De gravin had, gelijk men begrijpen kan, alles tot een schitterende ontvangst der gasten gereed gemaakt. Zij zelve flonkerde van de edelgesteenten, waarmede zij zich bij deze gelegenheid had getooid. Het gezelschap zou bestaan uit een dertigtal gasten.

Toen mevrouw Severin verscheen, gevolgd door Anna en Eveline, ontstond er een algemeen gefluister van verrassing. Het diner was op een vrij laat uur gesteld, zoodat de kamer reeds verlicht was door een aantal waskaarsen, ofschoon men door de groote ramen nog het schijnsel bemerkte van het wegstervend daglicht. De eenvoudige en deftige kleeding van mevrouw Severin, hare nog rijzige gestalte, de bekoorlijkheid van haar gelaat, waaraan de jaren niets ontnomen hadden, vormde met de schoonheid van de eene der beide meisjes en de bevalligheid van de andere, een zoo opmerkelijk geheel, dat de gravin zelve er meer door getroffen werd dan iemand anders. Zij beschouwde haar een oogenblik met welgevallen en vond niets af te keuren. Zij wist niet wie zij meer bewonderen moest, of Eveline in haar rijke pracht en schoonheid, of Anna in hare schitterenden eenvoud en bevalligheid. Zij sprak eerst Eveline aan. Intusschen wisselde Guy eenige woorden met Anna.

— Franz zal niet komen, sprak hij. Een uur geleden ben ik van Saint-Clair teruggekomen; mevrouw Lamigny ligt op het uiterste.

— Ach! die arme vrouw! riep Anna uit. Vervolgens voegde zij er bij: En die arme Franz! . . . het spijt mij, dat hij van daag niet hier is!

— En mij dan! hernam Guy, dat beneemt mij al het genoegen van deze soirée.

Maar ondanks deze woorden bezielde een ongewone

uitdrukking van blijdschap zijn gelaat, en terwijl hij tot Anna sprak, waren zijne oogen elders heen gericht.

Anna zag om zich heen en hernam:

— O! wat is alles heerlijk! welke eene verandering! welk eene hervorming!.... Er is niets, niets overgebleven van het Villiers onzer kindsche dagen.

Hare stem verried onwillekeurig een zekere treurigheid, die de aandacht van Guy trof.

Hij wendde terstond zijn blik op het gelaat van Anna.

— Ja, ongetwijfeld, de meubelen en de muren van deze salon zien er niet meer uit als weleer; maar zal het Villiers *onzer kindsche dagen*, gelijk gij het noemt, voor u niet hetzelfde blijven?

Anna zag hem aan zonder te antwoorden, maar voordat hij bemerken kon, hoe ontroerd de uitdrukking van dien blik was, tikte de burggravin hem met de punt van haren waier op den schouder.

Thibaut opende de deuren van de eetzaal en kondigde aan dat het diner gereed was en Guy moest de echtgenoot van den prefect binnenleiden.

Binnen vijf minuten hadden al de gasten de hun aangewezen plaatsen ingenomen. Guy zat in het midden der tafel, tegenover de burggravin, en had aan zijne rechterzijde mevrouw de burggravin de Bois-Genêt, de echtgenoot van den prefect, en aan de linkerzijde mevrouw de barones du Portail, de tweede voorname persoon uit de nabuurschap.

Toen hij daar zoo zat, met het vooruitzicht op die wijze twee volle uren te moeten doorbrengen, vroeg hij zich af hoe hij zich door een vreemden wil had kunnen laten dwingen, zulk een vervelende taak op zich te nemen.

Met moeite kon hij den lust overwinnen, om den geheelen avond het stilzwijgen te bewaren, en wisselde derhalve welstaanshalve eenige woorden met zijne

beide buurdames. Plotseling vroeg hem mevrouw de Bois-Genêt:

— Eilieve, zeg mij eens, wie is dat mooie meisje?

— Welk? vroeg Guy geveinsd.

— Wel zij, die daar over ons zit, met haar zonderling kapsel!

— Bedoelt gij die, welke naast den heer de Bois-Genêt gezeten is?

— Ja, en naast dien jongen officier.

— Dat is eene Engelsche dame.

— Zoo! . . . en hoe heet zij?

— Mejufvrouw Devereux.

— Een jong meisje! He! is zij geene gehuwde vrouw? en zij draagt diamanten?

— De Engelschen achten zich niet verplicht daarmede te wachten tot zij gehuwd zijn.

— Waarlijk! nu dat is vrij zonderling Wat doen zij dan, wanneer zij gehuwd zijn?

— Daar kan ik u niet veel van zeggen, antwoordde Guy; ik geloof, dat zij ze dan soms in het geheel niet meer dragen.

— Kom! Maar dat is de omgekeerde wereld! Wat zijn die Engelschen toch zonderling! Maar ik voor mij vind het niet passend.

— Waarom niet?

— Wel! omdat jonge meisjes dan geen jonge meisjes schijnen, er is geen verschil meer tusschen haar en de jonge dames, en zulks kan haar zeer hinderlijk zijn in het vinden van een echtgenoot.

— Inderdaad! ik had niet ingezien, dat het zoo gewichtig was, antwoordde Guy.

— Maar vraag eens aan mijnheer de Bois-Genêt, wat hij er van denkt; zie, ik wed, dat hij niet vermoedt dat zijn buurvrouw ongehuwd is; buitendien

— Zoudt gij mij kunnen zeggen, wie die bevallige

jonge dame is, welke daar tegenover ons gezeten is naast den prefect?

Deze vraag werd door de andere dame, die naast Guy zat, tot hem gericht.

— Mejufvrouw Devereux, luidde weder zijn antwoord.

— He! is zij niet gehuwd?

— Neen.

— En zij praat zoo ongedwongen met hare bureu?

— De Engelschen verschijnen dikwijls in gezelschappen voor haar huwelijk, meer dan daarna, hetgeen. . .

— Welk een land! riep de baronnes du Portail uit.

Guy kon bij deze vrouwelijke belangstelling nauwelijks zijn lachlust bedwingen. En om zich van dit gesprek, wat hij overigens zeer beuzelachtig vond, af te maken, begon hij een gesprek met den prefect over de politiek, waaraan al de gasten weldra deelnamen. Guy bewaarde daarbij de grootste kalmte en bedaardheid; hetgeen trouwens altijd het geval was, wanneer het slechts eene tegenspraak zijner meeningen en geen verzet tegen zijn wil gold. Intusschen sloeg hij meerdere malen zijne oogen naar de overzijde van de tafel op het bevallig gelaat van Eveline, dat onder het spreken al levendiger werd en den indruk harer schoonheid vermeerderde.

Een paar uren te voren had zij nog geweend, en een afkeer gevoeld om weder in de wereld te verschijnen, voor de eerste maal haar rouwgewaad af te leggen en zich te tooien. Maar het onderhoud, de lichten, de bloemen, en vooral de loftuitingen, die zij nu en dan op fluisterenden toon over hare schoonheid hoorde uiten, had al hare droefgeestigheid weggevaagd. En wanneer de blikken van Guy bij toeval de hare ontmoetten, dan bloosde zij, en bestierf de glimlach op hare lippen.

— Komaan! mejufvrouw Anna, wij zijn nu bijna aan het dessert en gij hebt nog volstrekt niets gegeten.

— Ik zal u niet hetzelfde verwijt doen, mijnheer des Preaux, antwoordde Anna glimlachende aan den heer, die naast haar zat en deze woorden tot haar richtte. Ik geloof zelfs, dat gij gedurende een uur wat al te druk bezig geweest zijt, om u nauwkeurig reken-schap te geven van hetgeen ik gebruikt heb.

— Wat zijt gij ondeugend! Maar nu ja, ik had honger, dat wil ik volgaarne bekennen, en daarbij was ik geheel verdiept in mijn gesprek met den markies. Drommels! wat is hij liberaal! Wat zou zijn vader wel gezegd hebben, wanneer hij hem zoo even had hooren spreken?

— Gij hebt zijn vader zeker goed gekend, niet waar?

— Zeer goed! dat wil zeggen zooals men een man gelijk hij, fier, trotsch en het hoofd opgepropt met eene menigte zonderlinge denkbeelden, kan kennen. O! mijn gevoelens kwam niet dikwerf met het zijne overeen.

— Maar mij dunkt toch, dat zoo even . . .

— Ik evenmin van het gevoelens van den jongen markies was, dat is ook waar. Wijlen de markies kende aan niemand de vrijheid van spreken toe. En deze wil, dat iedereen de vrijheid hebbe, om alles te zeggen; maar er bestaat een middenweg, mejufvrouw Anna, een *juiste middenweg*. En dien zoek ik. Heb ik daarin ongelijk?

— De markies van Villiers was een man van zijn tijd, antwoordde Anna.

— Zeer juist, mejufvrouw Anna, zeer juist! hij was een man van zijn tijd . . . en niet meer van zijn land.

— Dat is een leelijk compliment, dat hij niet verdiende, antwoordde Anna ernstig, gewoon als zij was

om nimmer dan met eerbied van den markies van Villiers te spreken.

— Het is maar al te waar, hernam de heer des Preaux, die arme markies had *niets geleerd, niets vergeten!* Ziet gij, hij behoorde tot dat slag van lieden.... maar thans komt het mij voor, dat zijn zoon te veel vergeten en te veel geleerd heeft, hetgeen misschien niet beter is. Maar wat gij zelve van daag geheel en al vergeten hebt, mejufvrouw Anna, is een stukje te eten.....

— Kent gij dit kasteel reeds sinds lang? vroeg Anna, hem ondervragende in plaats van te antwoorden.

— Dat geloof ik. In deze zelfde zaal heb ik in 1815 gedineerd, dat is nu bij de twintig jaren geleden! Waar is de tijd gebleven! onze jonge markies was pas drie of vier jaren oud. Bij het einde van het diner bracht men hem in de kamer.

— Inderdaad?

— Ja. O! ik zie dat alles nog voor mijne oogen, hij was schoon als een engel!.... en zijne moeder, de schoone markiezin.... Maar wat u betreft, mejufvrouw Anna, er was van u nog geen sprake.... want, als ik mij wel herinner, had het huwelijk uwer ouders eerst eenige maanden later plaats.... Ha! ha! er is dus voor u geen kans om mij uwen ouderdom te verbergen!

— Ik ben achttien jaar! hernam Anna.

— Parbleu! dat weet ik zeer goed. Zie, ik vergeet niets van al hetgeen te diër tijde plaats heeft gehad, want sedert is dit kasteel voor mij en voor ieder ander gesloten geweest.

— Heden is het op luisterrijke wijze weder geopend.

— Ja, inderdaad! het ziet er allerprachtigst uit; maar wij gaan van tafel opstaan, ik bid u neem ten minste dit beschuitje en drink dit glas Malaga.

Anna doopte de punt van het beschuitje in het glas, dat haar nevenman voor haar ingeschonken had en poogde het op te eten; maar het was vergeefsche moeite.

— Neen, zeide zij, schenk mij liever wat water in; ik heb geen honger maar dorst.

Zij ledigde een groot glas, waarna de heer de Preaux haar den arm aanbood om haar naar de salon terug te voeren, daar de gasten van de tafel opstonden; zij nam daar op eene sofa voor een open raam plaats.

XII.

Na insgelijks in de salon teruggekeerd te zijn, begaf Eveline zich naar een vertrek, dat door een korten gang van de groote salon gescheiden was. Het werd verlicht door eene hanglamp, waarvan het schijnsel vlak op het eenige schilderij viel, dat aan den wand hing.

Dat schilderij kennen wij reeds, het was hetzelfde, dat Anna in het oratorium had gezien, toen zij daar voor het eerst binnentrad op den dag van het overlijden van den markies. Het was thans weder op de plaats gebracht, waar het weleer hing.

— Welk een bekoorlijk beeld! riep Eveline luid, zoodra zij den voet in het vertrek zette, en zij las de volgende woorden, die onder op de lijst geschreven waren:

CHARLOTTE VAN NEBRIANT, MARKIEZIN VAN VILLIERS,
OP DEN LEEFTIJD VAN 16 JAREN.

Guy stond nevens haar, zonder dat hij den schijn had haar gevolgd te zijn.

— Dit portret, zeide hij, stelt mijne moeder voor nog jeugdiger dan gij thans zijt, en op een tijdstip, waarvan mij onlangs eerst al de bijzonderheden zijn bekend geworden.

— Evenals mij, zeide Eveline in stilte, terwijl zij zich tegenover het portret in een leuningstoel liet vallen.

Guy ging op zachten toon voort:

— Wist gij het, Eveline? mijne moeder werd op dien leeftijd door uwen vader bemind, voor zoover ik . . . Verschrikt bleef hij in zijne woorden steken . . . mijn God, wat deert u? . . .

Eveline weende en gedurende eene wijl kon hij volstrekt geen antwoord van haar bekomen. Toen zij aan het geluid van naderende voetstappen bemerkte, dat verscheidene gasten het vertrek naderden, droogde zij haastig hare tranen af en begaf zich door de openstaande raamdeur op het terras. Guy volgde haar, maar Eveline bleef zwijgen, de oogen op de bloemen en de standbeelden van het parterre gevestigd houdende.

— Mag ik u vragen, zeide Guy eindelijk op ernstigen en bewogen toon, wat de reden was dat gij zoozeer bewogen werdt?

Eveline keek om zich heen, en een steenen bank ziende bij het parterre, zette zij zich daarop neder, en bleef nog eene poos het stilzwijgen bewaren, hetgeen het ongeduld van Guy verdubbelde.

Hij naderde de bank, en zonder zich naast haar neder te zetten, herhaalde hij met smeekenden aandrang zijne vraag.

— Ja, sprak Eveline eindelijk, ja, ik zal u daaromtrent de geheele waarheid zeggen. Luister, en vergeef het mij, voegde zij er nauw hoorbaar bij.

Verrast boog Guy zich voorover om beter te kunnen luisteren.

— Toen ik vernam (en ik heb het niet voor mijne

komst in Frankrijk vernomen) wat de afwezigheid van mijn vader en door die afwezigheid het ongeluk van mijn leven veroorzaakt had, heeft de eerste indruk, dien deze ontdekking op mij gemaakt heeft, ten gevolge gehad, dat ik uwe moeder en hare noodlottige schoonheid verfoeide!

Bij deze woorden sprong Guy terug en sidderde als was hij door een dolk getroffen.

— Ja, ging Eveline voort, zonder op de beweging van Guy te letten, ja, verfoeide; en tot het oogenblik van uwe terugkomst te Villiers verfoeide ik ook u; want men had mij gezegd, dat gij op haar geleekt.

Guy hoorde haar met klimmende verbazing en hartsbeklemming aan.

— Later... een weinig later, toen het mij bleek... Zij aarzelde en ging op meer ontroerden toon voort:

— Toen het mij bleek, dat ik u behaagde, hoewel dit zeer slecht van mij was, daar het mij ontzegd en onmogelijk was hetzelfde gevoel voor u te koesteren, was ik blijde, ja, was ik blijde, daar de bittere herinnering aan het lijden van mijn vader mij onverschillig voor het uwe maakte; ja, ik wil u alles bekennen, het was mij eene voldoening u ook te zien lijden....

Het staal scheen nog dieper in het hart van Guy te dringen; hetgeen hij nogtans van hare rede vooral verstaan had waren deze twee woorden: *ontzegd* en *onmogelijk*.

Hij herhaalde ze met bewogen stem.

— En hebt gij mij daarom, om mij deze twee woorden te zeggen, tot heden laten wachten?

— Neen! Guy, o! neen!

Deze woorden waren aan Eveline onwillekeurig ontsnapt.

Zij bleef plotseling steken; maar die enkele uitroep

was voldoende geweest... Een onbestemde hoop ver-
ruimde het bekleemde hart van Guy en met eene knie
op de steenen bank knielende, waarop Eveline zat,
zeide hij op fluisterenden toon:

— Martel mij niet, Eveline, overstelp mij met smart
of met vreugde, maar talm niet... wees, ik bid het
u, eenvoudig en oprecht.

Maar voor dat zij den tijd had om te antwoorden
was Guy in eens van houding en toon veranderd.

— Miss Devereux, sprak hij zeer luid, mag ik u
den arm aanbieden om tot aan het einde van het ter-
ras te wandelen; er staan aan die zijde oranjeboomen,
die den tuin met balsemgeur vervullen en niet al te
nauw ziende, zou men zich in Italië wanen, vooral in
zulk een schoonen nacht.

Eveline wendde het hoofd om en zag, dat mevrouw
de Bois-Genêt en de heer des Preaux op het terras
gekomen waren.

Zij stond op, en nam den haar aangeboden arm aan,
waarop beiden, langzaam wandelende, zich naar het
andere einde van het terras begaven.

Mevrouw de Bois-Genêt keerde zich om en volgde
hen even met de oogen.

— Dat zijn waarschijnlijk Engelsche manieren, sprak
zij, de schouders ophalende... Het is toch hoogst
ongepast, vindt gij niet?

— Hoe? wat? vroeg de heer des Preaux, die voor
zich uitkeek.

— Gij zijt blijkbaar bijziende en doof, zeide mevrouw
de Bois-Genêt wrevelig.

— Volstrekt niet.

— Ik zeg van ja.

— En ik beweert dat het niet zoo is.

— Welaan, let dan op.

— Waarop?

— Daar ginds.

— Ha! zoo!

— Stil! zij komen terug. Zwijg en kijk nu niet.

Maar de heer des Préaux keek slechts des te meer naar Eveline en Guy, die heen en weder wandelden.

Er waren bij het begin van deze wandeling slechts weinig woorden tusschen hen gewisseld; doch deze hadden ten gevolge, dat zij al het overige vergaten en zij wandelden thans naast elkander zwijgend voort, zonder er aan te denken, dat zij niet alleen waren op dit balsemgeurig terras, zonder zich te herinneren, dat zij voor de open ramen wandelden van eene salon, die met menschen gevuld was.

Anna, nog altijd op dezelfde plaats gezeten, had hare blikken onbestemd op de bloemen van het terras gevestigd, en op de zwarte boomgroepen, die zich daarachter verhieven. Eensklaps zag zij Eveline voorbijgaan in haar witte kleed; zij zag hoe Eveline hare oogen opsloeg naar hem, die aan hare zijde wandelde; zij zag de diamanten schitteren, welke zij droeg; zij zag de witte shawl om hare schouders fladderen, en zij sloot de oogen, met die onwillekeurige gewaarwording, die het gezicht van een bliksemstraal en de verwachting van den daarop volgenden donderslag veroorzaakt.... Het overige gedeelte van den avond ging voorbij, zij wist zelve niet hoe; nauwelijks kon zij zich later herinneren, dat Eveline, in de salon terugkeerende en van alle zijden daartoe aangezocht, met eene ongewone uitdrukking de aria uit de *Somnambule*: *Ah! non giunge uman pensiero*, gezongen had.

Anna had geweigerd haar te begeleiden wegens zware hoofdpijn. Eindelijk was het uur van vertrek gekomen, en de stilte, de duisternis van het rijtuig, alsmede de frissche avondlucht hadden haar eenige verlichting geschonken.

Op het buiten teruggekeerd, waren hare denkbeelden nogtans verward, eene doodelijke matheid scheen zich van haar te hebben meester gemaakt. Langzaam begaf zij zich naar hare kamer zonder een enkel woord met Eveline gewisseld te hebben.

XVII.

Den volgenden morgen bemerkte Anna bij haar ontwaken, dat zij ernstig ziek was; haar slaap was drukkend en afnattend geweest; zij kon nauwelijks hare ledematen bewegen. Toch wilde zij opstaan en hoewel Jeanneton, verschrikt over hare bleekheid, haar wilde noodzaken om rustig het bed te houden, het mocht niet baten, Eveline zou te tien uren vertrekken en zij wilde afscheid van haar nemen.

— Laat mij begaan, Jeanneton, zeide zij, ik zal mij later weder te bed begeven, ik beloof het u.

Zij kleeedde zich en ging naar beneden in de huiskamer, waar zij Eveline vond, die in der haast ontbeet, daar de burggravin haar met het rijtuig zou komen afhalen.

Weldra verscheen het voor de deur, en Eveline nam in allerijl afscheid van mijnheer en mevrouw Severin en van Anna, en onder het heengaan zeide zij:

— Ik zal u schrijven, Anna, binnen kort zult gij alles weten.

Eenige oogenblikken daarna had zij plaats genomen naast de burggravin, en het rijtuig, met vier paarden bespannen, verdween uit het gezicht.

Toevallig trof het, dat het juist de dag was, waarop de heer Severin zich eenmaal 's maands naar de na-

burige stad begaf. Zijne vrouw en zijne dochter vergezelden hem gewoonlijk derwaarts, om van haren kant eenige aankopen te doen en bezoeken af te leggen; maar dien dag vond Anna een voorwendsel om zich daarvan te verschoonen en toen zij, ongeveer een uur na het vertrek van hare jonge gezellin, hare ouders in hun eenvoudig rijtuig zag stappen en op hunne beurt wegrijden, haar voor een groot gedeelte van den dag alleen latende, gevoelde zij aanvankelijk een groote verlichting.

Sedert eenige dagen had zij naar ziel en lichaam aandoeningen ondergaan, die haar geweldig geschokt hadden, hetgeen nog verergerd was door de ziekelijke halstarrigheid, waarmede zij dit voor hare moeder trachtte te verbergen. Deze was nogtans te scherpzinnig om dit niet bemerkt te hebben, maar zij had dit aan eene enkele reden toegeschreven, en om hare dochter te ondervragen, had zij het vertrek van Eveline afgewacht. Zij wist nog niets, maar zij ried en vermoedde alles . . . alles, arme moeder, behalve de wreede beproeving, welke haar nog dienzelfden dag bij hare tehuiskomst wachtte.

Nauwelijks bevond Anna zich alleen, of zij keerde naar de salon terug en liet zich daar, met een zucht van verlichting, in een leuningstoel zinken, alsof alleen de overtuiging, dat zij zich zelve geen geweld meer behoefde aan te doen, haar hart van een zwaren en ondragelijken last onthief. Eenige minuten bleef zij roerloos zitten, toen begon zij, zonder zelve goed te weten waarom, te weenen en liet geruimen tijd hare tranen met een zeker genot den vrijen loop. Ongemerkt voelde zij echter hare oogleden zwaarder worden, hare oogen sloten zich onwillekeurig, zij gevoelde een sterke neiging tot slapen.

Zij stond op, liet de zware groene gordijnen voor

de ramen vallen en zette zich neder in den leuningstoel, en dank zij de stilte, het halfdonker der kamer, de afmatting van een slapeloozen nacht en de verheffing der koorts, die haar sinds den vorigen avond niet verlaten had, verzonk zij weldra in een diepen slaap. Zoo sliep zij ongeveer twee uren, toen het geluid van de schel, gevolgd door haastige voetstappen in den gang haar deden wakker schrikken. Zij hief haar loom hoofd op, maar alvorens zij zich rekenschap kon geven van de plaats, waar zij zich bevond of hare gedachten had kunnen verzamelen, werd de deur geopend en trad Guy tot in het midden der kamer.

De duisternis bevreemde hem; hij bleef staan en keek om zich heen, zonder aanvankelijk haar te zien, die hij zocht. Maar toen zijne oogen zich aan het schemerlicht gewend hadden, naderde hij den leuningstoel, waarop Anna zat.

— Zijt gij ongesteld, Anna? riep hij uit.

Anna bracht de hand aan haar hoofd, wees op het raam en zeide:

— Neen, de dag hinderde mij.

Met een gaf zij hem een teeken om de gordijnen weder weg te schuiven.

— Neen, neen, sprak Guy op zijne beurt, mijne arme Anna, gij sliept.

— Ja de vermoeienis van gister avond . . .

— In dat geval zal ik beter doen van heen te gaan, ging Guy voort . . . en evenwel . . . evenwel moet ik u noodzakelijk spreken. Kunt gij mij aanhooren?

— Ja, ja, antwoordde Anna, die met veel inspanning een oogenblik al hare zielskracht verzamelde.

— Is uw vader afwezig?

— Ja, en mijne moeder ook.

Guy deed eenige schreden door de kamer; de pendule sloeg een uur.

— Het kan niet anders, zoo ging hij opgewonden voort, terwijl hij weder voor haar staan bleef; ik moet met u spreken, want ik ga vertrekken.

Ondanks het kloppen van haar hart en de drukkende hoofdpijn, luisterde Anna aandachtig naar hem, en nogtans herhaalde zij eerst:

— Gaat gij vertrekken?... als had zij niet wel begrepen, wat deze woorden beteekenden.

— Ja, maar voor alles breng ik u eene tijding, die u nog onbekend is en u bedroeven zal. De arme mevrouw Lamigny is dezen nacht gestorven.

— Gestorven! riep Anna uit.

En terwijl zij dit zeide, begon zij zenuwachtig te snikken.

Guy was zoo gewoon, Anna altijd kalm en volkomen meesteres van zich zelve te zien, dat deze levendige aandoening hem ten hoogste bevreemdde.

— Maak u niet ongerust, zeide zij, terwijl zij eene krachtige poging deed om tot bedaren te komen; het gaat al over, maar... Die goede vrouw! Ik was zoo weinig op die tijding voorbereid, dat zij mij verschrikt heeft. Maar ga verder...

Guy hernam:

— Ik vertrek terstond naar Saint-Clair en overmorgen verlaat ik Franz weder... Overmorgen middag, Anna, moet ik naar Parijs vertrekken; ik zal dus niet weder langs Villiers gaan, hetgeen een omweg zou zijn, en daarom wilde ik u komen vaarwel zeggen.

— Vaarwel! hernam Anna op een toon, waarvan de zonderlinge klank Guy zou getroffen hebben, indien hij minder verdiept geweest ware in hetgeen hij er nog bij te voegen had.

— Ja, ging hij haastig voort, maar ik wil niet vertrekken zonder alles aan u te zeggen; overigens

zult gij het wellicht reeds weten; Eveline heeft het u misschien gisteren avond al gezegd.

— O! ja, ik weet het, zeide Anna, terwijl zij hem plotseling en haastig in de rede viel; ja, gisteren avond op het terras... hebt gij elkander gesproken, en vervolgens... is alles in orde gekomen, niet waar?

— Ja, mijne goede zuster, ja, zeide Guy, terwijl hij hare hand vatte.

— Maar mij dunkt, zeide zij langzaam en op een anderen toon, dat zulks niet kan...

Zij trachtte zich de vertrouwelijke mededeeling van Eveline te binnen te brengen, waarvan de herinnering eenige dagen voor haren geest gezweefd had, maar zij kon het niet; hare gedachten waren geheel in de war...

— Wat wilt gij zeggen? vroeg Guy.

— O! ik weet het niet, antwoordde Anna, terwijl zij met hare hand over haar voorhoofd streek; ik slaap nog, geloof ik, mijn denkvermogen is beneveld.

— Arme Anna! ik had u niet zoo moeten komen wekken; nog een enkel woord: bewaar mijn geheim eenige dagen.

— Ja. Vaarwel, Guy, verlies geen tijd meer.... Die arme Franz.... en Eveline.... Eve....

Haar hoofd zonk achterover. Guy kon haar gelaat niet zien; hij dacht, dat de slaap, dien hij gestoord had, haar weder overweldigde, in weerwil van hare moeite, om wakker te blijven. Hij drukte zachtken hare hand en verliet zonder gedruisch te maken de kamer.

Toen een uur na zijn vertrek de heer en mevrouw Severin te huis kwamen, vonden zij hunne dochter niet slapende, maar geheel buiten kennis. De ziekte, waarvan de eerste verschijnselen door de aandoeningen der laatste dagen nog verergerd waren, vertoonde zich den volgende nacht in al hare hevigheid, en

het leven van Anna verkeerde weldra in het grootste gevaar. Doch na eene maand vol angst en zorgen was zij weder zoover hersteld, dat zij voor de eerste maal in de salon op de canapé zat. Zij was omringd van bloemen en boeken en alles wat haar eenigermate kon opvroolijken en afleiding geven.

In weerwil van de aanmerkelijke verandering in de uitdrukking van haar bleek gelaat, die daaraan een meer peinzend en ernstig voorkomen gaf, speelde een vriendelijke lach om hare lippen, straalde een innige vreugde op haar gelaat; en deze teekenen van herstel schenen meer dan al de overige aan mevrouw Severin zulk eene levendige blijdschap te veroorzaken, die nogtans den pas doorgestanen angst zoo nabij kwam, dat de tranen in hare oogen opwelden en zij haar hoofd afwendde, om ze te verbergen.

Zij naderde daarop den pastoor, die Anna was komen bezoeken en bij de tafel gezeten was, waaraan Severin schreef of liever met een verstrooide hand zijne pen vasthield.

De pastoor zag haar aan en begreep haar.

— O! ja! sprak hij, men moet God zegenen voor het geluk, dat Anna het gevaar te boven is; en voor de toekomst moet men haar aan Hem overgeven zonder beangstheid en zonder morren. Het spreekwoord zegt: Alles komt terecht voor hem, die den tijd weet af te wachten; en ik zeg: alles komt terecht voor hem, die weet te hopen. Geloof mij, mijne vrienden; want ik spreek in den naam van Hem, die uw kind meer bemint dan gij het hebt kunnen beminnen.

Deze woorden richtte de pastoor tot mevrouw Severin, maar zijne bedoeling was dat haar echtgenoot ze zou hooren.

Deze hief inderdaad het hoofd op en den pastoor aanziende, sprak hij halffluid:

— Meer dan wij haar hebben kunnen beminnen! . . .
Helaas! mijn vriend, dat zegt te weinig!

De pastoor bracht hier niets tegen in. Geen wonde had ooit meer omzichtigheid vereischt dan die, welke dat vaderlijke hart deed bloeden. Hij wist zulks. Met ongedwongenheid wist hij van lieverlede het gesprek te brengen op onderwerpen, die het werkzame leven van Severin betroffen, en hem eindelijk te bewegen met hem een zijner gewone wandelingen te doen, die sedert de ziekte zijner dochter gestaakt waren. Met blijdschap zag mevrouw Severin hen uitgaan en zette zich daarna bij Anna en Franz neder, die intuschen het volgende gesprek gehad hadden:

— Inderdaad, mijnheer Franz, indien ik niet wist, dat ik hersteld was, zou ik uit uw neêrslachtig voorkomen opmaken, dat ik veel erger was.

— Ik ben niet neêrslachtig, mejufvrouw Anna, integendeel, maar ik ben eenigzins van mijn streek, vergeef het mij. Ik heb veel verdriet gehad, terwijl gij ziek waart.

— Dat weet ik, dat weet ik, mijnheer Franz, ik dank u daarvoor; en gij hebt overigens zulk een smartelijk verlies van uwe zijde geleden.

— Ja, mejufvrouw; maar nauwelijks had mij dit ongeluk getroffen, of eene bekommring, nog veel grooter dan mijn verdriet, deed mij dit vergeten. En ik beminde mijn goede tante toch bijna als eene moeder.

— En haar overlijden is zoo plotseling geweest . . . want zij is pas ziek geworden op den dag . . . den dag, waarop . . .

Anna zweeg. Zij was nog zwak en haar gelaat kleurde bij de herinnering, welke deze woorden opwekten.

De partij op het kasteel, waarbij Guy haar gezegd had, dat zijn vriend niet zou komen; het oogenblik,

waarop hij, des anderendaags, haar het overlijden van mevrouw Lamigny bekend gemaakt had en hetgeen hij verder gezegd had... dat alles trad haar weder voor den geest, maar met zekere inspanning en zwiĳgend trachtte zij hare gedachten te verzamelen, terwijl zij haast de tegenwoordigheid van Franz vergat.

Er was een punt, waaromtrent zij nog in een zekeren tweestrijd verkeerde: zij herinnerde zich, dat Guy haar gevraagd had zijn geheim nog eenige dagen te bewaren. Hoeveel dagen waren er sedert verlopen? Zij begon die te kunnen tellen, en verwonderde er zich over, dat niemand in hare omgeving het belangrijke nieuws scheen te weten, dat er geen enkele brief van Guy aan het landhuis bezorgd was. Zij merkte met verbazing op, dat niemand, zelfs een enkele maal, den naam van Guy in hare tegenwoordigheid had uitgesproken.

Doch zij wist niet dat dit alles uit voorzichtigheid geschiedde in verband met de woorden, die in de ijlende koortsen aan hare lippen ontsnapt waren. Zij verkeerde in eene soort van stille droomerij, zoodat zij de volgende woorden van Franz bijna niet opmerkte.

— Ja, zeide hij, juist op den avond van het feest op het kasteel heb ik die goede tante verloren. Op dat oogenblik was onze uitmuntende pastoor alleen bij mij, maar den volgenden dag kwam Guy mij gezelschap houden.

Anna begon weder te letten op hetgeen hij zeide. Mevrouw Severin vestigde beangst hare oogen op Franz, maar deze bemerkte het niet en ging voort:

— Hij verliet mij dien dag geen oogenblik, en evenmin den volgenden, maar zooals gij weet, vervolgde hij zonder erg, moest hij daags na den tweeden dag vertrekken, om zich naar zijne schoone bruid te Parijs te begeven en haar terstond naar Duitschland

en van daar naar Italië volgen. En zoo heeft hij van uwe ziekte niets vernomen voordat het gevaar geheel geweken was.

Anna hoorde hem aan, zonder hem in de rede te vallen, terwijl zij de einden van een blauw lint van haar wit ochtendkleed in hare kleine vingers verfrommelde. Het hart van de arme moeder klopte; zij verbeidde met ongeduld het eerste woord, dat hare dochter ging spreken. Eindelijk sloeg Anna hare schoone oogen op; zij wendde haar hoofd om en moeder en dochter zagen elkander aan; die blikken verstonden elkander, zonder dat er een woord gewisseld werd.

Anna sloeg hare armen om den hals harer moeder en fluisterde:

— Wees niet bezorgd, ik ben genezen.

Mevrouw Severin omhelsde hare dochter en verliet de salon, om in de kerk te gaan bidden en van vreugde te weenen. Die wisseling van gedachte, zoowel als de omhelzing, die daarop gevolgd was, was zoo snel, dat al ware Franz oplettend geweest, hij daarin moeielijk iets anders had kunnen zien dan eene zeer natuurlijke ontboezeming tusschen moeder en dochter, maar hij was op dat oogenblik geheel afgetrokken. Zijn blik, verloren in de ruimte, volgde eene gedachte, die hem geheel scheen bezig te houden en toen hij weder tot het werkelijke leven teruggeroepen werd, zou het hem even moeielijk geweest zijn als aan Anna om te zeggen, hoe lang hun beider stilzwijgen geduurd had.

XXIII.

Het was Anna, die het eerste het stilzwijgen verbrak.

— Op wanneer is uw vertrek bepaald? vroeg zij.

— Mijn vertrek? antwoordde Franz. Ja, mijn vertrek; daarover zat ik juist te denken, mejufvrouw Anna, en over het groote onderscheid, dat er bestaat tusschen de manier, waarop ik eene maand geleden zou vertrekken en thans.

— O ja! gij zoudt niet alleen op reis gegaan zijn.

— Dat in de eerste plaats, hernam Franz. Guy zou mijn reisgezel of ik ten minste de zijne hebben moeten wezen.... terwijl het nu geheel anders is.

— Maar gij zult hem toch ontmoeten, niet waar? vroeg Anna.

— Ja, te Rome.

En Franz verzonk weder in zijne overpeinzingen.

— Te Rome!.... Anna herhaalde deze woorden, en zweeg daarop. Een zee van gedachten kwam haar bij dien naam voor den geest.

Rome! de groote, de heilige en ontzagwekkende stad! het voorwerp van zoo veel vereering, zoo veel belangstelling en studie! Hoeveel plannen waren er gevormd om daar eenmaal zamen heen te gaan met de geschiedenis en het Evangelie in de hand, om den onuitwissbaren indruk op te sporen van de voetstappen, die de groote mannen op dezen classieken bodem hebben achtergelaten; het onsterfelijk voetspoor der heiligen op dien gewijden grond te vereeren; kortom, God te aanbidden in het grootste zijner levende werken, de H. Kerk, bijzonder en zichtbaar voorgesteld in deze stad, uitverkoren om ten allen tijde en op alle

manieren groot te zijn; dat was het plan, dat volstrekt niet opgegeven was door de eerste verandering in hun leven. Of Anna de vrouw van Guy was of zijne zuster, hij had haar gekozen, om zijne gezellin te zijn op deze pelgrimsreize. Eene maand te voren nog zou hij er niet aan gedacht hebben iemand boven haar te verkiezen.

Al deze gedachten kwamen een oogenblik bij haar op, en Anna gevoelde nogmaals de hevige smart, die het stille offer van haar geluk zoo bitter gemaakt had: „En onder die heilige gewelven en op die gewijde graven zal hij *alleen* gaan nederknielen,” dacht zij.

Het beeld van Eveline verrees voor hare verbeelding, trotsch en minachtend voorttrekde in die heiligdommen, waar zij zich zoo dikwerf in den geest naast hem gekniel had gezien. Bij dit visioen werd haar hart beklemd.

— O! welk eene verandering, riep Franz uit, plotseling uit zijne mijmering ontwakende; veroorloof mij, mejufvrouw Anna, dat ik u daarover spreek, want, zonder het te weten, zijt gij het . . . Maar zou ik u niet te zeer vermoeien, zijt gij niet te zwak, om thans naar mij te luisteren?

— Neen, neen, zeide zij, spreek, Franz, spreek.

— Welaan dan, hernam Franz; ik moet u dan zeggen, dat gij, zonder het te weten, zonder het te bedoelen, zonder dat ik zelf weet hoe . . . dat gij het eerst een gezegende vonk in mijne ziel gestort hebt.

— Ik!

— Ja, gij, en ik wil niet trachten u dit te verklaren, ik wil u zoo min mogelijk over mij zelve spreken; doch weet, dat ik u wel niet het geloof verschuldigd ben, want het geloof kan geen menschelijk wezen, zelfs geen engel geven; maar ten minste de begeerte om al het mogelijke te doen, ten einde de ledigheid,

die ik in mijn hart gevoelde door de afwezigheid van het geloof, aan te vullen.

De levendigste belangstelling teekende zich op het gelaat van Anna.

— Zonder u, ging Franz voort, zou ik dit onaangenaam gevoel, deze smartelijke gewaarwording lang genoeg getorscht hebben om er mij aan te gewennen en er mede te leven zonder ze te bestrijden, of wat nog erger is, zonder ze ten laatste te gevoelen. Ik zal u niet zeggen, wat gij voor mij geweest zijt; God weet het alleen, gij zult er nimmer meer van vernemen. Maar om kort te gaan, op zekeren dag of liever op zekeren avond, zat de pastoor Gabriel daar en gij nevens hem. Een boek van Pascal gaf aanleiding tot een gesprek, waarbij ik u niet kan zeggen wat er in mijne ziel omging, maar die kleine vonk van geloof en liefde in mijn hart nedergelegd, scheen eensklaps tot eene vlam aan te wakkeren. O! welk een gelukkige avond, nimmer zal ik dien vergeten!

— En ik evenmin!... lispelde Anna met eene onderdrukte hartsbeklemming, die Franz niet opmerkte.

— Ik vergezelde den pastoor Gabriel naar zijne pastorie en ons onderhoud werd tot vrij laat in den nacht voortgezet. Kortom, mejufvrouw Anna, wat zal ik u meer zeggen? Zonder u met een omstandiger verhaal te willen vermoeien, zal ik er het overige maar in eens bijvoegen: Die gave heb ik verkregen! die genade heb ik ontvangen! dat gezegend geloof bezit ik thans!...

Eene hemelsche vreugde, de eenige vreugde der engelen, welke aan de menschen geopenbaard zij, verhelderde op dat oogenblik het bleeke gelaat van Anna. Haar verdriet, haar lijden, hare zwakheid, alles was plotseling als weggevaagd en met levendigheid van de canapé opstaande, waarop zij half liggende zat, naderde zij Franz en reikte hem de hand.

— O! wat is God goed! zeide zij.

Door hare snelle beweging wipte de lichte mouw van haar mousseline kleed een weinig op, en ontblootte het lidteeken van de wonde, welke haar door Guy was toegebracht. Franz nam de hand, welke zij hem aanbood en beschouwde eene wijl stilzwijgend dat witte lidteeken, boog zich voorover alsof hij het wilde kussen ... maar plotseling liet hij de hand los, die hij eene poos in de zijne geklemd had en stond op.

Hij was iets bleeker dan gewoonlijk en zijne stem beefde een weinig.

— Vergeef mij dit lange bezoek, sprak hij; ik zal u, zoo gij het veroorlooft, nog eens komen bezoeken voor mijn vertrek, om afscheid van u te nemen; ... en wanneer ik vertrokken ben, mejufvrouw Anna, zult gij voor mij bidden, niet waar?

Na dit gezegd te hebben verliet hij de salon, Anna meer verrast achterlatende over zijne plotselinge ontboezeming dan over zijn plotseling vertrek.

XXIV.

De lezer heeft wellicht niet vergeten, hoe Anna aan de wonde gekomen was, waarvan de herinnering bij Franz zulk eene zonderlinge aandoening opwekte. Hij herinnert zich, dat het vreeselijk tooneel tusschen Guy en zijn vader, waarbij Anna zoo bij tijds tusschen beiden gekomen was, ten gevolge had gehad, dat de markies in het verlangen van zijn zoon bewilligde. Den volgenden dag reeds had Franz den drempel van het kasteel overschreden, en Anna droeg haren arm nog in een doek, toen zij hem voor het eerst ver-

scheuen was in een straalkrans van reinheid en heiligheid, welke geen enkele vrouw in zijn oog ooit bezeten had.

Sinds dien dag waren haar beeld en dat van Guy voor hem onafscheidelijk gebleven en indien zijne mijmering en zijn blik voor een wijl in eene beschouwing verzonken, waarvan Anna het eenige voorwerp was, dan vroeg hij zich daarvan geene rekenschap, zoozeer vereenigde zijne gedachte gewoonlijk zijn vriend met de eenige vrouw, die hij zijner waardig achtte.

Toen Anna de hand van Guy geweigerd had, was Franz daarover ten hoogste verwonderd; maar minder bescheiden voor zijn vriend dan Guy voor zich zelve, geloofde hij niet dat de gevoelens van Anna de werkelijke reden van deze weigering waren, en niet kunnende aannemen, dat die van Guy konden veranderen, wachtte hij van den tijd de opheldering van dit misverstand zooals hij het beschouwde, en wenschte slechts, dat zijn vriend zoolang den zuiveren en eersten droom van zijn leven waardig bleef.

In deze geestgesteldheid ontmoette hij Guy weder te Villiers, toen Eveline zich sedert twee maanden op het landgoed bevond. De zeldzame en verblindende schoonheid dezer jonge Engelsche kon zijn kunstenaars-oog niet ontgaan, maar wat hij vooral opmerkte was het treffend contrast, dat zij vormde met haar, wier trekken zijn penseel onwillekeurig wedergaf, zoo dikwerf hij een ideale type van adel en reinheid trachtte te verpersoonlijken, en dit contrast was volgens het oordeel van Franz niet in het voordeel van de schoonste der twee. Hij wachtte zich echter wel om daarintrent zijne meening te zeggen; maar van lieverlede nam de bekoorlijke Eveline, naast Anna, die in zijn oog de beschermengel zijns vriends was, de gedaante van zijn boozen geest aan.

Hoewel hem den invloed niet ontgaan was, dien Eveline op Guy uitoefende, was hij nochtans in het geheel niet voorbereid op de tijding, die zijn vriend hem daags voor diens vertrek naar Parijs op Saint-Clair was komen brengen. Hij was daardoor ten hoogste verbaasd en ook eenigzins verstoord, maar hij had geen gelegenheid gehad Guy daarover te kunnen onderhouden, daar de dood zijner tante en de regeling van eene menigte zaken, die daarmede in verband stonden, hem geheel en al bezig gehouden hadden. Die verandering in de plannen van Guy had echter ook een totale omkeer in de zijne teweeg gebracht en hem op een geheel ander standpunt geplaatst tegenover Anna.

Bij de eenvoudige beweging van Anna, die hem hare hand toestak, overmeesterde hem dan ook plotseling eene zonderlinge gewaarwording, een gevoel grenzende aan aanbidding, eene onwederstaanbare aandoening . . . in plaats van het leedwezen, vroeger ondervonden bij de gedachte, dat Anna en Guy onherroepelijk gescheiden waren, eene onwillekeurige vervoering van vreugde . . . eene plotselinge en hartstochtelijke hoop . . . dit alles had hij overmeesterd in dat snelle oogenblik, waarin hij zich voorover boog op Anna's hand en die losgelaten had zonder er zijne lippen op te drukken.

Overmeesterd . . . ja! Toen Franz, des avonds in zijne kleine studeerkamer teruggekeerd, die thans het eenige bewoonde vertrek was in dat huis, hetwelk het zijne geworden was, zich zelve gestrengere rekenschap afvroeg van zijne aandoening, kon hij, alleen met zijn geweten en tegenover God, zich zelve de getuigenis geven, dat hij, een oogenblik door zijn hart verpast, het had weten te overwinnen. Een levendige en onwillekeurige aandrift had hem, wel is waar, bijna

aan de voeten van Anna doen nedervallen, vurige woorden stegen uit zijn hart reeds op zijne bevende lippen; maar hij was plotseling tot bezinning gekomen en zich zelve meester geworden.

Hij stond op, opende het venster en aanschouwde met verrukking den hemel. Hij gevoelde in zijn hart een vreemd gevoel van kracht, van blijdschap en zegepraal.

Waarom? wat was er zoo afkeuringswaardig in de gedachte, die hij aldus bestreden had? Was elke band tusschen Guy en Anna niet werkelijk verbroken? Zouden al de eischen van leeftijd, positie, en thans ook van fortuin, Franz niet veroorloofd hebben om naar dit edel hart te dingen, om het wellicht eens te bezitten? Welk gevoel was het dan, dat, sterker dan hij zelf, hem noopte tot zulk een strijd? Welke macht was het, die hem het zuiverste geluk dezer wereld scheen te ontzeggen, om hem voort te drijven naar onbekende streken, waarvan hij evenmin de ligging als den naam kende?

Het was hem nog onbekend: maar het kwam hem voor, als was er een onzichtbare keten verbroken en kregen zijne ziel en zijne gedachte op dat oogenblik vleugelen. Een onwederstaanbaar en nieuw verlangen ontwaakte in hem en dreef hem naar een goddelijk einddoel, dat hij verzekerd was te zullen bereiken even als de pijl naar zijn doel vliegt, wanneer hij aan de hand ontsnapt, die zijne vlucht heeft gericht.

Twee dagen later had Franz aan Anna vaarwel gezegd; hij verliet haar, om haar hier beneden nimmer weder te zien.

DE TWEE VERLOOFDEN.

I.

Anna was volkomen hersteld, en de brieven, die men haar aanvankelijk niet had durven ter hand stellen, waren nu in haar bezit. Verscheidene waren er onder van Guy, achterevolgens geschreven onder den indruk van de bezorgdheid gedurende hare ziekte en de blijdschap sinds haar herstel. Een enkele was er onder van Eveline.

Anna las eerst langzaam de eersten, vervolgens opende zij ook dezen laatsten; hij was geschreven uit Milaan en van jongeren datum dan de overige.

Eveline Devereux aan Anna Severin.

„Geliefde Anna,

„Bij mijn vertrek had ik u beloofd u te zullen „schrijven en ik heb dit nog niet gedaan uithoofde van „uwe ziekte, die zoo spoedig op mijn vertrek gevolgd „is. Zoolang ik zoo over u in ongerustheid verkeerde, „zou ik u over niets anders hebben kunnen spreken. „Thans zijt gij, Goddank, hersteld en wellicht hebt

„gij reeds meermalen gedacht, dat ik mijne belofte
 „vergeten heb, maar dat is volstrekt niet het geval;
 „het heeft mij integendeel moeite gekost zoolang te
 „moeten wachten, want gij boezeimt mij meer ver-
 „trouwen in dan eenig ander, en ik verzeker u, wan-
 „neer gij gewild hadt, zoudt gij reeds lang al mijne
 „geheimen van mij vernomen hebben. Zijn hart open-
 „leggen doet goed, dat erken ik, ofschoon ik niet zoo
 „ver met u gaan kan, dat, gelijk gij zegt, het vertrou-
 „wen overgaat tot die heilige en goddelijke daad,
 „welke gij een sacrament noemt. Maar laten wij dit
 „ter zijde.... ik heb op dit oogenblik iets geheel
 „anders te zeggen.

„Welaan, Anna, ik kom er rond voor uit. Gij weet
 „het reeds, daar Guy het u gezegd heeft; ons huwe-
 „lijk is bepaald, hoewel het om redenen, die gij zult
 „vernemen, nog niet openbaar aangekondigd is; wij
 „wachten daarmede, totdat mijne familie in Engeland
 „daarvan onderricht zal zijn, dewijl wij eenige reden
 „hebben om te vreezen, dat het aan allen geen ge-
 „noegen doen zal.

„Gij zult u ongetwijfeld nog een onderhoud herinne-
 „ren, dat wij eens op het landgoed hadden, eenige dagen
 „voor de aankomst van den markies van Villiers. Op
 „dien zelfden dag deed ik u eensklaps een vertrouwe-
 „lijke mededeeling, die u toen zeer verraste, maar
 „u, denk ik nog meer verrassend voorgekomen is door
 „hetgeen daarop gevolgd is.

„O beste Anna! wat ben ik in de laatste dagen van
 „mijn verblijf op het buiten gespannen en onrustig ge-
 „weest; ik heb mij dikwerf verborgen om te weenen; ik
 „heb zoo dikwerf op het punt geweest, om u alles
 „mede te deelen, en dan ontzong mij de moed; het
 „kwam mij overigens ook voor, dat gij mijne vertrou-
 „welijke mededeelingen wenschet te ontwijken. Nu, de

„dagen zijn voorbij gegaan en Guy heeft u alles mede-
 „gedeeld, maar hij heeft niet kunnen gissen, hoezeer
 „deze tijding u heeft moeten verbazen, want het was
 „hem onbekend en *het is hem nog onbekend* wat gij
 „weet”

Hier hield Anna op en herlas nogmaals de laatste
 regelen; eene uitdrukking van verontwaardigde ver-
 rassing teekende zich op haar gelaat, en dezelfde vraag,
 die zij zich eens gesteld had: „misleiden is dat niet
 liegen?” deed zich aan haar voor.

Zij zette hare lezing met nieuwsgierigheid voort:

„Thans zult gij alles vernemen: gij weet hoe onge-
 „lukkig ik was bij mijne tante. In weerwil van hare
 „zorgen, in weerwil van de pracht, die mij te Oak-
 „wood omringde, heb ik dat verblijf altijd verfoeid.
 „Ik gevoelde mij daar altijd alleen en altijd bedrukt;
 „eigenlijk beminden mijn oom en mijne tante mij niet.
 „Zij hadden nimmer kinderen gehad, hetgeen zij altijd
 „diep betreurden, en mijne tegenwoordigheid, wel
 „verre van die ledigheid aan te vullen, diende slechts,
 „om hen daaraan duurzaam te herinneren. Lady
 „Cecilia vervulde jegens mij een plicht en zij kweet
 „zich daarvan zorgvuldig, doch zonder de minste ge-
 „negenheid. Van tijd tot tijd was het huis met men-
 „schen opgevuld, en gedurende een veertien dagen
 „verveelde ik mij niet; maar zulks begon dan recht
 „op nieuw, wanneer ik mij alleen bevond; dan riep ik
 „om mijn vader met die vervoering, waarvan ik u ge-
 „sproken heb dan verweet ik hem, dat hij mij
 „verlaten had, dan smeekte ik, dat hij zou terug-
 „keeren! Want ik vond geene ware genegenheid dan
 „in zijne brieven, en alle liefde, die mijn hart bevatten
 „kon, wendde zich tot hem!

„Op zekeren dag — het is ruim een jaar ge-
 „leden — kwam de broeder van mijne moeder en

„lady Cecilia, de markies Hartleigh, mijn oom, op
 „het kasteel, vergezeld door zijn tweeden zoon, lord
 „Vivian Lyle. Den laatste had ik slechts eenmaal
 „gezien bij mijne aankomst, toen ik nog een kind was
 „en hij naar Oxford vertrok; sedert had hij gereisd
 „en wij hadden hem uit het oog verloren. Hij kwam
 „mij zeer ernstig voor en aanvankelijk zeer stil; maar
 „weldra hoorde ik hem een gesprek voeren en ik zag,
 „dat men hem met belangstelling en ontzag aanhoorde.
 „Hij was van Oxford gekomen, waar hij zijne studiën
 „schitterend voltooid had, en sinds dien tijd had hij
 „reeds een naam verworven, die hem in zijn vader-
 „land een aanzienlijke toekomst in de politiek voor-
 „spelde, zoodat Vivian, hoewel de jongste, de ge-
 „wichtigste persoon der familie was. Zijn oudere
 „broeder, lord Lyle, die pas gehuwd was, bemoeide
 „zich slechts met de jacht en wedrennen, en betwistte
 „hem deze positie geenszins. Ondanks al zijne voor-
 „naamheid beviel Vivian mij volstrekt niet, omdat hij
 „zeer ernstig was; het was mij echter onmogelijk hem
 „geene achting toe te dragen en zelfs om hem niet te
 „gehoorzamen, wanneer hij mij een raad gaf, of,
 „hetgeen dikwerf gebeurde, eene vermaning.

„Mijne tante, ofschoon gehecht aan de groote we-
 „reld, was zeer nauwkeurig in het vervullen harer
 „godsdienstplichten, en ik zou haar daarin gewillig
 „gevolgd zijn zonder dien geest van verzet, dien zij
 „de gave had in mij op te wekken. Om niet te han-
 „delen gelijk zij, was ik dikwerf nalatig om ter kerk
 „te gaan; nu en dan onttrok ik mij aan het morgen-
 „gebed en des Zondags vermaakte ik mij zooveel moge-
 „lijk. Kortom, op zekeren dag bevond ik mij bij eene
 „familie in de nabuurschap, bij wie men des Zon-
 „dags zonder gewetensbezwaar muziek maakte; ik
 „nam er ijverig deel aan, en daar ik eene schoone

„stem bezit en weinige menschen die toenmaals gehoord hadden, had men er in den ganschen omtrek den mond vol van.

„Den volgenden dag bemerkte ik eene groote verandering in de houding van Vivian jegens mij. Ik had tot hiertoe wel gezien, dat hij mij met de oogen volgde; om de waarheid te zeggen, weet ik niet of mij dit vleide of hinderde, en hij behandelde mij altijd met de grootste welwillendheid en voorkomendheid. Dien dag echter zag hij mij geen enkele maal aan, sprak geen enkel woord tot mij en bij het einde van den maaltijd hoorde ik hem tot mijn oom zeggen, dat hij den volgenden morgen ging vertrekken.

„Wat zal ik u zeggen, Anna? De tranen kwamen mij in de oogen; hij was koel, ernstig, gebiedend, hij had mij dikwerf berispingen gegeven, die mij mishaagden, en nogtans gevoelde ik, dat het belang, wat hij in mij stelde, mij op bittere wijze ging ontbreken. In de salon terugkomende, ging ik zeer bedroefd in een hoek zitten, en ik zat daar nog, toen Vivian binnentrad. Wellicht had hij mijne ontroering opgemerkt, want hij naderde oogenblikkelijk de plaats, waar ik zat. Tot mijne groote verbazing zag ik, dat hij bleek en aangedaan was, en ik raakte daardoor geheel van mijn stuk.

„Ik stamelde eenige woorden over zijn vertrek.

„— Ik vertrek, antwoordde hij, en oogenblikkelijk, wijl ik vrees hier te blijven.

„— Vreest gij hier te blijven? Waarom?

„— Ik zal het u openhartig zeggen: ik vrees, dat ik u zal beminnen, en ik wil, zoo het nog tijd is, aan dat ongeluk ontsnappen.

„Ik gevoelde mij geveleid en zelfs getroffen en vroeg hem:

„— Waarom zou dit een ongeluk zijn, Vivian?

„— Omdat, antwoordde hij op een toon, dien ik „niet weergeven kan, gij mij nimmer beminnen zult, „zooals ik bemind zou willen worden, omdat gij ijdel, „behaagziek en lichtzinnig zijt, omdat wij in niets over- „eenstemmen, omdat gij, (zooals gij gisteren hebt ge- „daan) zonder schroom te kort schiet aan plichten, die „ik als heilig beschouw; kortom, Eveline, omdat be- „halve uwe schoonheid in u niets beantwoordt aan het „ideaal, dat ik mij sedert mijne kindsche jaren ge- „vormd heb van de boven allen uitverkorene vrouw, „die ik mijne echtgenootte zou noemen. En nogtans. . „nogtans, indien gij dezen avond uwe hand in de mijne „legdet, dan zou ik haar nemen, en het zou zijn, om „die nimmer aan een ander meer af te staan. Wij „zouden vereenigd zijn tot den dood. Het is dus beter „dat ik ga.

„Er lag in die stem een klank, in die zonderlinge „woorden zelve iets, dat mijn hoogmoed meer streefde „dan al de complimenten, die mij tot hiertoe waren „gemaakt. Zonder nadenken, als door een onweêr- „staanbaren aandrang, reikte ik hem dan ook mijne „hand, zeggende:

„— Neem haar en maak van mij die vrouw, welke „gij u gedroomd hebt.

„Aldus, lieve Anna, heeft die verloving plaats ge- „had, waarover ik, toen ik alleen was, als door schrik „aangegrepen werd; maar wij verwachtten toen omstreeks „dien tijd den terugkeer van mijn vader. Tot zijn aan- „komst zouden wij tegen niemand spreken over het- „geen er tusschen ons voorgevallen was, en ik stelde „mij gerust door de gedachte, dat de raadgevingen „van mijn vader mij besturen zouden, en ik in elk „geval niet onherroepelijk zou verbonden zijn dan na „zijne toestemming en goedkeuring verkregen te hebben. „Gij weet wat er integendeel gebeurd is! gij kent de

„vreeselijke tijding, die wij kort daarop ontvingen.
 „Ik heb u dikwerf genoeg gesproken over die treu-
 „rige dagen, zonder u evenwel te zeggen hoe nut-
 „tig toen de steun van Vivian voor mij was en hoe
 „zoet ik zijne genegenheid vond. Maar toen er eene
 „maand later sprake kwam van mijne reis naar Frank-
 „rijk, verzette hij zich daartegen sterker dan elk ander,
 „en met eene heftigheid, die mij vertoornde. Ik zeide
 „hem op zekeren keer niet minder heftig, dat ik veel-
 „oer den band verbreken zou, die ons verbond, dan
 „hem hierin gehoorzamen.

„Bij deze bedreiging glimlachte hij op eene zonder-
 „linge wijze en zweeg eenige oogenblikken. Vervolgens
 „zeide hij, zonder eenige aanmerking te maken op het
 „door mij gezegde:

„— Alles wel beschouwd, zie ik niet in, waarom ik
 „mij tegen eene reis verzetten zou, die u eenige af-
 „leiding geeft, waaraan gij behoefte hebt. Ga, Eveline;
 „er zouden belangrijker omstandigheden dan deze moe-
 „ten zijn, om mijn wil volstrekt tegenover den uwen
 „te stellen.

„Den volgenden dag bracht hij mij een bijbel en een
 „gebedenboek, hij had er zijne voorletters in doen
 „graveeren beneven den datum van mijne belofte; hij
 „beval mij aan op mijne hoede te zijn tegen uwe strik-
 „ken, mijne goede Anna, want hij vreesde in u eene
 „gevaarlijke katholiek; hij zeide mij, dat ik mij vooral
 „wachten moest voor uwe priesters. Hij beval mij
 „vooral eene aanhoudende lezing van het Evangelie aan,
 „mij verzekerende, dat zulks aan de Katholieken ver-
 „boden was, en legde mij eindelijk de verplichting
 „op, om te weigeren u te antwoorden, wanneer gij
 „(hetgeen ongetwijfeld gebeuren zou) met mij een
 „redetwist over geloofspunten zoudt aanvangen.

„Ik deel u dit alles mede om u te verklaren in welke

„gesteldheid ik bij u gekomen ben. Ik moest weldra „erkennen, dat hij zich in vele opzichten bedrogen „had; verzekerd nogtans dat hij gemeend had mij de waarheid te zeggen, verzekerd ook van zijne oprechtheid en rechtschapenheid, nam ik mij voor, om, „zoodra ik hem weder ontmoette, het meerendeel zijner vooroordeelen weg te nemen. Intusschen heb ik „hem, zooals gij wilt, met nauwkeurigheid gehoorzaamd, want hij bezit in hooge mate het talent om „zich te doen gehoorzamen. Ik heb in mijn leven uit „noodzakelijkheid den wil van anderen gevolgd, maar „ik heb nimmer gehoorzaamd dan aan hem.

Anna gevoelde bij het voortlezen hare verbazing hoe langer zoo meer stijgen. Zij had gemeend in dezen brief de verklaring van Eveline's gedrag te zullen vinden, en alles scheen haar integendeel meer en meer onverklaarbaar te worden. Zij ging voort:

„Intusschen had ik een onderhoud met den pastoor „van Villiers, die mij verhaalde in hoever de moeder „van Guy invloed had uitgeoefend op het besluit van „mijn vader en de ballingschap, die zulk een ongunstig „gevolg gehad heeft op mijne kindsche dagen en geheel „mijn leven, en ik gevoelde van dien dag af voor haar „en wegens haar voor haren zoon een diepen afkeer.

„Kort daarna kwam hij.

„Thans, geliefde Anna, wordt mijne vertrouwelijke „mededeeling eene belijdenis, dat wil zeggen, een pijnlijke en vernederende bekentenis.

„Vivian had gelijk met te zeggen, dat ik ijdel was; „ja, ik geloofde dat het mij gemakkelijk was te behagen, en ik wilde er gaarne het bewijs van leveren. „Ik had in het minst de bedoeling niet, om mijn „woord te breken, maar zoodra ik dien jongen markies „zag, gevoelde ik, gelijk men zegt, den lust om hem „het hoofd op hol te brengen en de booze gedachte

„kwam in mij op, om hem, wanneer hij mij ooit zijne
 „hand kwam aanbieden, te verklaren, dat deze aan een
 „ander behoorde, zoodat ik het genot hebben zou,
 „om den zoon ongelukkig te zien van de schoone
 „Charlotte, die mijn vader zoo ongelukkig gemaakt had.

„Dat was verkeerd, zeer verkeerd, ik weet het, en
 „ook vrij onverstandig, want toen hij, na mij op zeke-
 „ren avond te hebben hooren zingen, zich eensklaps
 „tot mij neigde en die beslissende woorden uitte, onder-
 „vond ik bij een gevoel van zegepraal tegelijk een
 „waren aanval van wanhoop. Ik gaf hem slechts een
 „verward antwoord en snelde naar den tuin, om daar
 „heete tranen te weenen, want ik was tot in het
 „diepste mijner ziel geschokt. Die jongeling, zoo
 „levendig, zoo hevig, soms bijna zoo ruw, had in
 „de woorden, die hij tot mij gesproken had, eene
 „nederigheid, eene teederheid en zulk een eerbied aan
 „den dag gelegd, dat mij de kracht ontbrak hem thans
 „af te wijzen. Toen zag ik mijne dwaasheid en mijn
 „ongelijk in; de herinnering aan Vivian vermeerderde
 „mijne ontroering, mijne wroeging en mijne tranen.
 „Ik zag op dat oogenblik helder in, dat ik den eenen
 „verried en den anderen bedroog, en te midden van
 „dit alles was het mij onmogelijk te verklaren, wat
 „er in mijn hart omging. Die mij mijn ware gedachte
 „zou geopenbaard hebben, had mij een waren dienst
 „bewezen, maar inderdaad dobberde ik van de eene
 „naar de andere. Nu eens scheen de welgemeende ge-
 „hechtheid van Vivian mij een heilige band te zijn,
 „dien ik niet, zonder misdadig te worden, kon verbre-
 „ken, dan weder kwam zij mij van weinig belang voor
 „in vergelijk van de sprakelooze vervoering en de onbe-
 „perkte bewondering van Guy, en ik zeide bij mij
 „zelve, dat ik de belofte, die ik gedaan had, niet be-
 „hoefde te houden, zoo mijne gevoelens veranderden.

„Ik was ten einde raad, en wist niet waartoe te be-
 „sluiten; eens was ik op het punt, om mij aan de
 „voeten van den pastoor Gabriel te gaan werpen, ten
 „einde hem te verzoeken mij in te lichten, mij te ge-
 „leiden, en mij met een zeker gezag uit dien doolhof
 „te voeren!

„Zoo bracht ik mijne drie laatste dagen te Villiers
 „door. Ik aarzelde nog op den dag, die mijn ver-
 „trek voorafging. Ik beefde er voor, wat Vivian
 „denken zou, wanneer ik hem mijne tegenwoordige
 „aarzeling bekende en ik wist van te voren, dat
 „ik ze hem niet verbergen kon, want het is nog
 „moeielijker om hem te misleiden, dan hem niet te
 „gehoorzamen. Ik beefde ook bij de gedachte, dat ik
 „Guy nimmer zou wederzien, wanneer ik hem alles
 „bekende; maar eindelijk koos ik, of ik geloofde de
 „laatste partij te kiezen. Gedurende de soirée op het
 „kasteel, en op een oogenblik, waarin ik gelegenheid
 „had om hem alleen te spreken, begon ik hem die
 „pijnlijke bekentenis te doen. Ik verhaalde hem mijn
 „zonderling opzet, om zijne genegenheid op mij te
 „doen vestigen als een middel tot wraak, en ik voegde
 „er niet zonder inspanning bij, dat het mij onmogelijk
 „was aan hem te denken.

„Bij dit woord was hij aanvankelijk zoo verrast, zoo
 „ontroerd en een zoo levendige smart teekende zich
 „op zijn gelaat, toen hij mij vroeg „*of dat alles was,*
 „*wat ik hem te zeggen had,*” dat ik uitriep: neen! met
 „een nadruk, dien ik niet meester was en die ook het
 „gevoel van mijn hart uitdrukte. Hij vergiste zich
 „daarin niet; en toen, Anna, had ik den moed niet
 „meer om mijne bekentenis te voleinden. Het was
 „hem genoeg dat mijne gevoelens, hoe ook vroeger
 „geweest, thans niet meer afkeerig van hem waren.
 „Wat hij mij zeide, en wat ik hem antwoordde, zou

„ik u niet meer kunnen zeggen, maar de volgende
„woorden beslisten alles.

„— Gij wildet uwen vader wreken, zeide hij op
„vriendelijken toon; maar wie weet integendeel of gij
„hem niet gehoorzamen zult, door mijne wenschen te
„verhooren? Wie weet, of gij niet zodoende een ge-
„heim plan zult vervullen van hem, wiens uitdrukke-
„lijke wil het was, dat wij elkander zouden ont-
„moeten?

„Dit denkbeeld, gegrond of ongegrond, wierp een
„gewicht in de schaal, die reeds sterk in zijn belang
„overhelde, en ik gevoelde weldra slechts een ding,
„dat het mij onbeschrijflijk veel minder kosten zou,
„om aan Vivian te schrijven, dat ons huwelijk ver-
„broken was, dan om mij voor altijd van Guy te
„scheiden.

„Alles werd dus dien avond besloten, en ik vatte
„het plan op, om er Vivian terstond van te onder-
„richten. Maar toen ik dien brief wilde schrijven,
„scheen deze mij veel lastiger om op te stellen dan
„ik wel voorzien had, en ik verschoof het zoo lang ik
„kon, terwijl ik het ongelijk, dat ik hem aandeed,
„dagelijks meer gevoelde. Eindelijk besloot ik er toe
„en sinds gister is deze moeilijke taak afgedaan.

„Ziedaar de geheele geschiedenis, geliefde Anna,
„en daar ik thans geen geheimen meer voor u heb,
„verlang ik zeer uwen raad en zelfs uwe vermaningen
„te ontvangen; maar vooral en bovenal de verzeke-
„ring, dat gij niet opgehouden hebt uwe erkentelijke
„en toegenegene vriendin te beminnen.

„EVELINE DEVEREUX.

„PS. Ons huwelijk zal niet plaats hebben voor in
„de aanstaande lente.”

II.

Na dezen brief gelezen te hebben, bleef Anna geruimen tijd nadenkend voor zich zitten staren. Zij bezat evenveel bevattelijkheid als ieder ander, maar de eenvoudigheid van haar karakter belette haar om dat van Eveline te begrijpen; Anna geloofde, dat zij oprecht was, zij achtte haar niet in staat tot een logen, en nogtans zag zij haar zich aan eene zonderlinge dubbelhartigheid schuldig maken. Zij kende haar voor rechtschappen, rein en zelfs godsdienstig, en nogtans zag zij haar zonder schroom aan haren hoogmoed en ijdelheid toegeven, zonder verzet de meest tegenstrijdige indrukken ondergaan, kortom altijd een middel vinden, om die van het oogenblik te voldoen. Deze tegenstrijdigheden waren haar onverklaarbaar; zij merkte niet op wat aan Eveline ontbrak, namelijk de gewoonte om zich zelve te onderzoeken en die om zich zelve te overwinnen.

Er zijn van die zoo goed geaarde karakters, dat goed handelen en handelen op de best mogelijke wijze, voor hen dezelfde zaak is; deze gaan door het leven zonder zich te bevleken en zij behooren aan God en aan de waarheid, waar ter plaatse zij zich ook bevinden. Maar zulks is geen algemeene wet; Hij die gezegd heeft, dat Hij „*niet de rechtvaardigen, maar de zondaars*” kwam zalig maken, en dat Hij niet „*de gezonden, maar de zieken*” kwam genezen, kende de menschelijke zwakheid. Hij liet haar een goddelijk geneesmiddel en Hij alleen kan beslissen, wat de zielen in zich omdragen, die daartoe nimmer hunne toevlucht hebben genomen.

Wat er ook van zij, het lot van Guy was beslist, en Anna had, naar zij zich verbeeldde, daarin berust; maar deze brief vernieuwde hare angstvalligheden en bracht haar op nieuw in onzekerheid. Het verschil van godsdienst stelde reeds een droevige scheidsmuur tusschen Guy en Eveline daar, en zie, nu wierp Eveline, willens en wetens, er nog een op door hare onverklaarbare geveinsdheid, Eveline, die meer dan eenig ander op openhartigheid en oprechtheid roem droeg.

Maar kostte het Anna al moeite om zich rekenschap te geven van het karakter van Eveline, zij kende zeer goed dat van den vriend harer jeugd, en haar hart klopte van angst bij de gedachte aan de gewaarwording van Guy, wanneer Eveline hem eindelijk bekende hetgeen zij hem nog verborg, en hem de dubbelhartigheid openbaarde, waaraan zij zich jegens hem had schuldig gemaakt. Zijn hartstocht zou wellicht daartegen bestand zijn, maar zijne achting en zijn vertrouwen? Zij twijfelde er aan. Bovendien wist zij beter dan elk ander aan welke vervoering van drift hij onderhevig was, en ofschoon zij, sedert den dood van zijn vader, hem zoozeer tegen zich zelve had zien strijden, dat hij zich, naar het schoon, geheel overwonnen had, zoo was zij nog niet verzekerd, dat eene plotselinge beproeving zijne krachten niet te boven zou gaan. Eenige harer herinneringen rechtvaardigden hare vrees volkomen. De arme Anna zuchtte en haar hart werd vol. Zij had het billijk en behoorlijk geoordeeld, om zichzelf op te offeren; zij had dit offer gebracht met eene beradenheid, die in haar hoedanigheden openbaarde geheel verschillend van die van Eveline, maar was het om te gelijker tijd de voldoening te verliezen van hem gelukkig, de zekerheid te missen hem braaf te zien? — Deze beide zaken waren bijna onafscheidelijk in het karakter van Guy. — Naarmate deze

en meer andere overwegingen elkander in haren geest opvolgden, maakte eene nimmer ondervonden droefgeestigheid zich van haar meester. Het offer, dat zij gebracht had, veranderde van gedaante; voor de eerste maal kwam het haar niet meer billijk, niet meer verstandig voor, en met dien twijfel ontwaakte in haar jeugdig hart een pijnigende en ondragelijke spijt.

Anna trachtte dien al te levendigen indruk van zich af te werpen, door hare kamer te verlaten, en het huis uit te gaan; maar alles, de tuin zoowel als de salon, de weg zoowel als de kerk en het park van Villiers, alles herinnerde haar aan een voor altijd voorbijgegaan verleden. Eveline zelve, ondanks al de pijnlijke aandoeningen, waarvan zij de oorzaak geweest was, liet thans in deze plaatsen eene ledigheid achter nog drukkender dan hare tegenwoordigheid. Zelfs Franz, die vreedzame, getrouwe vriend, wiens gezelschap haar zoo zoet, zoo weldadig geweest was, ook hij was vertrokken even als de overigen! En van dit alles mocht zij niets zeggen, om hare moeder niet te bedroeven, om het verdriet niet te vermeederen, dat het hoofd van haren vader nederboog. Anna legde hare hand op hare borst, en zuchtte diep. Een oogenblik gevoelde zij zich geneigd te zeggen: „Het is te veel!” Maar bijna tegelijk glimlachte zij: „O! neen, neen! nimmer, mijn God! zal dit woord over mijne lippen komen!”

Zij verhaastte hare schreden, want bijna instinctmatig was zij op weg naar haar gewoon toevluchtsoord, en na een half uur knielend in de kerk verwijld te hebben, begaf zij zich naar de pastorie.

Zij schelde. De pastoor kwam haar zelf de deur openen; hij liep juist zijne brevier te lezen in de zondagslaan.

Anna trad binnen. De lucht was zacht, de boomen

waren groen en lommerijk; de sterren begonnen aan den helderen hemel te schitteren; maar het arme kind ondervond niets, wat in overeenstemming was met deze zoete uitwendige indrukken, en zij kwam haar geprangd hart uitstorten voor haren ouden vriend.

Ten einde Eveline te verschoonen en niet over Guy te spreken en nog minder over zichzelf, had Anna tot dusverre gezwegen doch thans zou zij voor het eerst het stilzwijgen verbreken en een getrouw verhaal geven van alles, wat gedurende twee maanden om en n haar was omgegaan. Het onderhoud, dat thans tusschen den ouden priester en de jeugdige dochter plaats vond, was lang en droevig. Anna sprak en weende tegelijk; maar haar al te vol hart ondervond bij die ontboezeming niet de gewone verlichting.

De pastoor viel haar weinig in de rede. Hij leed voor het arme kind bijna evenveel als zij zelve, maar hij had haar op dit oogenblik noch te beklagen noch te troosten; hij moest haar versterken, hij moest deze ziel, die den moed had laten zinken, boven het gevoel van hare folteringen verheffen.

Met aandacht las hij Eveline's brief, en na er elk woord van gewogen te hebben, kwam er eene gedachte bij hem op, die de arme Anna misschien eene groote blijdschap zou veroorzaakt hebben; maar hij sprak haar niet uit.

— Neen, zeide de voorzichtige herder bij zich zelve, God alleen kent de toekomst; wij moeten voor het tegenwoordige handelen.

Hij bad een stil gebed en zeide daarop tot Anna:

— Gij zijt geheel en al hersteld, niet waar, mijn kind?

— Ja, mijnheer pastoor, antwoordde Anna eenigzins verbaasd.

— Ik ontdek geen enkel spoor meer van uwe ziekte; maar zijne uwe krachten geheel en al teruggekeerd?

— Ja, volkomen, hernam Anna, en zij voegde er bij: nimmer heb ik mij zoo bedrijvig, zoo onvermoeid gevoeld; ik ben welvarender dan ooit en mijne gezondheid behoeft u niet te verontrusten.

— Ja wel, antwoordde de pastoor, want ik moet verzekerd zijn, dat gij zonder instorten eenige vermoeienis kunt doorstaan.....

Hij weifelde een weinig, en liet er toen op volgen: „En eenige gevaren.

Anna hief met levendigheid het hoofd op.

— Ik weet niet, wat gij mij wilt voorstellen, antwoordde zij, maar ik wil u beloven, dat ik alles doen zal, waartoe gij mij in staat zult achten.

— Welaan, luister. Er is op zes mijlen afstands van hier eene besmettelijke ziekte uitgebroken, aan gene zijde van Hauteville, in het kleine dorp Sérigny; de drie zusters, die daar school hielden, hebben de kinderen verlaten om zich aan de zieken te wijden. Men zou eenige personen moeten vinden, die haar konden vervangen in den post, dien zij onbezet gelaten hebben..... of zelfs, om haar te volgen in dien, welken zij thans vervullen.

De beklemdheid, die het hart van Anna drukte, scheen als door een tooverslag te verdwijnen.

— Ik ben bereid, zeide zij, zonder zelfs ééne seconde te aarzelen; wanneer moet ik vertrekken?

Eene verteederde uitdrukking teekende zich op het gelaat van den eerbiedwaardigen geestelijke. Hij had zijn doel bereikt; het overige kon wachten.

— Laat mij dit met uwe ouders bespreken, zeide hij. Ik zou mij zeer vergissen, wanneer zij minder moed hadden dan gij. Gij zult binnen weinige dagen vertrekken, mijn kind. Ga thans, en dat God u geleide.

De priester had gehandeld gelijk een bekwaam ge-

neesheer, wanneer hij de krachten van zijne zieke kent; hij had met vaste hand op eene moedige ziel een heldhaftig middel toegepast.

III.

De zitting van het Engelsche parlement liep ten einde. Het gebruikelijke diner te Greenwich, dat de verspreiding van zijne leden vooraf gaat, had plaats gehad. Afgevaardigden en pairs van het Vereenigde Koningrijk begonnen er reeds ernstig over te denken, hoe zij het beste den tijd, die tusschen de sluiting van de tegenwoordige zitting en de opening van de volgende verliep, zouden doorbrengen. Onder degenen, en deze waren het grootste in getal, die besloten hadden eene reis over het Vasteland te doen, behoorde een jong maar reeds vermaard lid van het huis der gemeenten, die drie dagen vóór het tijdstip, waarop wij den lezer naar Engeland verplaatsen, geheel met die gedachte vervuld, van de zitting te paard huiswaarts keerende door een val van zijn paard het ongeluk had den arm te breken en een schouder te ontwrichten. Dit lid was niemand anders dan lord Vivian Lyle, de verloofde van Eveline.

Drie dagen waren er sedert dat ongeval verlopen en hij lag nog te bed, toen hij des morgens onder de brieven, die hem op zijn legerstede gebracht werden, een adres opmerkte, waarvan het schrift hem bekend was. Dien brief opende hij het eerst met eene drift, die men niet van hem gewoon was. Bij het lezen werd hij doodsbleek, maar voor het overige verried geen enkele beweging zijne gemoedsaandoening; hij las en herlas den brief herhaalde malen en borg hem daarna zorgvuldig in de lade van de tafel.

Juist kwam de doctor binnen. De gefronste wenkbrauwen, de zonderlinge glimlach, de loodverwige bleekheid van Vivian, dat alles trok terstond zijne aandacht.

— Gij hebt een of andere onvoorzichtigheid begaan en hebt meer pijn, riep hij driftig, terwijl hij den zieke naderde.... Maar neen, dat is zoo niet, gij hebt een slechte tijding ontvangen; ik vergis mij niet; ik ben er zeker van.

Vivian antwoordde op een toon, die minder ontroerd was dan zijn gelaat:

— Ja, mijn vriend, gij vergist u niet, ik heb eene... belangrijke tijding ontvangen; eene tijding, die mij nopen zou oogenblikkelijk te vertrekken, wanneer ik kon.

— Gij weet wel, dat gij zulks niet kunt.

— Wanneer, denkt gij?

— Niet eer dan over twee maanden, zoo gij niet een stijven arm wilt houden.

— En zoo ik mij daarover niet bekommer, en vertrekken wil?

— Gij zijt geen kind, waaraan men antwoorden moet, wanneer het onverstandig spreekt.

— In ernst, zeide Vivian, in vollen ernst, wanneer zal ik kunnen vertrekken, zonder eene dwaasheid te begaan?

— Binnen zes weken behoeft gij er niet aan te denken.

Vivian gaf daarop verder geen antwoord en begon over iets anders te spreken. Alle spoor van gemoedsaandoening was verdwenen, doch weldra werd hij door een hevige koorts aangetast, die zijn herstel verscheidene weken vertraagde en de herfst was reeds vergevorderd, toen men op zekeren dag in een der kolommen van den *Morning Post* las: „Lord Vivian Lyle, eindelijk hersteld van de gevolgen van het ongeval, dat zulk een langdurige ongerustheid aan zijne familie

en zijne talrijke vrienden heeft veroorzaakt, heeft Engeland voor eenige maanden verlaten, met het doel om den winter te Rome door te brengen."

IV.

Terwijl de afgewezen verloofde van de schoone Eveline alzoó een onverwacht huisarrest onderging, verklaarde zij zijn stilzwijgen overeenkomstig haar verlangen. Zij had zijn antwoord met angstige spanning afgewacht. Toen dat antwoord geheel uitbleef, begon zij te denken, dat hij te fier was, om spijt uit te drukken, te fier misschien om die te gevoelen, en eindelijk begreep zij, dat het zoo nog beter was. De dagbladen hadden haar, wel is waar, onderricht van het ongeval aan haren neef overkomen, maar zij had het volstrekt niet zoo erg geacht als het werkelijk was.

Hetgeen voor het oogenblik van het meeste belang voor haar was, was niet verontrust te worden door een onaangename gedachte. Daar zij niet meer hoorde spreken van Vivian, achtte zij de grootste zwaarigheid overkomen, en dacht er slechts aan om zich met vertrouwen aan de toekomst over te geven, die zich voor haar ontsloot.

Lady Cecilia was even als ieder ander onbekend met de belofte, welke Eveline aan Vivian verbonden had; zij had alzoó met genoegen het aanzoek van Guy om de hand van Eveline aangenomen, toen deze bij zijne aankomst te Parijs het haar vormelijk had gedaan. De hinderpaal van den godsdienst, waarop zij in het daarop gevolgde onderhoud met Eveline gewezen had

was wel in haar oog van zeer groot belang; maar zij begreep zeer goed uit de antwoorden van hare nicht, dat het besluit van deze genomen was, en zij voor zich geen andere verplichting had, dan om haar terug te houden, wanneer zij eene dwaasheid wilde begaan, waarvoor de wereld haar verantwoordelijk kon stellen.

Zou het in Engeland al opspraak verwekken, dat miss Devereux met een vreemdeling ging huwen, men zou er zeker vrede mede hebben, wanneer men vernam, dat die vreemdeling de markies van Villiers was, wiens naam en vermogen hem onder diegenen plaatste, die door voorzichtige moeders en voogdessen niet licht worden afgewezen. Doch om Eveline recht te doen wedervaren, willen wij niet verzwijgen, dat zij haren neef niet zou afgewezen hebben, omdat hij een jongere broeder zonder fortuin was, want zij zag op geen vermogen, dewijl het hare aanzienlijk genoeg was om op grooten voet te kunnen leven, maar alleen omdat Guy meer in haren smaak viel, en niet zoo stemmig was als Vivian.

Terwijl lady Cecilia met hare nicht langzaam Noordelijk Italië doorreisde, was Guy naar Rome gegaan, om haar daar af te wachten. Hij was daar gekomen in een jaargetijde, waarin men er geene vreemdelingen aantreft, en sedert de eerste dagen had hij dien kalmen en ontzagwekkenden indruk gevoeld — volgens sommigen een treurigen indruk — die naarmate hij aantrekt of mishaaft, terstond het gehalte aantoonde van de ziel, die hem gevoelt. Voor Guy was de aantrekkelijkheid onmiddellijk, en om hem die nog meer te doen genieten kwam Franz weldra om hem het enige gezelschap te verschaffen, dat hij boven de eenzaamheid stelde. De plaats, waar zij zich bevonden, vermeerderde voor beiden nog het genoegen van elkander weder te zien, en het kwam hun voor, als vierden zij bij deze hereeniging het plechtige feest hunner vriendschap.

Reeds daags na de aankomst van Franz begonnen zij hunne omzwervingen door het oude Rome, waar alles sinds langen tijd gemeenzaam en geliefd was voor Franz, maar waar alles hem ditmaal in een geheel andere gedaante verscheen. Meer dan eenig ander voorzeker had hij weleer die betoovering gesmaakt, welke de geschiedenis en de schoone kunsten daar kwistig ten toon spreiden. En die verhevene schoonheid van lijnen en omtrekken, die bekoorlijkheid van kleuren, die luister en pracht van het licht, dat alles had zijn talent doen ontluiken, dat hem nu dien beroemden naam verworven had? Maar een andere betoovering, eene hoogere schoonheid, een levendiger luister scheen thans af te stralen uit alles, wat hem omringde, en een nieuwe meer verhevene taal te spreken. Het was dezelfde stem, die hij des nachts in zijn kleine kamer op het buitengoed Saint-Clair vernomen had, en die zich te Rome veel zoeter en veel sterker van alle kanten deed hooren, en alles scheen te vervullen, de gewelven der heiligdommen zoowel als het azure gewelf des hemels, de ruïnen van het forum zoowel als de diepten der catacomben, de prachtige paleizen zoowel als de dichterlijke en eenzame omstreken van Rome. Die onvergelykelijke galerijen, de tempels der kunst, vroeger het eenige voorwerp zijner vereering, waren hem thans niet meer genoeg, niet omdat hij onverschillig geworden was voor die dingen, welke zijne ziel verrukt en bekoord hadden; maar de stem, die zich in zijn binnenste deed hooren, scheen zonder ophouden deze woorden te herhalen: „Hooger, nog hooger!” Deze zielsverheffing, later in onsterflijke verzen beschreven (1), was de machtige aantrekking, die Franz voortaan gevoelde. Vóór

(1) Longfellow.

den dichter had hij de banier van den geheimzinnigen reiziger gezien en hij had haar gevolgd van top tot top en even als hij de daarop geschreven leus lispelend: „*Excelsior!*” Hooger op!

Hetgeen in de zwijgende diepte van het hart zijns vriends omging, ontsnapte aan de opmerkzaamheid van Guy; maar wel had hij begrepen, dat er tusschen hunne zielen eene nieuwe overeenstemming ontstaan was, die op hunne vriendschap een heiliger, verhevener zegel drukte. Het was het vuur des geloofs en der liefde, dat, hoewel bedwongen, aan Franz die aan hem zelve onbekende welsprekendheid verleende, wanneer hij thans de plaatsen als Christen bezocht, die hij weleer slechts als kunstenaar doorloopen had, en die in hunne gesprekken als een stroom van licht en leven uitstortte. Niets was, gelijk wij weten, in staat geweest, om bij Guy den gezegenden invloed zijner kindsche dagen weg te nemen, en ofschoon hij zich niet elk oogenblik herinnerde aan alles, wat het geloof hem oplegde, was het hem nogtans bovenal dierbaar, en in tijden, waarin men daarvoor zou hebben moeten lijden of sterven, zou hij zonder aarzelen zijn leven gegeven hebben.

Bij gebrek aan dergelijken strijd had hij overigens een anderen geleverd, die even moeielijk was, door aan zijne jeugd den breidel van de goddelijke wet op te leggen, en daarin vooral had zich zijne geestkracht vertoond, die een zijner voornaamste hoedanigheden was. Maar deze geestkracht had, naar men weet, hem meer gediend tegen de fouten, waartoe de zwakheid hem had kunnen verleiden, dan tegen die, welke uit de hevigheid van zijn karakter en de vurigheid van zijne verbeelding ontsproten. In dit laatste opzicht had Pierre Severin, hoewel hij zich eens bedrogen had, Guy evenwel juist beoordeeld, daar hij den jon-

geling ontvankelijk oordeelde voor een indruk, die des te levendiger was, naarmate deze meer plotseling en onvoorzien was. Het bewijs was daarvan geleverd op den dag, dat hij Eveline ontmoette, die van hare zijde in dit punt op hem geleek, zoodat zij tot elkander aangetrokken werden door een gelijk gebrek. Laat ons er tot versooning van onzen held bijvoegen, dat het moeielijk was om aan de aanlokkelijke bekoorlijkheid van Evelina weêrstand te bieden. Het was geenszins te verwonderen, dat Guy de betoovering van deze bekoorlijkheid had ondervonden; een ander gemoed, even koel als het zijne vurig was, had die ondervonden gelijk hij en nog in veel heviger mate, want in dat geval had het contrast de begoocheling nog vermeerderd.

Men moet dus wel toegeven, dat Guy onder de macht dier betoovering zijn oog afgewend had van de hinderpaal, die hem van Eveline zou hebben kunnen scheiden, of er ten minste slechts flauw aan gedacht had met de hoop, dat de tijd zou komen, waarop die hinderpaal verdwijnen en hunne vereeniging volmaakter zou zijn.

Maar gedurende de dagen, die hij thans te Rome met Franz doorbracht, dagen zoo zoet en zoo kalm, dat hij te nauwernood verlangde ze te zien eindigen door de komst van zijne verloofde, ontwaakte deze gedachte in hem met veel meer kracht dan ooit. Zijn vriend had hem thans op eene nieuwe en treffende wijze het geluk doen smaken van eene sympathie, zonder welke de liefde ongetwijfeld ontstaan en leven kan, maar niet toenemen en zich veredelen kan. Guy begreep het en het verwonderde hem, dat hij tot dusverre die sympathie lager had kunnen stellen dan in het hoogste toppunt van geluk in de toekomst.

Op een hunner omzwervingen kwamen zij op zekeren dag in dat gedeelte der tuinen, die gelegen zijn

op het Palatium, dat het Forum beheerscht, en waar het oog van alle zijden de luisterrijkste gedenkteeken en de meest beroemde ruïnen der geschiedenis ontmoet. Zij zetten zich neder op een stuk van eene gebroken zuil, die gedeeltelijk met mos en slingerplanten begroeid was. Guy begon halffluid eenige verzen op te zeggen van *Childe Harold*; zij waren in dien tijd nieuw en zeer gezocht, en Guy kende ze even als vele jonge lieden van zijn leeftijd van buiten, en herhaalde ze gaarne op de plaatsen, door den dichter bezongen. Alras bleef hij echter steken.

— Mijn geheugen schiet te kort, zeide hij; help mij, Franz, het uwe is beter.

Maar Franz schudde het hoofd.

— Vraag mij dit niet meer, antwoordde hij, het zou te vergeefsch zijn. O! neen, Guy, geen harmonische woorden en onbestemde gedachten even als die van Byron geven mij thans de plaats in, waar wij ons bevinden of die, welke wij onder onze oogen hebben. Maar ik erken het, gij kunt mijne gedachten niet raden; . . . gij kunt vooral mijne gewaarwordingen niet gevoelen.

— Het komt mij nogtans voor, hernam Guy glimlachend, dat ik u gewoonlijk vrij spoedig begrijp. Ik beken echter, dat ik volstrekt niet raden kan, waarom het gezicht van dat forum, van dit Capitool en al deze bouwvallen u zoozeer schijnt te treffen.

Franz was opgestaan, zijn bleek gelaat was ongemeen gekleurd; hij ging tegen een stuk muur leunen, dat achter hem stond en hij staarde voor zich uit met eene uitdrukking, die aan zijn gelaat, gewoonlijk zoo eenvoudig en kalm, eene geheel andere uitdrukking gaf. Het genie, dat werkelijk in zijne ziel woonde, openbaarde zich nu en dan wel op deze wijze in zijn blik, maar de geestdrift, die zijne oogen op dit oogenblik van

een somber vuur deed schitteren, scheen van een geheel anderen aard.

— Ik zie in deze bouwvallen slechts dien triomfboog ongeschonden staan, zeide hij, terwijl hij naar den boog van Titus wees. Deze steenen spreken tot mij eene welsprekende en vreeselijke taal, die mijn bloed doet bruisen.

Nimmer had Guy in zijn vriend die houding, die stem en dien blik ontwaard. Hij sloeg hem met verbazing gade, hem ter nauwernood naar de oorzaak durvende vragen van eene verrukking, waarvan hij zich de oorzaak niet kon verklaren.

Na eene kleine pauze zeide Franz plotseling:

— Zeg mij, Guy, gij, die een grooten naam draagt en fier zijt op de oudheid van uw geslacht, hebt gij ooit aan die van het mijne gedacht?

Guy maakte een gebaar van verrassing. Op dit oogenblik kwam die vraag in den mond van Franz hem grillig en bijna onzinnig voor.

— Gij gelooft, dat ik krankzinnig ben, hernam Franz, treurig glimlachend. Ja, en gij zoudt gelijk hebben, wanneer ik mij tegenover u op dit voorrecht wilde beroemen, waarvan wij allen nogtans het onloochenbaar kenmerk dragen, daar de tijd het niet uit onze trekken kan wisschen, van dien adeldom der oudheid, die den uwen tot dien van parvenu zou maken, indien de eeuwen ons aangerekend werden gelijk u. Neen, neen, dat is het geval niet, ik ben niet krankzinnig, en wanneer ik u spreek van dat oud en luisterrijk bloed, van dat schuldig en gestraft bloed, dat in mijne aderen kookt . . . dan is het . . . dan is het . . .

Franz hield even op, want zijne stem werd gesmoord door de gemoedsaandoening, daarna ging hij op bijna fluisterenden toon voort:

— Dan is het, omdat het brandt van smartvol verlangen om gestort te worden voor Hem, wiens goddelijk en geheiligd bloed er wraak tegen roept! . . . wraak en vergeving!

Hij bleef eene wjl zwijgen. Guy staarde hem vol verbazing aan en dacht er niet aan, om hem te antwoorden; wanneer overigens Franz zijne ingetogenheid liet varen en overluid dacht, hoorde hij hem gaarne en vreesde hem in de rede te vallen.

„O! ging deze weldra voort, sedert ik christen ben (want ofschoon bij mijne geboorte gedoopt, ben ik toch kort geleden eerst een waar christen geworden, dat weet gij wel), komt alles mij onder eene andere en meer treffende gedaante voor!

Hij hief het hoofd op, sloeg de armen over elkander, en andermaal zijne blikken naar de rechterzijde slaande, zeide hij:

— Jerusalem is verwoest; er is geen steen van de stad de een op den anderen gebleven; maar deze triomfboog, opgericht ter eere van den overwinnaar der Joden, staat nog overeind. De rijkdommen van den tempel zijn vernietigd, en de laatste overblijfselen van zijne grootheid, naar Rome overgebracht om die zegepraal te verheerlijken, zijn op geheimzinnige wijze het een na het andere verdwenen; maar de stempel van deze schatten is gedrukt gebleven op dit monument zelf, gewijd aan de herinnering van de verwoesting van den tempel en de stad, eene verwoesting, zoo vreeselijk, zoo volkomen, dat er sedert het begin der wereld geen voorbeeld van is en nimmer zijn zal! Het is aan geen enkel volk gegeven geworden zoo misdadig te zijn, en zulk een geduchte kastijding te ondergaan als het mijne!

Hij zweeg wederom en richtte zijne blikken naar eene andere zijde.

— En nogtans, hernam hij, Guy naderende, zou men meenen, dat de laatste verdedigers van Jerusalem beroemd hadden moeten blijven, al ware het alleen om hun ongeluk en hunne dapperheid? Waarom toch hebben de oudheidkundigen en de gidsen, die ons zoo dikwerf dien zegeweg getoond hebben, die naar het Capitoel voert, en ons daarvan al de bijzonderheden zoo menigmaal herhaald hebben, waarom heeft niemand van hen ons ooit gesproken over hetgeen er gebeurde op den dag der zegepraal van Titus, daar ginds op die plaats, bij die Mamertijnsche gevangenissen, die wij van hier zien? Waarom hebben zij ons onder al de feiten, die deze gevangenissen vermaard maken, niet dat vermeld, wat zulks evenzeer verdiende als de dood van Jugurtha?

— Ik herinner mij het feit niet, waarvan gij spreken wilt, zeide Guy.

— Neen, daar was ik zeker van. En nogtans kent gij de geschiedenis en hebt een goed geheugen. Welnu, Guy, laat ik er u dan aan herinneren, dat op dien dag de overwinnaar, op het oogenblik, dat hij naar den tempel zou opgaan, het bloed van een slachtoffer moetende plengen, op die plaats bleef staan, terwijl men een gevangene uit zijn gevolg te voorschijn deed treden, van eene grootere lichaamsgestalte en veel rijker gekleed dan de overigen en dien men naar die gevangenis bracht, om zijn doodstraf te voltrekken met het koord zelf, dat hij om den hals droeg. Eerst na deze offerande zette de stoet zijnen weg naar het Capitoel voort! Deze gevangene, Guy, van wien men zich niet gewaardigt te spreken, was Simon Bar-Gioras; hij was een der drie laatste verdedigers van Jerusalem. Ja, ging Franz met klimmende aandoening voort, ja, hij was een dergenen, die de stad ten einde toe verdedigden... maar, helaas!

die haar verdedigden als booze geesten, meesters van eene ziel, uit welke zij zich niet wilden laten verdrijven, en niet als heldhaftige kampioenen van eene gewijde en verlorene zaak. Alzoo ontbrak deze grootheid, die het enkele ongeluk dikwerf schenkt, aan het grootste jammertooneel, dat de wereld ooit aanschouwd heeft, en de namen aan deze onmetelijke ramp verbonden, bleven zelfs niet beroemd!... Joannes van Giscala, Eleazar, Simon Bar-Gioras... wie denkt nog aan hen? De geheele wereld roemt en vereert de namen van de twee ongelukkige Joden, die vier jaren te voren in dienzelfden kerker de doodstraf gewacht hadden; maar het ongeluk, de moed, de tragische dood van de anderen heeft hun geenszins den roem geschonken, en een minachtende vergetelheid heeft hunne namen uit de herinnering der menschen gewischt!

Franz zweeg en steunde met het hoofd op zijn saamgevouwen handen.

— O mijn God! bad hij met vuur, o mijn God, dat ook ik onbekend sterve, maar voor U! dat ook ik mijn leven eindige onder een onbekende foltering, maar dat deze foltering eene boetedoening zij voor hen, en dat deze vurig begeerde boetedoening in barmhertigheid worde aangenomen!

Guy hoorde die bede niet, maar toen zijn vriend het hoofd ophief, was alle somberheid van zijn gelaat verdwenen, en het was als zag hij een hemelschen glans in zijne oogen schitteren. Nu zetten zij langzaam hunne wandeling voort, die door dit gesprek afgebroken was.

Op die wijze ging de tijd voorbij, zonder dat Guy, in weerwil van zijn wachten op de komst van zijn verloofde en hare tante, zich over den tragen loop daarvan beklaagde; en wij weten nu in welke geestgesteldheid hij verkeerde op den dag, dat hij op eenigen afstand

van de Ponte Molle eindelijk het rijtuig ontwaarde, dat de beide reizende dames naar Rome bracht.

V.

„*Ecco Roma!*” Zij, die thans te Rome aankomen door middel van den spoortrein en als een wervelwind een station binnenstormen, dat op het eerste gezicht in niets onderscheiden is van dat der eenvoudigste plaats van de wereld, kunnen zich geen denkbeeld vormen van den indruk, dien deze woorden weleer maakten, wanneer men, op dat gedeelte van den weg gekomen, waar men voor de eerste maal de Eeuwige Stad in het gezicht krijgt, den voerman de paarden zag inhouden, en uit de verte de stad aanwijzen, ze uitsprekende met dien Romeinschen klemtoon even statig en ernstig als de naam van Rome zelf.

Eveline bezat geest en ontwikkeling genoeg, om niet ongevoelig te zijn voor dien naam, en ook kunst-smaak genoeg, om met een oog van bewondering het prachtige panorama gade te slaan, dat zich voor haar ontwikkelde.

Overeind in het open rijtuig staande, waarin zij met hare tante reisde, met schitterende oogen en hare lippen half geopend, was zij in deze eerste opwelling van nieuwsgierigheid en belangstelling een beeld van schoonheid en bekoorlijkheid. Zoo zag hij haar weder, die haar te gemoet kwam en wiens verrukten blik zij blozend ontmoette, toen zij bij het trappelen van een paard omzag en Guy bemerkte, die juist naast haar rijtuig afgestapt was.

Gedurende de eerste dagen kwam niets den indruk

van deze ontmoeting verstoren. Eveline was in de gewenschte stemming om het historisch en poëtisch Rome op prijs te stellen en zij haakte er naar om de monumenten van Rome te bezichtigen. Zij bezat niet een uitsluitenden smaak voor datgene, waarin zij uitmuntte, maar zij wist ook het schoone te bewonderen onder alle vormen. Het was dus voor Guy een waar genot, om deze bewonderenswaardige galerijen wederom door te wandelen, en haar in een bezielde taal zijne indrukken mede te deelen, terwijl lady Cecilia hen volgde en de schilderijen en standbeelden met hare lofgnon nauwkeurig opnam, telkens de *Guide dans Rome* van mevrouw Stark raadplegende. Door zijne natuurlijke geaardheid en zijne studiën, was Guy altijd een onderhoudende gids geweest; maar zijne kortelings met Franz gedane omzwervingen hadden zijne waardeeringen verhoogd, en zoolang zij niets deden dan samen schilderijen en ruïnen, standbeelden en landschappen bezichtigen, verstoorde niets de harmonie, die tusschen hen scheen te heerschen. Eveline schepte behagen in de welsprekendheid en opgetogenheid van Guy, en zonder hem altijd te kunnen antwoorden, begreep zij hem toch genoegzaam, zoodat hij zelden gewaar werd, dat zij de taal niet verstond, die hij sprak. Ter nauwernood eens of tweemaal had een woord, een uitroep, een verraste of verstrooide blik hem doen trillen, als trof een valsche noot zijn gehoor. Maar deze indruk werd terstond weggevaagd door het genoeggen der tegenwoordigheid van Eveline, door hare natuurlijke innemendheid, kortom, door de liefde, die over al wat hen omringde een gouden waas wierp.

Den dag, waarop zij zamen in de St. Pieter gingen, deed deze pijnlijke en kortstondige indruk zich krachtiger en levendiger gevoelen. Op dien dag bezigde Eveline verscheidene uitdrukkingen, die van hare

bewondering en verbazing getuigden, maar de woorden, die Guy had willen vernemen, sprak zij niet. Daarom kreeg hij een afkeer om met haar nog een enkele kerk te bezoeken, een afkeer, die vermeerderde naarmate zij er op aandrong met de nieuwsgierige levendigheid van een vreemdelinge. Toen hij tegen zijnen wil aan haar dringend verlangen gehoor gegeven had, werd hij, zoodra zij de deur van eene kerk binnengegaan waren, zwijgend en somber, en al zijne levendige welsprekendheid was verdwenen. Soms verwijderde hij zich eensklaps van Eveline als hinderde het hem, haar te hooren spreken. Soms wierp hij zich op de knieën voor het hoofdaltaar, waar de lamp brandt, die aantoonde, dat *daar* het leven van het heiligdom is, en gedurende dien tijd wachtte Eveline hem geduldig af, tegen eene pilaar geleund, zonder er aan te denken, dat hij juist aan den voet van het altaar eene vurige bede voor haar uitsprak. Maar als hij opstond, nog bleek van zijne gemoedsaandoening, scheen de blik, dien hij ontmoette, een ijskoud antwoord te geven aan zijn brandende hoop!...

O, wreede verwoesters der christelijke eenheid! hoevele harten hebben van eeuw tot eeuw onder de edelste zielen der aarde door uwe handen gebloed!

Eveline was echter niet onverschillig voor den rijkdom, die de kunst in de onbeduidendste kerken van Rome heeft opgehoopt; noch smaak, noch belangstelling, noch ontwikkeling ontbraken haar om ze op prijs te stellen en te genieten. Kortom zij begreep alles, uitgenomen de gedachte, die door deze symbolen waren uitgedrukt, de gedachte, die de grond, de ziel en het leven was van alles, wat haar omringde. Zij was niet nieuwsgierig om het te weten, of beschaamd, omdat zij het niet wist. Eene volslagen onverschilligheid volgde op hare levendigste belangstelling, zoodra er sprake was van iets anders dan den uiterlijken vorm

en de pracht van die christelijke tempels, welker geschiedenis zij niet verlangend was te leeren. Zij zou gebloosd hebben, wanneer zij den naam van Jupiter Olympianus of Capitolinus niet geweten had, of niet op het eerste gezicht het standbeeld van Augustus, Tiberius of zelfs van Antinoüs herkend had, maar hare oogen dwaalden onverschillig over de standbeelden van de groote weldoeners der volken. De bekende en gevierde trekken van Vincentius à Paulo, Philippus Nereus, Franciscus van Assisen en zoovele anderen, die de menschheid boven zich zelve verheven en zooveel groote daden verricht hebben, die de Ouden goddelijk zouden genoemd hebben, waren haar niet alleen onbekend, maar zij schaamde zich evenmin hunne geschiedenis niet te kennen, als zij den lust bezat om die te vernemen.

Zoo was Eveline, die in dit opzicht op vele anderen geleek, en zij zou verbaasd gestaan hebben over den indruk, dien zij door dit eenvoudig gedrag op haren verloofde maakte, indien haar zulks ware geopenbaard geworden. Zij merkte nu en dan de wolken wel op, die het gelaat van Guy verduisterden, maar zij was er ver van af, er de reden van te vermoeden. Wat hem betrof, toen hij de pijnlijke gewaarwording had gevoeld, die wij zoo even beschreven, hij hoopte van den volgenden dag iets beters, of liever den volgenden dag vermeed hij alles wat die had kunnen hernieuwen, en stelde eene wandeling te paard voor of een uitstapje naar buiten. Dan, in tegenwoordigheid van die prachtige, lachende natuur, te midden dier beroemde bouwvallen, waar al hunne indrukken van gelijken aard waren, ontwaakte de betoovering weder, werd zij onwederstaanbaar en gaf hij zich daaraan zonder nadenken over; maar de tegenstelling was vervolgens slechts des te grooter, als

hij door een blik of een gezegde begreep, dat hij de gevoelens verbergen moest, die hij niet onwillekeurig ontheiligd wilde zien door haar, die ze niet deelde.

Het tegenwoordig verdriet van Guy bestond minder in een spade opgewekten apostolischen ijver, dan wel in de behoefte om niet zonder Eveline in de gewesten te leven, die naar zijn gevoelen de meest verhevene waren en waar hij kort te voren de vreugde gesmaakt had van eene volmaakte sympathie. Zijn hartstocht, aanvankelijk levendig en onberaden, was ernstig en teeder geworden even als de band, die hen ging vereenigen; hij kon het denbeeld van hare onverschilligheid niet verdragen en alles scheen hem thans beneden die zielefeesten, welke zij niet samen konden vieren.

In de droefheid, die zich nu en dan van hem meester maakte, zou hij zijn hart wellicht voor Franz ontsloten hebben; maar sedert veertien dagen had deze Rome verlaten, om een grootere afzondering te zoeken. Eens kwam hij op de gedachte, om aan Anna te schrijven... maar, na lang gepeinsd te hebben, wierp hij eindelijk zijne pen neder en besloot om aan niemand noch van Eveline noch van zich zelve te spreken. Wellicht een verstandig besluit, maar waarvan het gevolg in strijd was met de volkomen gelijkmatigheid van humeur, die Guy met moeite behield, wanneer hem eene of andere aanleiding tot ontevredenheid gegeven werd.

VI.

— Wilt gij ons vergezellen naar het Colliseum? vroeg Eveline op zekerden morgen aan Guy, toen hij op zijn gewoon uur bij lady Cecilia kwam.

— Ongetwijfeld, antwoordde hij terstond.

Daarop dacht hij na en zeide op een anderen toon:

— Maar het is heden Vrijdag; er zal een groote menigte in het Colliseum zijn; het is, dunkt mij, beter om op een anderen dag te gaan.

— Neen, neen, hernam Eveline, juist daarom wil ik gaan. Men heeft mij gezegd, dat men het zien moet, wanneer het zoo met menschen opgevuld is, het moet een zeer eigenaardige feestelijke bijeenkomst zijn.

— Het is geen feest, sprak Guy ernstig, het is een eenvoudige daad van godsvrucht, die elken vrijdag herhaald wordt.

— Inderdaad! zeide Eveline, en waarom op vrijdag?

— Omdat het de dag is, waarop Christus voor ons gestorven is; om deze reden, het is u niet onbekend, is deze dag in de christelijke wereld geheiligd gebleven... in de katholieke wereld ten minste... antwoordde Guy.

— Maar met welk doel kiest men het Coliseum, om zich daar op dien dag te vereenigen?

— Omdat het Coliseum gedrenkt is met het bloed der martelaren en omdat daar de herinnering aan hen meer dan elders verbonden is met Hem, die zijn bloed op het kruis gestort heeft, en voor Wien zij het hunne vergoten hebben.

Guy gaf deze verklaring met een somber en gedwongen voorkomen, hetgeen Eveline bevreemde. Zij achtte zich onberispelijk in hare omzichtigheid voor de godsdienstige overtuiging van Guy; zij onderdrukte zorgvuldig alles, wat hem kon kwetsen, en gebood zulks zelfs aan anderen. Den vorigen dag nog, toen eene jonge Engelsche dame in hare tegenwoordigheid gezegd had, dat de katholieken volgens hare overtuiging de beelden aanbaden, ofschoon zij zulks niet wilden toegeven, had Eveline zich boos gemaakt en staande gehouden, dat de katholieken goede christenen waren:

„evenzoo goed als gij en ik,” had zij er heftig bijgevoegd. Zij was dus verdraagzaam, zeer verdraagzaam. Wat kon Guy nog meer verlangen? Zij duldde, wel is waar, geenszins, dat hij invloed op haar uitoefende, maar wederkeerig wilde zij niet op hem den minsten invloed uitoefenen, en zij vond, dat hij haar dit had moeten ten goede houden, hoewel deze omzichtigheid haar niets kostte. Guy was katholiek, dat was jammer; maar het was zijne schuld niet, hij was een Franschman, hij kon dus klaarblijkelijk geen anglicaan zijn. Verder ging Eveline niet en zij bekommerde er zich niet meer over. Met Guy was het, naar wij weten, geheel anders gesteld; maar hij had het treurig besluit genomen, om altijd over dat belangrijk punt te zwijgen, daar een onfeilbaar instinct hem gewaarschuwd had, dat zijne woorden in de tegenwoordige gesteldheid van Eveline ijdel zouden zijn en zij haar zouden kunnen kwetsen, zonder haar te overtuigen. Met inspanning bewaarde hij het stilzwijgen, en het was eveneens slechts met inspanning dat hij zich liet overhalen, om het stilzwijgen te verbreken. Eveline zag derhalve op dat oogenblik met misnoegen, dat hij droevig en somber was. Zij begreep niet waarom en ging in eene vrij knorrige luim haren hoed afzetten, en liet Guy op haar wachten in de salon.

Hij was blijven zitten aan eene tafel, waar boeken, bloemen, naaimandjes en tal van andere voorwerpen opeengehoopt waren, die de Engelschen gaarne naar alle plaatsen mede dragen en als door een goocheltoer uit hunne reistassen te voorschijn brengen, alsof zij zich in het logement, waar zij eenige dagen of weken verblijf houden, voor geheel hun leven gevestigd hadden.

Verstrooid nam Guy werktuigelijk op, wat zich onder zijne handen bevond; het was een zeer aardig korfje, waarin hij onder de voorwerpen, die er dooreen

in geworpen waren met de handschoenen, de flacon, het borduurwerk van Eveline enz., een boekje opmerkte, waarvan de rijke band zijne aandacht trok. Hij nam het in de hand en opende het, doch ziende dat het een gebedenboek was, wilde hij het met eene lichte zucht weder sluiten, toen hij de beginletters van een naam zag in de binnenzijde van den band gegraveerd en die niet die van Eveline waren, namelijk V. L. Hij sloeg deze letters een wijl met aandacht en zekere nieuwsgierigheid gade; daarop las hij de woorden onder deze letters: „Herinner u dezen dag.” Hij had het boek nog in de hand, en hij herlas dezen volzin, toen Eveline binnen kwam en haastig en blozend naderde; maar voor dat zij het hem uit de hand nemen kon, had Guy het met een onverschillig gezicht op tafel gelegd en was opgestaan. Hij had nogtans de beweging van Eveline zeer wel opgemerkt; maar hij had die toegeschreven aan de gewoonte, welke zij had aangenomen, om alles te vermijden, wat tot een gesprek over den godsdienst aanleiding geven kon. Deze gedachte verwijderde voor het oogenblik de herinnering aan de letters uit zijnen geest, alsook de vraag, die hem hieromtrent op de lippen zweefde. Juist ook verscheen lady Cecilia en vroeg hun of zij medegingen.

Lady Cecilia had een hoed met een grooten kap op, droeg een vouwstoeltje onder den arm en had een korfje in de hand, waarin zij haren „*Guide du voyageur*” en een album bewaarde; daarin teekenden zij en Eveline beurtelings. Zij stapte met hare bagage in het rijtuig, Eveline volgde haar en Guy plaatste zich tegenover deze.

Het was een dier Italiaansche dagen, wier schoonheid zich zelfs doet gevoelen bij eene reeks van heerlijke dagen, en die zulk een levendige gewaarwording veroorzaakt, dat het al te volle hart zelfs begint te lijden onder de overmaat van het genot, dat men

smaakt. Het oog is voldaan en bekoord, waarheen het zich wendt; alles schijnt bijeen gebracht voor zijn genoeg, in alles heerscht harmonie, niet minder in de vormen en kleuren der gebouwen dan in die der gebergten en boomen; de menschelijke hand schijnt van alle kanten de onvergelykelijke natuur te hebben geholpen. En op dat alles valt een tooverachtig licht, een licht, waarvan de schoonheid telkens wisselt tot op het uur, waarin de dag zich in den nacht verliest, met een luister, die den morgenstond nog overtreft.

Eveline en Guy waren beiden in eene ontevreden stemming in het rijtuig gestapt; maar onder den onweerstaanbaren invloed van dien schoonen dag scheen alles weldra uitgewischt te worden en te verdwijnen, behalve de blijdschap, dat zij onder dien schoonen hemel bij elkander waren en te zamen de zuivere en geurige lucht inademden.

In plaats van regelrecht naar het Coliseum te gaan, verzocht en verkreeg Guy van Eveline de toestemming om een grooten omweg te maken. Een onverklaarbare gewaarwording deed hem verlangen, dat dit uur nimmer eindigen mocht; het gewicht, dat zoo dikwerf zijn hart had gedrukt, was opgeheven; hij dacht er slechts aan om naar de welluidende stem te luisteren, die in de lucht trilde en hem verrukte. De mengeling van ernst en bevalligheid, die een der voornaamste bekoorlijkheden was van de voor alle indrukken vatbare Eveline, was hem nimmer zoo wegslepend voorgekomen, nimmer had hij haar zoo schoon gevonden! nimmer was de betoovering, die zij uitoefende, zoo machtig geweest! Wanneer Guy onder dergelijke indrukken sprak, wist hij welsprekend te zijn, hij wist dit zelfs te zijn door zijn zwijgen, en Eveline, die meer bewogen was dan naar gewoonte, wist nu eens door hare taal dan weder door haar zwijgen, hem van haren kant en te verstaan en te antwoorden.

Eindelijk kwamen zij bij het Coliseum aan, waarin zich inderdaad een ontelbare menigte bevond, en aanvankelijk hadden zij moeite om er door te dringen; doch ten laatste bereikten zij het middelpunt van den breeden omtrek en zagen om zich heen.

De ruïne, gewoonlijk verlaten, was door tal van menschen opgevuld en bood overal de meest verrassende tooneelen aan. De geheele wereld scheen daar zijn vergaderplaats gekozen te hebben. Van het schilderachtig gewaad der Albaansche boerinnen tot den blauwen kaphoed van lady Cecilia, van de monnikspij van alle orders tot de sombere mantels der Trasteverijnen, van de kleeding der hooge geestelijken tot de zonderlinge costumes der kunstenaars en reizigers van alle landen, zag men al de denkbare verscheidenheden van vormen, kleuren, gelaatstrekken en houdingen. Maar de menigte drong zich vooral dicht samen rondom het kruis, dat zich in het midden van de uitgestrekte arena verheft, want daarnaast stond de prediker der statiën.

Het was een ordesgeestelijke, gekleed in dat gewaad, dat even aangenaam is aan het oog van den schilder als aan het hart van den geloovige, en wiens eerbiedwaardig voorkomen de volmaakte verwezenlijking scheen van alles, wat zijn kleet belooft. De verloofden waren laat gekomen, de prediker had reeds de verschillende statiën doorloopen, en op dit oogenblik gaf hij eene korte samenvatting van alles, wat hij gepredikt had. Guy was hem zoo dicht mogelijk genaderd en had naast zich voor Eveline plaats willen maken; maar zij had zijn arm losgelaten, om zich bij hare tante aan te sluiten, waar zij nogtans gelegenheid had om te luisteren, wanneer zij het wilde.

Guy, nog geroerd door hunne wandeling, gevoelde aanvankelijk slechts spijt, dat hij van haar gescheiden

was, maar weldra maakte een geheel andere aandoe-
ning zich van hem meester! De kloosterling, die
daar predikte, was meer dan een redenaar, hij was
een heilige. Dikwerf misbruikt men die uitdrukking,
dikwerf gebruikt men die lichtvaardig of ten onrechte,
maar wij bedienen er ons thans van in hare volledige
beteekenis. Het was een man, die waarlijk zijn naaste
gelijk zichzelf en God bovenal beminde, en die
man had de gave der welsprekendheid ontvangen!
Onder die voorwaarden is het menschelijk woord het
verhevenste en goddelijkste op aarde en niets even-
aart zijne macht. Zoo was dit woord, dat op dien
stond als uit den Hemel over de menigte uitgestort
werd. Guy werd er door verrast, doordrongen en
vervoerd, en voelde zijn hart kloppen van geestver-
voering, en de edelste neigingen zijner ziel begonnen
met kracht te ontwaken. De liefde voor de deugd,
de begeerte om zijn leven nuttig en vruchtbaar te
maken, de wil om een edel gebruik te maken van
zijne jeugd, zijne bekwaamheden en zijn fortuin; al
deze gedachten en besluiten, waarvan hij nu en dan
zijne aandacht aftrekken kon, maar die als met zijne
natuur verbonden waren, schenen bij dit krachtig en
doordringend woord een nieuwe macht op hem te
krijgen. Tegenover het kruis staande, luisterde hij
met zooveel aandacht, en zijn rijzige gestalte deed
hem zoo in het oog loopen, dat de diepe en ontzag-
wekkende blik van den prediker een oogenblik op
den zijnen rustte en hij scheen rechtstreeks tot hem
zijne laatste woorden te richten: deze woorden voor-
spelden aan den Christen een vreeselijken strijd, zware
kruisen, maar aan het einde de overwinning. En
toen ten slotte de heilige kloosterling zijne hand op-
hief om de omstanders te zegenen, viel Guy met de
geheele menigte op de knieën, met de gevoelens van

geloof, van ijver en van moed, den gewijden grond, waarop hij nederlag, geheel waardig.

Terwijl het volk, dat hem omringde, nog even als hij op de knieën lag, keerde hij zich om en zijne blikken zochten Eveline. Welken indruk zou die goddelijke wervelwind, die hem zoo even geschokt had, op haar gemaakt hebben? Dit vroeg hij zich bevend af, maar niet zonder hoop; want hij wist het, zij was gevoelig voor de welsprekendheid, en wellicht klopten hunne harten op dat oogenblik eenstemmig. Aanvankelijk zag hij haar niet, omdat zij verscheidene schreden verwijderd was van de plaats, waar hij haar gelaten had; maar hij kreeg haar weldra in het oog, want zij alléén stond! Zij had haar album in de hand, waarin zij glimlachende een vluchtige schets teekende van den prediker, terwijl hare tante naast haar zat op haar vouwstoeltje en aandachtig in haar korfje naar iets scheen te zoeken.

Wat Guy gevoelde, zullen wij aanstonds verhalen; maar laat ons intusschen vragen of de onverschilligheid van Eveline zoo schuldig was als zij toescheen aan hem, die haar met zooveel angst in zijn blik, het kenmerk van eene sympathische aandoening, zocht.

Helaas! wij gelooven het niet! Wat kon Eveline verwachten van de woorden van een monnik? Waarom zou zij er zelfs naar geluisterd hebben? Zijn vele en de degelijkste Engelschen niet van hunne kindschheid af en hun geheele leven door gewoon, om even als zij in onwetendheid alles te miskennen en te verafschuwen, wat den stempel draagt der aloude Kerk, hunne moeder? en zijn deze verachting en haat dikwerf voor de godsdienstigsten van hen niet de meest bepaalde punten van hun geloof?

VII.

Guy stond op en naderde Eveline.

— Mijn hemel, wat deert u? vroeg zij.

Hij antwoordde, dat hem niets deerde.

Inderdaad, hij had niets kunnen zeggen, hij zou niets hebben kunnen mededeelen, niets uitdrukken; want niets zou begrepen zijn. Zijn hart was vol, tot overloopen toe vol, van de zuiverste, edelste en verhevenste gevoelens, die het in staat was te bevatten, en hij moest ze onderdrukken, ze verbergen, ze volstrekt zwijgen op straffe, dat hij nog meer lijden zou, dan hij reeds deed.

Zonder spreken bood hij Eveline zijn arm aan. Zij had, gelijk wij gezegd hebben, reeds meermalen opgemerkt, dat hij sinds hunne komst te Rome ongelijkmatig en opvliegend van humeur was; maar nimmer had een dergelijke wolk zijn gelaat verduisterd. Een ander zou er wellicht door verontrust en ontsteld geweest zijn, maar zij was er slechts ontevreden over en vond goed, om aan Guy te toonen, dat zij zich weinig stoorde aan eene grilligheid, die hem zonder reden zoo plotseling in eene norsche stemming bracht. Terwijl zij langzaam door de menigte drongen, begon zij met zekere gemaaktheid een gesprek over onverschillige zaken, den schijn aannemende, als bemerkte zij niets van zijn kwaad humeur. Guy zweeg voortdurend; maar thans had hij die bekoorlijke stem, die nog kort geleden zoo zoet in zijne ooren klonk, liever niet vernomen, en eindelijk kwamen hem onwillekeurig de volgende woorden over de lippen:

— Eveline! om Godswil . . .

Doch hij zweeg plotseling, niet meer wetende, wat hij zeggen wilde; maar vooral bleef hij steken bij den verrasten blik dier groote oogen, welke hem op dit oogenblik koud en wreed voorkwamen, en waarvan hij terstond de zijne afwendde uit vrees van te veel te zullen lijden.

Zij kwamen alzoo zwijgende ter plaatse, waar het rijtuig van lady Cecilia was blijven staan; maar toen Eveline, reeds naast hare tante zittende, verwachtte, dat Guy haar zou volgen, sloot hij het portier en bleef onbewegelijk op de plaats waar hij stond, zonder haar zelfs met een blik te groeten, toen het rijtuig zich verwijderde.

Lady Cecilia had de verandering in het gelaat en de manieren van Guy niet opgemerkt, aanvankelijk zelfs zijne afwezigheid in het rijtuig niet. Toen hare aandacht daarop viel, zeide zij, zich tot Eveline wendende:

— Wat heeft dit te beteekenen?

Maar deze zat met een hoogrood en ontevreden gelaat voor zich te zien, en scheen weinig lust te hebben om te antwoorden.

Lady Cecilia zag haar eene wijl in het gelaat en drong toen niet verder aan.

„Een twist tusschen verliefden, dacht zij, dat gaat mij niet aan.” En zij zweeg totdat het rijtuig voor hare deur stilhield.

— Hij zal toch wel als naar gewoonte te acht uren met ons komen dineren, niet waar? vroeg zij toen.

Eveline antwoordde zonder aarzelen bevestigend, ofschoon zij er volstrekt niet zeker van was, en deze twijfel vermeerderde haar misnoegen. Zij begreep niets van de zonderlinge handelwijze van Guy, en was op hem verstoord; maar zij verlangde hem weder te zien,

al was het ook maar om de voldoening te hebben hem verwijten te doen, en hem daarna vergiffenis te schenken, wanneer hij daarom mocht verzoeken. Zij volgde, zich met die gedachten bezig houdende, hare tante, terwijl deze den langen trap opging van het paleis, dat zij bewoonden op de *via della Quattro Fontane*, toen lady Cecilia, boven gekomen, plotseling een uitroep van verbazing deed hooren en aan Eveline een kaartje toonde, dat men haar overhandigde.

— Ziedaar, Eveline, zeide zij, eene tijding, die mij zeer veel genoeg doet; wij zullen berichten uit Engeland ontvangen en bovendien iemand, die eenige levendigheid aan onzen gezelschapskring zal bijzetten.

Het gelaat van Eveline scheen deze laatste bewering niet te bevestigen. Zij staarde als versteend op het kaartje en gaf geen antwoord.

Verbaasd dat Eveline niet in hare blijdschap scheen te deelen, keerde lady Cecilia zich om, doch ontstelde hevig bij het zien van het doodsbleeke, strakke aangezicht van hare nicht en vroeg haar deelnemend:

— Wat deert u, Eveline? Zijt gij niet verheugd, dat gij uw neef zult wederzien?

Eveline had den tijd gehad om tot bedaren te komen en antwoordde koel:

— Noch ontevreden noch verheugd, lieve tante; maar wij zullen moeten zien of het Vivian onder ons bevallen zal, alvorens zeker te zijn, dat wij zijn gezelschap aangenaam zullen vinden.

En zonder een enkel woord meer te spreken, wierp Eveline het kaartje op tafel en begaf zich naar hare kamer.

Lady Cecilia dacht over deze laatste woorden na, en zich eenige bijzonderheden herinnerende omtrent het karakter van haren neef, dacht zij, dat Eveline wellicht geen ongelijk kon hebben, en hij zich onder vreemdelingen misschien niet zoo op zijn gemak

zou gevoelen, en dus ook niet zoo beminnelijk te Rome als te Londen zou wezen.

Zich alzoo ten tweede male op hare wijze reken-schap gegeven hebbende van hetgeen hare nicht bezorgd maakte, ging lady Cecilia hare rust nemen, doch eerst zond zij een kaartje aan *lord Vivian Lyle*, ten huize van *Serny*, *Spaansche Plein*, om hem uit te noodigen dien dag te acht uren bij haar te komen dineeren.

Na Eveline bij het Coliseum verlaten te hebben, had Guy zich in allerijl verwijderd, zonder doel voortgaande, doch alleen trachtende om het gedruisch, de menigte en het gewoel zoo snel mogelijk te ontkomen. Hij koesterde slechts één verlangen: namelijk alleen te zijn met de gedachten, die zijn hart vervulden, en zich genoegzaam meester te worden, om ze te verbergen, maar hij wandelde langen tijd voort zonder dat het hem gelukte, zijne inwendige spanning te doen bedaren. De wonderbare woorden, die hij in het Coliseum vernomen had, stonden hem levendig voor den geest. Hij herhaalde ze en gevoelde nog de aandoening en de bewondering, die hem vervuld hadden; vandaar voerde zijne gedachte hem naar het uur terug, waarop Eveline zich tijdens de wandeling zoo bekoorlijk aan hem vertoond had

Maar alles scheen van gedaante veranderd. Nauwelijks kon hij zich het genot herinneren, dat hij gesmaakt had; hij zag niets meer dan de gedaanteverwisseling, die op dat uur van betoovering gevolgd was. Die koelheid, die onverschilligheid, die scherts! en zulks toen het geweten van Guy hem zeide, dat, zoo hij ooit de goedkeuring verdiend had van een verhevene ziel, de sympathie van een edel hart, zulks zou geweest zijn op het oogenblik, waarop verhevene en heilige woorden in hem een zoo machtige en heilzame echo opwekten.

Hij wandelde aldus zonder bepaald doel voort en bevond zich eindelijk op een weg tusschen twee muren ingesloten, hier en daar door pijnboomen en cypressen begroeid, wier sombere kleur scherp op den helderen hemel afstak. Eindelijk kwam hij aan de deur eener kleine kerk, en bijna werktuigelijk ging hij daar binnen.

De plotselinge frischheid, die eensklaps op de warmte van buiten volgde, verwekte terstond in hem eene aangename gewaarwording en gaf aan zijn gedachtenloop een kalmer richting. De kerk was ledig. Er stond slechts een eenvoudige bidstoel in voor het altaar. Guy knielde daarop neder met zijn hoofd tusschen de handen, en bleef daar lang in eene mijmering verzonken, die geen gebed was, maar hem de rust schonk, waaraan hij behoefte had. Hij overwoog met meer kalmte de gewaarwordingen, die hij zoo even en gedurende eene maand ondervonden had, en besepte toen te gelijker tijd de macht en de ijdelheid van het gevoel, waaraan hij zijn hart overgegeven had! Machtig, ach ja! het was machtig, want het had eene poos alles voor hem van gedaante doen veranderen, maar ijdel, want hij kon het niet hooger verheffen.

Guy hief het hoofd op, hij gevoelde behoefte om het gewicht van zoovele gedachten door een waar en vurig gebed te verlichten; hij vouwde zijne handen en richtte zijne oogen naar het altaar.... maar op hetzelfde oogenblik ontroerde hij en sprong op als trof eene buitengewone verschijning zijn oog. De stralen van de ondergaande zon vielen door een raam boven den ingang op het altaar en verlichtten met een helderen glans het schilderij, dat het altaarstuk vormde, zoodat de hoofdfiguur daarvan als met leven bezielde scheen en hem liefdevol aanzag. Het beeld was dat van de heilige, waarvan het doek de marteling voor-

stelde; maar het gelaat was niet eene vinding van den schilder; hij kende die figuur, die oogen, die uitdrukking, die glimlach; het waren die van de vriendin zijner jeugd; het was de blik, het was de ziel van Anna Severin, die op dat doek leefden!... Guy staarde als in verbijstering naar het schilderij; daarop viel hij weder op zijne knieën, en zonder dat hij ze kon onderdrukken, welder er een stroom van tranen uit zijne oogen op.

Geruimen tijd kon hij zich geen rekenschap geven van hetgeen er in hem omging; een weldadige invloed scheen hem van alle zijden te omringen. Langzamerhand gevoelde hij zijne kalmte, zoo dikwijls door de tegenwoordigheid van Anna teweeg gebracht, terug keeren, en de woorden, zoo dikwerf door hem gelezen, doch nimmer begrepen gelijk heden, schenen in het diepste zijner ziel te weêrklinken: „*Geene liefde, waarvan God de band niet is, kan krachtig en duurzaam wezen.*”

Guy viel wederom voor dat altaar op de knieën, en vurig bad hij, dat deze goddelijke band hier op aarde aan zijne liefde en zijn leven zou worden geschenken.

Hij stond getroost en vol vertrouwen op. Maar alvorens de kerk te verlaten, beschouwde hij met meer bedaardheid het schilderij, dat hem zulk een hevige en zoete aandoening veroorzaakt had. Men raadt het reeds, dat hier sprake is van hetzelfde schilderij, dat hij vroeger bij Franz in de werkplaats gezien had. Hij sloeg het thans met vernieuwde verteederingsgade en bleef lang verzonken in de gedachten, welke gelijktijdig in hem opgewekt werden door de herinnering aan den vriend, wiens werk hij herkende, en de beelden van haar, wier trekken deze had wedergegeven.

VIII.

Guy kwam ernstig en peinzend te huis. De herinnering aan Anna, zoo onverwacht opgewekt, vervolgde hem nog, en daar de onweerstaanbare gang van zijne gedachten hem nogmaals tegenover het kruis in het Coliseum verplaatste, waar hij een paar uren te voren zooveel geleden had, kon hij zich niet onthouden van te gissen, wat Anna op die plaats zou ondervonden hebben, en wat hij zelf gevoeld zou hebben naast haar. Zijn hart klopte bij deze gedachte en er scheen eene wonde open te gaan, zoo smartvol en zoo gevoelig, dat hij zich afvragen moest, of zij wel ooit goed genezen was.

Guy bedacht evenwel, dat Eveline onschuldig was aan de onwillekeurige foltering, die zij hem veroorzaakt had, terwijl zij reden had om zich over hem te beklagen. Hij gevoelde zich gedrongen om zijn ongelijk te herstellen; wellicht verlangde hij haar ook weder te zien, ten einde het beeld uit zijne ziel te wisschen, dat daarin begon te herleven. Hij maakte zich alzoo gereed, om volgens gewoonte naar lady Cecilia te gaan, maar hij had zich lang onderweg opgehouden, en het uur voor het diner, hoe laat dit ook gesteld was, had reeds geslagen, toen hij zich op weg begaf naar de *Via delle Quattro Fontane*.

De salon van lady Cecilia werd zeer bezocht, en terwijl zij tegen het etensuur rustig hare gasten verwachtte, kan de lezer licht gissen, dat Eveline niet even bedaard was als hare tante. Zij kleeedde zich, maar was zoo verstrooid, dat Morris, na een paar

malen hare bevelen gevraagd te hebben, zonder antwoord te bekomen, ten laatste besloten had naar eigen ingeving te handelen en hare meesteres eens naar haren zin te kappen. Om billijk te zijn omtrent die bekwame kamenier dient gezegd te worden, dat indien Eveline een blik geworpen had op de vermenging van fluweel en paalen, die door hare prachtige haren geslingerd waren, zij had moeten erkennen, dat Morris uitmuntend van hare verantwoordelijkheid had gebruik gemaakt. Maar Eveline dacht noch aan haar kapsel, noch aan hare schoonheid, noch aan iets, wat haar aangenaam was. Na de voltooiing van haar toilet, bleef het jonge meisje voor haar raam staan, verdiept in hare overpeinzingen, die niet van genoegelijken aard schenen.

De schoonheid van een prachtvollen avond volgde op dien van den dag, de maan verrees aan den horizon, de met sterren bezaaiden hemel had nog een purperen tint, die als een laatst vaarwel was van het heldere daglicht. Doch dat alles bleef onopgemerkt voor Eveline en zij bleef roerloos en peinzende op dezelfde plek, tot men aan hare deur kwam kloppen, om haar te waarschuwen dat „al de gasten daar waren, en men nog alleen op miss Devereux wachtte om aan tafel te gaan.”

„*Al de gasten waren daar!*” . . . die eenvoudige aankondiging had op haar eene geheel andere uitwerking dan gewoonlijk, want in plaats van terstond te gaan, verwijlde zij nog even; zij moest nogtans besluiten en met een luid kloppend hart begaf Eveline zich naar de gezelschapszaal.

Welke angstige gedachten hadden haar bestormd gedurende deze lange mijmering! Hoe zou zij Vivian wederzien, aan wien zij gedurende twee maanden zoo weinig gedacht had, en van wien zij gedurende dien

tijd geen enkelen brief ontvangen had? Zou zij zich thans zoo gemakkelijk van nabij als van verre kunnen onttrekken aan het zonderling overwicht, dat hij altijd op haar had uitgeoefend en waaraan de herinnering haar zoo pijnlijk viel? . . . Hoe zou zij haren verloofde bejegenen? . . . En in welke stemming zou zij Guy zelve vinden? Wat hem betrof, hij was onbekend met het verleden en hij had geen enkele reden, om lord Vivian met misnoegen te zien, maar deze opmerking, die haar schijnbaar had kunnen gerust stellen, veroorzaakte haar integendeel meer angst. Zij gevoelde bittere spijt over het stilzwijgen, dat zij bewaard had om eene verklaring te geven, die bij elken dag van uitstel moeilijker werd, maar die nimmer eene verlegenheid had kunnen veroorzaken zoo groot als die, waarin zij zich thans bevond. Kortom, zij herinnerde zich plotseling met een zekeren troost aan de kwade luim van Guy in het Coliseum en de zonderlinge wijze, waarop hij haar verlaten had; zij zeide bij zichzelf, dat hij waarschijnlijk dien dag niet zou komen dineren, en hetgeen haar eenige uren te voren mishaaagd had, scheen thans de eenige uitkomst te zijn. Ja, ja, alles zou zoo afloopen; zij zou aanvankelijk een onderhoud met Vivian hebben, en dan, wanneer zij Guy wederzag, zou zij hem alles verhalen: het eenig wenschelijke voor haar was, dat zij hen beiden niet tegelijk aantrof.

Daar zulks haar het best te pas kwam, overreedde zij zich, dat het zoo gebeuren zou en begaf zij zich met vertrouwen naar de deur van de salon.

Zij opende die . . . en zij zag beiden voor zich. De kleine verplichtingen van het maatschappelijke leven hebben in vele omstandigheden een groot voordeel, want deze beletten Eveline een kreet te slaken, waarvan het gevolg te betreuren zou zijn geweest, of wel dat zij bewusteloos neêrzeeg, hetgeen zeer wel had kunnen

gebeuren, daar haar hart vreeselijk klopte; zij zag zich namelijk onmiddellijk verplicht om de hartelijke ontvangst te beantwoorden van eene Romeinsche prinses, die zich dien dag onder het getal der gasten van lady Cecilia bevond. Het eerste, waar Eveline bewustheid van had, was, dat hare tante haar voorstelde aan een zeer deftig gekleede dame, die haar eenige vleierende woorden toesprak, waarop zij antwoordde, zonder goed te weten wat zij zeide; maar zij zeide toch iets, en dit was haar genoeg om zich een weinig te herstellen. Daarop sloeg zij met eene voorgewende bedaardheid hare oogen om zich heen, groette de personen, die zich rondom haar bevonden, en naar het scheen alleen haren neef opmerkende, bood zij hem de hand en zeide bijna op natuurlijken toon:

— Goeden dag, Vivian; ik ben zeer verheugd dat ik u te Rome zie.

Aanvankelijk antwoordde hij niet, en zij durfde hem niet in het aangezicht te zien. De hand, die de hare gedrukt had, was ijskoud. Eindelijk antwoordde hij:

— En ook ik ben blijde, Eveline, dat ik u na zulk eene lange afwezigheid wederzie.

Deze woorden waren bijna even onbeteekenend als die, welke zij hem had toegesproken, maar in die vaste en kalme stem vond zij juist den nadruk, dien zij vreesde te zullen vernemen, en zij gevoelde zich in haar binnenste verschrikt.

Men kondigde het diner aan.

Guy naderde haar en bood haar zijn arm aan met die ongekunsteldheid, welke hem zijn vermeend goed recht gaf. Eveline nam dien aan zonder te weten, wat zij deed. Haar gelaat was rood als vuur. Lord Vivian ging twee schreden achteruit en liet hen voorbijgaan. Hij zelf bood zijnen arm aan niemand aan en kwam het laatst in de eetzaal, waar hij de eenige plaats in-

nam, die aan het einde der tafel onbezet gebleven was, hij zat alzoo recht tegenover Guy en Eveline, hoewel op eenigen afstand.

Guy was nog ernstig; maar hij had reeds op fluisterenden toon aan Eveline verschooning gevraagd voor zijne verdwijning in den morgen; hij had zulks met die bevalligheid en vriendelijkheid gedaan, die nu en dan eene bekoorlijkheid aan zijne manieren gaven, welke nog verhoogd werd door de levendigheid zelve, die hij dikwerf ter nauwernood kon bedwingen. Eveline wist niet, wat zij hem moest antwoorden; zij had haren grief vergeten; thans gevoelde zij zelve zich schuldig tegenover hem. In hare verwarring antwoordde zij hem dan ook op een zachten en nederigen toon, die haar zeer ongewoon was, en waardoor degene, die kort geleden bereid was om zich van haar los te maken, zich sterker dan ooit tot haar aangetrokken gevoelde. Het was Eveline echter onmogelijk om hare spanning te verbergen. Guy bemerkte zulks weldra zonder er de oorzaak van te raden, en hij werd weder zwijgend. Kort daarop werd hij uit zijne mijmering opgewekt door lady Cecilia, die tot haren neef eene vraag richtte, waarop deze kortaf antwoordde.

Guy was voor het diner even vóór Eveline in de salon gekomen, en had tot hiertoe den nieuwen gast volstrekt niet opgemerkt. Hij zag hem aan en vroeg aan Eveline:

— Wie is die jongman? Ik heb hem tot heden nimmer bij u gezien; is hij pas aangekomen?

— Ja, het is mijn neef lord Vivian Lyle, stamelde Eveline.

Daarop ging zij haastig voort:

— Ik had u eerder over hem moeten spreken, Guy.

Guy zag haar met verbazing aan, en na eene wijl gezwegen te hebben, zeide hij:

— Wees zoo goed dien naam nog eens te herhalen.

Eveline herhaalde:

— Vivian Lyle.

Dit woord deed terstond in het geheugen van Guy een herinnering ontwaken, die nogtans bijna uitgewischt was, zoo licht was de indruk geweest door die omstandigheid des ochtends te weeg gebracht.

Hij sloeg zijne oogen andermaal naar de overzijde van de tafel, en tot zijne groote verbazing bemerkte hij, dat de blik van lord Vivian onafgewend op hem gericht was, en die blik scheen hem onverklaarbaar. Waarom zag die onbekende hem aldus aan? Wat beteekende deze blik, die wel niet onbeleefd, maar aandachtig, ernstig en bijna ontzagwekkend was? Guy kon het niet begrijpen, maar hij was in geen geval gestemd om zich aldus geduldig te laten aanzien. Onwillekeurig nam zijn blik eveneens een trotsche uitdrukking aan, die naar de overzijde van de tafel gericht was, terwijl Eveline meende, dat deze haar betrof, toen hij zeide;

— Gij hebt daar een neef, die moeielijk onopgemerkt kan blijven. Gij moest mij derhalve zonder dralen zeggen, waarom gij zoo even spijt gevoeldet, dat gij mij niet eerder over hem gesproken hebt.

Indien Guy haar dit verzoek op denzelfden toon gedaan had, waarop hij haar eenige minuten te voren verschooning vroeg, dan zou Eveline hem wellicht met eene plotselinge en nederige bekentenis geantwoord hebben, maar dat minder of meer gebiedend verzoek had eene geheel tegenovergestelde uitwerking; de nederigheid en het leedwezen verdwenen en zij antwoordde koel:

— Gij zult dit vernemen; maar het is hier niet de plaats of het oogenblik.

En zij wisselden geen woord meer met elkander tot aan het einde van het diner.

Weder in de zaal terugkeerende, werd lord Vivian door lady Cecilia vormelijk voorgesteld aan den markies van Villiers, en zij wisselden eenige korte en onbeduidende woorden, waarna zij van elkander scheidden. Guy naderde de tafel; het kaartje, dat Eveline er dien namiddag had opgelegd, lag er nog. Hij zag het, nam het haastig op, en haar naderende, hield hij het haar onder de oogen, terwijl hij half fluisterende vroeg:

— Is dat bij geval de naam, waarvan de initialen in uw gebedenboek gegraveerd zijn?

Eveline ontroerde en bloosde hevig, doch op deze wijze ondervraagd, zou zij nimmer met een logen geantwoord hebben. Zij zeide alzoo terstond: „Ja,” en ondanks hare hoogroode kleur vertoonde zich daarbij geen spoor van verlegenheid, want de gebiedende toon van Guy had bij haar den geest van verzet opgewekt.

— Dan verzoek ik u, sprak hij op ernstigen toon, of liever *ik vorder* van u, dat gij mij morgen alles zegt wat gij voor mij verborgen hebt. Ik kom voor den middag terug en hoop, dat lady Cecilia mij veroorloven zal om met u alleen te zijn.

De salon was langzamerhand met menschen opgevuld geworden. Guy stond op en richtte zich zonder opgemerkt te worden naar de deur. Juist, toen hij naar buiten gaan zou, keerde hij zich om en zag lord Vivian bij de canapé staan, waar hij Eveline verlaten had. Hij sprak op zijne beurt met haar. Eveline keerde Guy den rug toe, maar hij zag, dat zij haar hoofd ophief, om te antwoorden. Een oogenblik gevoelde hij den lust om te blijven, ten einde eene poging te doen, om uit de verte te raden, wat zij zeide en wat men haar antwoordde; maar haar gade te slaan, zonder dat zij zulks wist, streed tegen den edelen aard van Guy. Hij wierp nog een blik op het regelmatig

gelaat, de schitterende oogen en de bevallige gestalte van zijne verloofde, en ging heen.

De avond lokte uit om buiten te blijven en zeer laat ging hij zijne woning binnen; maar hij zou den geheelen nacht doorgewandeld hebben, indien hij alles had willen herhalen, wat hij dien dag ondervonden had, waarop nogtans voor aller oogen, behalve voor de zijne, niets buitengewoons voorgevallen was.

IX.

Wij weten wat die dag, van geen belang voor de onverschilligen, voor Guy geweest was. In al zijne teederste gevoelens was hij geschokt en gekrenkt geworden. De liefde, de geestdrift, de misrekening en de smart hadden hem beurtelings vermeersterd; op die gemoedsaandoeningen was plotseling en levendig eene bedekte, maar nimmer uitgewischte herinnering ontwaakt, die hem te gelijk verdriet genoeg, vreugde, spijt en wroeging veroorzaakte. Na dat alles had hij Eveline wedergezien en hij was er slechts op bedacht geweest om het ongelijk te herstellen, dat hij erkende tegenover haar begaan te hebben. Maar dit berouw was weggevaagd geworden door een plotselingen, vreemden argwaan en thans was hij ter prooi aan eene woedende ijverzucht, die hem geheel en al beheerschte.

Ja, hij was ijverzuchtig en bedacht niet, dat wanneer hij dien dag al zijne gedachten geopenbaard had, zij evenzeer redenen zou gehad hebben om het te zijn. Maar daar was thans geen sprake van. Een levendig en ondragelijk mistrouwen maakte zich van hem meester en veranderde zijn lijden van dien morgen in een veel

pijnlijkster gevoel, geheel in strijd met zijne natuur. Onder al de hoedanigheden van Guy had zich de openhartigheid gedurende geheel zijn leven het minst verloochend. Nimmer had sedert zijne kindsche dagen niet alleen een logen zijne lippen beroerd, maar nooit ook had hij zich aan veinzen schuldig gemaakt. Op het tijdstip, waarop Eveline als het ware een spel dreef met den invloed, dien zij op hem uitoefende, had zij hem eens schertsende betreffende Anna eene gelijke vraag gedaan als zij tot Anna zelve gericht had; Guy had daarop geantwoord met het eenvoudig en oprecht verhaal van alles, wat er voor hare komst te Villiers voorgevallen was. Omwegen, waartoe hij niet in staat was, onderstelde hij niet bij anderen, en wanneer een vermoeden van dien aard in zijn geest opkwam, verwekte zulks bij hem een onwillekeurige en onweerstaanbare verachting. Deze meening kon hij niet koesteren ten opzichte van Eveline; hij trachtte die van zich te werpen door den toorn, die in hem begon op te wellen, tegen dengene te richten, die in hun midden verschenen was, en bij de herinnering aan den blik, die hem, naar het scheen, had willen noodzaken zijne oogen neder te slaan, voelde hij zijn bloed koken en gevaarlijke denkbeelden door zijnen geest gaan.

Zoo bereikte hij den voet van den langen trap, die van de Piazza d'España voert naar de Trinidad del Monte en beklom haastiger dan naar gewoonte de treden; van die zijde kwam men te voet aan zijne woning, juist boven aan dien trap gelegen, en die een van die gezichtspunten beheerschte, dat zelfs te Rome zeldzaam schoon is. Te huis gekomen, opende hij de raamdeur, die naar zijn balcon voerde, en met de ellebogen op de balustrade geleund, met de handen zijn hoofd ondersteunende, verloor hij zich in zijne gepeinzen.

Hij werd uit zijne mijmering gewekt, doordien de klok van het naburig klooster vijf slagen sloeg. Dit beteekende, volgens de gebruikelijke manier in Italië om het uur aan te geven, in het jaargetijde, waarin men zich toen bevond, half twaalf uren van den avond. Guy stond op om het balcon te verlaten; maar alvorens binnen te gaan, liet hij nog eens het oog weiden over dat gezicht, waarvoor de gewoonte hem niet onverschillig gemaakt had. Al de voorwerpen kon men bij het licht der maan nauwkeurig onderscheiden. De obelisque, die zich verheft voor de kerk der H. Drie-vuldigheid, stond daar als een witte verschijning, en scheen over het slapende klooster te waken. De breede trap, op dit uur geheel verlaten, lag aan de eene zijde geheel in het duister, maar aan de andere zijde, waar Guy zich bevond, wierp de maan er een helder licht op. Men hoorde in de verte het rollen van eenige rijtuigen op de Piazza d'España en het nog meer verwijderde gedruisch der schreden van voetgangers in de naburige straten; in de nabijheid der woning van Guy was alles stil en eenzaam. Juist toen hij de raamdeur van het balcon ging sluiten, hoorde hij tot zijne verwondering plotseling het gedruisch van voetstappen op den trap; hij boog zich over het balcon en bemerkte een man van eene rijzige gestalte, die werkelijk van het plein langs dien weg kwam. Guy keek met oplettendheid naar hem en weldra vertoonde zich op zijn gelaat eene uitdrukking van verbazing, en bijna van ontzetting, want hij had hem herkend. Het was dezelfde, tegen wien hij op dit oogenblik zijn toorn zocht te bedwingen, de neef van Eveline, lord Vivian Lyle, en als door een ingeving begreep hij, dat deze hem op dit late uur kwam bezoeken.

Een paar minuten later werd er aan de deur gescheld. Guy sloot driftig het raam en wachtte. Bijna te gelijker

tijd trad zijn bediende binnen met een kaartje in de hand. Guy gunde hem geen tijd om een woord te spreken.

— Laat binnen komen, beval hij, terwijl hij het kaartje aannam en in duizend stukken scheurde, zonder het te bezien.

Lord Vivian verscheen. Hij bleef staan, totdat de bediende zich verwijderd had; toen naderde hij Guy en bood dezen de hand.

Guy had juist het voornemen gemaakt om zich meester te blijven en zich niet door toorn te laten verwoeren, wat het hem ook mocht kosten, maar zijne gedachten te ontveinzen was hem minder mogelijk dan ooit.

— Lord Vivian, sprak hij, dezen vlak in het gelaat ziende, ik aarzel om u de hand te geven, want het bezoek, dat ik van u ontvang, verwondert mij, en ik moet het bekennen, verontrust mij. Ik weet niet waarover gij mij komt spreken, maar ik gevoel, dat het pijnlijke, smartelijke zaken zijn, die ik wellicht onmogelijk aanhooren kan.

— Verlaat u op mij, mijnheer de markies, en wees niet bevreesd om aan te hooren, hetgeen ik u vrijmoedig kom zeggen.

De toon van den een was even edel als die van den ander; men kon zich daarin niet vergissen. Guy drukte de hand, die hem aangeboden werd.

Deze twee mannen, die elkander eenige uren te voren nimmer gezien hadden, die twee mededingers en bijna vijanden, die, voor een korte poos bijeen, misschien voor altijd van elkander gingen scheiden, waren van dezelfde afkomst; zij behoorden beiden tot die verspreide familie van edele harten, van verhevene zielen, die vereenigd de wereld zou hervormen! De koele beradenheid van den een gesteund door de

edelaardige onstuimigheid van den ander, zouden gezamenlijk veel groots tot stand hebben kunnen brengen. Maar alles scheidde hen, en op dit oogenblik, waarop zij zich voor de eerste maal in elkanders tegenwoordigheid bevonden, hadden zij de houding van twee tegenstanders, en het gold tusschen hen eene zaak, die meer dan elke andere den toorn en den haat der menschen prikkelt, en dikwerf zelfs tot bloedige tooneelen voert.

En nogtans, terwijl zij elkander eene poos zwijgend aanzagen, toen de openhartige blik van Guy van nabij en rechtstreeks den ernstigen blik ontmoette, die een ontzagwekkend voorkomen gaf aan de edele trekken van zijn mededinger, deed een gelijk gevoel hun de verwantschap hunner karakters begrijpen.

De achterdocht en de koelheid verdwenen. In dergelijke omstandigheden konden zij twisten, maar het was zeker, dat het een edelmoedige twist zou zijn, en Guy was thans vol verlangen om ter zake te komen.

Hij gaf aan lord Vivian een leuningstoel en nam zelf een stoel bij de tafel, waarop eene lamp stond, die alleen de kamer verlichtte.

Guy had nogmaals in de haast de herinneringen verzameld, die lord Vivian betroffen. Zij waren geheel versch, want op den morgen van dienzelfden dag had hij voor de eerste maal diens voorletters in het gebedenboek van Eveline gezien en het overige had eerst kort geleden plaats gehad. Wel beschouwd had alles niet veel te beduiden, en wellicht had hij ongelijk er zoo veel gewicht aan te hechten.

Ziende dat lord Vivian nog altijd zweeg, sprak Guy eindelijk op ernstigen toon:

— Ik kan mij niet het minste denkbeeld vormen van hetgeen waarover gij mij komt spreken, en ik weet nauwelijks, waarom ik u deze vraag doe; maar

betreft het onderwerp van dit onderhoud miss Devereux?

— Zeker, antwoordde lord Vivian zonder aarzelen, en mij dunkt, dat gij wel raden kunt, wat ik u te zeggen kan hebben.

Guy was verwonderd over dit antwoord. Na eene kleine pauze hernam hij met zekeren trots:

— Ik raad (want inderdaad, ik ben met alles onbekend en ik moet raden), ik raad dan, dat gij weleer naar hare hand gedongen hebt, dat gij wellicht gehoopt hebt die te bekomen, en gewis spijt gevoelt, dat dit geluk een ander ten deel gevallen is. Maar inderdaad, mylord, dit doet mij geenszins begrijpen, waarom ik de eer heb op zulk een ongelegen uur en op den dag van uw aankomst zelve te Rome van u een bezoek te ontvangen.

Terwijl hij sprak, vertoonde zich een onbeschrijflijke uitdrukking op het gelaat van lord Vivian.

— Mijnheer de markies, ik zie wel, dat gij mij de waarheid zegt, maar ik ben verbaasd over hetgeen ik hoor, en bedroefd...., ach! ja, bedroefd! voegde hij er bij, terwijl hij opstond en met de armen over elkander tegen den schoorsteen ging leunen.

— Wees zoo goed, lord Vivian, om te spreken, hernam Guy ongeduldig; ik durf zeggen, dat ik thans het recht heb, om zulks van u te vorderen.

— Hoe! zeide Vivian langzaam, hoe! Eveline heeft dan uwe hand aangenomen, zonder u over mij te spreken!... Ach! dat is slecht!... dat is slecht!

Er lag in zijne stem eene droefheid, die Guy evenzeer trof als die zonderlinge woorden.... ook hij stond op.

— Mijnheer, sprak hij ernstig, er moet een einde aan komen; gij begrijpt, dat ik niet kan veroorloven, dat ons onderhoud op dien toon voortgezet wordt. De naam, dien gij zoo even genoemd hebt, vergeet het

niet, is die van haar, welke weldra den mijnen moet dragen.

— Nooit, nooit, viel lord Vivian hem plotseling met eene koele beslistheid in de rede. Juist om dit te beletten ben ik hier gekomen.

Guy had besloten zich te bedwingen; maar het zal niemand verwonderen, dat zijne koelbloedigheid hem bij deze woorden bijna verliet. Hij verbleekte, maar behield nogtans zooveel macht op zich zelve, dat hij, om zoo te spreken, met een gedwongen bedaardheid zeggen kon:

— Genoeg, lord Vivian, genoeg; want ik vraag het u zelve, hoe zal dit onderhoud eindigen? en welk voordeel ziet gij er in om den naam van haar, over wie wij spreken, in een twist te mengen, die morgen ruchtbaar zal worden, indien gij niet daarover wilt zwijgen.

— Een twist, zeide lord Vivian, een twist! herhaalde hij met minachting; bedoelt gij een duel? Ik heb redenen om in geen geval zulk een strijd aan te gaan, en ik bezit den moed om die te bekennen, en die redenen kent gij, mijnheer de markies, want gij zijt Christen. Wanneer men dus zijn geloof verloochent door een tweegevecht, dat wil zeggen door eene laagheid te begaan, dan dunkt mij is zulks in uw oog evenals in het mijne hoogstens verschoonbaar voor degenen, die vreezen, dat men hen voor lafaards houden zal. Overigens, ging hij op een anderen toon voort, is het ook niet noodig, dat haar naam uitgesproken wordt, het is niet volstrekt noodig. Zoo er een punt is, waaromtrent wij het moeten eens zijn, dan is het dit, want het is een punt van eer. Ik bezweer u dus bij uwe eer mij aan te hooren en zoo mogelijk met bedaardheid.

Guy had hem laten uitspreken, zonder hem in de

rede te vallen, want in dien beraden toon lag zooveel eenvoud, zonder de minste snoeverij en aanmatiging, dat het verlangen om te vernemen wat deze woorden rechtvaardigen kon, hem voor het oogenblik geheel beheerschte. Hij naderde den schoorsteen, waar lord Vivian was blijven staan.

— Spreek, zeide hij, terwijl hij zich op eene canapé nederzette; ik luister en zal u tot het einde aanhooren.

— Hetgeen ik u te zeggen heb, is van ernstigen aard, hernam Vivian; ik zal u kwetsen, dat gevoel ik, maar ik kan zulks niet ontwijken, ik kan niet zwijgen, ik kan niet heengaan. Haar vergeten of haar trachten te vergeten, haar eindelijk uwe echtgenooten laten worden, dat kan ik niet.

Guy maakte eene beweging, maar zweeg.

— Eveline en ik, ging lord Vivian voort, zijn aan elkander verbonden door eene plechtige, vrijwillige en heilige belofte.

Guy sprong van zijne plaats op.

— Het bewijs, sprak hij, lever mij het bewijs, dat gij de waarheid spreekt.

— Heb ik het voorkomen van iemand, die in staat is te liegen? Wij kennen elkander nauwelijks, maar ik verklaar u, dat ik er niet aan twifelen zou, wanneer gij mij uw woord gaaft. Ik geef u het mijne... en gij gelooft...

Guy was weder gaan zitten met het hoofd in de handen.

— Ga voort, bracht hij met inspanning voort.

— Deze belofte, vervolgde Vivian, bindt ons nog, want nimmer heb ik haar daarvan ontslagen; ik ben integendeel naar Rome gekomen om van haar te vorderen die te houden.

Guy viel hem niet in de rede.

— En ik zweer het nogtans, dat ik niet op mijn geluk bedacht ben maar op het hare.

— Een woord, sprak Guy nu met eene zonderling veranderde stem. Ik wil, wat het mij ook moge kosten, u tot het einde toe aanhooren. Ik wil het, herhaalde hij, en zijn reeds bleek gelaat werd nog bleeker, alhoewel zulks mij, weet het wel, lord Vivian, zeer moeielijk valt; maar let op uwe woorden, om Godswil! let op uwe woorden. Wij hebben ons beiden over haar te beklagen, dat is mij zoo klaar als de dag, en dat is genoeg om in u deze stoutmoedigheid, in mij dit geduld te verontschuldigen; maar laat geen enkel woord noodeloos het leed verzwaren, dat gij mij aandoet.

— Hetgeen ik heb willen zeggen, bevat niets kwetsends, antwoordde lord Vivian eenvoudig, want de grond van mijne gedachte is inderdaad, dat ik haar uwer niet waardig acht . . . Verwondert u dit? . . . Ik bemin haar nogtans en meer dan gij haar bemint . . . maar of gij kent haar niet goed, of indien gij haar kent, dan lijdt gij door haar. Ja duizendmaal heeft Eveline u zeker doen lijden. Indien zulks het geval is, dan twijfel ik er niet aan, of ook zij heeft geleden en zal lijden door u.

Niets belette Vivian thans meer te spreken. Guy kon hem niet meer in de rede vallen.

— Wat mij betreft, vervolgde hij, het is wellicht een ongeluk, in elk geval is het mijn noodlot. Hoe zij ook zijn moge, ik heb nimmer iemand anders beminde dan haar, ik zal nimmer eene andere beminnen, en ik heb de vaste overtuiging, dat ik alleen bij machte ben te verhinderen, dat hare gebreken haar diep rampzalig maken.

— Wat besluit gij uit dit alles? vroeg Guy kortaf.

— Dat laat ik aan uw eigen oordeel over, hernam lord Vivian. Ik ben tot u gekomen om u in persoon mede te deelen welke reden mij naar Rome voert en en tegelijk dat ik vast besloten heb al het mogelijke te beproeven, om haar de verbindtenis gestand te laten doen, die zij oneerlijk verbroken heeft. Indien dit mij niet gelukt, mijnheer de markies, kunt gij er u van verzekerd houden, dat zulks het grootste ongeluk zal zijn, dat ons drieën immer kan treffen.

Hij stond op om heen te gaan. Guy gaf hem geen antwoord. Sedert een paar minuten hield hij zijn zakdoek stijf tegen den mond gedrukt. Lord Vivian gaf hem de hand, en hij drukte dien zonder te spreken. Hij opende de deur en zag zwijgend zijn mededinger heengaan. Alleen gebleven, deed hij een paar schreden naar den schoorsteen, doch wankelde eensklaps en zonk onmachtig op de canapé neder.

Zijne te hevige en te levendige gemoedsaandoeningen, de geweldige inspanning, waarmede hij den toorn bedwongen had, die hem gedurende dat onderhoud telkens dreigde te overmeesteren, hadden eene ader in zijn borst doen springen en de canapé, waarop hij was nedergefallen, was met zijn bloed gedrenkt.

X.

Eveline was dien nacht met moeite in slaap geraakt; want bij het einde van den verloopenen dag was zij wederom in dien zelfden toestand van bange onzekerheid geraakt, waarin zij zich op Villiers bevonden had.

Zij had altijd geschroomd voor het uur, waarop zij Guy over Vivian zou moeten spreken, en meer nog voor dat, waarop zij, vroeg of laat, den laatsten zou moeten wederzien; en thans hadden zich beide omstandigheden tegelijk voorgedaan, en niets, volstrekt niets was geschied, zooals zij het voorzien en van te voren in haren geest beschikt had. O! voorzeker, een weinig meer openhartigheid en moed op het geschikte oogenblik zou veel beter geweest zijn. Eveline erkende het, en betreurde het ernstig, dat zij toegegeven had aan eene dubbelhartigheid, die inderdaad niet in haren smaak viel. Naar men reeds genoegzaam heeft kunnen opmerken, was het hart van Eveline niet vatbaar voor innige gehechtheid, maar zij bezat nochtans een rechtchapen en edel gemoed. Zij doorzag op dit oogenblik de geheele uitgestrektheid van hare fout en deed bij zich zelve de gelofte, dat zij nimmer weder een dergelijke begaan zou; maar voor ditmaal was het kwaad geschied en er moest dus raad geschapt worden. Zij had in den loop van den avond slechts weinige woorden met Vivian gewisseld; maar zij hadden haar geen twijfel gelaten omtrent zijne gevoelens en zijn besluit om zoo lang zij vrij was, om de hand te strijden, die hem beloofd was. Deze verklaring had haar in elk geval in verlegenheid gebracht, want hetgeen zij aan Guy te zeggen had, werd er zeer door verzwaaard, maar Guy had van zijn kant de moeielijkheid van deze bekentenis nog vermeerderd door de gebiedende wijze, waarop hij die van haar gevorderd had. Zij herinnerde zich overigens met bitterheid aan het andere ongelijk, dat Guy haar dien dag had aangedaan. Daar-entegen was zij getroffen over de kalme volharding van Vivian, en even als vroeger deed zijn overwicht op haar zich gevoelen.

De lezer zal deze dobbering ongetwijfeld grillig vin-

den, en nogtans was zij op zeer eenvoudige wijze te verklaren. Eveline en Guy hadden zich beiden bedrogen, en er had tusschen hen eene dubbele misvatting plaats gevonden. Misleid door de bekoorlijke gaven, welke zij bezat, had Guy aan Eveline hoedanigheden toegekend, die haar ontbraken; terwijl Eveline, aangetrokken door de zeldzame bevalligheid van geest, de manieren en het voorkomen van Guy en meer nog door de betoovering, welke zij op hem uitoefende, de verhevenste en meest belangwekkende trekken van zijn edel karakter geenszins gewaardeerd en zelfs niet opgemerkt had. Alleen lord Vivian bedroog zich niet, noch in haar, noch in zich zelve, noch ook in Guy, want hij was begaafd met eene vaardige en zekere scherpzinnigheid, welke zijn mededinger, ondanks al zijne aantrekkelijke hoedanigheden, volstrekt niet in denzelfden graad bezat als hij. Zijne liefde voor Eveline was met geen enkele begoocheling vermengd en wellicht bestond daarin het geheim van zijn overwicht: hij had over haar gezag, wyl hij haar kende en wist, hoe hij zijn gezag moest opleggen aan dit zwak en bewegelijk karakter, aan dat vrouwelijk wezen, zoo bekoorlijk in weerwil harer fouten, en het gevoel dat hij voor haar koesterde, hoe levendig en vurig ook, had nu en dan den ernst en de macht van dat eens vaders.

Eveline gevoelde het, zonder er zich rekenschap van te geven, en zij onderwierp er zich aan in weerwil van zich zelve, terwijl zij zich verzette tegen de gebiedende luimen van Guy.

Uit dat alles ontstond voor hare eene verwarring, die van haren geest tot haar hart doordrong, en zij bleef wakker, totdat een goed en moedig besluit haar een weinig rust kwam brengen. Dit besluit was om aan Guy haar hart gemoedelijk open te leggen, zoodra

hij den volgenden dag zou komen; zij wilde hem alles zeggen, zelfs de oorzaak van de onwillekeurige gemoedsaandoening, die het onverwacht verschijnen van haren neef in haar had opgewekt.

Zij stond laat op; het was bijna middag, voor zij beneden kwam, en lady Cecilia had bijna haar dejeuner geëindigd, toen Eveline de salon binnentrad.

Na eenige verontschuldiging en in der haast een kop thee genomen te hebben, begon Eveline hare tante mede te deelen, dat Guy weldra komen zou, en zij haar verlof wilde vragen om hem op dit ongewone uur te ontvangen; zij voegde er nog bij, dat hij haar onder vier oogen wilde spreken, toen er een bediende binnen kwam met een brief.

— Van den markies van Villiers.

Eveline beschouwde met verbazing het adres; het was niet de hand van Guy. Zij opende den brief haastig, maar zoodra zij hem doorloopen had, verbleekte zij vreeselijk, en gevoelde al hare leden zoozeer beven, dat zij geloofde eene bezwijming nabij te zijn. Zij strekte hare hand naar lady Cecilia uit als om haar hulp te vragen.

— Wat scheelt er aan, beste Eveline? riep deze ontsteld uit, terwijl zij haastig naar eene flacon zocht onder de voorwerpen, die in hare nabijheid stonden.

Eveline nam de flacon, rook er eene wijl aan en zich een weinig hersteld gevoelende, begon zij:

— Mijnheer de Villiers kan niet komen, en . . .

Zij poogde nog meer te zeggen, maar hare lippen beefden zoo geweldig, dat zij niets meer kon uitbrengen.

De bekommring van hare tante ziende, hernam zij echter weldra:

— Beste tante, gun mij eenige minuten om tot mij zelve te komen en ik beloof u dat ik u alles zeggen zal. Voor het oogenblik kan ik u slechts mededeelen

dat mijnheer van Villiers ziek is en dezen morgen niet komen zal.

Met deze woorden stond zij op en keerde naar hare kamer terug, waar zij gedurende eenigen tijd moeite had, om hare gedachten te verzamelen. Weldra opende zij weder den bijna onleesbaren brief, dien zij zoo even ontvangen had; zij herlas hem met meer aandacht.

De vier regels, die hij inhield, waren van den volgende inhoud:

„Gisteren avond is mij een lichte ongesteldheid overkomen, die mij noodzaakt het bed te houden. Ik kan dezen morgen niet komen: maar ik heb u niets meer te verzoeken, Eveline; ik weet alles. Ik ontsla u van de belofte, welke gij het recht niet hadt mij te doen.
„GUY.”

De moeite, waarmede deze weinige woorden geschreven waren, toonde een ernstiger ziekte aan dan degene zeide, die ze geschreven had; het adres was zelfs zijn schrift niet. Verder gaf hij haar niet alleen kennis van eene plotselinge ongesteldheid, maar hij gaf haar ook haar woord weder. Hij wist alles! Hoe... Wie had hem datgene gezegd, wat slechts aan haar en lord Vivian bekend was? Zij moesten elkander dus ontmoet hebben!....

Bij deze gedachte greep een nieuwe schrik haar aan; zij stond op en schelde heftig.

— Terstond het rijtuig! zeide zij, zoodra de bediende verscheen. Vervolgens geheel opgewekt door de ongerustheid, keerde zij ijlings naar de salon terug, waar lady Cecilia gebleven was.

— Tante! riep zij uit, ik kom u verzoeken met mij mede te gaan naar zijne woning; wij moeten in persoon gaan vernemen, wat er gebeurd is, in welken toestand hij zich bevindt.

Lady Cecilia liet zich niet smeeken; hare nieuws-
SEV. 23

gierigheid en hare belangstelling waren buitendien reeds overprikkeld.

— Ik ben tot uwe orders; laat het rijtuig voorkomen.

— Dat heb ik reeds besteld.

— Welaan, ik volg u.

De minuten, die verstreken met op het rijtuig te wachten, schenen uren.

Eindelijk kwam men boodschappen, dat het gereed stond, en juist wilden tante en nicht de deur van de salon uitgaan, toen zij lord Vivian Lyle zagen verschijnen.

Eveline bleef staan en gaf een gil.... Vervolgens eensklaps door den angst vervoerd, riep zij uit:

— Wat is er tusschen u voorgevallen? Zeg mij de waarheid; ik wil haar weten, ik vorder het!

Niets was veranderd in het gewone voorkomen van lord Vivian. Doch niet zonder eene zekere aandoening antwoordde hij op deze heftige vraag:

— Wanneer gij spreekt van den markies van Villiers, dunkt mij, dat gij het moet weten, wijl gij hem gezien hebt; want hij is er de man niet naar, om u iets te verbergen.

— Hoe kan ik het weten? zeide Eveline buiten zich zelve van angst, en hoe zou ik hem gezien hebben, daar hij ziek is? wie weet het! wellicht gewond!

En zij ging snikkend op een stoel zitten.

De verrassing van lord Vivian was bij deze woorden zoo groot, dat zij nauwelijks door die van lady Cecilia overtroffen werd; zij zag intusschen met een verstomd gelaat nu eens den een dan weder den anderen aan.

— Ik heb den markies van Villiers heden niet gezien, ik wist volstrekt niet, dat hij ziek was, hernam lord Vivian eindelijk; en deze eenvoudige woorden sprak hij op een toon, die al de vrees deed verdwijnen, welke zich van Eveline had meester gemaakt.

Zij begreep dit en ademde ruimer.

— Maar waarom waart gij zoo beangst, vervolgde lord Vivian, en maaktet gij zulk eene vreemdsoortige veronderstelling?

Eveline was niet meer geneigd tot veinzen. Overigens scheen het haar toe, dat zij niet meer de minste omzichtigheid behoefde te gebruiken, en terstond aan deze gedachte toegevende, reikte zij hem den brief over, dien zij van Guy ontvangen had.

Vivian was gewoonlijk tamelijk goed zijne trekken meester. Doch Eveline, die hem aanzag, bemerkte den straal van vreugde, die in zijne oogen schitterde, en zij had eene opwelling van spijt: alles was in de laatste minuten met zooveel overijling gegaan, en hare laatste beweging was zoo onbedachtzaam geweest, dat zij niet vermoed had, welke hoop deze regelen in het hart stortten van hem, die ze las.

Hare wangen en haar voorhoofd werden met een levendig rood overtogen, en hare verlegenheid nam toe gedurende de stilte, die op deze lezing volgde.

Vivian was zichtbaar ontroerd; maar hij beheerschte zich spoedig en kwam alleen op dat gedeelte van den brief terug, waarover hij op dit oogenblik wilde spreken; hij was echter om een andere reden even verbaasd en ongerust als Eveline.

— Ik ga hem bezoeken, zeide hij plotseling, en ik zal u tijding komen brengen.

Hij ging heen en liet Eveline verwonderd, gespannen en nadenkend achter, terwijl de nieuwsgierigheid van laly Cecilia zoozeer geprikkeld was, dat deze zonder uitstel moest voldaan worden. Aan Eveline, wij hebben het reeds gezegd, begon de achterhoudendheid te vervelen, vooral thans, nu de overspanning eene uitstorting van haar gemoed noodzakelijk maakte. Zij sprak dus zonder aarzelen, en binnen weinige minuten

was lady Cecilia op de hoogte gebracht van alles, wat haar tot hiertoe onbekend was: de vroegere belofte van Eveline aan Vivian gedaan, haar volgend engagement met Guy, hare tegenwoordige ongerustheid, hare vreemde stelling tusschen de standvastigheid en de aanspraken van den eenen en het plotseling verlaten van den andere. „Al te plotseling!” dacht Eveline met zekere spijt, en zij ging zich andermaai in hare kamer opsluiten, waar deze laatste indruk haar tot overwegingen en vergelijkingen bracht, die bijzonder gunstig waren voor den standvastigste der verloofden.

Wat lady Cecilia betrof, zij wilde gaarne alles weten, maar zich zoo min mogelijk met zaken bemoeien, die haar niet rechtstreeks betroffen; na het eerste oogenblik van verrassing begon zij dan ook na te gaan in hoeverre zij in het gebeurde betrokken was.

Wij hebben de redenen reeds verklaard, die haar geleid hadden, om zonder tegenzin in het huwelijk van Guy en Eveline toe te stemmen: dit was eene hooge daad van voogdij, die zij niet ongaarne vervulde. Thans, wel is waar, voorzag zij van den kant van Guy een terugtreden en eene verandering, die de toekomst van Eveline minder schitterend maakte, maar meer overeenkomstig den smaak van lady Cecilia was, want ook lord Vivian was haar neef, en een neef, aan wien zij boven al de anderen de voorkeur gaf; het was haar alzoo niet onverschillig het aanzienlijk vermogen van Eveline in zijn bezit te zien komen. Kortom, zij zag, dat zij zich niet behoefde te bekommeren over de uitkomst, wijl de zaken in elk geval voor haar geen onaangename wending konden nemen.

Intusschen bereikte lord Vivian, die veel meer aangedaan was dan zij, de deur van Guy. Het eerste bescheid van den bediende, die kwam openen, was dat zijn meester ziek was en niemand kon ontvangen.

— Ziek? . . . Sedert wanneer?

Daar de bediende lord Vivian slechts eenmaal gezien had, den vorigen avond, zoo herkende hij hem niet.

— Sedert gisteren avond.

— Maar sinds hoe laat?

— Omstreeks middernacht; hij had zeer laat een bezoek ontvangen, en toen was hij nog wel. Daarna, ofschoon hij mij niet geroepen had, kwam ik binnen en vond hem buiten kennis; hij gelastte mij een geneesheer te halen, wyl hij eene bloedspuwing had gehad.

Een hevige angst maakte zich van lord Vivian meester.

— Mijn vriend, eilieve! antwoord mij, zeide hij: wat heeft de geneesheer gezegd? Is er op dit oogenblik iemand bij hem? Zou ik hem kunnen bezoeken? . . . Maar neen, mompelde hij vol ontroering, neen, neen, mijne verschijning zou hem wellicht nog meer ongesteld maken Mijn God! wat moet ik doen?

— Mijnheer de markies is niet alleen, antwoordde de bediende.

— Niet alleen? Is de geneesheer wellicht bij hem?

— Ja, en een vriend.

— Een vriend! Goddank! En zou ik dien vriend kunnen spreken?

— Ja wel, mijnheer.

Vivian ging de zaal binnen, en bijna op hetzelfde oogenblik werd de deur van Guy's kamer geopend, en hij zag een jong mensch verschijnen, dien hij aanvankelijk voor den geneesheer hield, maar bij het eerste woord bemerkte hij, dat het de vriend was, van wien de bediende gesproken had.

Deze vriend, men kan het wel raden, was Franz. Den vorigen avond te Rome teruggekomen, had hij zich dien morgen, volgens zijne gewoonte, naar Guy gesped, zonder te vermoeden wat dezen overkomen

was. Aanvankelijk was hij zeer ontsteld; maar nadat Guy hem, hoewel onvolkomen, had doen begrijpen, wat de oorzaak van dit toeval was, en die op zijne beurt aan den geneesheer had medegedeeld, was hij door dezen gerustgesteld. Wanneer het lichaamsgestel van Guy minder sterk geweest ware, dan zou dit toeval langdurige en gevaarlijke gevolgen kunnen gehad hebben, doch de omstandigheden in aanmerking nemende, welke de ongesteldheid hadden veroorzaakt, gaf de geneesheer te kennen, dat zoo Guy de noodige behoedzaamheid en voorzichtigheid in acht nam, er met den tijd geen spoor van overblijven zou.

Dit was de samenvatting van het antwoord van Franz op de angstige vragen van Vivian, en na nog eenige woorden met elkander gewisseld te hebben, stond Vivian op om zich te verwijderen, toen Franz, over de levendige belangstelling jegens zijn vriend betoond verwonderd, hem zijn naam vroeg.

Vivian aarzelde even en zeide toen:

— Ik heet lord Vivian Lyle.

Franz had kort te voren voor het eerst dien naam vernomen. En hem nu hoorende, liet hij eenige verrassing blijken.

— Ik zal Villiers voor het oogenblik geen kennis geven van uw bezoek, zeide hij, maar hij zal het eenmaal vernemen. Ik zal hem met uwe bezorgdheid en belangstelling bekend maken, mylord.

— Breng hem de verzekering van mijn-leedwezen, mijn innig leedwezen over en zeg hem ik ontroostbaar zou geweest zijn, wanneer het betreurenswaardig toeval, dat gisteren avond op onze ontmoeting gevolgd is, ernstiger geweest was. Het is toch al reeds te ernstig!

Vivian gaf Franz de hand, die haar hartelijk drukte.

— Mylord, zeide hij, toen zij gingen scheiden, de markies verlangte, dat miss Devereux niet ingelicht

worde omtrent de oorzaak van de ongesteldheid, en men er haar slechts over spreke als over een toeval van weinig belang, gelijk hij zelf gedaan heeft.

— Daar hij zulks verlangt, zal ik zorg dragen, dat zij daaromtrent niets naders verneemt.

Zij scheidden nu na elkander nogmaals de hand gegeven te hebben; maar de toon, waarop de laatste woorden gezegd waren, deed Franz nog beter dan de mededeelingen van Guy de verandering begrijpen, welke er in het lot van Eveline, en hetgeen hem meer belang inboezemde, in dat van zijn vriend was ontstaan.

XI.

Het was in het midden der maand November. Het weder was helder en bijna warm. Zulks gebeurt dikwerf in Italië om dezen tijd van het jaar, waarin de bewoner van het Noorden vooral de zachtheid van het klimaat geniet, en dikwerf de grijze lucht van zijn verafgelegen vaderland vergelijkt met dien blauwen hemel, waarin zijn oog zich verliest.

Guy had sedert eenige dagen het vermogen om te spreken teruggekregen, maar hij maakte er slechts weinig gebruik van, want Franz, de getrouwe en eenige gezelschap van zijne eenzaamheid, zocht het tijdperk van rust, dat aan zijn vriend voorgeschreven was, te verlengen; ook Guy zelf scheen ongaarne de stilzwijgendheid te verbreken, die hem was opgelegd. Alles wat zijne ongesteldheid vooraf gegaan was, al de omstandigheden, die elkander zoo snel waren opgevolgd op den dag, waarop het toeval had plaats gehad, en die in zijnen geest een zekere verbijstering hadden te

weeg gebracht, waren hem gedurende dit lang en zwijgend tijdperk duidelijk en klaar geworden. Hij gaf zich nu rekenschap van den geheimen strijd, dien hij zoolang in zijne ziel gevoerd had tusschen de machtige betoovering, die hem kluisterde, en zijn beter gevoel en hij begreep instinctmatig, dat die betoovering onherroepelijk verbroken was geworden in dat uur, waarin eene onverwachte ontdekking voor immer zijn vertrouwen verbroken had.

Maar hij gevoelde ook dat de kiem van het verbreken zijner verbindtenis met Eveline reeds gelegd was op den dag, dat hij haar te Rome had wedergezien.

Toen hij dan ook van haar een kort antwoord ontving, dat tevens een vaarwel was en daarna vernam, dat lady Cecilia en hare nicht Rome verlieten om verder den winter te Florence door te brengen, was zulks wel niet met onverschilligheid, maar toch met de inwendige overtuiging, dat die scheiding aan beiden eene hoop op geluk aanbod, dat zij te zamen vruchteloos zouden gezocht hebben.

De geneesheer had op dien dag in hem eene zenuwachtige aandoening opgemerkt, die zijn toestand had kunnen verergeren en hem daarom den raad gegeven om met Franz naar Albano te vertrekken.

Daar vinden wij hen thans terug, beiden op een der breede overdekte terrassen zittende, die schier overal door geheel Italië, zoowel aan de nederigste woningen als aan de prachtigste paleizen te vinden zijn. De villa, welke zij bewoonden, weleer prachtig, was nog met meer dan een overblijfsel van schilderen en beeldhouwkunst versierd, die getuigden van de weelde van een vroeger tijdperk; maar zij was thans zeer vervallen, de tuin was in wanorde, en geen zorgvuldige hand kwam hier de weelderige natuur te hulp. In het zuiden liggende, met een allerprachtigst uitzicht, en omringd van oranjeboomen, wier gouden

vruchten de oogen bekoorden, was het nogtans eene woning, wier aanzien veeleer kalm en rustig dan droefgeestig mocht genoemd worden. Zij was op dit oogenblik beter dan elke andere woning geschikt voor hen, die zich daar kwamen vestigen.

Wij hebben het reeds gezegd, de betoovering, die Guy geboeid had, was geweken, en daaruit ontstond voor hem veel meer de bitterheid van eene teleurstelling, dan eene smart, die het leven voor altijd aandoet. Eene diepe droefgeestigheid evenwel, die volstrekt in geene verhouding stond met zijn zedelijk of lichamelijk lijden, vertraagde den terugkeer zijner krachten, en verontrustte Franz, die er de oorzaak niet van begreep. Meer dan eens was hij op het punt geweest om zijn vriend te ondervragen; maar vreezende voor eene inspanning, die, hoe licht ook, noodlottig voor hem had kunnen zijn, en overigens gewoon, om het vertrouwen veeleer af te wachten dan uit te lokken wachtte hij stilzwijgend alles af, terwijl hij ook zelf zeer dikwijls in overpeinzingen verzonken was, waarvan Guy zich evenmin de oorzaak kon verklaren.

Zoodanig was nu de toestand op den dag, dat wij hen in Albano wedervinden, en het stilzwijgen tusschen hen had reeds eenigen tijd geduurd, toen Guy plotseeling vroeg:

— Franz, hebt gij uw schilderstuk wedergezien, sedert het in de kerk geplaatst is, waarvoor het bestemd was?

— Neen, antwoordde Franz kortaf, met een zekere ontroering, welke hij niet kon onderdrukken.

Daarop voegde hij er bij:

— Ik heb niet getracht om het weder te zien.

— Maar ik heb het wedergezien! hernam Guy met levendigheid en op zijn gewonen toon sprekende, die tot hiertoe nog altijd zwakker was geweest.

„Ik heb het wedergezien, herhaalde hij, en thans, nu ik onbevreesd kan spreken, zal ik u verhalen wanneer en hoe ik het gezien heb.

En toen voor de eerste maal deed hij hem het verhaal van de plotselinge verschijning, die zulk een diepen en onverwachten indruk op hem gemaakt had.

Eene levendige vreugde doordrong het edel hart van hem, die toehoorde en teekende zich op zijn gelaat.

— Het was een schoon voorteeken, sprak hij, en ik zegen de ingeving, die mijn penseel bestuurde.

— En ook ik zegen die! hernam Guy met vervoe- ring, daar hij zich te binnen bracht, welke kracht hij uit die plotseling opgewekte herinnering geput had.

— Deze ingeving, vervolgde Franz, heeft mij overigens geleid om hogere te zoeken; maar, God moge het mij vergeven, ik gevoel er geen spijt over, dat ik ondanks mij zelve de trekken van Anna Severin heb wedergegeven. Wie weet of het niet aan haar beeld gegeven is om iets van het goed te stichten, wat zij zelve doet? Nogtans, herhaalde hij met meer nadruk in zijne stem, ben ik niet naar die kerk teruggekeerd, sedert het schilderij daar geplaatst is, en ik zal er niet terugkeeren.

Terwijl Franz, door zijne herinneringen medegesleept, deze woorden sprak, was Guy weder in het somber stilzwijgen verzonken, dat zijn verhaal voorafgegaan was, maar Franz, aangemoedigd door hetgeen hij zoo even vernomen had, wilde het gesprek hervatten en weder op het onderwerp terugbrengen, dat hij niet had durven aanroeren, toen hij daarin verhinderd werd door een zeer ongewoon gedruisch in de afgelegen plaats, waar hunne villa stond. Het was het ratelen van een rijtuig, dat over den weg reed en kort daarop stil hield voor het hek van de villa.

Franz stond op, terwijl hij Guy tegenhield, die hem

wilde volgen, maar, nog te zwak zijnde, door die inspanning verbleekte.

— Neen, zeide hij, wacht hier. Ik kom terstond weder.

Hij ging inderdaad en keerde bijna terstond terug.

— Guy, zeide hij op kalmen toon, om zijn vriend niet te doen ontstellen, er is een gast gekomen, die u welkom zijn zal.

— Het is Pierre! zeide Guy levendig en stond op; ik ben er zeker van, ik verwachtte hem.

— Dat is zooveel te beter, want ik vreesde voor u de uitwerking van de verrassing.

— Neen, daarvoor was geen gevaar; ik had de dagen geteld, ik wist dat hij komen zou; geef mij uwe hand, ik wil dat hij mij staande vinde. Franz, voegde hij er fluisterend bij, is hij alleen gekomen?

— Ja, alleen.

Guy zweeg; maar zijn gelaat betrok, en toen Severin hem zag en aan zijn hart drukte, was zulks met eene blijdschap vermengd met schrik. Hij kon maar niet gelooven, dat Guy aan de beterhand was, en het duurde lang eer hij zich kon gewennen aan de verandering, welke de hevige schok, dien hij ondergaan had, in zijn voorkomen had te weeg gebracht.

Weldra echter bedaarde deze eerste gemoedsbeweging; maar die er op volgde, toen Severin het verbreken van het engagement van Guy vernam, was van dien aard, dat de jonge lieden er zich geene verklaring van konden geven. Men zou inderdaad niet hebben kunnen zeggen of hij verheugd of bedroefd was door deze tijding; dat alleen was blijkbaar, dat hij er geheel door ontroerd was.

Nu vroeg Guy hem met zekere verlegenheid, of niemand brieven voor hem medegegeven had.

Severin werd door deze vraag uit zijne afgetrokkenheid opgewekt.

— Brieven? zeide hij; wel ja, zonder twijfel, ja zeker, ik heb brieven voor u . . . van iedereen. — Ik zal ze gaan halen.

De gemoedsaandoening en de verrassing hadden de zwakheid van Guy doen toenemen en hij was zoo bleek, dat Franz aarzelde, om hem de lezing der brieven te veroorlooven. Maar toen Guy ze zag, rukte hij ze uit de handen van Severin, zeggende:

— Dank u, dank u; laat mij nu alleen.

Alleen gebleven, opende hij ze en begon ze gretig te lezen.

Er waren er vier; de eerste was van Anna, de tweede van hare moeder, de derde van den pastoor, de vierde van de gravin van Nebriant, en, wat verwonderlijk is, deze laatste scheen Guy de belangrijkste van allen toe; wij zullen dien dus bij voorkeur onder de oogen onzer lezers brengen.

XII.

Hauteville, 5 Nov. 183 . . .

„Waarde Guy,

„Sinds langen tijd heb ik u willen schrijven, maar ik heb treurige beweegredenen gehad om het stilzwijgen te bewaren, en thans gelukkig zeer goede gronden, om het te verbreken.

„Mijn goede Guido! . . . ik heb op sterven gelegen . . . en ik zou niet meer op deze wereld zijn, wanneer zich daarin geen schepsel bevond, dat Anna Severin heet . . . en alvorens verder te gaan — want dit ligt mij op het hart — hoop ik, dat gij niet meer denken zult aan verscheidene dwaasheden, die ik u eens gezegd heb,

toen gij mij uw jongelingsplan mededeeldet, om haar tot uwe echtgenootte te nemen. Zoo gij ze nogtans, tot mijn verdriet, geenszins vergeten hebt, wil ze dan thans uit uw geheugen verbannen en als nimmer gezegd beschouwen. Alles is voortreffelijk: gij zult eene rijke erfgename huwen en bovendien het bevalligste meisje van Engeland; maar het is mij evenwel eene behoefte u te zeggen, dat uw eerste plan goed was en zonder over den tegenwoordigen stand van zaken spijt te gevoelen, wil ik thans niet meer gerekend worden onder hen, die iets op het eerste plan af te wijzen hebben.

„Thans ga ik over mij zelve spreken, hetgeen mij, zoo als gij zien zult, van zelf op haar zal doen terugkomen. Na het vertrek van u en lady Cecilia uit Parijs, ben ik mij, gelijk u bekend is, weder te Hauteville gaan vestigen, waar al de werkzaamheden, die ik gedurende mijn verblijf te Villiers verordend had, genoegzaam gevorderd waren, om mij te veroorloven er bezit van te nemen.

„Ik was dus aangekomen, richtte alles naar mijn zin in en begon mij in mijn nieuw verblijf geheel op mijn gemak te gevoelen, toen er te Serigny, vlak in mijne nabuurschap, eene epidemie uitbrak, die de grootste ontsteltenis verspreidde, en mij, ik verberg het niet, zoozeer trof, dat ik er reeds den eersten dag van verbijsterd was en wilde vluchten. Doch op raad van den geneesheer, die mij aantoonde, dat in de vlucht een ander veel grooter gevaar dan het eerste gelegen was, besloot ik te blijven. Hij zeide mij, dat ik kalm blijven moest, hetgeen eene domheid was, hij zeide mij dat de vrees de ziekte kon veroorzaken, hetgeen eene tweede domheid was, want hoe meer hij mij zeide, dat de vrees die uitwerking op mij hebben kon, hoe meer ik natuurlijk vrees begon te voeden. Kort-

om, mijn beste jongen, op zekeren dag werd ik goed en wel door die vreeselijke koorts aangetast, en drie uren later werd ook mijne kamenier (Denise, die gij kent) er door aangegrepen met niet minder hevigheid dan ik. Inderdaad, Guy, iemand veel moediger dan ik zou gesidderd hebben . . .

„Ik was alleen, tegen den avond van dien dag, ter prooi aan een onbeschrijflijken zedelijken en lichameelijken angst, daar ik slechts eene boerin bij mij had om mij te verzorgen, die in de haast geroepen was om Denise te vervangen, en wier onbekend gelaat mijne bedrukte stemming verhoogde. Het scheen mij toe, dat ik van de geheele wereld verlaten was. Ik achtte mij niet in staat om den strijd vol te houden tegen de verslimmerende ziekte, waardoor ik mij aangetast gevoelde. Ik had God willen bidden, maar ik wist niet hoe ik dat aanleggen moest. Ik was de vertwijfeling nabij . . .

„Eindelijk viel ik in een slaap, die, naar ik geloof, eene bezwijming was, want dat alles staat mij zeer verward voor den geest. Ik weet alleen, dat ik, de oogen openende, niet meer alleen was, ik zag de onhandige boerendochter niet meer bij mij, wier aanblik mij zoo hinderlijk geweest was, eene zachte hand rustte op mijn voorhoofd, een vriendelijk gelaat was over het mijne heengebogen; die hand was die van Anna Severin; dat vriendelijke gelaat was het hare, en toen ik in staat was iets te vragen, vernam ik, dat zij niet gekomen was om mij enkel een bezoek te brengen, maar om mij niet meer te verlaten, om de boerin te vervangen, die mij verzorgde, om mij te dienen, in een woord, als een weldoende geest. Gedurende vier dagen en vier nachten verliet zij mijne legerstede niet dan om zich naar de kamer te begeven, waar Denise lag, en dat alles zonder gedruisch, zonder overhaasting

en zonder drukte, en zij verzorgde en vertroostte ons tevens met zooveel stiptheid, degelijkheid en zachtheid, dat het aan het wonderbaarlijke grensde. Hare kleine handen schenen kracht te geven aan de geneesmiddelen, en het vermogen te bezitten, om het lijden te bedaren, en hare zoete stem bezat ook het talent, om de korte gebeden in mijn geest te doen dringen, die zij aan mijne zijde bad, en die ik mij later zonder moeite herinnerde, wanneer ik geheel alleen wilde bidden. Wat zal ik u zeggen, Guy? Deze ziekte, waar ik te voren zulk een angst voor had, zal voor mij eene gelukkige herinnering blijven, want ik hoop voor het tegenwoordige niet alleen hersteld te zijn, maar dank zij haar voortaan ook godvruchtig van leven te worden,

„Gij weet ongetwijfeld, hoe het komt, dat het uitmuntend meisje zich zoo van pas bij mij bevond, want men zal er u niet onwetend van gelaten hebben, dat zij zich uit eigen beweging was komen aanbieden, om de zorg voor de schoolkinderen op zich te nemen, terwijl de zusters zich aan de zieken wijdden, en ik onderstel, dat men u ook hare heldhaftige opoffering verhaald heeft, toen de epidemie in de school zelve uitbrak, zoodat haar naam in deze omstreken onvergetelijk blijven zal; doch wat mij betreft, ik stond er op om zelve u daar kennis van te geven, daarom heb ik er lang over bezig geweest om deze drie bladzijden te schrijven, want ik ben nog zwak, en deze brief...

„Ik was tot hertoe gekomen, beste Guy, toen ik met het diepste leedwezen de tijding ontving van het ernstig ongeval, dat u overkomen is. Ik haast mij u te . . .”

Guy hield op zijne beurt op. Het overige van den brief betrof slechts hem, hij las het niet uit . . . hij zou er niet toe in staat geweest zijn.

Hetgeen hij gelezen had, verbrak als het ware een

dam in zijn hart, en de stroom van zijne jeugdige gegeneheid voor Anna stroomde daar weder binnen met eene kracht, die thans scheen toe te nemen door dezelfde omstandigheden, welke hem hadden tegengehouden, maar nimmer doen uitdroogen. Nu las en herlas hij den brief, dien hij van haar ontvangen had. Deze brief, geschreven, toen Anna slechts onderricht was van de ongesteldheid van Guy en geenszins van hetgeen daaraan voorafgegaan en opgevolgd was, drukte hare bezorgdheid voor Guy uit in bewoordingen, die de arme Anna met zorg had gekozen, en slechts zeer zwak de bezorgdheid van haar gemoed wedergaven. Deze brief beantwoordde dus geenszins aan de gevoelens van dengene, die hem las. De bitterheid, die gedurende de laatste dagen telkens voor zijnen geest trad, werd nog door deze tegenstelling vermeerderd, maar zij veroorzaakte niet den minsten twijfel in zijn hart. In dat inwendig heiligdom, waar voor hem het geluk zetelde, was Eveline nimmer doorgedrongen. Zonder dat hij zelf en Anna er van bewust waren, was zij alleen daarvan de bewaarster gebleven. Hij erkende zulks onbewimpeld, zonder spijt, en ofschoon zulks voor het tegenwoordige zonder hoop was, met eene zekere vreugde, want de wolken waren verdwenen, hij zag de eerste ster zijns levens weder en wat ook de toekomst mocht zijn, hij hield zich overtuigd, dat hij er nimmermeer toe gebracht zou kunnen worden om eene andere te volgen!

In den zwakken toestand, waarin Guy nog verkeerde, had de dubbele gemoedsbeweging, die de komst van Severin en de brieven, die hij medegebracht had, veroorzaakt hadden, een lichte instorting te weeg gebracht, waardoor hij genoodzaakt was nog eenigen tijd zijne rust te nemen en het stilzwijgen te bewaren, maar toen hij zich eindelijk in staat bevond, om de

tegenwoordigheid van zijne beide vrienden te genieten, nam zijn herstel snel toe, en hun onderling verkeer ware even genoegelijk geweest als weleer, hadde niet eene zekere gedwongenheid tusschen hen bestaan, die hen afwisselend tot eene buitengewone stilzwijgendheid had doen vervallen, welke bij allen eene gedachte verried, die ieder van hen aarzelde uit te spreken. Wat Franz betrof, deze gewoonte was bij hem zoo oud, dat men nauwelijks eenige verandering in hem opmerkte, en nogtans scheen hij thans meer dan gewoonlijk behoefte te hebben aan eenzaamheid en stilte; meermalen dan vroeger verliet hij zijne vrienden, om zich naar zijne kamer te begeven of eene strengere afzondering in verre en eenzame wandelingen te zoeken.

Zoo waren Severin en Guy op zekeren dag alleen op het terras gebleven. Eerstgenoemde had een dagblad in de hand, dat bij den aanvang van hun gesprek het onderwerp geweest was; de laatste wandelde heen en weder met een stap, die te kennen gaf, dat zijne krachten waren teruggekeerd, maar ook eene treurigheid en eene onaangename stemming verried, welker oorzaak dengene bezig hield, die hem gadesloeg zonder den schijn er van aan te nemen, en hem tot dusverre onbekend bleef. Na eenigen tijd stilzwijgend op en neder gewandeld te hebben, zette Guy zich op den rand van het terras neder; zijne blikken waarden ver in het rond, maar de uitdrukking zijner oogen weërkaatsten geenszins de schoonheid der natuur, die hem omringde. Slechts eene diepe ontmoediging, eene bittere droefgeestigheid schenen daarin uitgedrukt, en nadat Severin hem eene wijl beschouwd had, vouwde hij zijn dagblad toe en verzonk zelf in nog dieper gepeinzen dan Guy.

Eindelijk stond hij op en den jongeling naderende, vroeg hij eensklaps:

— Waar denkt gij over, Guy? Zeg het mij openhartig.

Guy was zoo in gedachten verzonken, dat hij hem niet had hooren naderen; hij schrikte en antwoordde aanvankelijk niet.

— Laat het mij dan raden.

Guy sloeg, verlegen als een jong meisje, zijne oogen neder.

— Dat zal u niet moeielijk vallen, denk ik, zeide hij, terwijl zijn gelaat, dat nog zeer bleek was, eenigzins kleurde.

— Welaan, mijn vriend, hernam Severin op vaderlijken toon, ik geloof dat de kortelings geslagen wonde nog bloedt, zij is nog niet genezen; maar met den tijd zal dit wel gelukken, beste jongen. Zie, als gij er maar eenige moeite toe doet, zult gij weldra genezen zijn. Gij moet Rome verlaten, gij moet reizen; kortom, gij moet afleiding zoeken.

Nauwelijks had hij deze woorden gesproken, of Guy sloeg zijne groote oogen op met eene uitdrukking van zulke natuurlijke verbazing, dat Severin verrast uitriep:

— Is het zoo niet? vergis ik mij? Wel, wat drommel, scheelt er dan aan? Zeg het mij. Kom, Guy, spreek; stelt gij geen vertrouwen meer in mij?

Guy legde zijn arm in dien van Severin met dien eerbied en gemeenzaamheid tevens, welke altijd zijne betrekking met den vriend zijns vaders gekenmerkt had.

— Hoe! Pierre, zeide hij eindelijk, gij kent mijn geheele leven, en gij raadt niet welk gevoel vuriger dan ooit in mij ontwaakt is sedert de begoocheling, die ik zoo dwaas vervolgde, voor immer uit mijn hart geweken is?...

Severin zag hem weifelend aan.

— Gij begrijpt niet, dat mijn lot, dat zoo schitterend schijnt, een ongelukkig, ik zou bijna zeggen, een

onrechtvaardig lot is, indien deze uitdrukking geene gedachte uitdrukte, die men bestrijden moet. En evenwel, ging hij voort, op een toon van droefheid, die steeds bitterder werd, heb ik onder de jongelieden van mijn leeftijd er meer dan een gezien, die zich niet ontzag zijne schoonste levensjaren, zijn verstand, zijn hart en zijne ziel met slijk te bezoedelen. Ik heb er eindelijk gezien, die een hart vinden zoo zuiver als dat van een engel, om dat geschandvlekte hart aan te nemen. Ja, ik verzeker het u, zulks ziet men dikwerf, en ik wil er niet over klagen, want ik begrijp dat het onverdiend geluk eene weldaad en een geneesmiddel kan zijn, dat ik hun niet zou willen ontrooven. Maar kan men evenzoo het tegendeel begrijpen? Kan men begrijpen dat, wanneer een mensch gemeend heeft in zijne jongelingsjaren de belofte te moeten houden, die hij in zijne kindschheid aan God gedaan heeft, wanneer hij noch zijn leven noch zijn hart ontwijd heeft, wanneer hij zijn eersten en zuiveren trots in een heilige genegenheid gesteld heeft, en zich hier beneden geen ander geluk gedroomd heeft dan het bezit van een godsdienstigen en zoeten huiselijken haard kan men zich begrijpen dat die genegenheid teleurgesteld is, dat dit geluk hem ontzegd is, en hij eindelijk uit dien verheven kring terugzinkt in de teleurstellingen en misrekeningen, waarop het hervallen in de bekoeringen zou kunnen volgen? Zie, dat is treurig, Severin, en toch is dat mijne geschiedenis. Mijn leven ware gevrijwaard geweest tegen de beproeving, die het bijna vernietigd heeft; mijn leven ware gelukkig en gezegend geweest, indien . . . indien . . . het is u niet onbekend, denk ik, indien Anna, die voor allen een engel is, voor haren armen vriend niet koel, onverschillig en meedoogenloos geweest ware! . . .

Guy eindigde deze opgewonde ontboezeming op

een stoel, waarop hij nedergevallen was, en trachtte tot adem te komen. Hij had zich hersteld gewaand, maar hij gevoelde bij de inspanning, die hij gedaan had, dat hij zwak en ademloos was.....

Hij bleef alzoo zwaar ademhalend zitten, tot de stilte plotseling verbroken werd door dit eene woord: „Guy!” met bewogen stem uitgesproken.

Guy hief verrast het hoofd op; de gewoonlijk zoo kalme trekken van Severin gaven geen mindere gemoedsbeweging te kennen dan zijn toon. Eindelijk zeide hij met afgebroken woorden:

— Guy, mijn zoon, niet zij.... niet Anna draagt de schuld, maar ik.... mij moet gij het vergeven.

Het is onnoodig om de snelle vragen van Guy en de antwoorden van Pierre mede te deelen, het is onnoodig om te spreken over de blijdschap, de spijt en de hoop, die elkander opvolgden in dit onsamenhangende gesprek, hetwelk door deze onverwachte openbaring in het leven geroepen werd. Alles in het verleden, het tegenwoordige en het toekomstige scheen veranderd en hervormd. Anna was teeder, standvastig, opofferend en getrouw, hij lichtzinnig, ondankbaar en verblind geweest.... Maar het overheerschend gevoel was de blijdschap van dit uur, eene blijdschap, die alle smart vergoedde en overtrof. Och ja! zoo was alles ook beter. Hij zou haar, die hem terug geschonken was, niet zoo gewaardeerd en bemind hebben, indien hij haar niet voor altijd verloren geacht had. Zij zou niet zoo edel geweest zijn, en Severin zelf zou niet zoo groot, zoo kiesch, zoo fier geweest zijn, zonder die vroegere gestrengheid van begrip, zonder de eenvoudigheid, waarmede hij thans, na Guy gehoord te hebben, voor zijn kind het geluk aannam, dat hij aanvankelijk van haar verwijderd had en haar weder de zoete zending opdroeg, die hij haar bijna had doen derven.

— Thans, zeide Severin met zekere plechtigheid, terwijl ik u mijne toestemming geef, vermeen ik den wil te vervullen van God, voor zoover het mij gegeven is dien te kennen; ik wil u daarmede zeggen, mijn geliefde zoon, dat de meening der wereld hieromtrent mij niet meer verontrusten zal.

Het gelaat van Guy schitterde van blijdschap en hoop, toen Franz van zijne lange wandeling terugkeerde. De eerste blik van zijn vriend kon door geene vraag gevolgd worden; want Guy was vol haast, om hem alles te zeggen en vol ongeduld, om den dag van zijn vertrek te bepalen; niet dat hij zooveel haast wilde maken om zich aan de voeten van Anna te werpen en op nieuw hare hand te vagen; maar hij gevoelde er behoefte aan om haar te zien, haar te hooren, en harer eindelijk waardig te worden door bij haar te zijn!...

Franz hoorde hem met aandacht aan.

— O! God zij geloofd! zeide hij, thans zal ik den moed hebben u vaarwel te zeggen.

— Vaarwel zeggen! herhaalde Guy; wat bedoelt gij daarmede? Zullen wij nu niet meer dan ooit vereenigd zijn?

Franz antwoordde niet terstond op deze vraag. Hij wilde zijnen vriend den tijd geven om van zijne opgewondenheid te bedaren; maar dien zelfden avond zette hij met hem het afgebroken gesprek voort.

— Guy, zeide hij op zachten en ernstigen toon, sinds langen tijd heb ik gearzeld u mijn besluit mede te deelen, want ik gevoelde een zekere bedeesdheid bij de gedachte, dat ik u alleen liet; thans heeft God mijne bede verhoord, niets houdt mij meer terug en ik kan alles zeggen.

— Ik begrijp u, Franz, het middelmatige is u niet genoeg, gij wilt het betere, het volmaakte; maar waar-

om ons vaarwel zeggen, waarom moet mijn leven, dat ik nuttig hoop te besteden, aan het uwe vreemd worden?

— Vreemd worden? hernam Franz, onze zielen zijn vereenigd voor de eeuwigheid, en mijne gedachten zullen u overal en altijd volgen, maar wij moeten hier beneden van elkander scheiden.

Er lag iets teeders, maar onherroepelijks tevens in deze weinige woorden. Guy wachtte met een gemengd gevoel van genegenheid en eerbied op hetgeen zijn vriend er bij zou voegen.

— Ik ga vertrekken, zeide Franz eenvoudig, en zeer waarschijnlijk om nimmer terug te keeren. Het leven is altijd schoon, daar waar ik heenga, maar dikwerf kort, en zoo daarop soms al uitzonderingen mogen wezen, verlang ik toch niet, dat zulks het geval zij met het mijne. Kortom, ik neem alles aan, het hardste leven zoowel als den schielijksten en smartelijksten dood. God is mijn meester, ik behoor hem toe voor het een zoowel als voor het ander.

— Wanneer vertrekt gij? vroeg Guy met ontroering, en naar welk gewest gaat gij?

— Aanvankelijk naar Jerusalem; daar moet ik bijzondere gebeden storten, een heilige belofte volbrengen en een plegtige offerande opdragen, alvorens mijn weg te vervolgen. Maar voor het einde van het loopende jaar ga ik op weg naar het verre oosten. De juiste plaats onzer bestemming is nog niet bepaald. Mijn reisgezel kent gij, of ten minste gij hebt hem gezien, want hij is dezelfde, dien gij hebt hooren prediken in het Coliseum. Hij zal daarheen gezonden worden, waar de arbeid het zwaarste en het gevaar het grootste is, en ik heb de gunst verworven, om hem niet te verlaten. God heeft mij tot hem geleid, en hij zal mij tot God geleiden langs denzelfden weg, dien hij voor zich zelve gekozen heeft.

Dit besluit van Franz wierp over de laatste dagen van hun zamenzijn te Albano een sluier van plechtige somberheid, nogtans vergoed door eene genegenheid, die voor beiden verheven scheen boven het aardsche en evenveel kracht aan den een als ijver aan den anderen schonk. Nu en dan echter riepen de woorden door Franz op het Palatium gesproken een bloedig visioen voor den geest van Guy op en hij huiverde alsdan onwillekeurig.

— Kom, Guy, voegde Franz hem glimlachend toe, sinds wanneer jaagt het op een slagveld vergoten bloed u vrees aan? En ik vraag het u, bestaat er een verhevener en roemrijker dood, dan die, waartoe ik geroepen word?

— Neen, Franz, neen, ik wil niet voor u vreezen, ik wil u niet beklagen. Hoe ongeschikt ik ook ben, om u na te volgen, toch begrijp ik u, en in weêrwil van alles, wat ik bezit en wat mij wacht, zou ik kunnen zeggen, dat ik u benijd, want de eenvoudige gezonde rede is mij genoeg om te begrijpen, dat indien het hier beneden zoet is zijn vaderland te beminnen, indien het groot en roemvol is er voor te sterven, degenen, aan wie deze liefde gegeven en deze dood weggelegd is voor het eeuwige vaderland, op deze wereld de gelukkigste van allen zijn.

Wij zullen niet spreken van het afscheid der beide vrienden, wij zullen niet beschrijven van welke ernstige gesprekken, welke plechtige beloften en welke zoete tranen het vergezeld ging. Wij zullen alleen aanstippen, dat het voor beiden vruchtbare gesprekken, duurzame beloften en gezegende tranen waren.

Het uur der scheiding sloeg eindelijk. Kort voor dat Guy en Severin zich gingen inschepen, besteeg Franz in hetzelfde gewaad als zijn eerwaardige gids het schip, dat hen voor altijd zou wegvoeren, en Guy,

aan den oever staande, volgde hem met een oog, door tranen beneveld, zoolang, tot het vaartuig aan den gezichteinder verdween.

XIII.

Het woei sterk en de dag was even koud als die, waarop wij het voorgaande jaar ter zelfder tijd Anna Severin aan het hek van den kleinen tuin van het buiten op haren vader zagen wachten. Thans vinden wij haar op dezelfde plaats weder; maar ditmaal is haar voorhoofd door geen enkele onaangename gedachte bewolkt. Eene zoete en rustige vreugde openbaart zich in al hare bewegingen, en hare moeder, op hare gewone plaats gezeten, volgt haar met een glimlachenden blik, terwijl zij van het hek naar de salon, waar een helder vuur brandt, af en aan loopt. Eindelijk wijkt de dag voor den vallenden avond. Anna sluit de ramen, en hare moeder omhelzende, die de armen naar haar uitstrekt, zeide zij:

— Och, lieve moeder, wat verheugt het mij, dat zij thans niet lang meer zullen uitblijven, dat wij hen weldra zullen wederzien en alles weder worden zal gelijk weleer?

Gelijk weleer! Al het geluk, dat Anna in haar leven gekend had, was in deze woorden uitgedrukt, en toen een uur daarna Guy aangekomen was en zich inderdaad gelijk weleer te midden zijner vrienden bevond, kon men gelooven, dat ook voor hem dit geluk voldoende was, zoo kalm en vreedzaam was deze avond van hereeniging. Guy zag Anna weder met een gevoel te diep, om zich in overhaasting uit te storten. Dien

gewenschten en verloren schat, vervolgd en eindelijk wedergevonden, om dien tot aan den dood te bezitten, stelde hij meer dan ooit op prijs; hij durfde zich overtuigd houden, dat hij dien weer waardig geworden was. Hij gevoelde zich gerijpt door de beproeving, die hij ondergaan had en versterkt door de gesprekken van en de herinnering aan den vriend, die hem in de verte door zijne gebeden beschermde; doch hij wachtte er mede om dit alles te zeggen en hij werd met niet minder aandoening aangehoord, toen hij eindelijk begon te spreken en zijn hart geheel en al uitstortte aan de voeten van haar, welke zijne moeder sedert beider kindsche dagen zoo juist „de beschermengel van haren armen Guy” genoemd had.

Toen alles dan ook aan den goeden pastoor ontvouwd was in het lange onderhoud, dat weldra in de pastorie volgde, mocht de laatste met recht uitroepen:

— Heb ik het u niet gezegd, dat alles te recht komt voor hem, die weet te hopen, dat wil zeggen, (gij verstaat mij wel, niet waar, mijn zoon?) voor hem die in God weet te hopen? Want hetzij Hij de verwezenlijking in deze wereld schenkt, zooals het met u gegaan is, hetzij Hij die tot meerdere volmaking tot aan gene zijde van het graf uitstelt, Hij is eeuwig getrouw!

In de eerste dagen van de lente zegende de pastoor Gabriël het huwelijk in van de twee kinderen, die hij had zien geboren worden, en weinige dagen daarna gingen de jonggehuwden naar Rome. Gedurende de twee of drie volgende jaren brachten zij daar den winter door, slechts gedurende het schoone jaargetijde te Villiers terugkeerende, daar zulks aan Guy was voorgeschreven voor het herstel zijner gezondheid.

Deze winters waren schoon; maar het verblijf op het stille kasteel van Villiers in den zomer was zulks

niet minder. De gravin van Nebriant, die geregeld den zomer te Hauteville kwam doorbrengen, verwijlde meestentijds op het kasteel, en wanneer zij afwezig was, onderhield zij eene trouwe briefwisseling. In den tweeden winter, dien Guy met zijne echtgenootte te Rome doorbracht, ontving hij een brief van de gravin, waarin het volgende voorkwam. Alvorens te eindigen, brengen wij het onder de oogen van den lezer, hopende, dat hij genoegzame belangstelling heeft opgevat voor de personen van dit verhaal, om het ons niet ten kwade te duiden, wanneer hij ze nog eenmaal terug ziet, alvorens hen te verlaten:

„ Parijs is dit jaar druk bezocht,” zoo schreef de gravin, „en mijne salons worden als het ware overstroomd door de menigte vreemdelingen, die mij hunne opwachting komen maken. Het is mij een groot genoegen onder hen lady Cecilia Morton weder te zien, die aanvankelijk niet wist, of wij niet in onmin geraakt waren, maar ik redde haar spoedig uit hare verlegenheid, door haar het eerst over lord en lady Vivian Lyle te spreken, en eindelijk wenschten wij elkander wederkeerig geluk met alles wat er gebeurd was. Ik heb haar, beste Guy, geenszins verheeld, dat gij u zeer gelukkig gevoelt in uw lot; zij antwoordde mij: „„Dat verwondert mij niet: Eveline heeft mij duizendmaal gezegd, dat de markies van Villiers de eenige vrouw gehuwd had, die hem paste.” Zij voegde er bij, dat hare nicht zulk eene genegenheid voor Anna behouden heeft, dat haar eenig verdriet in haar leven is door de omstandigheden van Anna gescheiden te zijn en dat zij hoopt haar vroeg of laat weder te zien en op nieuw hare vriendin te worden. Ik heb haar de verzekering gegeven, dat ik, wjl de zaken voor beiden zulk eene goede wending genomen hebben, volstrekt geene reden zag, waarom het anders zou zijn; ik meen mij over-

tuigd te mogen houden, dat Anna mijne woorden niet logenstraffen zal. Het schijnt overigens, dat Eveline inderdaad gelukkig is, ofschoon haar echtgenoot, die haar nogtans aanbidt, geenszins voor haar knielt en haar in elk opzicht aan zijn wil doet gehoorzamen.

„Wat ik nog zeggen wilde, lady Cecilia beweert, dat haar neef een volbloed *Puseyist* geworden is, hetgeen haar mishaagt, wijl in haar oog een *Puseyist* een *Romanist*, dat wil in platte taal zeggen een Katholiek is. Daar zij in hare kerk tot de partij behoort, die zich daartegen het sterkste verzet, zoo moet men niet te veel waarde aan hare woorden hechten, indien echter de zaak waar was, dan moet men bekennen, dat zij zonderling zou zijn, want Eveline zou zonder twijfel in dit geval het voorbeeld van haren echtgenoot volgen. Ik vraag u alzoo, of men alsdan niet meer dan ooit zou mogen zeggen: *Dat alle wegen naar Rome leiden?*”

Na glimlachend dezen brief gelezen te hebben, vatten Anna en Guy elkanders hand en bleven een wijl in zoete gepeinzen verzonken zitten. Dien dag verwijlden zij bij den terugkeer van hunne wandeling in de St. Pieter en spraken daar nedergeknield een gebed, veel nederiger en vuriger dan naar gewoonte. Het was het gebed, dat Anna weleer aan Jeanneton geleerd had, het gebed dat op de lippen van grooten en kleinen, van rijken en armen, van geleerden en onwetenden zijn moest; het gebed, dat uit alle harten van goeden wil moest opstijgen, welk geloof zij ook belijden, en ten Hemel moest rijzen met die kracht, waarnaar de wil van God soms zijne almacht buigt: *Vereenig, o mijn God, in hetzelfde geloof allen, die hier beneden dezelfde liefde en hoop hebben.*



I N H O U D.

De Markgraaf van Villiers	Pag. 5
Het Buiten	125
De twee verloofden.	287

